

FAGINSTRUKS NR. 08

Krav 2.3
Kontrolordning 5050_15 (KO-støvsuger), 5021_15
Version juli, 2015

**MÆRKNING & REGISTRERING
UREGISTREREDE BESÆTNINGER**

INDHOLDSFORTEGNELSE

Faginstruks nr. 08	1
Indholdsfortegnelse.....	2
Generelt om kontrolkategorien Mærkning og registrering, Uregistrerede besætninger	3
Kontrolmetode	3
Bemærkninger	4
2.3 Registrering af besætninger i det centrale husdyrbrugsregister CHR.....	4
Delkrav.....	4
INDHOLD I KONTROLLEN	4
Bemærkninger	4
Udfyldelse af bedømmelseskema.....	5

KONTAKTPERSONER & INFO

Linda Roth Jordbrugskontrol
61887958 [mailto: lirol@naturerhverv.dk](mailto:lirol@naturerhverv.dk)

[Captia-link](#)
[Link til intruks på intra](#)

Foto [Skyfish.com](#)
ISBN 978-87-7120-696-8
©2015

GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN MÆRKNING OG REGISTRERING, UREGISTREREDE BESÆTNINGER

Formålet med kontrollen er at kontrollere at alle kvæg-, får-, gede- og svinebesætninger er registreret i CHR. En besætning er en samling af dyr af samme dyreart, med samme ejer. Blot ét dyr er en besætning.

Hygiejneforanstaltninger ved besøg i stalde og på marker, hvor der færdes dyr, sikkerhedsforskrifter ved kontrolarbejde samt retssikkerhedsbestemmelser er beskrevet i Den generelle kontrolinstruks af februar 2013

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at CHR-oplysningerne hentet fra forberedelsen af sagen stemmer overens med forholdene på stedet. Der skal tage udgangspunkt i oplysninger og dokumentation fra ejeren. Afviger de fra forholdene på stedet, foretages en beskrivelse og samlet bedømmelse af etableringstidspunktet. Af kontrolgrundlaget eller den kontrolforberedende rapport (marker og dyr) fremgår besætningsoplysninger på de husdyrbesætninger, som ansøgeren råder over, og som er registreret i CHR.

På stedet udføres kontrollen ved at:

1. Spørge landbrugeren, om han har dyr på bedriften (kvæg, svin, får eller geder)
2. Besigtige stalde og marker for evt. dyrehold
3. Registrere evt. tegn på dyrehold (f.eks. mødding, foder, andet)

Disse oplysninger sammenholdes med oplysningerne hentet i CHR.

Hvis der på bedriften konstateres besætninger, der ikke er registreret i CHR, skal kontrolløren:

1. Fastslå dyreart
2. Tælle/estimere antal dyr
3. Notere producentens oplysning om etableringstidspunkt for besætningen
4. Notere producentens oplysninger om dyrene evt. er flyttet til bedriften
5. Umiddelbart efter kontrolbesøget sendes en orientering om kontrolfundet til Fødevarestyrelsens lokale afdeling samt Center for Kontrol, Landbrugskontrol.

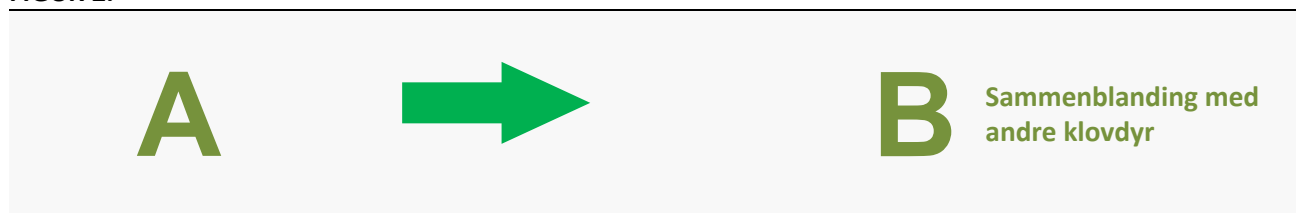
Besigtigelsen omfatter de samme ejendomme, som i øvrigt indgår i kontrollen.

En umiddelbart ukendt varighed skal altid forsøges afklaret ved, at der foretages en konkret vurdering af relevante faktorer, herunder ejers oplysninger, eventuel skriftlig dokumentation og forholdene på stedet, således at varigheden efterfølgende kan indplaceres i forhold til de tidsmæssige grænser for de respektive varigheds karakterer.

Der er tale om en uregistreret besætning når:

- Der går dyr på en ejendom og ejeren (CVR/Cpr-nr.) ikke har registreret en besætning med denne dyretype på ejendommen. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om dyr, der midlertidigt afgræsser arealer og ikke har adgang til staldanlæg på ejendommen.
- Dyr er registreret i ét CHR-nr. men fysisk går på en anden ejendom eller et areal med adgang til staldbygninger på en ejendom, hvor der ikke er registreret en besætning med denne dyretype.
- **Afgræsning på anden ejendom med sammenblanding med dyr fra en anden besætning**
- Hvis kreaturerne blandes med andre klovdyr på det CHR-nummer, hvor dyrene skal afgræsse, skal flytningen registreres i CHR på normal vis, dvs. registrering i både afsender- og modtagerbesætning (se figur 2).

FIGUR 2.

- **Producent A** flytter kreaturer (f.eks. en foldtyr) **til Producent B's** marker, hvor dyrene blandes med andre klovdyr:
- Her er der krav om registrering af flytningerne i CHR. A melder dyrene ind i en besætning hos B. Hvis producent A af præmiemæssige årsager ønsker at bevare ejerskabet af kreaturerne, skal han i CHR være registreret som ejer af denne besætning.

BEMÆRKNINGER

Manglende afmelding af en besætning, der er registreret i CHR, er ikke omfattet af reglerne om krydsoverensstemmelse

2.3

REGISTRERING AF BESÆTNINGER I DET CENTRALE HUSDYRBRUGSREGISTER CHR

DELKRAV

- 1 Kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at besætningen er registreret korrekt i CHR. Blot ét dyr er en besætning.

INDHOLD I KONTROLLEN

Hvis der konstateres overtrædelse af krav 2.3. på får, geder og/eller kvæg, skal der altid gennemføres en mærknings- og registrerings kontrol.

BEMÆRKNINGER

Hvis producenten ikke er udpeget til en mærknings/registreringskontrol (5001_15), skal Center for Kontrol, Landbrugskontrol kontaktes, for at udpege kontrollen i BEKO.

Hvis producenten er udpeget til en mærknings/registreringskontrol (5001_15) og/eller der er tale om en uregistreret svinebesætning, skal du blot oprette opgavekoden 5021_15 i DCK:

Kontrollen oprettes i DCK:

- Åben DCK-online
- Vælg "Tilknyt virksomhed"/"Start tilknytning"/"Tilknyt til kontrolopgave – manuelt"
- Udfyld opgavekode "5021_15" og søg (Ctrl.+F11)
- Klik på "Søg virksomhed" og søg virksomheden frem (husk altid at vælge linjen med P-nr.) og klik på "OK"
- Gem (enten ved at klikke på disketten eller Ctrl.+s)

- Udfyld "Skematype" = "KSK", "Udtræksårsag" = "Anden" og "Svarfrist" = "31-12-2015" og klik på "Opret skema"
- Klik på "vedligehold skema"
- Klik på "Opret registreret skema"/"vis skema"
- Udfyld de 2 første faneblade i KSK'et
- Udfyld KSK'et

KO høringsbrevet kan herefter dannes herefter i støvsugeren 5050KO_15.

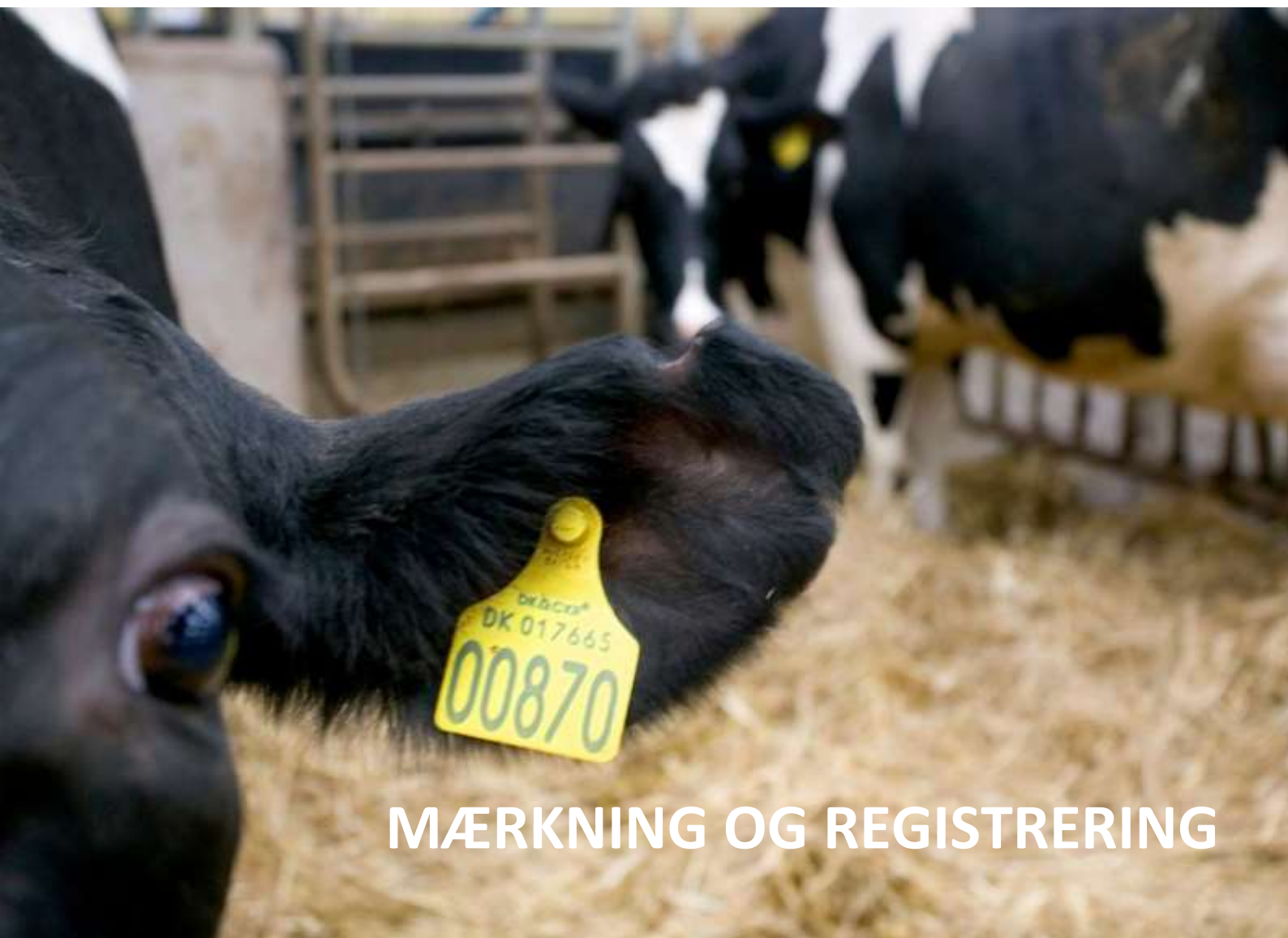
UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Alvor	Vurderes ud fra besætningens størrelse, samt ud fra om der er sket salg af dyr eller produkter fra dyrene.
Omfang	Vurderes efter, hvor mange besætninger overtrædelsen omfatter.
Varighed	Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lille, tydeligt ikke-kommerciel besætning	Besætninger, som ikke entydigt er ikke-kommercielle, uanset deres størrelse	Kommercielle besætninger uanset deres størrelse
OMFANG		Overtrædelsen omfatter en besætning	Overtrædelsen omfatter 2 besætninger	Overtrædelsen omfatter mere end 2 besætninger
VARIGHED		Indberetning til CHR op til 20 dage efter etableringen af besætningen	Indberetning til CHR mere end 20 dage efter etablering af den ældste af besætningerne	Producenten vil ikke lade besætningen registrere

FAGINSTRUKS NR. 09

Krav 2.1, 2.2, 2.4, 2.5
Kontrolordning 5050_15 (KO-støvsuger), 5001_15
Version juli, 2015

MÆRKNING OG REGISTRERING

INDHOLDSFORTEGNELSE

Faginstruks nr. 09	6
Indholdsfortegnelse.....	7
Generelt om mærkning og registrering.....	9
Forberedelse af kontrolbesøget	9
Bemærkninger	10
Krydsoverensstemmelse.	10
Bilag II – Mail til Fødevarestyrelsen ved uidentificerbare dyr/mere end 20 % fejl	10
Afslutning af KO kontroller.	10
Kravenes relevans.....	11
Forberedelse af kontrollen	11
Kvæg	11
Krav 2.1 Øremærkning af kreaturer med godkendte øremærker.....	11
Delkrav 1.....	11
Indhold i kontrollen	12
Kontrolmetode	12
Kreaturer på naturarealer, besætninger med mere end 50 kreaturer.	12
Vedrørende bisonokser.	13
Elektronisk aflæsning af øremærkerne:	13
OK-øremærkning:.....	13
Fejl-øremærkning	14
Delkrav 2.....	14
Øremærkning af kreaturer, som har flænget øret mm.	14
Delkrav.....	15
Udfyldelse af bedømmelseskema	15
Bemærkninger	16
Krav 2.2 Indberetning af kvæg og deres flytninger samt førelse af besætningsregister	18
Indhold i kontrollen	18
Delkrav 1.....	18
Registrering i CHR.....	19
For sene indberetninger - indberetninger foretaget mere end 7 dage efter hændelsen:.....	19

Delkrav 2.....	19
Afgræsningsarealer, fælles græsgange, samdrifter og naboaftaler.....	21
Afgræsning på anden ejendom – uden sammenblanding med dyr fra en anden besætning.....	21
Fælles græsgang:	22
Samdrifter.....	22
Naboaftale.....	22
Delkrav 3.....	23
Bedømmelse.....	23
Bemærkninger.....	24
Kontrol af får og geder:	26
Kontrol af får og geder	26
Kontrolmetode	27
Krav 2.4 Øremærkning af får og geder med godkendte øremærker	27
Delkrav 1.....	27
Øremærkning.....	28
Kontrolmetode	28
Delkrav 2.....	30
Øremærkning af får og geder, som har flænget øret mm.:	30
Delkrav 3.....	31
Udfyldelse af bedømmelseskema.....	31
Bemærkninger.....	32
Krav 2.5 Indberetning af får og geder og deres flytninger samt førelse af besætningsregister	34
Delkrav 1.....	34
Bemærkninger.....	34
Naboaftaler.....	35
Afgræsningsaftale.....	35
Delkrav 2.....	35
Delkrav 3.....	37
Udfyldelse af bedømmelseskema.....	37
Bemærkninger.....	38

GENERELT OM MÆRKNING OG REGISTRERING

Alle kvæg, får og geder skal være korrekt øremærket og registreret i CHR.

I kontrollen indgår, når der findes fejl, en evaluering af disse, som led i krydsoverensstemmelses (KO). Der er 5 (KO) krav der vedrører mærkning og registrering: Øremærkning (krav 2.1, kvæg, krav 2.4, får og geder) og registrering (krav 2.2 kvæg og 2.5 får og geder) samt registrering af besætninger i CHR (krav 2.3 kvæg, svin, får og geder, - se faginstruks 6). Der er desuden også krav til mærkning og registrering af svin, KO krav 2.5B. Dette krav er indeholdt i faginstruks 15 om svin.

Kontrol med overholdelse af ordningernes bestemmelser udføres af NaturErhvervstyrelsen. Der henvises endvidere til Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk hvor der kan findes information om:

- Mærkning, registrering og flytning af kvæg
- Mærkning, registrering og flytning af får og geder

Der henvises også til ”Instruks for kontrol med overholdelse af bestemmelserne for slagtepræmie til kvier, tyre og stude og om identifikation og registrering af dyr i besætninger med kvæg, får og geder 2015”

Hygiejneforanstaltninger ved besøg i stalde og på marker, hvor der færdes dyr, sikkerhedsforskrifter ved kontrolarbejde samt retssikkerhedsbestemmelser er beskrevet i Den generelle kontrolinstruks af februar 2013.

FORBEREDELSE AF KONTROLBESØGET

Kontrollen startes i VAKS (Vejledning til VAKS beskriver hvordan) umiddelbart inden kontrollens gennemførelse. Kontrolgrundlaget (CHR-listen/listerne), skal som udgangspunkt udskrives lige før kontrolbesøget og må højst være 10 dage gammelt. Hvis et kontrolbesøg forvarsles, startes kontrollen på varslingsstidspunktet. Manglende registreringer kan ikke rettes efter kontrollen er påbegyndt/varsling af kontrolbesøget.

Når kontrollen startes i VAKS, dannes et ISK– Kontrolgrundlag/tjekliste der indeholder bl.a. oplysninger om:

- CVR/P-nr. eller Cpr-nr., adresseoplysninger mm.
- Oplysninger om alle besætninger med kvæg, får og geder producenten ejer, antal dyr der er registreret på hvert besætningsnummer pr. dyreart, veterinære hændelser mm.
- Veterinære hændelser på andre dyrearter producenten ejer, såfremt der er en bemærkning
- Hvilken veterinær kontrolenhed producenten tilhører
- Oplysning om afgræsningsaftale/markbloknr. mm.
- Samdrifter
- Naboaftaler
- Oplysninger om antal hændelser og for sent registrerede i perioden 1. januar 2015 til dato for dannelse af kontrolgrundlag
- CHR-besætningsliste
- Tjekliste kvæg – arbejdsdokument hvor kreaturerne, der er registreret som aktuelle dyr på bedriften er listet i en arbejdsvenlig version
- Stikprøvekontrol slagtepræmieordningen – liste med 10 % af de potentielle slagtedyr producenten har indkøbt de seneste 6 måneder , Stikprøvekontrol slagtepræmieordningen – liste med 10 % af de

potentielle slagtedyrl producenten har slagtet de seneste 6 måneder Kontrol af slagtepræmieordningen er ikke relevant i KO sammenhænge

- Oplysninger om ajourført dato for hændelser de seneste 30 dage
- Oplysninger om bestilte øremærker de seneste 30 dage

ISK'et /kontrolgrundlaget bliver automatisk gemt i Captia. Punkterne der er markeret med rødt skal dog umiddelbart efter kontrolbesøget scannes ind på sagen i Captia.

BEMÆRKNINGER

Krydsoverensstemmelse.

Der skal i alle sager med overtrædelse tages stilling til, om fejlene er en overtrædelse af KO reglerne. I KSK'et beregnes karakteren alvor. Der skal altid gives karakter i "omfang" og "varighed", hvis der er karakter i "Alvor":

Omfang: Beregnes ud fra hvor mange forskellige CHR-nr., producenten har solgt/flyttet dyr til levebrug – også hvis det er flytninger mellem producentens egne besætninger.

Varighed: Skal altid vælges

Forsæt: Hvis producenten nægter at efterkomme reglerne, er der mulighed for at markere i **Forsæt**. Forholdet skal beskrives under bemærkninger, men kontakt først Jordbrugskontrol

BILAG II – MAIL TIL FØDEVARESTYRELSEN VED UIDENTIFICERBARE DYR/MERE END 20 % FEJL

Der skal sendes en mail til Fødevarestyrelsen, når der konstateres uidentificerbare dyr eller mere end 20 % fejl ved en kontrol. Dog skal der for bedrifter med højst 10 dyr kun sendes bilag II, hvis der er mere end 2 dyr, der ikke opfylder kravene om identificering og registrering I KSK'et vil der komme en valideringsfejl, hvis der er uidentificerbare dyr, mere end 20 % fejl i besætningen og/eller mindst 2 fejl, ved besætninger med højst 10 dyr. Bilag II dannes på CHR/KSK-niveau – kan dannes både Off-line og i DCK. Bilag II skal indsendes til Fødevarestyrelsen (10-,11- eller 12@fvst.dk) umiddelbart efter den fysiske kontrol er afsluttet eller senest dagen efter. Husk at notere i mailen, hvor mange dyr der fysiske befinder sig på bedriften.

Det er vigtigt at få sendt bilag II hurtigst muligt, da Fødevarestyrelsen er forpligtet til at lukke disse besætninger ifølge EU-reglerne.

AFSLUTNING AF KO KONTROLLER.

Alle KO høringsager sendes pr. mail til den veterinære kontrolenhed. Mailen gemmes på sagen i Captia, og i DCK tages den dato, hvor sagen er sendt (besøgsdata/Videresendt til FVST) og sagen afsluttes i Captia. Der henvises i øvrigt til "Generel kontrolinstruks for krydsoverensstemmelse 2015"

KRAVENES RELEVANS

Krav 2.1, 2.2, 2.4 og 2.5 er relevant i for alle kvæg -, fåre- og gedebesætninger, mens krav 2.3 er relevant for alle kvæg, fåre, gede- og svinebesætninger.

FORBEREDELSE AF KONTROLLEN

Kvæg

Hver CHR-liste indeholder bl.a. oplysninger om CKR-øremærkenumre for de dyr, som er på bedriften, og de dyr der er afgået til bl.a. slagting i de foregående 12 måneder.

Inden kontrolbesøget tjekkes CHR-listen for, om alle dyr født efter 1. januar 1998 har moders CKR-nummer, om der er indgangsdato for alle indgåede dyr i besætningen og om der er afgået dyr til slagting eller destruktion.

Er CHR-listen "gammel" (op til max. 10 dage), og har der været hændelser på bedriften siden udskrivningsdatoen, træk da straks efter kontrolbesøget en opdateret liste fra CHR.

Dyr der er registreret med indgang i anden besætning/destruktion/slagteri (dyr under stregen).

På CHR-listen vil der være oplysninger om:

- Dato for hvornår dyret er meldt med indgang i anden besætning/destruktionsanstalt/slagteri sammen med
- Hvilket CHR-nr. dyret er meldt ind i.

Ud for hvert CKR-nr. markeres tydeligt, når man har aflæst øremærker og noterer "-2ø/-1ø" hvis dyret har tabt øremærker. Hvis et dyr aldrig har været mærket med to øremærker og/eller er fejlmærket, markeres tydeligt på tjeklisten, hvad fejlen er. Hvis dyr, der er listet på tjeklisten, mangler afgang noteres "-afg" samt eventuelt en dato. Hvis dyret er afgået inden for de seneste 7 dage, noteres dato og hændelse (slagtet, solgt eller lignende). Hvis dyret er tilgået inden for de seneste 7 dage, noteres (på tjeklisten) dyrets CKR-nr. samt dato for indgang/fødsel.

KRAV 2.1

ØREMÆRKNING AF KREATURER MED GODKENDTE ØREMÆRKER

DELKRAV 1

Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at kvæg senest 20 dage efter fødsel, og inden det føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med to godkendte øremærker, ét i hvert øre. Mindst det ene af mærkerne skal være husgavlsformet og have en højde på mindst 45 mm og en

bredde på mindst 55 mm.¹

INDHOLD I KONTROLLEN

Alle nyfødte kalve skal være mærket inden 20 dage efter fødslen (undtagen bisonokser og kalve på naturarealer (punkt 4.3.2 og 4.3.3.)). Kalvene skal øremærkes, hvis de forlader besætningen inden de 20 dage.

Alle dyr født fra og med den 1. januar 1998 skal være mærket med to godkendte CKR-øremærker, for at være korrekt øremærket.

Alle dyr født før 1. januar 1998 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke.

På tjeklisten er markeret "*" ud for dyr født efter 31. december 2010.

KONTROLMETODE

Alle kreaturer skal tælles og der skal aflæses 100 % øremærker, med undtagelse af kreaturer på naturarealer og bisonokser. På tjeklisten skal det markeres tydeligt, hvilke øremærkenumre der er aflæst.

Kreaturer på naturarealer, besætninger med mere end 50 kreaturer.

Et areal over 40 hektar, hvorpå der ikke er opsat stationært apparatur så som fanggitre til fastholdelse af kreaturer, betegnes som et naturareal. Området skal samtidigt være af en sådan karakter, at det er vanskeligt på anden måde at samle kreaturerne.

I de tilfælde hvor kreaturerne kan optælles, men ikke alle øremærkerne kan aflæses, pga. at kreaturerne befinder sig på et meget stort areal, og antallet af fysisk optalte kreaturer passer med antallet af registrerede kreaturer på besætningslisten og CHR, kan der udtages en stikprøve af, om kreaturerne er korrekt registreret og øremærket. Mindst 10 % (dog minimum 30 dyr) af kreaturerne undersøges for korrekt øremærkning, og det markeres på CHR-listen, hvilke dyr der indgik i stikprøven. Hvis blot ét af de i

---

¹ Kvæg født før 1/1 1998 behøver kun være mærket med ét godkendt øremærke. Kvæg under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes. Mærkning af kalve, der afgræsser områder godkendt til naturpleje, kan udskydes i op til 6 måneder, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil.

Mærkning af kalve af bisonokser (arten *Bison bison* ssp.) kan udskydes i op til 9 måneder efter fødsel, dog skal de mærkes, såfremt de fjernes fra deres mødre inden 9 måneder efter fødsel, og under alle omstændigheder inden de føres fra oprindelsesbesætningen.

De nationale regler foreskriver at kvæg født efter den 31. maj 2010 skal være mærket med ét godkendt elektronisk øremærke i venstre øre og ét godkendt øremærke i højre øre. En producent, der overtræder dette krav kan straffes i henhold til nationale regler, men har ikke overtrådt reglerne om krydsoverensstemmelse.

stikprøven kontrollerede kreaturer ikke overholder reglerne om øremærkning og registrering, skal alle kreaturerne på bedriften kontrolleres.

VEDRØRENDE BISONOKSER.

Kalve af renracede bisonokser skal ikke være øremærket, før de er 9 måneder gamle. Hvis kalvene fjernes fra deres mødre inden de er 9 måneder gamle, eller hvis de forlader oprindelsesbesætningen inden denne alder, skal de øremærkes (alle andre registreringer af bisonokser følger de generelle regler).

Som udgangspunkt skal der gennemføres 100 % aflæsning af øremærkerne. I de tilfælde hvor dyrene er meget vilde eller svære at håndtere, kan der gennemføres stikprøvekontrol af øremærkerne for bisonokser på samme vilkår som "kreaturer på naturarealer, besætninger med mere end 50 kreaturer, afsnit 4.3.1". I tilfælde af afvigelse fra de 100 % aflæsning, skal forholdet beskrives i kontrolrapportens punkt 8.

Kalve på arealer der er godkendt til naturpleje

Øremærkningen af kalve født i besætninger der afgræsser godkendte naturarealer, kan udskydes i op til 6 måneder, hvis der foreligger dispensation fra Fødevarestyrelsen. Hvis dyrene flyttes fra området, skal de øremærkes inden flytningen. Der er kun godkendt meget få naturkalvebesætninger, som alle kontrolleres én gang årligt af Fødevarestyrelsen.

ELEKTRONISK AFLÆSNING AF ØREMÆRKERNE:

Hvis en producent benytter elektronisk aflæsning af øremærkning i forbindelse med malkning, fodring eller lignende, kan oplysningerne benyttes i kontrollen. De øremærker, der er aflæst elektronisk inden for de sidste 12 timer inden kontrolbesøget, behøver ikke at blive aflæst fysisk. Alle dyrene skal dog stadigvæk tælles.

OK-ØREMÆRKNING:

Dyr betragtes som korrekt mærket under forudsætning af:

- At dyret er mærket med ét øremærke (hvis dyret er født før 1. januar 1998)
- At dyret er øremærket med to godkendte øremærker (hvis dyret er født i perioden 1. januar 1998 til 31. december 2010, begge dage inkl.)
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 10 dyr mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med højst 30 dyr**
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 15 % af dyrene mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med mindst 31 dyr**

Husk at tjekke "Dyreregistreringen" efter kontrolbesøget, for at få bekræftet at øremærkebestillingen er sket i forbindelse med kontrolbesøget.

FEJL-ØREMÆRKNING

Sager der skal sendes i høring:

- Hvis ét eller flere dyr aldrig har været øremærket korrekt
- Hvis tidligere modtagne erstatningsøremærker ikke isættes under kontrolbesøget
- Hvis der bestilles erstatningsøremærker til mere end 9 dyr - **For besætninger med højst 30 dyr.**
- Hvis der bestilles erstatningsøremærker til mere end 14 % af dyrene - **For besætninger med mindst 31 dyr.** Hvis der er mindre end 10 dyr (besætninger højst 30 dyr) / mindre end 15 % af dyrene (for besætninger med mindst 31 dyr), der mangler erstatningsøremærker og de ikke bestilles/isættes på kontroldagen. Fejlen udløser ikke KO karakterer.
- Hvis der benyttes ikke godkendte øremærker.

I bør altid forsøge, at få landmanden til at isætte modtagne erstatningsøremærker og/eller bestille manglende erstatningsøremærker, før I forlader bedriften.

DELKRAV 2

Isatte godkendte øremærker og godkendte elektroniske øremærker må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Tabs eller ødelægges et godkendt øremærke eller et godkendt elektronisk øremærke, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer.

De godkendte øremærker til danske kreaturer er gule, mens importerede dyr skal have røde øremærker. De er præget med Fødevarestyrelsens logo og dyrets CKR-nummer (identifikationsnummer).

De gule øremærker skal bestilles og isættes af dyrets ejer. De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden.

Det er ikke tilladt at anvende andre gule eller røde øremærker end de officielt godkendte.

Hvide øremærker bruges til uidentificerbare kreaturer. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen.

Hvis der under kontrollen ses, at der er dyr, som har tabt øremærker, skal der straks bestilles erstatningsmærke.

ØREMÆRKNING AF KREATURER, SOM HAR FLÆNGET ØRET MM.

Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som kan udleveres til producenten under besøget. Blanketten kan også findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk under "Selvbetjening", "Blanketter" og "Besætningsejer". Den udfyldte blanket sendes via kontaktformularen på styrelsens hjemmeside eller som brev til Fødevarestyrelsen, Stationsparken 31-33,

2600 Glostrup. Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet i punkt 8 og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation. Sagen sendes ikke i høring.

DELKRAV 3

Kvæg, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker efter Fødevarestyrelsens anvisninger, senest fem arbejdsdage efter indførslen².

De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Overtrædelser deles som udgangspunkt i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Flere kreaturer mangler et eller to erstatningsøremærker. Få kreaturer har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare.

Alvorlige overtrædelser

Mange kreaturer mangler et eller to erstatningsøremærker. Flere kreaturer har ikke tidligere været korrekt øremærket men er identificerbare. Maksimum 1-4 kreaturer er uidentificerbare.

Meget alvorlige overtrædelser

Mange kreaturer har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare. Mere end 4 kreaturer er uidentificerbare.

Alvor

Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.

Omfang

Vurderes efter i hvor høj grad overtrædelserne har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelserne kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.

² Kvæg, der indføres direkte til et slagteri eller et samlested for slagtedy, skal ikke mærkes med røde øremærker.

Varighed

Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

BEMÆRKNINGER

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med samme dyreart registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet.

KRAV 2.1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
-----------------------	--	---	---	--

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>10 -15 dyr mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>3 - 6 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>15 - 24 % af dyrene mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>3 - 5 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 15 dyr mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>7 - 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>1 - 4 dyr er uidentificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 24 % af dyrene mangler et eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>6 - 15 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>1 - 4 dyr er uidentificerbare</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare eller alle dyrene er uidentificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 15 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare</p>
OMFANG		<p>Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning</p>	<p>Der er flyttet dyr til levedrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger</p>	<p>Der er flyttet dyr til levedrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger</p>
VARIGHED		<p>Overtrædelsen har fundet sted i op til ca. 7 dage</p>	<p>Overtrædelsen er ældre end ca. 7 dage</p>	<p>Producenten vil ikke øremærke dyrene</p>

KRAV 2.2

INDBERETNING AF KVÆG OG DERES FLYTNINGER SAMT FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER

INDHOLD I KONTROLLEN

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen og alle hændelser skal registreres i staldregistreringsblokken, senest 3 dage efter hændelsen.

Der kan ikke rettes op på manglende registreringer efter en eventuel varsling af kontrolbesøget

DELKRAV 1

Ejeren eller brugeren af en kvægbesætning skal sikre, at tilstedeværende kvæg samt hændelser vedrørende kvæg til stadighed er registreret i CHR. Registreringen skal ske senest 7 dage efter, at fødsel, dødsfald, slagtning eller flytning har fundet sted.

Følgende oplysninger skal registreres efter fødsel har fundet sted:

Besætningsnummer for den besætning, hvor dyret er født.

Kalvens CKR-nr. Når denne er levende.

Fødselsdato, køn og tilstand (levende eller dødfødt).

Moders CKR-nr. I tilfælde af embryotransplantation registreres både donor- og recipientmoder.

Følgende oplysninger skal registreres efter, at dødsfald eller slagtning har fundet sted:

Besætningsnummer for den besætning, hvor dødsfald eller slagtning har fundet sted.

CKR-nr.

Dato for dødsfald eller slagtning.

Følgende oplysninger skal indberettes efter, at flytning har fundet sted³:

CKR- nr.

Dato for flytning.

Afhænderen af et dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført direkte til udlandet, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummer for modtagerbesætningen. Modtageren af et dyr skal registrere eget besætningsnummer, samt besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret for afsenderbesætningen.

Følgende oplysninger skal registreres efter indførsel til Danmark har fundet sted:

³ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kalve under 7 dage, der dør eller aflives 2) flytninger af dyr til og fra afgræsning 3) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

Besætningsnummer for den besætning hvortil indførsel har fundet sted.

CKR-nr.

Identifikationskode.

Fødselsdato, køn og race.

Moders identifikationskode

REGISTRERING I CHR

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen.

Besætninger, der er omfattet af samme samdrift eller naboaftale er undtaget fra kravet om registrering af flytninger mellem de besætninger, der indgår i samdriften/naboaftalen. Det betyder at producenten hverken behøver at notere de interne flytninger i besætningsregisteret eller indberette dem til CHR. Producenten skal dog altid kunne gøre rede for hvor samtlige dyr befinder sig.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg mm.

Alle hændelser, der er sket efter kontrollen er startet i VAKS, skal noteres med dato for hændelsen på tjeklisten, der bruges under kontrolbesøget. Det skal tydeligt fremgå, om hændelser, der er mere end 7 dage gamle, er tastet i "Dyreregistrering" eller [webdyr](http://webdyr.dk), om staldregistreringsblokken er indsendt inden kontrolbesøget er påbegyndt/før en eventuel varsling. Hvis dyret er listet på tjeklisten, noteres dato for hændelsen ud for dyrets nummer.

FOR SENE INDBERETNINGER - INDBERETNINGER FORETAGET MERE END 7 DAGE EFTER HÆNDELSEN:

Som noget nyt i 2015 er for sene indberetninger af hændelser til CHR omfattet af KO (krav 2.2). Hvis en producent har mere end 29 % for sene indberetninger i perioden fra 1. januar 2015 og til kontroltidspunktet er der tale om en KO overtrædelse. Antallet af hændelser og for sene indberetninger vil fremgå af kontrolgrundlaget. Har producenten indberettet hændelser efter at kontrollen er forberedt, skal man under kontrolbesøget bede producenten om at udskrive en hændelsesliste fra [webdyr](http://webdyr.dk). Såfremt at landmanden indberetter via staldregistreringsblok, skal der straks efter kontrolbesøget trækkes en liste fra [webdyr](http://webdyr.dk) eller Dyreregistrering:

DELKRAV 2

Ejeren eller brugeren af en kvægbesætning skal til stadighed føre optegnelser⁴, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen.

Følgende oplysninger skal registreres for hvert enkelt kreatur:

CKR-nr.

Fødselsdato, køn, race.

Moders CKR-nr. eller for indførte dyr, moders identifikationskode.

Dato for dødsfald eller slagtning.

Dato og besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret⁵.

Dato og besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført til udlandet, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret⁶.

Producenten skal have en opdateret besætningsliste på bedriften. Besætningslisten skal, sammen med nye hændelser registreret i staldregistreringsblokken og hændelser, der er sket inden for de seneste 3 dage, indeholde:

- Alle kreaturer på bedriften
- Den entydige identifikation af dyret, dvs. CKR-nr.
- Dyrets fødselsdato/måned/år
- Indgangsdato, hvis dyret ikke er født på bedriften Dato for afgang (herunder dødsfald og hjemmeslagtninger) og besætnings nr. for den besætning, slagteri, destruktionsanstalt, eksportør, marked eller auktion, hvortil dyret er afhændet
- Dyrets køn
- Dyrets race (eventuel krydsning)
- Moders CKR-nr., hvis dyret er født efter 1. januar 1998

Hvis en producent ikke benytter staldregistreringsblok, skal hændelserne være tastet i Dyreregistrering eller webdyr.dk senest 3 dage efter hændelsen

Besætninger, der er omfattet af samme samdrift eller naboaftale er undtaget fra kravet om registrering af flytninger mellem de besætninger, der indgår i samdriften/naboaftalen. Det betyder at producenten hverken behøver at notere de interne flytninger i besætningsregisteret eller indberette dem til CHR. Producenten skal dog altid kunne gøre rede for vor samtlige dyr befinder sig

---

⁴ Optegnelserne kan bestå af CHR-besætningslisten og løbende optegnelser i et af Fødevarestyrelsen godkendt staldregistreringsskema eller foretages elektronisk

⁵ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kvæg til og fra græsningsarealer 2) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

⁶ Undtaget fra kravet er 1) flytninger af kvæg til og fra græsningsarealer 2) flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg mm.

AFGRÆSNINGSAREALER, FÆLLES GRÆSGANGE, SAMDRIFTER OG NABOAFTALER.

AFGRÆSNING PÅ ANDEN EJENDOM – UDEN SAMMENBLANDING MED DYR FRA EN ANDEN BESÆTNING

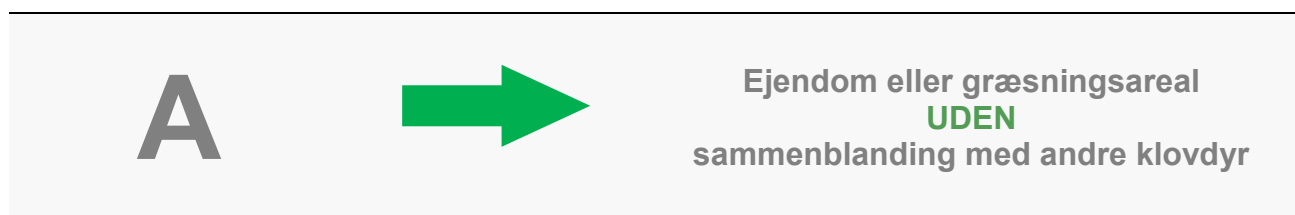
Ved flytning af kreaturer til afgræsning på arealer udenfor egen ejendom er det afgørende for registreringen, om dyrene bliver blandet med andre klovdyr på det CHR-nummer eller græsningsareal, der modtager dyrene.

Hvis kreaturerne **ikke** blandes med andre klovdyr, dvs. dyrene lukkes **ikke** inde i en indhegning med andre klovdyr, skal flytningen ikke registreres i besætningsregistret og heller ikke indberettes til CHR (se figur 1).

Hvis dyrene flyttes til afgræsning på arealer, der fra staldanlægget kun kan tilgås via anden ejendom og benyttes mere end 30 dage, skal afgræsningsarealet registreres i CHR, med et markbloknummer eller et CHR-nummer. I tjeklisten kan man se om producenten har registreret afgræsningsarealer i CHR.

FIGUR 1.

Producent A flytter kreaturer til et areal udenfor egen ejendom. Dyrene blandes **ikke** sammen med andre klovdyr.

Her er der ingen krav om registrering af flytningerne i CHR og heller intet krav om registrering af flytningerne i besætningsregisteret.

Afgræsning på anden ejendom – med sammenblanding med dyr fra en anden besætning

Hvis kreaturerne blandes med andre klovdyr på det CHR-nummer, hvor dyrene skal afgræsse, skal flytningen registreres i CHR på normal vis (dvs. registrering i både afsender- og modtagerbesætning) (se figur 2).

FIGUR 2.

Producent A flytter kreaturer (f.eks. en foldtyr) til **Producent B's** marker, hvor dyrene blandes med andre klovdyr:

A**B**Sammenblending
med andre klovdyr

Her er der krav om registrering af flytningerne i CHR. A melder dyrene ind i en besætning hos B. Hvis producent A af præmiemæssige årsager ønsker at bevare ejerskabet af kreaturerne, skal han i CHR være registreret som ejer af denne besætning.

Fælles græsgang:

En fælles græsgang, hvor der kommer dyr fra forskellige besætninger, skal være oprettet i CHR med et CHR nummer. Eksempler på fælles græsgange er Saltholm, Tipperne ved Ringkøbing Fjord og de sønderjyske kurve/marsken. Der skal udpeges en ansvarlig person (en "bruger") for den fælles græsgang, der skal registreres i CHR med CVR/Cpr.nr, navn, adresse og telefonnummer.

Ved flytning til græsgangen udstationeres dyrene fra besætningen med kode 50, og indmeldes i græsgangens CHR-nummer(se figur 1).

Ved hjemtagning sker indmeldelse i egen besætning med kode 51.

I forbindelse med anvendelse af kode 50 og 51 vil det fremgå af CHR-listen, hvilke dyr der er eller har været midlertidig udstationeret.

FIGUR 3.

Producent A, B og C flytter kreaturer til et fælles græsningsareal:

A B C

Fællesgræs

Producent A, B og C udstationerer deres dyr med kode 50 og "tager dem hjem" med kode 51.

SAMDRIFTER

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme samdrift, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Fødevarestyrelsen kan give dispensation til samdrift, såfremt de besætninger, der skal indgå i samdriften har samme ejer, og der er maksimalt 4 km i fugleflugtslinje fra den ene besætnings staldkoordinater til den anden besætnings staldkoordinater i CHR. Det vil fremgå af CHR, om en besætning indgår i samdrift og samtlige besætningsnumre på de besætninger, der er omfattet af samdriften vil fremgå. Dispensation til samdrift fremgår af mærkningsbekendtgørelsens § 10, stk. 2 og § 15, stk. 1.

NABOAFTALE

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme naboaftale, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Fødevarestyrelsen kan give

dispensation til en naboaftale, hvis flytninger af dyr foretages mellem to fysiske naboejendomme, hvor dyrene permanent er sammenblandet på udendørsarealer. Dispensationerne fremgår af CHR, hvor man kan se hvilke besætninger, der er omfattet af naboaftalen.

Alle producenter, der har dyr gående på arealet/arealerne skal kontrolleres. Hvis en besætning er udpeget til kontrol og det konstateres at besætningen har fået en dispensation efter mærkningsbekendtgørelsens § 10, stk. 3 og § 15, stk. 1 skal den anden besætning, der også er omfattet af dispensationen, kontrolleres samtidig. Hvis begge besætninger ikke allerede er udpeget til kontrol kontaktes Koordinering for at få udpeget den manglende besætning.

Dispensationen kan kun omfatte 2 besætninger og besætningerne kan have samme ejer eller forskellige ejere.

DELKRAV 3

Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller NaturErhvervstyrelsen.

Alle optegnelser skal opbevares i mindst 3 år, og skal kunne fremvises under kontrolbesøget.

BEDØMMELSE

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Mere end 5 kreaturer mangler oplysning om moders CKR-nr. og/eller er registreret med forkert køn eller race. Der mangler få indberetninger til CHR, og/eller få dyr mangler ajourføring i besætningsregistret (fødsler, dødsfald, slagtninger eller flytninger). Der er et mindre antal for sene indberetninger.

Alvorlige overtrædelser

Der mangler flere indberetninger til CHR, og/eller flere dyr mangler ajourføring i besætningsregistret (fødsler, dødsfald, slagtninger eller flytninger). 1-4 kreaturer er uidentificerbare. Der er et mellemhøjt antal for sene indberetninger.

Meget alvorlige overtrædelser

Der mangler mange indberetninger til CHR, og/eller flere dyr mangler ajourføring i besætningsregistret (fødsler, dødsfald, slagtninger eller flytninger). Mere end 4 kreaturer er uidentificerbare. Der er et højt antal for sene indberetninger.

Alvor

Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Det gælder dog ikke for sene indberetninger, hvor antallet af for sene indberetninger opgøres i forhold

til det samlede antal indberetninger i perioden. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret. Hvis et dyr er flyttet mellem to besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgangs- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, det vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.

Omfang

Vurderes efter i hvor høj grad overtrædelsen har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelsen kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.

Varighed

Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted. Det gælder dog ikke for sene indberetninger, hvor karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

BEMÆRKNINGER

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med kvæg registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

KRAV 2.2

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 5 dyr mangler oplysninger om moders CKR-nr. og/eller er registreret med forkert køn eller race</p> <p>3-6 dyr mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret</p> <p>30-49 % (dog mindst 5) af indberetningerne* til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 20 % af dyrene mangler oplysninger om moders CKR-nr. og/eller er registreret med forkert køn eller race</p> <p>3-5 % af dyrene mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret</p> <p>30-59 % af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>7-10 dyr mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret</p> <p>50-79 % (dog mindst 3) af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>1-4 dyr er uidentificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>6-15 % af dyrene mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring i besætningsregistret</p> <p>60-79 % af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>1-4 dyr er uidentificerbare</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 10 dyr mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret</p> <p>Mere end 79 % (dog mindst 2) af indberetningerne til CHR er foretaget mere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare eller alle dyrene er uidentificerbare</p> <p>Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette CHR</p> <p>Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 15 % af dyrene mangler indberetning* til CHR og/eller mangler ajourføring* i besætningsregistret</p> <p>Mere end 79 % af indberetningerne til CHR er foretaget senere end 7 dage efter hændelsen*</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare</p> <p>Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette CHR</p> <p>Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister</p>
OMFANG		<p>Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning</p>	<p>Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger</p>	<p>Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.</p>

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED		Indberetning til CHR foretaget mellem 8. og 20. dagen efter hændelsen Oplysninger noteret i besætningsregister mellem 4. og 7. dagen efter hændelsen	Indberetning til CHR foretaget senere end 20. dagen efter hændelsen Oplysninger noteret i besætningsregister senere end 7 dage efter hændelsen	Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette CHR Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister

*Indberetning/ajourføring/hændelse vedr. fødsel, dødsfald, slagtning og/eller flytning.

Vedrørende delkrav 1 – for sene indberetninger: Antallet af for sene indberetninger opgøres i perioden fra 1. januar i kontrolåret og frem til tidspunktet for kontrollen på stedet. Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

KONTROL AF FÅR OG GEDER:

KONTROL AF FÅR OG GEDER

Kontrolløren skal ved kontrolbesøget foretage optælling af 100 % af de dyr, der er omfattet af ordningen (får og/eller geder), og som er på bedriften.

I alle besætninger kontrolleres om alle obligatoriske oplysninger er noteret i besætningsregisteret, at de ind- og afgang, der fremgår af besætningsregisteret er indberettet til CHR og der udføres kontrol af, om dyrene er korrekt øremærket.

Alle hændelser skal noteres i besætningsregisteret senest 3 dage efter hændelsen.

Alle flytninger (slagtning/DAKA/levebrug) skal være tastet i [Webdyr](#), Dyreregistrering eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter flytningen.

En hændelse: Fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg, mm.

Lam/kid født i producentens egen besætning, må ikke registreres som uidentificerbare, selvom de ikke er øremærkede og ikke er registret på besætningslisten. Producenten kan som regel godt anføre måned og år

for fødsel og dernæst øremærke dyrene, og så vil der altså være tale om dyr, der mangler registrering af tilgang, og aldrig har været øremærket korrekt.

KONTROLMETODE

Til kontrollen af får og geder er der 2 siders tjekliste:

På den første side noteres:

De aflæste øremærker. Husk at tjekke bilag III for se hvor stor stikprøven skal være.

På den anden side noteres:

- Oplysninger om indkøbte får/geder, samt dato for hændelsen, jfr. Sundhedsdokumentet og besætningsregisteret
- Hvor mange dyr der er ifølge besætningsregisteret samt hvor mange der er optalt. Er der uoverensstemmelse mellem disse oplysninger, skal sagen i høring
- Antallet af flytninger fra 1. januar 2015 til kontrol dato ifølge besætningsregister og CHR, - hvis der er uoverensstemmelse i mellem de to registre, sendes sagen i høring
- Om producenten hjemmeslagter dyr. Hvis ja, noteres hvor mange der er hjemmeslagt de seneste 12 måneder. Alle OK-sager, hvor producenten hjemmeslagter dyr sendes til Charlotte Thøgersen, Fødevarestyrelsen (ctx@fvst.dk).

KRAV 2.4

ØREMÆRKNING AF FÅR OG GEDER MED GODKENDTE ØREMÆRKER

DELKRAV 1

Ejeren af eller den besætningsansvarlige for en fåre- eller gedebesætning skal sørge for, at får eller geder⁷ senest 6 måneder efter fødslen⁸, dog 9 måneder efter fødslen for mufloner⁹, og inden de føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med enten:

- a. to godkendte øremærker, ét i hvert øre, eller
- b. ét godkendt øremærke og ét godkendt elektronisk øremærke, placeret i hver sit øre.

⁷ Får og geder født før 9. juli 2005 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke og lam og kid under 7 dage, der dør eller aflives skal ikke mærkes. Får og geder i zoologiske anlæg kan, i stedet for øremærkning, forsynes med én chip.

⁸ De nationale regler foreskriver at får og geder skal mærkes inden de flyttes fra oprindelsesbesætningen og senest 60 dage efter fødsel. EU-reglerne foreskriver at får og geder skal mærkes inden de flyttes fra oprindelsesbesætningen og senest 6 mdr. efter fødsel. Eksempelvis vil en producent, som ikke har mærket 3 mdr. gamle får eller geder, kunne straffes med bøde i henhold til nationale regler, men producenten har ikke overtrådt reglerne om krydsøverensstemmelse. Desuden foreskriver de nationale regler at får og geder skal mærkes senest 4 måneder efter fødsel for besætninger med minimum 500 moderdyr og hvor dyrene læmmer udendørs.

⁹ Fristen gælder kun for mufloner, der afgræsser ekstensive områder, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil. Lam, der føres fra området inden ni måneder efter fødslen, skal være mærket.

- c. Lam og kid, der bliver slagtet i Danmark inden en alder på 12 måneder, kan uanset kravet i 1.a og 1.b nøjes med at være forsynet med ét godkendt øremærke eller ét godkendt elektronisk øremærke. Øremærket eller det elektroniske øremærke skal være præget med enten CKR-nummer eller oprindelsesbesætningens CHR-nummer.
- d. Lam og kid, der er mærket jf. kravet i 1.c, og som samhandles eller eksporteres, skal forsynes med mærkning i overensstemmelse med kravet i 1.b.
- e. De to godkendte øremærker, som omhandlet i 1.a, må ikke begge være godkendte bøjleøremærker.

ØREMÆRKNING

Her skal bemærkes, at der er forskel på de nationale krav og KO-kravene, se ”Instruks for kontrol med overholdelse af bestemmelserne for slagtepræmie til kvier, tyre og stude og om identifikation og registrering af dyr i besætninger med kvæg, får og geder 2015”

Ifølge EU-reglerne skal får og geder først mærkes senest 6 mdr. efter fødslen. Det betyder at de nationale regler overtrædes hvis dyrene ikke er mærket inden 60 dage/4 måneder (se punkt A og B ovenfor), mens der først er tale om en KO overtrædelse hvis dyrene ikke er mærket inden 6 måneder.

Ifølge EU-reglerne kan får og geder, der holdes i ekstensive systemer mærkes senest 9 måneder efter fødslen. For besætninger med mufloner, som beskrevet ovenfor i punkt C, er der derfor først tale om en KO overtrædelse, hvis dyrene mærkes senere end 9 måneder efter fødslen.

Alle dyr født før 9. juli 2005 behøver kun at være mærket med ét godkendt øremærke.

A. Slagtelam

Lam og kid født efter den 1. april 2011 kan mærkes med kun ét øremærke med påtrykt CHR eller CKR nummer, hvis de slagtes inden de er 12 måneder gamle. Dyr mærket efter denne såkaldte ”slagtelamsordning” skal slagtes senest når de er 12 måneder gamle, eller mærkes med to øremærker med CKR nummer.

C. Besætninger med mufloner, der afgræsser ekstensive områder

Kan ansøge Fødevarestyrelsen om en dispensation til at øremærke muflonerne senest 9 måneder efter fødslen.

KONTROLMETODE

OK-øremærkning:

Dyr betragtes som korrekt mærket under forudsætning af:

- At dyret er mærket med ét godkendt øremærke (dyr født før 9. juli 2005)
- At dyret er mærket med to godkendte øremærker (dyr født 9. juli 2005 og derefter)

- At dyret er mærket med ét godkendt øremærke og ét godkendt elektronisk øremærke (dyr født 9. juli 2005 og derefter)
- At dyret er mindre end 12 mdr. gammelt og mærket med ét øremærke med påtrykt CHR eller CKR nummer (mærket efter den såkaldte slagtelamsordning)
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 10 dyr mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med højst 30 dyr**
- At dyret tidligere har været korrekt øremærket (hvis mindre end 15 % af dyrene mangler erstatningsøremærker, og disse bestilles/isættes under kontrolbesøget) – **For besætninger med mindst 31 dyr**

Fejl-øremærkning:

Sager der skal sendes i høring:

- Hvis ét eller flere dyr aldrig har været mærket korrekt
- Hvis et dyr er født efter 1. april 2011 og er mærket med kun ét øremærke (slagtelamsordningen), og dyret er ældre end 12 måneder på kontroltidspunktet
- Hvis tidligere modtagne erstatningsøremærker ikke isættes under kontrolbesøget
- Hvis der er **mere end 9 dyr (besætninger højst 30 dyr) / mere end 14,9 % af dyrene (for besætninger med mindst 31 dyr)**, der mangler erstatningsøremærker, uanset om der bestilles/isættes mærker på kontrol dagen. **Fejlen udløser KO karakterer.**
- Hvis der benyttes ikke godkendte øremærker (dette er en KO-overtrædelse og der skal gives karakterer).

I bør altid forsøge, at få landmanden til at isætte modtagne erstatningsøremærker og/eller bestille manglende erstatningsøremærker, før I forlader bedriften.

Se reglerne for 1. og 2. stikprøveudtagning bilag III.

Ved fejl i både 1. og 2. stikprøveudtagning, skal der ikke kontrolleres flere øremærker.

Stikprøven skal være repræsentativ for besætningens sammensætning.

De aflæste CKR-nr. skal noteres på tjeklisten, som er sidste side i kontrolgrundlaget.

DELKRAV 2

Isatte øremærker og elektroniske øremærker og chip må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Dog må et øremærke fjernes, hvis det samtidigt erstattes af et elektronisk øremærke til får og geder med samme CKR-nummer.

Tabes eller ødelægges et gult, rødt eller hvidt øremærke eller et gult eller rødt elektronisk øremærke eller en chip, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer og farve.

Tabes eller ødelægges et bøjleøremærke eller et elektronisk bøjleøremærke med en anden farve end gul eller rød, skal der snarest isættes et nyt med samme nummer.

Et tabt eller ødelagt øremærke eller elektronisk øremærke kan erstattes med et husgavlsformet øremærke, hvor dyrets CKR-nummer er skrevet i hånden, på begge sider af øremærket, inden isættelse (reserveøremærke). Får og geder må højst være forsynet med ét øremærke, hvor CKR-nummeret er skrevet i hånden¹⁰.

De godkendte øremærker til danske får og geder er gule som skal bestilles og isættes af dyrets ejer, mens der til indførte, eller importerede dyr fra EU, anvendes et godkendte rødt øremærke, sammen med et godkendt mærke fra afsendelseslandet, og til dyr fra 3. lande anvendes to godkendte røde øremærker.

Senest fem dage efter indførslen til Danmark, skal hver dyr mærkes med et godkendte rødt øremærke.

Ejeren skal selv bestille røde øremærker. Disse sendes til den nærmeste Veterinærenhed, der herefter overleverer og tilser korrekt isætning

Det er ikke tilladt at anvende andre gule eller røde øremærker end de officielt godkendte.

Hvide øremærker bruges til får og geder af ukendt oprindelse. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen.

Hvis der under kontrollen ses, at der er dyr, som har tabt øremærker, skal der straks bestilles erstatningsmærke.

Øremærkning af får og geder, som har flænget øret mm.:

Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som kan udleveres til producenten under besøget. Blanketten kan også findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk under "Selvbetjening", "Blanketter" og "Besætningsejer". Den udfyldte blanket sendes via

---

¹⁰ Får og geder vil være korrekt mærket, når de er mærket med ét af de oprindelige øremærker/erstatningsøremærker og et reserveøremærke. Et får eller en ged, der er mærket med to reserveøremærker, er ikke korrekt mærket.

kontaktformularen på styrelsens hjemmeside eller som brev til **Fødevarestyrelsen, Stationsparken 31-33, 2600 Glostrup.**

Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation. Sagen sendes ikke i høring.

DELKRAV 3

Får eller geder, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket efter Fødevarestyrelsens anvisninger, senest fem arbejdsdage efter indførslen.¹¹

Røde øremærker til dyr som indføres til Danmark

Til indførte - eller importerede dyr fra EU, anvendes et godkendte rødt øremærke, sammen med et godkendt mærke fra afsendelseslandet, og til dyr fra 3. lande anvendes to godkendte røde øremærker.

Senest fem dage efter indførslen til Danmark, skal hver dyr mærkes med et godkendte rødt øremærke.

Ejeren skal selv bestille røde øremærker. Disse sendes til den nærmeste Veterinærenhed, der herefter overleverer og tilser korrekt isætning

Det er ikke tilladt at anvende andre gule eller røde øremærker end de officielt godkendte.

Hvide øremærker bruges til får og geder af ukendt oprindelse. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen.

Hvis der under kontrollen ses, at der er dyr, som har tabt øremærker, skal der straks bestilles erstatningsmærke

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Flere dyr mangler et eller to erstatningsøremærker. Få dyr har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare.

---

¹¹ Får og geder, der er importeret fra tredjelande direkte til et slagteri, skal ikke mærkes med røde øremærker. Får eller geder, der indføres direkte til zoologiske anlæg, kan mærkes med gule øremærker eller én chip.

Alvorlige overtrædelser

Mange dyr mangler et eller to erstatningsøremærker. Flere dyr har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare. Maksimum 1-4 dyr er uidentificerbare.

Meget alvorlige overtrædelser

Mange dyr har ikke tidligere været korrekt øremærket, men de er identificerbare. Mere end 4 dyr er uidentificerbare

Alvor

Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.

Omfang

Vurderes efter i hvor høj grad overtrædelserne har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelserne kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.

Varighed

Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted.

BEMÆRKNINGER

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om f.eks. én fårebesætning og én gedebesætning eller 2 fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet.

KRAV 2.4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>10 -15 dyr mangler et erstatningsøremærke/re serveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>3 - 6 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>15 - 24 % af dyrene mangler et erstatningsøremærke/re serveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>3 – 5 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 15 dyr mangler et erstatningsøremærke/re serveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>7 - 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>1 - 4 dyr er uidentificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 24 % af dyrene mangler et erstatningsøremærke/re serveøremærke eller to erstatningsmærker, men er identificerbare</p> <p>6 - 15 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>1 - 4 dyr er uidentificerbare</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 10 af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare eller alle dyrene er uidentificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 15 % af dyrene har ikke tidligere været korrekt øremærket, men er identificerbare</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare</p>
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED		Overtrædelsen har fundet sted i op til ca. 7 dage	Overtrædelsen er ældre end ca. 7 dage.	Producenten vil ikke øremærke dyrene

KRAV 2.5

INDBERETNING AF FÅR OG GEDER OG DERES FLYTNINGER SAMT FØRELSE AF BESÆTNINGSREGISTER

DELKRAV 1

Ejeren eller brugeren af en fåre- eller gedebesætning skal sikre, at flytninger til stadighed er registreret i CHR12. Følgende oplysninger skal registreres i CHR senest 7 dage efter, at flytningen har fundet sted:

Antallet af flyttede får eller geder.

Dato for flytningen.

Afhænderen af dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret eller dyrene er flyttet. Hvis dyret eller dyrene er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret for modtagerbesætningen.

Modtageren af dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret eller dyrene er flyttet. Hvis dyret eller dyrene er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret for afsenderbesætningen.

Alle flytninger (slagting/DAKA/levebrug) skal være tastet i webdyr, Dyreregistrering eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter flytningen.

I forbindelse med kontrollen sammenholdes besætningsregisteret med de flytninger, der er indberettet til CHR, for at undersøge om producenten overholder kravet om indberetning af flytninger. Det skal kontrolleres om kravet er overholdt for flytninger foretaget fra 1. januar 2015 og til kontroltidspunktet. Producentens indberettede flytninger kan ses i [webdyr](#) ved at trække en hændelsesliste for perioden eller ved at fremsøge en flytteliste for besætningen på www.chr.fvst.dk.

BEMÆRKNINGER

---

¹² Undtaget fra kravet er 1) flytninger af dyr til og fra afgrænsningsarealer 2) flytninger af dyr mellem besætninger, der indgår i en naboaftale.

NABOAFTALER

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme naboaftale, er der ikke krav om at flytningerne registreres i besætningsregisteret eller indberettes til CHR. Fødevarestyrelsen kan give dispensation til en naboaftale, hvis flytninger af dyr foretages mellem to fysiske naboejendomme, hvor dyrene permanent er sammenblandet på udendørsarealer. Dispensationerne fremgår af CHR, hvor man kan se hvilke besætninger, der er omfattet af naboaftalen.

Alle producenter, der har dyr gående på arealet/arealerne skal kontrolleres. Hvis en besætning er udpeget til kontrol og det konstateres at besætningen har fået en dispensation efter mærkningsbekendtgørelsens § 54, stk. 2 og § 59, stk. 1 og § skal den anden besætning, der også er omfattet af dispensationen, kontrolleres samtidig. Hvis begge besætninger ikke allerede er udpeget til kontrol kontaktes Jordbrugskontrol for at få udpeget den manglende besætning.

Dispensationen kan kun omfatte 2 besætninger og besætningerne kan have samme ejer eller forskellige ejere.

AFGRÆSNINGSAFTALE

Ved flytning af får og geder til afgræsning på arealer udenfor egen ejendom, er det afgørende for registreringen, om dyrene bliver blandet med andre klovdyr på det CHR-nummer eller græsningsareal, der modtager dyrene.

Hvis dyrene **ikke** blandes med andre klovdyr, dvs. dyrene lukkes **ikke** inde i en indhegning med andre klovdyr, skal flytningen ikke registreres i besætningsregistret og heller ikke indberettes til CHR.

Hvis dyrene flyttes til afgræsning på arealer, der fra staldanlægget kun kan tilgås via anden ejendom og benyttes mere end 30 dage, skal afgræsningsarealet registreres i CHR, med et markbloknummer eller et CHR-nummer. I tjeklisten kan man se om producenten har registreret afgræsningsarealer i CHR.

DELKRAV 2

Ejeren eller brugeren af en fåre- eller gedebesætning skal til stadighed føre optegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen.

I en fåre- eller gedebesætning skal følgende oplysninger registreres:
Det samlede antal får og geder

For hvert enkelt dyr skal følgende oplysninger registreres¹³:

- a** CKR-nummer eller CHR-nummer, alt efter hvilken mærkningsordning der anvendes.
- b** Identifikationskoden, såfremt, der er tale om et får eller en ged, der er indført til Danmark.
- c** Måned og år for fødsel

¹³ Undtaget fra kravet i punkt f-h er 1) flytninger af dyr til og fra græsningsarealer 2) flytninger af dyr mellem besætninger, der indgår i en naboaftale.

d	Måned og år for dødsfald eller slagtning af dyret
e	Om muligt køn og race ¹⁴
f	Dato for tilflytning og besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret.
g	Dato for fraflytning og besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret.
h	For dyr, der er flyttet fra besætningen, indregistreringsnummer på transportmidlet anvendt ved flytningen

Alle hændelser (fødsel, flytning, død, slagtning, eksport, salg, mm.) skal noteres i besætningsregisteret senest 3 dage efter hændelsen.

Besætningsregisteret skal indeholde oplysninger om:

- Antal dyr
- CKR-nr. (eller blot CHR nr. for slagtelam)
- Udenlandsk identifikations nr. for importerede dyr
- Fødselsår og måned*
- Køn og om muligt race
- Dato for hændelser (død, slagtning, afgang og tilgang)
- Ved afgang: CHR-nr. på modtager besætning
- Ved tilgang: CHR-nr. på afsender besætning

*) for dyr født før 9. juli 2005 blot fødselsår.

Fødevarestyrelsen har udarbejdet en skabelon til en besætningsliste. Denne besætningsliste er tilgængelig på Fødevarestyrelsens hjemmeside her:

http://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/25_PDF_word_filer%20til%20download/01kantor/CHR/Besætningsregister%20får%20og%20geder%20skabelon2013.pdf.

Det er en god ide, hvis kontrolløren medbringer en sådan besætningsliste og udleverer til de producenter, der har fejl i registreringerne, mangler besætningsliste mm. Andre registreringssystemer, der indeholder samtlige krævede oplysninger i en **ajourført og let tilgængelig form**, kan også bruges.

Selvom et dyr mangler flere af de obligatoriske oplysninger, som skal være i registeret, tæller det kun som én fejl. Alle registreringsfejl skal dog noteres i KSK'et.

¹⁴ Hvis køn og race ikke er registreret, er kravet ikke overtrådt i henhold til reglerne om krydsoverensstemmelse.

DELKRAV 3

Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse, og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller NaturErhvervstyrelsen.

Alle optegnelser skal opbevares i mindst 3 år, og skal kunne fremvises under kontrolbesøget.

UDFYLDELSE AF BEDØMMELSESSKEMA

Overtrædelser deles som udgangspunkt op i tre niveauer:

Mindre alvorlige overtrædelser

Flere dyr er anført i besætningsregistret med forkert køn eller race. Få dyr mangler ajourføring af fødsler eller flytninger i besætningsregistret og/eller mangler indberetninger til CHR.

Alvorlige overtrædelser

Flere dyr mangler ajourføring af fødsler eller flytninger i besætningsregistret og/eller mangler indberetninger til CHR. 1-4 dyr er uidentificerbare.

Meget alvorlige overtrædelser

Mange dyr mangler ajourføring af fødsler eller flytninger i besætningsregistret og/eller mangler indberetninger til CHR. Mere end 4 dyr er uidentificerbare.

Alvor

Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret. Hvis et dyr er flyttet mellem to besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgang- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, dette vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.

Omfang

Vurderes efter i hvor høj grad overtrædelsen har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelsen kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug i perioden hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.

Varighed

Vurderes ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

BEMÆRKNINGER

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om fx én fårebesætning og én gedebesætning eller 2 fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af får/geder mellem besætninger, der indgår i en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
---	--	---	--	---

ALVOR		<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>3-6 dyr mangler ajourføring af oplysninger*15 i besætningsregistret og/eller der mangler indberetning af 3-6 flytninger til CHR</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>3-5 % af dyrene mangler ajourføring af oplysninger* i besætningsregistret og/eller der mangler indberetning af flytninger til CHR svarende til 3-5 % af det samlede antal flytninger</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>7-10 dyr mangler ajourføring af oplysninger* i besætningsregistret og/eller der mangler indberetning af 7-10 flytninger til CHR</p> <p>1-4 dyr er uidentificerbare</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>6-15 % af dyrene mangler ajourføring af oplysninger* i besætningsregistret og/eller der mangler indberetning af flytninger til CHR svarende til 6-15 % af det samlede antal flytninger</p> <p>1-4 dyr er uidentificerbare</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 10 dyr mangler ajourføring af oplysninger* i besætningsregistret og/eller der mangler mere end 10 indberetninger af flytninger til CHR</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare eller alle dyrene er uidentificerbare</p> <p>Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette CHR</p> <p>Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister</p> <p>Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 15 % af dyrene mangler ajourføring af oplysninger* i besætningsregistret og/eller der mangler indberetning af flytninger til CHR svarende til mere end 15 % af det samlede antal flytninger</p> <p>Mere end 4 dyr er uidentificerbare</p> <p>Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette CHR</p> <p>Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister</p>

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger
VARIGHED		Indberetning til CHR foretaget mellem 8. og 20. dagen efter hændelsen Oplysninger noteret i besætningsregister mellem 4. og 7. dagen efter hændelsen	Indberetning til CHR foretaget senere end 20. dagen efter hændelsen Oplysninger noteret i besætningsregisteret senere end 7 dage efter hændelsen	Producenten vil ikke føre besætningsregister og/eller indberette til CHR Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister

*15 Ajourføring af oplysninger omfatter ajourføring af fødsel, dødsfald, slagting og/eller flytning. Ajourføring af fødsel omfatter både dyrets CKR-nummer/CHR-nummer og måned og år for fødslen. Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

FAGINSTRUKS NR. 11

Krav 2.15, 2.16, 2.17, 2.30, 2.31, 2.32, 2.34
Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger), 5131_15
Version juli, 2015

**KONTROL MED KRYDSDOVERENSSTEMMELSE
PÅ FODER OG VEGETABILSKER FØDEVARER**

INDHOLDSFORTEGNELSE

Faginstruks nr. 11	42
Indholdsfortegnelse.....	43
Generelt om kontrolkategorien Foder og hygiejnekontrol ved primærproduktion af foder og fødevarer	45
Kravets relevans	47
Krav 2.15 - Foder og vegetabiliske fødevarer må ikke være farligt, håndtering af foderlægemidler, farlige stoffer og affald	48
Kontrolmetode	48
Delkrav 1.....	48
Udfyldelse af bedømmelseskema	49
Delkrav 2.....	49
Udfyldelse af bedømmelseskema	50
Delkrav 3.....	51
Udfyldelse af bedømmelseskema	51
Bemærkninger	52
Krav 2.15, delkrav 3 vedr. farligt foder.....	52
Delkrav 4.....	52
Udfyldelse af bedømmelseskema	53
Delkrav 5.....	53
Udfyldelse af bedømmelseskema	53
Krav 2.15, delkrav 5 om ansvar for foder	53
Krav 2.16 Anvendelse af fodertilsætningsstoffer i ren form eller forblandinger	54
Kontrolmetode	54
Hvad må tilsættes til dyrenes drikkevand	54
Hvad er tilsætningsstoffer og hvad er fodermidler	55
Selvsyn og spørgsmål, f.eks.:	56
Delkrav 1.....	57
Bemærkninger	57
Udfyldelse af bedømmelseskema	57
Krav 2.17 Forbud vedrørende animalsk protein.....	58
Kontrolmetode	59
Delkrav 1.....	59
Udfyldelse af bedømmelseskema	59

Krav 2.30 Anvendelse af biocid og journal over biocid	60
Kontrolmetode	61
Delkrav 1.....	61
Udfyldelse af bedømmelseskema	61
Delkrav 2.....	62
Udfyldelse af bedømmelseskema	62
Krav 2.31 Sporbarhed af foder samt forsyning kun fra registreret virksomhed	63
Kontrolmetode	63
Delkrav 1.....	64
Udfyldelse af bedømmelseskema	64
Delkrav 2.....	65
Udfyldelse af bedømmelseskema	65
Krav 2.32 Journal over analyseresultater og reaktion til myndigheder	66
Kontrolmetode	66
Delkrav 1.....	67
Udfyldelse af bedømmelseskema	67
Delkrav 2.....	68
Udfyldelse af bedømmelseskema	68
Krav 2.34 Journal over anvendelse af genetisk modificeret frø (GMO-frø)	69
Kontrolmetode	69
Delkrav 1.....	69
Udfyldelse af bedømmelseskema	69

KONTAKTPERSONER & INFO

Linda Roth Jordbrugskontrol
67887958 <mailto:lironaturerhverv.dk>

[Captia-link](#)
[Link til intruks på intra](#)

Foto [Skyfish.com](#)
ISBN 978-87-7120-699-9
©2015

GENERELT OM KONTROLKATEGORIEN FODER OG HYGIEJNEKONTROL VED PRIMÆRPRODUKTION AF FODER OG FØDEVARE

Formålet med kontrollen er, at kontrollere om landbrug, der producerer foder og fødevarer, overholder bestemmelserne i forhold til krydsoverensstemmelseskravene.

Kontrollen tager udgangspunkt i foder- og fødevarerhygiejneforordningernes bilag og omfatter kæden fra jord til bord. Kontrollen omfatter hele landbruget, fra dyrkning af foder og vegetabiliske fødevarer til udfodring i krybben og levering af slagtedyr. Brug den kontrolforberedende rapport til at få et overblik over ejendomme, besætninger og afgrøder, - rapporten skal arkiveres på KO-sagen.

Der henvises i øvrigt til Kontrolinstruksen for foder – og hygiejnekontrol ved primærproduktion af foder og fødevarer.

Kontrollen er i hovedtræk beskrevet her under

- Farlige stoffer, affald, foderlægemidler og ansvar for foder
- Korrekt brug af forblandinger og tilsætningsstoffer
- Forbud vedr. animalsk protein
- Biocider, anvendelse og journal
- Sporbarhed samt forsyning fra uregistreret virksomhed
- Analyseresultater og reaktion til myndighederne
- GMO frø, journal over enhver anvendelse

Kontrollen gennemføres primært ved at spørge/interviewe landbrugeren om hans måde at afdække og håndtere risici i hans produktion, samt ved at se de steder, hvor foder og fødevarer opbevares og håndteres fra dyrkning til udfodring eller salg.

Sikkerhed og veterinærforskrifter

Specifikt for svinebesætninger skal der tages højde for de enkelte besætningers besøgsregler. Det er vigtigt, at kontrolløren efterkommer de krav, der stilles vedrørende beklædning og besøgsregler. I enkelte besætninger kan kontrolløren blive anmodet om at tage et bad inden kontrollen påbegyndes. Dette krav bør efterkommes, medmindre der tilbydes urimelige forhold til dette. For svinebesætninger med speciel status henvises til www.spf-sus.dk. Det tilrådes, at der kun besøges én svinebesætning om dagen, samt at højstatus besætninger besøges således, at der er gået mindst 48 timer siden sidste kontakt med svin, f.eks. svinebesætning eller syning af svin ved samlesteder.

Se også: [Den generelle kontrolinstruks](#).

Hvem/hvad er omfattet af kontrol

Alt foder, bygninger og besætninger m.v., som det udtagne landbrug (CVR eller CPR nummer) har rådighed over, er omfattet af kontrollen. Det gælder også eventuelle dyr (f.eks. heste eller kvier) i pension, hvor landbruger er ansvarlig for foder og fodring. Landbrugers egne besætninger fremgår af den kontrolforberedende rapport.

Besætninger og bygninger ejet af andre

Besætninger, som har anden ejer, er som udgangspunkt ikke omfattet af kontrollen. Det betyder, at der kan være situationer, hvor kontrollen foregår i maskinhus og foderlade, men ikke inde i selve stalden, idet dyrene her er ejet og passet af et andet CVR eller CPR nummer. Dette gælder også, selvom der er personsammenfald mellem ejerkredsen af de forskellige CVR numre.

Hjemmeproduceret foder på ejendomme, hvor ejerskabet er fordelt mellem flere CVR numre

Landbruger skal af hensyn til sporbarheden på foderet vide hvilken virksomhed (CVR nummer), der er ansvarlig for det foder, der måtte være på bedriften. Det skal kunne dokumenteres, hvornår et hjemmeproduceret foder er handlet/overdraget mellem CVR numrene.

Såfremt dette er uklart, og foderet ikke er taget i anvendelse, vil den virksomhed (det CVR), som har produceret foder som hovedregel blive vurderet til at være den ansvarlige for det pågældende parti foder. Hvis foderet gives til dyr, er det besætningsejeren som ansvarlig for foderet.

Hesteopstaldningssteder (rideskoler) og heste

På hesteopstaldningssteder (rideskoler) er heste i pension som hovedregel omfattet af stedes foderhygiejneregistrering, og dermed omfattet af en evt. kontrol på stedet med mindre, det fremgår af opstaldningskontrakten, at hver enkelt hesteejer er ansvarlig i henhold til foderhygiejneforordningen.

Heste, som er undtaget konsum (dette fremgår af hestepasset), er ikke omfattet af foderhygiejneforordningen, og dermed ikke omfattet af GMP, HACCP m.v. Foder til disse heste er kun omfattet af de generelle foderregler om, at foder ikke må være til fare for dyr, mennesker eller miljøet og om, at foder ikke må indeholde uønskede og forbudte stoffer.

Værktøjer

Der er både et KSK og en LPR tilknyttet kontrolopgaven 5131_14.

Ved KO-kontroller (udtræksårsag KO) er bedriften også udtaget på kontrolopgaven 5050_15

I bilagene 1a, 1b,1c,1d og 1e findes fokuslister til brug for kontrollen

Anden KO

Ved anden KO skal der i DCK oprettes et KSK på 5050_15, hvorefter KSK'et udfyldes i støvsugeren. Vær opmærksom på, at støvsugeren kun virker i VAKS online.

Konkret vurdering

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af

langbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten

KRAVETS RELEVANS

I tabellen her under kan du få et forhåndsoverblik over hvilke krav, der forventes at være relevante på den konkrete bedrift ejendom. Denne forhåndsvurdering må aldrig overskygge de konkrete forhold på den konkrete bedrift ejendom

KRAV	OMHANDLER	RELEVANT	IKKE RELEVANT
2.15	Farlige stoffer, affald, foderlægemidler og ansvar for foder	For alle, som opbevarer foder eller vegetabiliske fødevarer eller som dyrker græs, korn og andre afgrøder	Hvis der f.eks. kun er juletræer eller "prydgræs"
2.16	Korrekt brug af forblandinger og tilsætningsstoffer	For dem, som bruger forblandinger eller fodertilsætningsstoffer i deres foder.	Hvis landmanden ikke selv: - Blander foder - Tilsætter tilsætningsstoffer/ forblandinger
2.17	Forbud vedr. animalsk protein	For alle, som har produktionsdyr	Hvis der kun er planteavl
2.30	Farlige stoffer, affald, foderlægemidler og ansvar for foder	Delkrav 1: Hvis man bruger muldvarpegift, rottegift m.v. i forbindelse med produktion af vegetabiliske fødevarer Delkrav 2: For alle, som bruger fluegift, lusepulver, "Stalosan", rottemidler m.m.	Hvis man ikke bruger biocider
2.31	Sporbarhed samt forsyning fra uregistreret virksomhed	Sporbarhed For alle, som køber foder – også indkøb af mineraler til heste og får For alle, som sælger foder – f.eks. korn, sila-wrap m.v. Uregistreret virksomhed For alle, som bruger maskinstationer eller køber foder – også ved køb på dyrskue m.v.	Hvis intet foder købes eller sælges, og hvis der ikke anvendes maskinstation på bedriften.
2.32	Analyseresultater og reaktion til myndighederne	Hvis der er taget prøver af planter eller af andet af betydning for fodersikkerheden eller for menneskers sundhed	Hvis der ikke er taget sådanne prøver
2.34	GMO frø, journal over enhver anvendelse	Kun hvis der anvendes GMO frø/såsåed	Hvis der ikke anvendes GMO såsåed

KRAV 2.15 - FODER OG VEGETABILSK FØDEVARER MÅ IKKE VÆRE FARLIGT, HÅNDBLING AF FODERLÆGEMIDLER, FARLIGE STOFFER OG AFFALD

Indhold i kontrollen

For at undgå farlig forurening af foder og fødevarer må det/de ikke opbevares sammen med farlige stoffer eller farligt affald. Endvidere gælder regler for brug og opbevaring af foderlægemidler.

Farlige stoffer er eksempelvis pesticider, biocider, lægemidler, opløsningsmidler m.m. Farligt affald er eksempelvis emballage fra og rester af farlige stoffer.

Ved "opbevaring sammen" forstås opbevaring så nær ved, at en forurening kan ske, f.eks. med dampe fra farlige stoffer, med direkte kontakt med farlige stoffer, eller ved at farlige stoffer bruges/iblandes foder/fødevarer ved en fejl.

Det er ikke et krav, at farlige stoffer og affald opbevares separat med lukket dør i mellem.

Ved foderlægemidler skal der være særlig fokus på foderlægemidler med indhold af antibiotika, som kan medvirke til udvikling af resistens. Foderlægemidler må i så fald ikke opbevares i siloer, som også bruges til andet foder, og de må ikke udfodres via det foderanlæg, som også bruges til andet foder.

Hvis landbrugeren konstaterer, at foderet indeholder forbudte stoffer eller overskrider grænserne for uønskede stoffer eller er blevet forurenede, skal han straks holde op med at bruge det og tilbagekalde evt. videresolgt foder og informere Fødevarestyrelsen.

KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Bruges foderlægemidler med antibiotika?
- Hvordan opbevares og udfodres foderlægemidler?
- Hvordan opbevares rengøringsmidler?
- Hvordan opbevares biocider, som fluegift og lusemidler?
- Hvordan opbevares rester og brugt emballage fra f.eks. sprøjtemidler, fluegift?
- Synlige tegn på at foder indeholder spor af forbudte stoffer, f.eks. rester af emballage

DELKRAV 1

- 1** Landbrugere, som opbevarer foder eller har en produktion af dyr eller primærprodukter af animalsk oprindelse, skal især opbevare og håndtere affald og farlige stoffer separat og sikkert, så farlig forurening undgås. Foder og fødevarer må ikke opbevares sammen med farlige stoffer eller farligt affald (eksempelvis pesticider, biocider, opløsningsmidler, metalspån mm).

Udfyldelse af bedømmelseskema

Alvor Alvoren vurderes ud fra, om farlige stoffer og affald er emballeret, og om foderet/fødevarer er emballeret eller ej.

Omfang Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer.

Varighed Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Både foder/fødevare og de farlige stoffer er i intakt emballage	Emballagen på de farlige stoffer er intakt og lukket, men foderet/fødevarer er ikke emballeret.	Emballagen på de farlige stoffer er åben, men foderet/fødevarer er ikke emballeret.	Farlige stoffer eller affald er ikke emballeret og foderet/fødevarer er ikke emballeret.
OMFANG	Foder-/fødevarepartiets størrelse er maks. 100 kg	Foder-/fødevarepartiets størrelse er større end 100 kg men maks. 500 kg	Foder-/fødevarepartiets størrelse er større end 500 kg men maks. 5 tons	Foder-/fødevarepartiets størrelse er større end 5 tons
VARIGHED	Foderet/fødevarer er ikke anvendt	Foderet/fødevarer er anvendt i under 1 uge	Foderet/fødevarer er anvendt i mindst en uge, men under 6 måneder	Foderet/fødevarer er anvendt i 6 måneder eller mere

DELKRAV 2

2 Foderlægemidler (foder med indhold af veterinærmedicin) skal opbevares og håndteres isoleret fra resten af fodret. Herunder andre foderlægemidler¹⁶.

¹⁶ Med foderlægemidler menes færdigblandet foder med indhold af et eller flere veterinære lægemidler. Veterinære lægemidler må ikke tilsættes i blandedanlæg eller lign. og foderlægemidler må ikke opbevares eller transporteres i samme silo eller foderanlæg, som andet foder, da der er en risiko for, at efterfølgende foder herved forurenes med lægemidlet.

Udfyldelse af bedømmelseskema

- Alvor** Alvoren vurderes ud fra, om foderet uden lægemidler i det berørte parti er til samme dyrekategori eller dyreart som foderet med lægemiddel i.
- Omfang** Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder uden indhold af lægemiddel.
- Varighed** Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme kategori af dyr	Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme dyreart	Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til andre dyrearter
OMFANG	Det berørte foderparti er på maks. 100 kg	Det berørte foderparti er større end 100 kg, men maks. 500 kg	Det berørte foderparti er større end 500 kg, men maks. 5 tons	Foderpartiets størrelse er større end 5 tons
VARIGHED	Foderet er ikke anvendt	Foderet er anvendt i under 1 uge	Foderet er anvendt i mindst en uge, men under 6 måneder	Foderet er anvendt i 6 måneder eller mere

DELKRAV 3

- 3** Landbrugere som anvender foder er ansvarlig for, at foderet overholder grænserne for indhold af nedennævnte uønskede stoffer og forbudte stoffer. Foder skal overholde grænserne for indhold af følgende uønskede og forbudte stoffer:
- a. Arsen, bly, fluor, kviksølv eller cadmium
  - b. Aflatoxin B1
  - c. Antibiotika¹⁷
  - d. Forbudte stoffer¹⁸:
    - 1) Fæces, urin og separeret indhold af fordøjelseskanalen efter tømning eller fjernelse af denne, uanset eventuel behandling eller blanding.
    - 2) Huder behandlet med garvestoffer, herunder affald herfra.
    - 3) Frø og andet planteformeringsmateriale, der efter høst er behandlet med plantebeskyttelsesmidler under hensyn til det pågældende anvendelsesformål, og eventuelle biprodukter heraf.
    - 4) Træ, herunder savsmuld og andet materiale, der stammer fra træ, der er behandlet med træbeskyttelsesmidler¹⁹.
    - 5) Alt affald fra de forskellige faser af rensningen af by-, hus- og industrispildevand²⁰, uanset om dette affald videreforarbejdes, og uanset hvor spildevandet stammer fra²¹
    - 6) Fast byaffald²², som f.eks. husholdningsaffald
    - 7) Emballage og dele af emballage fra produkter fra fødevarerindustrien.
    - 8) Proteinprodukter, der er fremstillet på basis af gærarterne *Candida* dyrket på n-alkaner.

Udfyldelse af bedømmelseskema

Alvor Alvoren vurderes ud fra, hvor meget grænseværdien er overskredet, opgjort i procent af grænseværdien. Forbudte stoffer bedømmes altid til Alvor 3.

¹⁷ Undtagelsen er antibiotika anvendt efter dyrlægens ordination og anvisning.

¹⁸ Jf. bilag III i Europa-parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 767/2009 af 13. juli 2009 om markedsføring og om anvendelse af foder.

¹⁹ Som defineret i Bilag V til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/8/EF af 16. februar 1998 om markedsføring af biocidholdige produkter.

²⁰ Som defineret i artikel 2 i Rådets direktiv 91/271/EØF om rensning af byspildevand

²¹ Udtrykket »spildevand« omfatter ikke »procesvand«, dvs. vand fra uafhængige ledninger i fødevarer- eller foderstofvirksomheder. Når disse ledninger forsynes med vand, må vand kun anvendes til foder, hvis det er sundt og rent vand som specificeret i artikel 4 i Rådets direktiv 98/83/EF af 3. november 1998 om kvaliteten af drikkevand (EFT L 330 af 5.12.1998, s. 32). Ledninger i fiskerivirksomheder kan også forsynes med rent havvand som defineret i artikel 2 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 852/2004 af 29. april 2004 om fødevarerhygiejne (EUT L 139 af 30.4.2004, s. 1). Procesvand må kun anvendes til foder, hvis det indeholder foderstof- eller fødevareremateriale, og er teknisk frit for rensningsmidler, desinfektionsmidler og andre stoffer, der ikke er tilladt i retsforordningerne for foder.

²² Udtrykket »fast byaffald« omfatter ikke køkken- og madaffald som defineret i forordning (EF) nr. 1774/2002.

Omfang Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder.

Varighed Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.

Bemærkninger

Hvis landbrugeren har opdaget, at foderets indhold af de uønskede og forbudte stoffer overskrides og har reageret med tilbagetrækning af foderet, information af myndighederne m.m. (jf. Fødevarerforordningen 178/2002, artikel 20), er der ikke tale om en manglende overholdelse.

Krav 2.15, delkrav 3 vedr. farligt foder

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Foderet indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, men ikke over 5 % af den fastsatte grænseværdi.	Foderet indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, på over 5 % men ikke over 10 % af den fastsatte grænseværdi.	Foderet indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, på mindst 10 % men ikke over 15 % af den fastsatte grænseværdi. Foderet indeholder forbudte stoffer.	Foderet indeholder uønskede stoffer på over 15 % af den fastsatte grænseværdi
OMFANG	Foderpartiets størrelse er max 100 kg	Foderpartiets størrelse er max 500 kg	Foderpartiets størrelse er max 5 tons	Partiets størrelse er over 5 tons
VARIGHED	Foderet er ikke anvendt	Foderet er anvendt i under 1 uge	Foderet er anvendt i mindst en uge, men under 6 måneder	Foderet er anvendt i 6 måneder eller mere

DELKRAV 4

4 Foder og vegetabiliske fødevarer dyrket eller høstet på virksomheden, må ikke indeholde rester af pesticider over grænseværdierne, eller rester af pesticider, som ikke er godkendt til den pågældende afgrøde²³.

²³ Dette fremgår af midlets etikette, brugsanvisning eller off-label godkendelse.

Udfyldelse af bedømmelseskema

- Alvor** Vurderes ud fra hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde.
- Omfang** Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som den undersøgte afgrøde stammer fra.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvornår afgrøden er høstet.

DELKRAV 5

- 5** Landbrugeren skal straks, hvis han konstaterer, at foder ikke opfylder kravene til fodersikkerhed, ophøre med brugen af foderet, informere Fødevarestyrelsen og tilbagekalde eventuelt videresolgt foder. Foder der fx indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, indeholder forbudte stoffer, indeholder animalsk protein eller er udsat for forurening, overholder ikke krav til fodersikkerhed.

Udfyldelse af bedømmelseskema

- Alvor** Vurderes ud fra, hvor længe landbruger har været klar over, at foderet ikke opfylder kravene til fodersikkerhed uden at have reageret.
- Omfang** Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder.
- Varighed** Varigheden vurderes ud fra, om foderet er brugt, og hvor længe det evt. er brugt efter at landbruger er blevet bekendt med, at foderet er farligt.

Krav 2.15, delkrav 5 om ansvar for foder

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mere end 24 timer, men under 3 døgn	Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst 3 døgn men mindre end en uge.	Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst en uge men ikke over en måned	Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst en måned
OMFANG	Foderpartiets størrelse er maks. 100 kg	Foderpartiets størrelse er større end 100 kg, men maks. 500 kg	Foderpartiets størrelse er større end 500 kg, men maks. 5 tons	Foderpartiets størrelse er over større end 5 tons
VARIGHED	Foderet er ikke anvendt	Foderet er anvendt i under 1 uge	Foderet er anvendt i mindst 1 uge, men under 6 måneder	Foderet er anvendt i 6 måneder eller mere

KRAV 2.16 ANVENDELSE AF FODERTILSÆTNINGSSTOFFER I REN FORM ELLER FORBLANDINGER²⁴

Indhold i kontrollen

Fodertilsætningsstoffer skal bruges korrekt i henhold til den relevante lovgivning

KONTROLMETODE

Hvad må tilsættes til dyrenes drikkevand

Om et foder må anvendes i drikkevandet afhænger af hvilken fodertype, der er tale om. Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralsk foder samt diætetisk foder må gerne gives i drikkevandet.

Tilsætningsstoffer og forblandinger må ikke gives i drikkevandet.

Skemaet her under kan bruges til at afklare om et foder eller andet produkt må gives i drikkevandet eller ej.

²⁴ Forblandinger er koncentrerede blandinger af et eller flere fodertilsætningsstoffer. Fodertilsætningsstofferne indgår i blandingen i ren form eller med et bærestof. Bærestoffet skal være et fodermiddel (f. eks. hvedeklid eller sojaolie) eller vand.

Foderblandinger som fuldfoder, tilskudsfoder, mineralsk foder, diætetisk foder er ikke forblandinger. Fodermidler, som korn, sojaskrå, foderkridt, og grovfoder er ikke tilsætningsstoffer. Landbrugeren kan således bruge fodermidler (råvarer som fx korn, sojaskrå, foderkridt eller grovfoder) og foderblandinger (fuldfoder, tilskudsfoder, mineralsk foder, og diætetisk foder) uden at være registreret.

	TILSKUDS-FODER ELLER ANDRE FODERBLANDING ER	TILSÆTNINGSSTO F ELLER FORBLANDING	RENGØRINGS- OG DESINFICE- RINGSMIDDEL	BIOCID, TIL VANDESINFECTIO N PRODUKT- GRUPPE 5 (PT 5)	LÆGEMIDLER
HVAD KENDETEGNER DENNE TYPE PRODUKT	Det skal stå tilskudsfoder på mærkningen	Tilsætningsstoffer er godkendte af EU. Tilsætningsstoffet er ikke specielt mærkede, der står oftest kun "stoffet", f.eks. "Myresyre" eller "Biotin"	Produkter, der anvendes til rengøring og desinficering af rør m.m. Skal holdes adskilt fra foder og drikkevand. Må ikke komme ind i dyrene!	Skal have en etikette med information om bl.a. hvordan midlet skal bruges, i hvilke mængder, til hvilket formål, faresymbol m.m. Ingen krav om, at ordet "biocid" står på etiketten.	Lægemidler ordineret af dyrlægen. Der er derfor altid en "apotek etikette" på og præparaterne fremgår af dyrlægens ordinationsliste.
EKSEMPLER	Mange produkter af typen: "Drikkejern", "Organiske syrer" og "E-vitamin"	Konserveringsmid ler, f.eks. myresyre, propionsyre		Mange produkter af typen: "Blegeessens" hypoclorid, Hydrogenperoxid	
ER DET TILLADT I DRIKKEVAND	Tilladt	Kun meget få stoffer er tilladt (eks. E-vitamin). Kræver i så fald HACCP	Ikke tilladt	Tilladt	Tilladt, fordi det foregår efter dyrlægens anvisning
LOV & REGLER	Foderlov- givningen	Foderlov- givningen. Tilsætningsstoffo rordningen. Husk Foderhygiejnefor ordningens regler om HACCP	Vedr. opbevaring: Foderhygiejnefor ordningens: Bilag III, krav til stald- og fodringsudstyr	Miljøstyrelsens regler	Regler om lægemidler

Hvad er tilsætningsstoffer og hvad er fodermidler

Det kan i nogle tilfælde være svært umiddelbart at vurdere, om et stof er et fodermiddel eller et tilsætningsstof. Skemaet kan bruges til en foreløbig kategorisering af stoffet, men den endelige kategorisering vil ofte først kunne ses efter en nærmere undersøgelse af evt. mærkningsseddel eller andre bilag.

Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralsk foder samt diætetisk foder og mælkeerstatninger kræver aldrig HACCP.

EKSEMPLER	FODERMIDLER	TILSÆTNINGSSTOFFER OG FORBLANDINGER
"TOMMELFIN-GERREGEL"	Kridt/Foderkridt/Calciumcarbonat (Bidrager med Calcium, Ca) Salt/Fodersalt (Bidrager med Natrium, Na) Magnesiumoxid eller magnesiumfosfat (Bidrager med Magnesium, Mg)	Kridt/Foderkridt/Calciumcarbonat (Bidrager med Calcium, Ca) Salt/Fodersalt (Bidrager med Natrium, Na) Magnesiumoxid eller magnesiumfosfat (Bidrager med Magnesium, Mg)
FREMGÅR AF	Bidrager med stoffer, som står i gram eller % på en almindelig fodermærkningsseddel	Bidrager med stoffer, som står i gram eller % på en almindelig fodermærkningsseddel
KRAV TIL BRUGEREN	Fodermiddelfortegnelsen (forordning 68/2013)	Fodermiddelfortegnelsen (forordning 68/2013)

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.:

- Bruges forblandinger eller fodertilsætningsstoffer i ren form.
F.eks. benzoesyre, myresyre, zinkoxid (ikke VetZink!), urea, "vitaminforblanding" m.v.
- Bruges tilsætningsstoffer eller forblanding på anden måde end tilladt?
Udstrøs stoffet på gulv (ses nogle gange i forbindelse med zinkoxid)?
Gives stoffet i drikkevand
- Er landbrug registreret til forblandinger og fodertilsætningsstoffer i ren form (en HACCP-registrering). Hvis ikke, skal dette afrapporteres på fane 1.2 om "Registrering", dette punkt er ikke omfattet af krydsoverensstemmelse.

DELKRAV 1

- 1** Landbrugeren skal bruge fodertilsætningsstoffer, herunder forblandinger, korrekt. Korrekt brug indebærer, at landbrugeren:
- skal anvende godkendte fodertilsætningsstoffer²⁵
  - skal opfylde betingelserne²⁶ for anvendelsen af fodertilsætningsstoffer og forblandinger²⁷.
  - ved beregning af mængden af tilsætningsstoffer, som også forekommer i naturlig tilstand i nogle fodermidler, skal sørge for at det samlede indhold af tilsat og naturligt forekommende stof ikke overstiger det maksimale indhold, der er fastsat i godkendelsen.
  - kun blander tilsætningsstoffer i forblandinger og i foderstoffer, hvis der sikres fysisk-kemisk og biologisk forenelighed mellem blandingens forskellige bestanddele under hensyn til de tilsigtede virkninger.
  - skal sørge for, at tilskudsfoder, fortyndet som angivet, ikke indeholder tilsætningsstoffer i mængder, der overstiger dem, der er fastsat for fuldfoder.
- Kun mærkede tilsætningsstoffer og forblandinger må anvendes.

Bemærkninger

Eksempler på ukorrekt brug kunne være, hvis tilsætningsstoffer ikke er blandet eller opbevaret korrekt, er umærkede, eller hvis stoffet ikke er anvendt i overensstemmelse med betingelserne (fx betingelser om opblanding i foder, anvendelse til bestemte dyregrupper, koncentration ved opblanding, dosering, homogen blanding, m.v.)

Udfyldelse af bedømmelseskema

- Alvor** Alvoren vurderes ud fra, om tilsætningsstoffet eller blandingen med indhold af tilsætningsstoffer er anvendt korrekt.
- Omfang** Omfanget vurderes ud fra, hvornår de berørte dyr indgår i fødekæden.
- Varighed** Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.

²⁵ Tilsætningsstoffet skal være godkendt i henhold til Tilsætningsstofforordningen.

²⁶ Emballagen eller beholderen til fodertilsætningsstoffer og forblandinger er forsynet med følgende oplysninger: brugsvejledning, sikkerhedsforskrifter for anvendelse samt, hvor det er relevant, de særlige krav, der er fastsat i godkendelsen, herunder dyrearter og – kategorier samt dosis og tilsætningsmåde, som tilsætningsstoffet eller forblandingen af tilsætningsstoffer er beregnet til.

²⁷ For blandinger af tilsætningsstoffer skal de betingelser for anvendelsen, der er fastsat ved godkendelsen af hvert enkelt tilsætningsstof, være opfyldt, medmindre andet er fastsat.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er ikke opblandet homogent eller er ikke forenelig, men det er anvendt korrekt i henhold til godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt i en anden mængde end det fremgår af godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til samme dyreart, men til en anden dyrekategori, end det fremgår af godkendelsen. Eller der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er mærkede. Eller tilsætningsstof og forblanding er anvendt på en anden måde end det fremgår af godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til en anden art af dyr end det fremgår af godkendelsen. Der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er godkendt.
OMFANG	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Forblanding/tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindre end 3 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 3 måneder, men under 6	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 6 måneder, men under 12	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 12 måneder

KRAV 2.17 FORBUD VEDRØRENDE ANIMALSK PROTEIN

Indhold i kontrollen

Det er forbudt at fodre fødevarereproducerende dyr med foder, som indeholder animalsk protein af landdyr (kødbenmel).

Det er forbudt at fodre drøvtyggere (kvæg/får/geder/hjorte) med foder, som indeholder fiskemel (f.eks. smågrisefoder, og visse typer af sofoder). Dog må unge drøvtyggere få mælkeerstatning med indhold af fiskemel.

Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som har påtrykt advarsel om, at foderet kan indeholde fiskemel (f.eks. de fleste typer af svinefoder).

KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Er der en risiko for at foder kan bliver forurenede med forbudt animalsk protein?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i stald, hvor fødevareproducerende dyr kan komme til det?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i foderlade, hvor sammenblanding med foder til fødevareproducerende dyr kan ske?
- Fodres drøvtyggere (kvæg, får m.m.) med foder, der indeholder fiskemel eller har en påtrykt advarsel om fiskemel?
- Opbevares foder med fiskemel sammen med foder til drøvtyggere, så der er risiko for sammenblanding af foder?

DELKRAV 1

- 1** Produktionsdyr må ikke fodres med forbudt animalsk protein.
- a. Det er forbudt at fodre produktionsdyr med foder, som indeholder animalsk protein af landdyr.
  - b. Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som indeholder fiskemel.
  - c. Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som har påtrykt advarsel om, at foderet kan indeholde fiskemel.

Hjemmel: Forordning 999/2001, art. 7

Udfyldelse af bedømmelseskema

- Alvor** Alvoren vurderes ud fra typen af forbudt animalsk protein (fiskemel, kødbenmel m.m.) og den dyreart, som har fået fiskemel, kødbenmel m.m.
- Omfang** Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra foderets indhold af fiskemel, kødbenmel m.m.
- Varighed** Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Foder til drøvtyggere indeholder fiskemel	Foder til drøvtyggere indeholder blodprodukter. Foder til andre produktionsdyr end drøvtyggere indeholder kødbenmel m.m.	Foder til drøvtyggere indeholder kødbenmel m.m. fra ikke-drøvtyggere. Foder til fødevarerproducerende dyr, bortset fra fisk, indeholder blodmel.	Foder til drøvtyggere indeholder kødbenmel m.m. fra drøvtyggere
OMFANG	Foderet indeholder mindre end 0,5 % forbudt animalsk protein	Foderet indeholder mindst 0,5 % men under 1 % forbudt animalsk protein	Foderet indeholder mindst 1 % men under 5 % forbudt animalsk protein	Foderet indeholder 5 % eller der over forbudt animalsk protein
VARIGHED	Foderet er ikke anvendt	Foderet er anvendt i 1 uge eller mindre	Foderet er anvendt i mere end 1 uge, men under 1 måned	Foderet er anvendt i mindst 1 måned

KRAV 2.30

ANVENDELSE AF BIOCID OG JOURNAL OVER BIOCID²⁸

Biocider er midler til bekæmpelse af skadedyr andre steder end på planter. Det drejer sig om rottegift, musegift, fluegift og midler mod utøj på dyr, samt stald desinfektionsmidler.

OBS: Landbrugeren må ifølge Miljøstyrelsens regler ikke opbevare rottegift, med mindre han har autorisation. Der er ikke KO på opbevaringen, og vi kan ikke påbyde landmanden at bortskaffe den. Hvis landbruger opbevarer rottegift uden autorisationen, er vi forpligtet til at orientere Miljøstyrelsen herom. Kontrolløren formidler oplysningen pr. mail til Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion:

kemikalieinspektionen@mst.dk. Læs evt. mere på Miljøstyrelsens hjemmeside <http://mst.dk/>

Indhold i kontrollen

Hvis et biocid kræver autorisation for brug, er det forbudt at bruge det, hvis man ikke har den rette autorisation. Dette gælder f.eks. muldvarpegift og rottegift. Der er krydsoverensstemmelse på anvendelsen, hvis det sker i forbindelse med vegetabiliske fødevarer. Øvrig anvendelse sanktioneres efter almindelig sanktionspraksis.

Landbrugeren skal føre journal over en hver anvendelse af biocider. Journalen kan f.eks. være en dækkende samling af dokumenter, f.eks. behandlingsplaner eller indkøbsfakturer.

²⁸ Biocider er midler til bekæmpelse af skadedyr andre steder end på planter. Det drejer sig om rottegift, musegift, insektgift mod fluer og hvepse i stalden, midler mod utøj på dyr, samt desinfektionsmidler. Midler til bekæmpelse af muldvarper er ikke biocider.

KONTROLMETODE

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.:

- Anvendes der fluegift, rottegift, pour-on midler eller lign. på bedriften?
- Må jeg se fakturaer for indkøb af biocider, f.eks. det sidste år.
- Hvem lægger rottegift ud?
- Opbevares der rottegift, og er landbruger i så fald autoriseret til at udlægge dette?

DELKRAV 1

- 1** Landbrugeren, der høster eller producerer vegetabiliske fødevarer²⁹, skal anvende biocid korrekt efter kravene i den relevante lovgivning. Krav til anvendelsen fremgår af vejledningen til produktet.

Udfyldelse af bedømmelseskema

Kravet er kun relevant, hvis landbruger høster eller producerer vegetabiliske fødevarer.

Alvor Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har anvendt et biocid ukorrekt.

Omfang Vurderes ud fra, hvornår biocid er anvendt i forhold til høsttidspunktet af den vegetabiliske fødevarer.

Varighed Vurderes ud fra, hvor ofte biocid er anvendt.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Landbrugeren har anvendt et biocid ukorrekt.	
OMFANG	Biocid er anvendt mindst 3 måneder før høst	Biocid er anvendt mindre end 3 måned, men max 1 måned før høst	Biocid er anvendt mindre end 1 måned før høst	Biocid er anvendt i forbindelse med vegetabiliske fødevarer efter deres høst

²⁹ Eksempelvis brødhvede, sukkerroer, frugt og grønt.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Biocid er anvendt én gang	Biocid er anvendt to gange	Biocid er anvendt 3 gange	Biocid er anvendt mere end 3 gange

DELKRAV 2

2 Landbrugeren skal føre journal over enhver anvendelse af biocid³⁰.

Udfyldelse af bedømmelseskema

Kravet er kun relevant, hvis landbruger høster eller producerer vegetabiliske fødevarer.

Alvor	Alvoren vurderes ud fra, hvor mangelfuld journalen er.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor biocid er anvendt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor mange gange biocid er anvendt.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er tilfredsstillende	Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er ikke tilfredsstillende	Journalen er mangelfuld eller mangler helt, men kan sandsynligvis skaffes til veje	Journalen er mangelfuld og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje

³⁰ Journaler kan føres på papir eller i elektronisk form eller kan være en dækkende samling af dokumentation, fx behandlingsplaner, fakturaer eller lignende.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Biocid er anvendt på/ved udendørsarealer, hvor dyr og foder /fødevarer ikke forekommer	Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr og foder/fødevarer ikke forekommer	Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr normalt færdes og foder /fødevarer opbevares, men ikke har været i perioden	Biocid er anvendt i bygninger, hvor dyr færdes og foder /fødevarer opbevares.
VARIGHED	Biocid er anvendt under 1 uge	Biocid er anvendt i mindst 1 uge, men under 1 måned	Biocid er anvendt i mindst 1 måned, men under 6 måned	Biocid er anvendt i mindst 6 måneder

KRAV 2.31

SPORBARHED AF FODER SAMT FORSYNING KUN FRA REGISTRERET VIRKSOMHED

Oplysninger om indkøbt og solgt foder skal gemmes. Forbud mod at købe foder eller på anden måde, at forsyne sig hos en virksomhed, der ikke er registreret.

Indhold i kontrollen

Den som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journal over foderet til dyrene. Sporbarhedsjournalen skal indeholde følgende oplysninger:

Fodertype, leverandør, leveringsdato og mængde.

Sporbarhedsjournalen kan være en faktura. Hvis ikke alle oplysninger fremgår af selve fakturaen, skal både følgeseddel og faktura gemmes.

Landbrugeren må ikke købe eller anvende foder fra en virksomhed, herunder landbrug, der ikke er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen. Dette gælder også ved køb fra nabo.

Eneste undtagelse er hvis den pågældende sælger slet ikke skal være registreret i henhold til foderhygiejneforordningen. Man er undtaget kravet om registrering, hvis man på et år ikke leverer mere end 5 tons og det er inden for en radius af 20 km. Et sådant landbrug skal ikke være registreret, og dermed er det fuldt lovligt at købe foder fra sådan en lille bedrift, uden at denne lille bedrift er registreret i henhold til foderhygiejneforordningen.

Maskinstationen skal også være registreret, hvis den anvendes til f.eks. finsnitning, høst eller kørsel med korn.

KONTROLMETODE

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.

- Hvem foretager en modtagekontrol af foder?
- Hvor er oplysningerne om foderleverancer?
- Kan jeg se oplysninger for de sidste 3 foderleverancer?
- Købes foder hos virksomheder?
- Købes foder fra en anden landmand?
- Er han registreret i henhold til Foderhygiejneforordningen?
- Sælger du foder?
- Bruger du maskinstationer til finsnitning, høst eller kørsel med korn?
- Sender du dyr på græs hos naboer (fx kviehoteller)?
- Er græsningsstedet registreret i henhold til foderhygiejneforordningen?

DELKRAV 1

- 1** Landbrugere skal etablere systemer og procedurer for sporbarheden af foder, således at landbruger er i stand til at identificere hvorfra eller hvortil foder er leveret³¹

Landbruger skal for ethvert modtaget foderstof føre journal over:

- a. modtagelsesdato
- b. fodertype
- c. mængde
- d. leverandør

Landbruger skal for ethvert udleveret foderstof føre journal over:

- a. udleveringsdato
- b. fodertype
- c. mængde
- d. bestemmelsessted

Udfyldelse af bedømmelseskema

Kravet er kun relevant, hvis landbruger høster eller producerer vegetabiliske fødevarer.

- Alvor** Alvor vurderes ud fra, hvilken af de fire sporbarhedsoplysninger, som mangler.
- Omfang** Vurderes ud fra det modtagne eller leverede foderpartis størrelse afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor ofte der er modtaget eller leveret foder, uden at journalen er ført korrekt.

³¹ Dette vil ofte fremgå af følgeseddel/omsætningsdokument suppleret med den tilhørende faktura.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om mængde af modtaget eller leveret foder	Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om type af foder	Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om modtagelses- eller leveringsdato	Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om leverandør eller modtager af foderet
OMFANG	Partiet af fodermiddel / foderblanding er på under 1.000 kg. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på under 10 kg.	Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 1.000 kg, men under 5 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof på mindst 10 kg, men under 50 kg.	Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 5 tons, men under 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 50 kg, men under 150 kg.	Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 150 kg.
VARIGHED	Foderet er modtaget eller leveret for mindre end 1 uge siden	Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 uge siden, men under 1 måned	Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 måned siden, men under 6 måneder	Foderet er modtaget eller leveret for mindst 6 måneder siden

DELKRAV 2

- 2** Landbrugeren må kun forsyne sig hos³² eller anvende foder fra virksomheder, der er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen.

Udfyldelse af bedømmelseskema

Hvis landbruger får leveret foder fra en virksomhed, som skulle være registreret eller godkendt men ikke er det, har landbruger overtrådt kravet om kun at forsyne sig fra registrerede eller godkendte leverandører. Undtaget kravet om registrering er landbrug, som producerer under 5 tons tørstof pr. år, og som kun leverer lokalt i en radius på under 20 km. Det er således ikke en overtrædelse af kravet at få leveret foder fra en sådan leverandør.

Alvor Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som ikke er registreret eller godkendt men burde være det.

Omfang Vurderes ud fra den samlede størrelse på det/de indkøbte parti(er) foder afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof.

³² "Forsyne sig hos" dækker alle aktiviteter i forbindelse med primærproduktionen, så som fx høst og transport af korn.

Varighed Vurderes ud fra, hvor mange gange der er leveret foder fra en virksomhed, der hverken er registreret eller godkendt korrekt.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som ikke er registreret eller godkendt	
OMFANG	Partiet af fodermiddel /foderblanding er på under 1.000 kg. Partiet af forblanding /tilsætningsstof er på under 10 kg.	Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 1.000 kg, men under 5 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 10 kg men under 50 kg.	Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 5 tons, men under 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 50 kg men under 150 kg.	Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 15 tons. Partiet af forblanding /tilsætningsstof er på mindst 150 kg.
VARIGHED	Der er leveret foder en gang	Der er leveret foder to gange	Der er leveret foder tre gange	Der er leveret foder flere end tre gange

KRAV 2.32

JOURNAL OVER ANALYSERESULTATER OG REAKTION TIL MYNDIGHEDER

Opbevaring af resultater af analyser udtaget af foder eller andet materiale

Indhold i kontrollen

Landbrugeren skal opbevare analyseresultaterne, hvis der er udtaget prøver af korn, græs, ensilage og andet plantemateriale, der kan anvendes til foder eller fødevarer, og prøverne er udtaget med henblik på at fastslå om plantematerialet kan udgøre en fare for menneskers sundhed. Dette gælder f.eks. resultater at undersøgelser for svampetoksiner, tungmetaller eller rester af sprøjtemidler.

Hvis analyseresultater viser, at der er en risiko forbundet med foderet, skal landbrugeren reagere og træffe passende foranstaltninger.

KONTROLMETODE

Spørgsmål, f.eks.

- Har du udtaget prøver af dit foder? Hvilke?
- Har andre udtaget prøver af foder eller mælk (f.eks. aflatoxin) for at afdække om foderet er farligt?
- Har du modtaget analyseresultater? (Hvor opbevares de? Hvad viste de? Krævede de en reaktion?)

DELKRAV 1

- 1** Landbrugeren skal føre register (journal) over alle relevante analyser fra planter eller andre prøver (fx af mælk eller kød), der er af betydning for menneskers sundhed.

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Udfyldelse af bedømmelseskema

- Alvor** Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger ikke har ført register over analyseresultatet.
- Omfang** Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor lang tid det er siden, at landbruger har modtaget sit analyseresultat.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er udtaget prøver, og landbrugeren har ikke ført register over analyseresultaterne.	
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 24 timer, men under 3 døgn siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 3 døgn, men mindre en uge siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst en uge, men ikke over en måned	Analyseresultatet er modtaget for mindst en måned siden

DELKRAV 2

- 2** Landbrugeren skal reagere ved at kontakte Fødevarestyrelsen, når analyseresultater viser, at der er risiko forbundet med foder.
Forordning 183/2005, bilag I, A, I, punkt 4, g, jf. art. 5, stk. 1

Udfyldelse af bedømmelseskema

- Alvor** Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger ikke har reageret, når analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder.
- Omfang** Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.
- Varighed** Vurderes ud fra, i hvor lang en periode, landbrugeren har undladt at reagere, når der var grund til det.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Landbruger har ikke reageret selvom analyseresultat viser, at der er risiko ved foder	
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 12 timer, men under 24 timersiden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 24 timer, men mindre 48 timer siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 48 timer, men under 7 døgn siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 7 døgn siden

KRAV 2.34

JOURNAL OVER ANVENDELSE AF GENETISK MODIFICERET FRØ (GMO-FRØ)

Indhold i kontrollen

Hvis der bruges genetisk modificeret såsæd, skal der føres et register over enhver anvendelse af denne såsæd.

KONTROLMETODE

Hvis der bruges GM-såsæd, så skal journal forevises.

DELKRAV 1

- 1** Der skal føres et register over enhver anvendelse af genetisk modificerede frø.

Udfyldelse af bedømmelseskema

Hvis genetisk modificeret (GM) såsæd er anvendt for mindre end 1 døgn siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor	Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger ikke har ført register over enhver anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd.
Omfang	Vurderes ud fra andelen af den anvendte genetisk modificeret (GM) såsæd, som ikke er ført i register.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe siden det er, at den første uregistrerede anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd fandt sted.

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der anvendes GM såsæd, og der er ikke ført et register	
OMFANG	Mindre end 1 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 1 %, men under 10 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 10 %, men under 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	GM såsæd er anvendt for mere end 1 døgn, men under 3 døgn, siden	GM såsæd er anvendt for mindst 3 døgn, men under 1 uge siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 uge, men under 1 måned siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 måned siden

FAGINSTRUKS NR 12

Krav 3.11 – 3.26, 3.1 – 3.9, 2.1 – 2.3, 2.14, 2.20 – 2.24

Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsuger)

Version juli, 2015

INSTRUKS TIL KO-KONTROL
MED DYREVELFÆRD OG DYRESUNDHED
I BESÆTNINGER MED KVÆG OG KALVE

Kvæginstruks 2015.....	71
1 Indledning.....	75
2 Formål.....	75
3 Overtrædelser af dyrevelfærdsområdet	75
4 Begrebsdefinitioner	76
5 Kontrolbesøget	76
5.1 Kontrolbesøgets indledning.....	77
5.2 Kontrolbesøgets gennemførelse	77
5.3 Efter kontrolbesøget.....	77
6 Kontrolpunkter	77
6.1 Krav 3.1 Personale	77
6.2 Opstaldning.....	79
6.2.1 Krav 3.5 Rum og bygninger – alle landbrugsdyr	79
6.2.2 Krav 3.12 Indretning af stalden, kalve	81
6.2.3 Krav 3.21 og 3.20 Gulve og lejearealer, kalve.....	83
6.2.4 Krav 3.13 Elektriske installationer, kalve	87
6.2.5 Krav 3.14 Isolering, opvarmning og ventilation, kalve	88
6.2.6 Krav 3.19 Opbinding, kalve	90
6.2.7 Krav 3.11 Arealkrav og enkeltbokse, kalve	92
6.2.8 Krav 3.4 og 3.18 Bevægelsesfrihed - alle landbrugsdyr.....	101
6.2.9 Krav 3.5 og 3.16 Belysning - alle landbrugsdyr.....	105
6.3 Krav 3.4 og 3.6 Udegående dyr	107
6.4 Krav 3.7 og 3.15 Mekanisk udstyr.....	111
6.5 Foder og vand	114
6.5.1 Krav 3.8 Foder og vand, alle landbrugsdyr	114
6.5.2 Krav 3.22, 3.23, 3.25 og 3.26 Foder, fodring og tildeling af råmælk, kalve	117
6.5.3 Krav 3.24 Vand, kalve	122
6.6 Krav 3.10 Operative indgreb.....	124
6.6.1 Patteamputation	125
6.6.2 Halekupering.....	126
6.6.3 Kastration	126

6.6.4	Afhorning	127
6.6.5	Øremærkning.....	129
6.7	Krav 3.2 Tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr	130
6.7.1	Sygesti.....	130
6.7.2	Forvoksede klove og horn	133
6.7.3	Halthed som følge af digital dermatitis, klovbrandbyld m.m.....	134
6.7.4	Krav 3.17 Tilsyn, pasning og pleje, kalve	135
6.8	Krav 3.9 Avlsmetoder	136
6.9	Optegnelser	137
6.9.1	Krav 2.24 Medicinoptegnelser.....	138
6.9.2	Krav 3.3 Optegnelser over døde dyr.....	142
6.9.3	Krav 2.24 og krav 2.32 Optegnelser over analyseresultater	145
6.9.4	Krav 2.24 Optegnelser over kontrolrapporter.....	148
6.10	Mærkning og registrering.....	149
6.10.1	Krav 2.3 Registrering i CHR	149
6.10.2	Krav 2.1 Øremærkning.....	151
6.10.3	Krav 2.2 Registrering samt førelse af besætningsregister.....	151
6.10.4	Krav 2.23 Sporbarhed	151
6.11	Anvendelse og bortskaffelse af veterinære lægemidler	154
6.11.1	Krav 2.14 Anvendelse af veterinære lægemidler	154
6.11.2	Krav 2.20 Håndtering af affald fra medicinanvendelse	157
6.12	Foder og fodertilsætningsstoffer.....	159
6.13	Krav 2.21 Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer	159
6.14	Krav 2.22 Forebyggelse af smitsomme sygdomme	162
6.15	Mistanke om BSE.....	164
6.15.1	Krav 2.6 Anmeldelse	165
6.15.2	Krav 2.8 Regler for besætninger under offentligt tilsyn.....	166
6.16	Krav 2.25 Sundhedskrav for produktion af mælk og colostrum.....	167
6.17	Krav 2.26 Brucellose og tuberkulose i mælkeleverende besætninger.....	169
6.18	Krav 2.27 Lokaler og udstyr til mælkeproduktion	171
6.19	krav 2.28 Hygiejne under malkning og indsamling.....	173

KONTAKTPERSONER & INFO

Emilie Sloth Jordbrugskontrol
3395 1406 emslot@naturerhverv.dk

Anne-Lise Jensen Kontrolafdeling Odense
6188 7944 anlije@naturerhverv.dk

Tine Flarup Kontrolafdeling Randers
6188 7945 tinfla@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-700-2

©2015

1 INDLEDNING

Denne instruks er skrevet til de kontrollører fra NaturErhvervstyrelsen, der skal udføre kontrol med krydsoverensstemmelse i kvægbesætninger. Der vil ske en løbende revision af instruksen, som meddeles kontrollørerne.

2 FORMÅL

Formålet med krydsoverensstemmelseskontrollen i kvægbesætninger er, at kontrollere at landbrugere, der modtager direkte støtte eller tilskud efter visse ordninger under landdistriksprogrammet, opfylder de betingelser indenfor sundheds- og dyrevelfærdsområdet der kræves, for at kunne modtage den fulde støtte.

Formålet med sundhedskravene er, at sikre sporbarhed ved f.eks. sygdomsudbrud, og at sikre folke-, dyre- og plantesundhed.

Formålet med dyrevelfærdskravene er at sikre, at alle landbrugsdyr huses, fordres, vandes, plejes etc. på en måde, der tilgodeser deres behov og velfærd, og som sikrer, at dyrene ikke lider nød.

Der findes mange nationale bestemmelser indenfor både sundheds- og dyrevelfærdsområdet, som ikke er omfattet af krydsoverensstemmelse. I denne instruks fokuseres der udelukkende på de bestemmelser der er omfattet af krydsoverensstemmelse.

Reglerne om krydsoverensstemmelse erstatter ikke det almindelige strafferetlige system.

Derfor vil der for forhold, som er en overtrædelse af krydsoverensstemmelse, både ske støttetæk samt eventuelt også bødestraf og politianmeldelse, hvis reglerne om krydsoverensstemmelse er knyttet til en straffebestemmelse, der foreskriver, at landbrugeren kan straffes med bøde eller politianmeldelse.

Sundheds- og dyrevelfærdsområdet omfatter række krav, der er relevante i forhold til krydsoverensstemmelseskontrol i kvægbesætninger. Nogle af disse krav er generelle krav, der er gældende for alle landbrugsdyr, og nogle er specifikke for kvæg eller kalve. Denne instruks er emneopdelt, hvorfor kravene ikke gennemgås i kronologisk rækkefølge.

3 OVERTRÆDELSER AF DYREVELFÆRDSOMRÅDET

I vurderingen af alvoren for overtrædelser af dyrevelfærdskravene sondres der imellem "**væsentlig ulempe**", "**uforsvarlig behandling**", "**groft uforsvarlig behandling**" eller "**mishandling**". Ved sondringen mellem ovenstående fire grupper kan følgende vurderinger som hovedregel lægges til grund:

Væsentlig ulempe er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd. F.eks. stilles der i loven krav om, at udstyr til fodring og vanding skal være udført og anbragt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand. I situationer, hvor denne bestemmelse ikke er opfyldt, f.eks. fordi fodertruget er anbragt sådan, at der kan ske forurening med jord eller gødning, vil der normalt være tale om, at forholdet vurderes som væsentlig ulempe.

Uforsvarlig behandling af dyr er forhold, hvor der normalt ikke er baggrund for at anmelde forholdet til politiet, hvis det rettes straks.

Grovere uforsvarlig behandling af dyr og visse typer af uforsvarlig behandling af dyr skal anmeldes til politiet. Et eksempel kan være et dyr med en smertefuld kronisk lidelse, der ikke er i sygesti, behandlet, tilset af en dyrlæge eller aflivet i tide.

Mishandling er endnu alvorligere end grovere uforsvarlig behandling og skal altid anmeldes til politiet. Det kan f.eks. være tilfælde af vanrøgt, hvor dyr er døde eller stærkt påvirkede af sult og tørst pga. manglende pasning.

Til hjælp til en ensartet bedømmelse af overtrædelser af dyrevelfærdskravene er der, hvor det er relevant, beskrevet retningslinjer for bedømmelse af alvoren.

4 BEGREBSDEFINITIONER

Begreb	Definition
Ko	Hundyr, der har kælvnet mindst én gang
Ungdyr	Hundyr på 6 måneder eller derover, som endnu ikke har kælvnet (kvie). Tyr på 6 måneder eller derover i perioden, hvor dyret opfedes med henblik på slagtning/avl
Kalv	Kreatur på indtil 6 måneder
Stude	Kastreret handyr

5 KONTROLBESØGET

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser. Der foretages opslag i følgende:

- CHR-registret for information om antal dyr, dyrearter og flytninger registreret for besætningen.
- Vetstat for information om besætningens medicinforbrug.
- Tjek type af sundhedsrådgivningsaftale, besøgsfrekvens, ordinationsperiode mv. Viser om landbrugeren selv må ordinere, og om de dermed må have medicin stående.
- Oracle for information om tidligere besøg og/eller sanktioner fra besøg.

Opmærksomheden henledes ligeså på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået en ny ejer siden udpegningen. Div. telefonnumre medtages. Der kan ofte være en del mobiltelefonnumre tilknyttet en besætning.

5.1 KONTROLBESØGETS INDLEDNING

Besøget foretages uanmeldt. Oftest vil der være personale tilstede i store malkekvægs- eller slagtekalvebesætninger, så kontrollanten kan lægge et vist pres på besætningsejeren for at få gennemført kontrolbesøget, også selv om ejeren ikke er til stede. Principielle spørgsmål til produktionen kan så gennemføres senere. Det vigtigste er, at kontrolbesøget bliver gennemgået på besøgsdagen, når en myndig person træffes på stedet. Hvis der i en kvægbesætning aflægges mere end to forgæves besøg følges retningslinjerne, der også fremgår af den generelle instruks.

5.2 KONTROLBESØGETS GENNEMFØRELSE

Alle dyr i besætningen skal tilses, såvel dyr der går ude som dyr på stald, herunder skal alle staldafsnit gennemgås. Det er ikke nødvendigt at se alle dyr stående eller i bevægelse, men hvis et dyr er isoleret grundet sygdom, skal disse dyr tilses nøjere, f.eks. ved at kontrollanten eller ejeren går ind til dyret og prøver at få det op at stå. Dette gælder også, hvis dyret udviser afvigende adfærd. Det er hensigtsmæssigt at danne sig et overblik over forholdene i besætningen inden evt. fejl og mangler påpeges, idet den gode dialog derved opretholdes. Optegnelser over døde dyr og medicinsk behandling kan kontrolleres enten ved besøgets start eller mere naturligt ved besætningsgennemgangens afslutning.

5.3 EFTER KONTROLBESØGET

Der henvises til den generelle kontrolinstruks kapitel 9.

6 KONTROLPUNKTER

6.1 KRAV 3.1 PERSONALE

Det skal kontrolleres, hvorvidt der er et tilstrækkeligt antal personer, med relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, til at varetage pasningen med dyrene. Dette skal sikre, at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt. Det er ikke nok, at landbrugeren alene har kendskab til gældende lovgivning på dyreværnsområdet. Alle personer, der varetager pasningen, skal have de relevante færdigheder. Det er landbrugeren ansvar at sikre sig, at de personer, der varetager pasningen af dyrene, har modtaget instruktion og vejledning om relevant lovgivning.

Kontrolmetode

Der spørges ind til antallet af personer, der varetager pasningen af dyrene og disse personers uddannelse. Det vurderes ved besigtigelse af dyrene i besætningen, om dyrene fremstår velpassede. Derudover spørges der ind til rutiner vedrørende pasningen, og det er en god idé både at snakke med landbrugeren og dennes medhjælpere.

På denne måde kan det bedre vurderes, om alle, der har med dyrenes pasning at gøre, har forståelse og kendskab til dyrenes pasning, pleje og velfærd.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.1 *Alle landbrugsdyr, personale*

Delkrav

1	Dyrene skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, således at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvorvidt dyrene fremstår velpassede, eller om dyrenes velfærd har lidt overlast pga. utilstrækkeligt antal personale eller utilstrækkeligt uddannet personale.

Omfang Vurderes efter, hvor stor en del af personalet, der ikke har de nødvendige kvalifikationer.

Varighed Vurderes efter, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor.

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt. Bedriften bærer præg af manglende overblik og forståelse for dyrenes velfærd/pasning, og personalet har ikke modtaget vejledning eller kun mangelfuld vejledning om lovgivningen vedrørende dyreværn.

Krav 3.1

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Situationer, hvor der i besætningen er et utilstrækkeligt antal personale, eller hvor personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt, men hvor dyrene er velpassede	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling af dyr	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr
OMFANG	Bedriften og dyrene fremstår som velpasset	En mindre del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	En større del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	Alt personale mangler de nødvendige kvalifikationer
VARIGHED	Besætningsejeren bringer straks forholdet i orden	Kortere end ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2 OPSTALDNING

6.2.1 Krav 3.5 Rum og bygninger – alle landbrugsdyr

De rum og bygninger, hvor dyr holdes, samt bokse og udstyr, dyrene kommer i kontakt med, skal være opført af materialer, som er uskadelige for dyrene, og de skal kunne rengøres og desinficeres effektivt. Desuden skal rum og udstyr til fastgørelse af dyr være konstrueret og vedligeholdt på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade. Endelig skal luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

Kontrolmetode.

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, at rum, stalde, bokse, gulve etc. er velvedligeholdte, og at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, som dyrene kan komme til skade på. Det vurderes også, hvordan staldens indeklima er. Det bemærkes, om øjne og/eller luftveje irriteres på grund af høj

støvmængde eller højt niveau af f.eks. ammoniak. Også staldens temperatur vurderes. Ved tvivl foretages der målinger.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5.

Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav

1	De materialer, der anvendes til opførelse af rum, hvor dyr holdes, navnlig til konstruktion af bokse og udstyr, som dyrene kan komme i kontakt med, må ikke være skadelige for dyrene og skal kunne rengøres og desinficeres effektivt.
2	Rum og udstyr til fastgørelse af dyr skal konstrueres og vedligeholdes på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade.
3	Luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter skal holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

Et klassisk eksempel på overtrædelse af ovenstående er defekt spaltegulv eller gennemtæret jerninventar. Ved bedømmelsen lægges vægt på, hvorvidt der er sket skade på dyrene som følge af defekterne. Det kunne f.eks. være dyr, der har fået trykskader på nakke eller lemmer, eller kalve, der har fået mindre sår ved at gå på glatte gulve, ujævne gulve eller på spaltegulve med uhensigtsmæssig spaltebredde i forhold til dyrets størrelse. Der kunne også være tale om dyr, der har fået skader som følge af ødelagt inventar, der bør repareres. Et eksempel kunne være spaltegulve, hvor en eller flere spalter er gået i stykker.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra risikoen for, at dyrene kan komme til skade, samt hvorvidt der er sket skade på dyrene.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor.

Væsentlig ulempe. Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig staldindretning, men der ses ingen skader på dyrene.

Uforsvarlig behandling. Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig staldindretning, og der ses skader som følge af dette på dyrene. Omfanget og arten af skader kan dog være så alvorligt, at forholdet må karakteriseres som groft uforsvarlig.

Krav 3.5

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Få dyr oplever risiko for skader. Ingen dyr har skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 2 % af alle dyr i besætningen	Op til ca. 10 % af alle dyr i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af alle dyr i besætningen	Mere end ca. 50 % af alle dyr i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som straks rettes	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.2 Krav 3.12 Indretning af stalden, kalve

Materialer der anvendes til stalde.

For kalve er der krav om, at de materialer, der anvendes til stalde, navnlig bokse og inventar, som kalvene kan komme i kontakt med, ikke må være skadelige for kalvene. Endvidere skal de kunne rengøres og desinficeres effektivt.

Kontrolmetode.

Det skal kontrolleres, at boksene, som kalvene er opstaldet i, kan rengøres og desinficeres effektivt. Det skal ligeledes kontrolleres, at bokse og andet inventar ikke kan være skadeligt for kalvene.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.12
Kalve, materialer der anvendes til stalde

Delkrav.

1	De materialer, der anvendes til stalde, navnlig bokse og inventar, som kalvene kan komme i kontakt med, må ikke være skadelige for kalvene og skal kunne rengøres og desinficeres effektivt.
----------	--

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra, i hvor høj grad de anvendte materialer er skadelige for kalvene, og om de kan rengøres og desinficeres effektivt.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af kalvene der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.12

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.3 Krav 3.21 og 3.20 Gulve og lejearealer, kalve

For kalve er der krav om, at gulvene ikke må være glatte eller ujævne, så der er risiko for, at kalvene kommer til skade. Gulvene skal være konstrueret således, at kalve, der står og ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse. Endelig skal gulvene danne en hård, jævn og stabil overflade og være tilpasset kalvenes størrelse og vægt. Derudover er der krav om, at kalve skal have adgang til rent, tørt og bekvemt lejeareal, der ikke må kunne skade dem. Der skal i passende omfang udlægges strøelse til kalve under to uger.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at ingen gulve, som kalvene kommer i kontakt med, er glatte eller ujævne eller konstrueret således, at kalvene kan komme til skade. Derudover skal det kontrolleres, at alle kalve har mulighed for at ligge tørt og rent, og at der for kalve under to uger er udlagt strøelse.

Ifølge kravteksten skal lejearealet til kalve være bekvemt, tørt og rent. Der har været stillet spørgsmål om, hvorvidt kalve på spalter kan siges at have et bekvemt leje, hvis der ikke er strøet. Som reglerne er formuleret, må det vurderes, om lejearealet er tørt og rent, altså om spalterne overvejende er tørre og fri for gødning. Man kan også se på dyrene, om de er rene og tørre. Man kan ikke kræve, at der skal udlægges strøelse til kalve over 2 uger, selv om spalter eller et fast beton gulv måske ikke generelt opfattes som bekvemme. Landmanden skal påse, at lejearealet til alle kalve er bekvemt, rent og tørt og ikke skader kalvene, hvilket i praksis vil sige, at gulve eller spalter skal være rene og tørre og uden huller.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvor stor risikoen er for, at kalvene kan komme til skade, samt ud fra om der ses skader på kalvene, der kan relateres til gulvene (delkrav 1). Vurderes ud fra muligheden

for kalvene for at finde rent og tørt leje (delkrav 2).

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er risiko for, at en eller flere kalve kan lide skade på grund af glatte eller ujævne gulve, men der ses ingen skader på kalvene.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er risiko for, at en eller flere kalve kan lide skade på grund af glatte eller ujævne gulve, og der ses skader som følge af dette på dyrene. Omfanget og arten af skader kan dog være så alvorligt, at forholdet må karakteriseres som groft uforsvarlig. Eller det konstateres, at gulvene er beskidte og fugtige i alle dele af boksen, eller der eventuelt står gylle op under (op til) spalterne i dele af boksen, så kalvene ikke har mulighed for at finde et rent og tørt leje.

Krydsoverensstemmelseskrav

3.21 Kalve, gulve og lejearealer

Delkrav

- 1** Gulvene må hverken være glatte eller ujævne, så der er risiko for, at kalvene kommer til skade, og de skal være konstrueret således, at kalve, der står eller ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse. De skal være tilpasset kalvenes størrelse og vægt og danne en hård, jævn og stabil overflade.
- 2** Lejearealet skal være bekvemt, rent, tørt og må ikke kunne skade kalvene. Der skal i passende omfang udlægges strøelse til kalve under to uger.

Krav 3.21

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1:</p> <p>Få dyr oplever risiko for skader.</p> <p>Ingen dyr har skader.</p> <p>Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene.</p> <p>Delkrav 2:</p> <p>Få steder uden tilstrækkelig strøelse.</p> <p>Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene.</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der er givet 1 i alvor, og som berører op til 2 % af kalvene.	Op til ca. 10 % af dyregruppen er berørt	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen er berørt	Mere end ca. 50 % af dyregruppen er berørt
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage.	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Retningslinje for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvor stor risikoen for udvikling af sygdomsfremkaldende organismer er.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Hvis det konstateres, at en del af dyrene på grund af manglende rengøring og desinfektion af stalden lider fysisk overlast såsom urinætsninger på lemmer og bug, samt udbredte lårkager, vurderes forholdet som uforsvarlig behandling.

Væsentlig ulempe: Konstateres dårlig staldhygiejne med mangelfuld udmugning i enkeltbokse og fællesbokse til kalve, især i sommerhalvåret, således at kalvene generes af mange fluer (massiv flueplage), vurderes forholdet som væsentlig ulempe.

Krydsoverensstemmelseskrav *3.20 Kalve, rengøring og desinfektion*

Delkrav

1	Stalde, båse, inventar og redskaber til kalve skal rengøres og desinficeres på passende måde for at forebygge udvikling af sygdomsfremkaldende organismer.
2	Ekskrementer, urin og uspist foder eller spildfoder skal fjernes så ofte som nødvendigt for at forhindre lugt, og for ikke at tiltrække fluer eller rotter og mus.

Krav 3.20

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Få steder er ikke rengjort tilstrækkeligt. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der er givet 1 i alvor, og som berører op til 2 % af kalvene	Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.4 Krav 3.13 Elektriske installationer, kalve

For kalve er der specifikt krav om, at elektriske installationer skal være anbragt således, at det undgås, at kalvene får stød.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at elektriske installationer i kalveafsnittene er anbragt således, at kalvene ikke kan få stød.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.13 – Kalve, elektriske installationer

Delkrav.

- 1 Indtil der er indført fællesskabsbestemmelser på området, skal de elektriske installationer være anbragt i overensstemmelse med gældende nationale bestemmelser for at undgå, at kalvene får elektriske stød.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra risikoen for, at de elektriske installationer kan påføre kalvene skade, samt om der ses skader på kalvene grundet dette.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af kalvene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.13

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Installationerne overholder ikke nationale bestemmelser, men udgør ikke en risiko for dyrene. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene.	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang	Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.5 Krav 3.14 Isolering, opvarmning og ventilation, kalve

For kalve er der specifikt krav om, at luftcirkulationen, støvindholdet, temperaturen, den relative luftfugtighed og koncentrationen af luftarter skal holdes på et niveau, der ikke er skadeligt for kalvene.

Kontrolmetode

Ved gennemgang af kalveafsnittene skal det kontrolleres, at luftcirkulationen, støvindholdet, temperaturen, den relative luftfugtighed samt koncentrationen af luftarter er på et niveau, der ikke er skadeligt for kalvene. Temperaturen samt eventuelt træk vurderes, og det bemærkes, om øjne og luftveje irriteres ved ophold i kalveafsnittet som tegn på, at støvindhold og/eller koncentration af skadelige luftarter

f.eks. ammoniak er for høj. Kalvene observeres for tegn på respirationsvejsproblemer. Det bemærkes, om kalvene hoster og har flåd fra næse og øjne.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.14 Kalve, isolering, opvarmning og ventilation

Delkrav.

1	Bygningens isolering, opvarmning og ventilation skal sikre, at luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentrationer af luftarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for kalvene.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvene lider overlast på grund af manglende isolering, opvarmning eller ventilation.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af kalvene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalvene generelt lider overlast på grund af mangel på ventilation, der medfører et dårligt staldklima med en høj koncentration af skadelige gasser (f.eks. ammoniak) i luften, som påvirker vejrtrækningen (hoste) og svier i øjnene.

Krav 3.14

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.6 Krav 3.19 Opbinding, kalve

Det er forbudt at binde kalve. Forbuddet omfatter også tøjring af kalve til kalvehytter (såkaldt hollandsk kalvehytte) samt tøjring på græs. Dog kan flokvist opstaldede kalve i forbindelse med fodring med mælk eller mælkeerstatning dog bindes i perioder på højst en time. Hvis der benyttes bindsler, må disse ikke skade kalvene, og de skal kontrolleres regelmæssigt. Om fornødent skal de tilpasses for at sikre, at de sidder bekvemt. Bindslet skal være udformet således, at enhver risiko for, at kalven kan blive kvalt eller komme til skade, undgås, og således at kalven kan lægge sig, hvile, rejse sig og foretage hudpleje uden besvær.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at der ikke forefindes opbundne kalve i besætningen. Forbuddet mod opbinding af kalve har været gældende siden 1998. Alligevel konstateres det stadig, at nogle besætninger har opbundne kalve. Såfremt der konstateres opbundne kalve, skal forholdet anmeldes til politiet.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.19

Delkrav.

- 1** Kalve må ikke bindes. Flokvist opstaldede kalve kan dog bindes i perioder på højst en time på det tidspunkt, hvor de fodres med mælk eller mælkeerstatning.
- 2** Hvis der benyttes bindsler, må disse ikke skade kalvene, og de skal kontrolleres regelmæssigt og om fornødent tilpasses for at sikre, at de sidder bekvemt. Bindslet skal være udformet således, at enhver risiko for, at kalven kan blive kvalt eller komme til skade, undgås, og således at kalven kan bevæge sig i overensstemmelse med krav 3.18.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, om der forefindes opbundne kalve. Hvis der benyttes bindsler, vurderes alvoren ud fra graden af nedsat bevægelsesfrihed pga. uhensigtsmæssig udformning af bindsler.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af kalvene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at de bindsler, der anvendes til kalvene i forbindelse med fodringen, medfører generelt nedsat bevægelsesfrihed på grund af uhensigtsmæssig udformning.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er opbundne kalve i besætningen. Forholdet meldes til politiet.

Krav 3.19

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.7 Krav 3.11 Arealkrav og enkeltbokse, kalve

For kalve over otte uger gælder, at de ikke må opstaldes enkeltvis, medmindre en dyrlæge har attesteret, at deres helbred eller adfærd kræver, at de holdes isoleret for at blive behandlet. Ved flokvis opstaldning af kalve er der krav om, at hver kalv skal have et frit areal på mindst 1,5 m² for hver kalv med en levende vægt på under 150 kg, men på mindst 1,7 m² for hver kalv med en levende vægt på over 150 kg, men på under 220 kg, og på mindst 1,8 m² for hver kalv med en levende vægt på over 220 kg.

Arealkravene angiver det frit tilgængelige gulvareal, der mindst skal være til rådighed for hver kalv i forskellige vægtklasser. Der skal også være tilstrækkelig med plads til, at kalvene uhindret kan lægge sig og vende sig. Ved beregning af det frit tilgængelige gulvareal måles indvendigt i boksen i gulvniveau. Fodertrug og andet inventar skal ikke regnes med i gulvarealet.

Enkeltbokse

For kalve under otte uger er der ikke krav om, at de ikke må opstaldes enkeltvis. Der er dog krav om, at ved opstaldning i enkeltbokse må disse bokse ikke være forsynet med massive vægge, men skal derimod være forsynet med skillevægge med åbninger, der giver kalvene mulighed for at se og røre andre kalve. Skillevæggen er adskillelsen imellem to enkeltbokse og må ikke forveksles med forværket, der er forsiden af boksen. Denne bestemmelse har været genstand for megen opmærksomhed fra kvægproducenternes side, blandt andet fordi mange har investeret i helstøbte plastik kalvehytter, der har massive sider (skillevægge) af sygdomsforebyggende hensyn. Man kan opfylde regelkravet ved at opsætte en forgård til kalvehytten,

med eksempelvis tremmer, der støder op til nabohyttens forgård. Hytte og forgård tilsammen kan dermed anses for boksen.

For at kunne vurdere, om en skillevæg er massiv eller ikke-massiv, skal man have formålet med bestemmelsen i tankerne, som er at give kalvene mulighed for at se andre kalve og at udføre social berøringskontakt. Skillevæggen bør være så ikke-massiv, at kalven som minimum kan udføre berøringskontakt med én anden kalv ved berøring med mulen, samtidig med at kalvene har mulighed for visuel kontakt. Skillevæggen bør også være så ikke-massiv, at kalven kan få fornemmelsen af, at der er en kalv på den anden side af væggen, og dermed, at den er en del af en flok. Den nederste del af skillevæggen kan dog være massiv. Alternativt kan skillevæggen være ikke-massiv og så lav, at kalvene kan udføre berøringskontakt hen over væggen. En anden mulighed for at opfylde kravet om adgang til social berøringskontakt for kalve under 8 uger kan være at anbringe kalvene sammen to og to i hver hytte/boks, under hensyntagen til arealkravene til flokopstaldning. Opmærksomheden skal henledes på, at arealkravet i denne situation skal være opfyldt af hytten alene. Eksempelvis skal arealet i en hytte til 2 kalve på 65 kg være minimum 3 m². Manglende mulighed for berøringskontakt er blandt de forhold, der hyppigst er konstateret ved velfærdskontrollen i kvægbesætninger i de senere år. Der findes mange forskellige enkeltbokse og hytter til kalve under 8 uger, og vurderingen af, om kalvene i enkeltbokse kan se og røre andre kalve, må foretages i hvert enkelt tilfælde ud fra ovenstående retningslinjer og kan bl.a. afhænge af kalvenes størrelse (alder) på kontroltidspunktet. Til støtte for vurderingen er indsat eksempler på forskellige typer bokse og hytter, og kreative løsninger nedenfor.

Nedenstående er eksempler, hvor kravet om social berøringskontakt er opfyldt.

To kalvehytter med løbegård, der støder op til hinanden, så kalvene kan se og røre.

Kalvebokse, hvor skillevæggen er ikke-massiv og så lav at kalvene kan udføre social berøringskontakt hen over skillevæggen. Væggen er massiv på det nederste stykke.

Kravet om social berøringskontakt er opfyldt, når to kalve er anbragt i hver hytte/boks under hensyntagen til arealkravene til flokopstaldning.

Opmærksomheden skal henledes på, at arealkravet i denne situation skal være opfyldt af hytten alene.

Nedenstående er eksempler, hvor kravet om social berøringskontakt er opfyldt.

En fin løsning, der opfylder kravet om social berøringskontakt. Kalven kan få hele hovedet igennem til naboen, og dermed fortælle nabokalven, at den gerne vil snakke.

En fin løsning, der opfylder kravet om social berøringskontakt. Kalven kan få hele hovedet igennem til naboen, og dermed fortælle nabokalven, at den gerne vil snakke.

Mulighed for at røre en anden kalv er opfyldt. Det skal vurderes om kalvene også kan se andre kalve

Nedenstående er eksempler hvor kravet om social berøringskontakt IKKE er opfyldt

Kravet om, at kalve skal kunne røre andre kalve, vurderes ikke opfyldt. Væggen er massiv og for høj til at kalvene kan nå hinanden.

Kan ikke se og røre.

Kalven kan ikke røre andre kalve og har kun mulighed for at se artsfæller, hvis der er en række kalveytter overfor med forværket vendt mod denne række.

Nedenstående er eksempler hvor kravet om social berøringskontakt IKKE er opfyldt

Kalveboks i plastik med ca. 120cm høje "massive" skillevægge. Kalvene kan "se og røre" hinanden igennem de to små huller i den ene ende af boksen. Hullerne kan lukkes til. Boksen opfylder ikke kravet til enkeltbokse med ikke-massive vægge, da kalvene skal gå hen til hullet på samme tid, for at kunne se og røre andre kalve. Kravet er opfyldt, hvis der er flere huller jævnt fordelt i skillevæggen.

Boksen kan med fordel bruges til isolering af syge

Kravet om mulighed for social berøringskontakt er opfyldt, såfremt kalven, når den står op ved hullet, kan nå kalven på den anden side.

Kravet om, at kalve skal kunne se og røre hinanden, er ikke opfyldt, når de ikke kan nå over skillevæggen. Må vurderes i hvert enkelt tilfælde.

Nedenstående er eksempler hvor kravet om social berøringskontakt IKKE er opfyldt

Kravet om social berøringskontakt til kalve under 8 uger er ikke opfyldt. Kalvene kan kun se andre kalve.

Kravet om social berøringskontakt er kun opfyldt, hvis løbegårdene står helt op ad hinanden, så kalvene kan udføre berøringskontakt gennem tremmerne.

Nedenstående er eksempler hvor kravet om social berøringskontakt IKKE er opfyldt

Disse kalvebokse opfylder reglen om, at skillevægge ikke må være massive, men skal være med åbninger, der gør det muligt for kalvene at røre hinanden.

Størrelse af enkeltbokse

En enkeltboks til en kalv skal være mindst lige så bred som den stående kalvs højde over skulderkammen, og den skal være mindst lige så lang som kalvens kropslængde målt fra mulens forkant til den bageste del af Tuber ischii (sædebensknuden) multipliceret med 1,1.

Syge kalve kan isoleres

Kravet om, at kalve i enkeltbokse skal kunne se og røre andre kalve, gælder ikke kalve i enkeltboks, der er isoleret grundet sygdom eller tilskadekomst.

Kontrolmetode

Ved gennemgang i besætningen skal det kontrolleres, at kalve over otte uger ikke holdes i enkeltbokse, og det skal kontrolleres, at arealkravene er overholdt for flokopstaldede kalve. Det skal kontrolleres, at alle kalve under otte uger opstaldet i enkeltboks har mulighed for at se og røre andre kalve. Samtidig skal det kontrolleres, at arealkravene er overholdt. Ved tvivl foretages der opmåling. Det bemærkes, at opmålingen skal foretages indvendigt i gulvniveau over strøelsen. Arealet af eventuelle krybber, stolper og andet inventar i boksen skal trækkes fra, idet arealkravet er minimumskrav, der altid skal opfyldes.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.11 Kalve, arealkrav og enkeltbokse

Delkrav

1	Kalve over otte uger må ikke holdes i enkeltbokse, medmindre en dyrlæge har attesteret, at deres helbred eller adfærd kræver, at de holdes isoleret for at blive behandlet.
2	Når kalve opstaldes flokvis, skal hver kalv have et frit areal på mindst 1,5 m ² for kalve med en levende vægt på under 150 kg, men på mindst 1,7 m ² for hver kalv med en levende vægt på over 150 kg, men på under 220 kg, og på mindst 1,8 m ² for hver kalv med en levende vægt på over 220 kg.
3	En enkeltboks til en kalv skal være mindst lige så bred som den stående kalvs højde over skulderkammen, og den skal være mindst lige så lang som kalvens kropslængde målt fra mulens forkant til den bageste del af Tuber ischii (sædebenskuden) multipliceret med 1,1.
4	Enkeltbokse til kalve må ikke være forsynet med massive vægge, men skal være forsynet med skillevægge med åbninger, der giver kalvene mulighed for at se og røre andre kalve. Dette gælder dog ikke enkeltbokse, der benyttes til isolering af syge eller tilskadekomne dyr.

Dyregruppen referer til kalve over 8 uger for delkrav 1, til alle kalve for delkrav 2, og til kalve op til 8 uger for delkrav 3 og 4.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra, i hvor høj grad arealkravet er overtrådt, eller hvor mange dage ældre end de tilladte 8 uger kalve er, der er opstaldet i enkeltboks.
Omfang	Vurderes ud fra det konkrete antal kalve i dyregruppen, der på kontroltidspunktet er opstaldet i strid med reglerne.
Varighed	Vurderes ud fra den samlede varighed af den ulovlige opstaldning i besætningen og ikke ud fra varigheden af det enkelte dyrs ulovlige opstaldning.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve over 8 uger konsekvent holdes i enkeltbokse, eksempelvis på grund af, at der ikke er et tilstrækkeligt antal fællesbokse til rådighed i besætningen til opstaldning af kalve over 8 uger.

Bemærkninger

Bestemmelserne i delkrav 1-4 finder ikke anvendelse på bedrifter med mindre end seks kalve og på ammekalve, der holdes hos moderen.

Krav 3.11

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1-3: Arealkravet er kun meget begrænset overtrådt, kalve er kun få dage for gamle til at stå i enkeltboks. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for kalvene. Delkrav 4: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Delkrav 1-3: Op til 2 % af den relevante dyregruppe Delkrav 4: Ikke muligt	Delkrav 1-3: Ca. 2-10 % af den relevante dyregruppe Delkrav 4: Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af den relevante dyregruppe	Mere end ca. 50 % af den relevante dyregruppe
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.8 Krav 3.4 og 3.18 Bevægelsesfrihed - alle landbrugsdyr

Rum og arealer, hvor dyr holdes, skal være indrettet således, at dyrets behov tilgodeses. Her tænkes især på, at dyrene skal have den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og drikke samt hvile.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at alle dyr - både kalve, ungdyr samt voksent kvæg - har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og vand. Det skal også kontrolleres, at alle dyr har mulighed for at rejse eller lægge sig uden besvær, og for kalve er der endvidere krav om, at der skal være plads til at foretage hudpleje uden besvær.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.4

Alle landbrugsdyr, bevægelsesfrihed

Delkrav :

- 1 Rum eller arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses. Det skal herunder sikres, at dyret har den fornødne bevægelsesfrihed også under optagelse af foder og drikke og ved hvile. Dette finder tilsvarende anvendelse på bindsel, tøjlr og lignende indretninger.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes bevægelsesfrihed er indskrænket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Overbelægning i en enkelt eller enkelte bokse.

Groft uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for dyrene i besætningen på grund af overbelægning i boksene eller på grund af uhensigtsmæssig udformning af bindsler, tøjlr og lignende, dog ikke i en grad, der medfører, at ikke alle dyr kan finde hvile eller rejse eller lægge sig uden stort besvær.

Situationer, hvor der generelt i besætningen eller i enkelte bokse ses så voldsom overbelægning, at dyrene ikke har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder eller drikke, samt at det ikke er alle dyr, der kan finde plads til hvile, må som hovedregel betegnes som groft uforsvarlig behandling af dyr af en sådan alvor, at forholdet skal anmeldes til politiet.

Krav 3.4

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter. Delkrav 2: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som vedr. max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til ca. 10 % af dyrene i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene i besætningen	Mere end ca. 50 % af dyrene i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.18 Kalve, bevægelsesfrihed

Delkrav:

1	Staldene skal være indrettet således, at hver kalv kan lægge sig, hvile, rejse sig og foretage hudpleje uden besvær.
----------	--

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes bevægelsesfrihed er indskrænket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Se under krav 3.4.

Krav 3.18

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Få dyr oplever nedsat bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 2 % af dyrene	Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.9 Krav 3.5 og 3.16 Belysning - alle landbrugsdyr

Kvæg, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent lys eller permanent mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

Kontrolmetode

Ved gennemgang i besætningen kontrolleres det, at dyrene ikke holdes i hverken permanent lys eller mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt med vinduer til at opfylde kravet ved hjælp af naturligt lys, skal der være en passende kunstig belysning. Hvis kunstig belysning benyttes, spørges ind til, hvornår dette lys tændes og slukkes, og om dette gøres manuelt eller ved hjælp af en timer.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5 Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav:

1	Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent mørke eller være udsat for kunstigt lys uden passende afbrydelser. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene holdes i konstant kunstig belysning uden passende afbrydelser (under ca. 6 timer om dagen).

Krydsoverensstemmelseskrav 3.16 **Kalve, belysning**

Delkrav

- 1** Kalvene må ikke til stadighed holdes i mørke. For at imødekomme kalvenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov skal der forefindes en passende naturlig eller kunstig belysning. Den kunstige belysning skal svare til varigheden af den naturlige belysning mellem kl. 9 og kl. 17.
- 2** Der skal derudover være en passende (fast eller mobil) lyskilde af tilstrækkelig styrke til, at kalvene til enhver tid kan tilses.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvor mange timers afvigelse fra de pligtige 8 timer, der konstateres.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der ikke er passende naturlig eller kunstig belysning i de pligtige 8 timer, men kalvene holdes ikke i konstant mørke.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve i hele staldafsnit holdes i konstant eller næsten konstant mørke. Forholdet politianmeldes.

Krav 3.16

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.3 KRAV 3.4 OG 3.6 UDEGÅENDE DYR

For udegående dyr gælder de samme krav som for dyr holdt inde i staldbygninger. I tillæg gælder, at alle udegående dyr skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici samt sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov. At dyrene skal være sikret mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov betyder i praksis, at udgående dyr i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr skal have adgang til et tørt leje i læskur eller bygning, ligesom de skal være forberedt på at gå ude i vinterperioden. I praksis betyder dette, at dyrene skal have udviklet et kraftigt og tæt hårlag, og de skal være ved godt huld. Dyrene skal i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr tilføres supplerende foder, så det gode huld opretholdes. De arealer, som udegående dyr opholder sig på i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, skal i størrelsen være afpasset efter antallet af dyr samt være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som dyrene ikke har trådt op. Det bør sikres, at foderpladser og vandingssteder er placeret i en sådan afstand fra dyrenes hvileområde, at arealet mellem disse kan holdes græsdækket.

Med hensyn til krav om adgang til læskur eller bygning, skal det pointeres, at arealet skal være så stort, at alle dyr samtidigt kan hvile på et tørt leje. Kravet om læskur eller bygning kan dog fraviges under forudsætning af, at dyrene holdes på store arealer, hvorpå der er en beplantning, som yder en høj grad af både læ og beskyttelse mod nedbør og har en særligt veldrænet bund (f.eks. et tykt lag grannåle). Kravet om læskur eller bygning kan alene under disse forudsætninger fraviges for kvægracerne Skotsk

Højlandskvæg, Angus, Galloway og Hereford. Det gælder, at der skal være tale om dyr af rene racer med stambog, eller dyr som dokumenterbart er mindst 7/8-rene racedyr.

Det er styrelsens opfattelse, at månederne december, januar og februar altid skal betragtes som vinterperiode, og at der overordentligt hyppigt er vinterlignende vejr i november måned, ligesom der i marts måned meget ofte konstateres vinterlignende vejr.

Om sommeren skal dyrene ligeledes sikres mod vejr og vind, hvilket i praksis betyder, at de skal have adgang til læskur eller bygning for at sikre mulighed for skygge i solrigt vejr.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at alle udegående dyr er beskyttet mod rovdyr og smitterisici, og at de i vinterperioden, og i perioder med vinterlignende vejr, har adgang til tørt leje i læskur eller bygning. Arealet af læskuret/bygningen skal være så stort, at alle dyr kan være derinde på en gang. Det skal også vurderes, om dyrene er ved godt huld og har udviklet kraftigt og tæt hårlag, således at de er forberedt på at gå ude om vinteren. Der bør være opmærksomhed på besætninger med udegående kvier, og hvorvidt de udbindes for tidligt på året eller indbindes for sent på året, hvor næringsindholdet i græsset er begrænset, og dyrene taber huld, hvis de ikke tildeles supplerende foder. Opmærksomheden henledes også på, at dyrene til enhver tid skal have adgang til frisk drikkevand, hvilket kan volde problemer idet vandet fryser til is. Konstateres manglende adgang til frisk drikkevand, indberettes dette under krav 3.8.

Om sommeren skal det ligeledes kontrolleres, at alle dyr på samme tid har mulighed for at søge skygge ved meget varmt vejr.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.4 Alle udegående landbrugsdyr, beskyttelse mod vejr og vind

Delkrav 2:

- 1 Dyr skal sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at et enkelt eller enkelte dyr i en enkelt eller nogle få dage i en periode med vinterlignende vejr har været udegående uden adgang til læskur, og dyret eller dyrene i øvrigt er i god stand og ved godt huld.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene ikke har adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyrene kan finde tørt leje, eller at arealet af læskur/bygning ikke er tilstrækkeligt til at huse alle dyrene. Forholdet anmeldes til politiet. Eller det konstateres, at dyr om sommeren, der ikke har adgang til skygge eller bygning under hedebølge eller i perioder med meget varmt vejr, udviser tegn på at være påvirket af varmen.

Krav 3.4

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene. Delkrav 2: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til ca. 10 % af dyrene i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene i besætningen	Mere end ca. 50 % af dyrene i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.6

Alle udegående landbrugsdyr, beskyttelse mod rovdyr og smitterisici

Delkrav

- 1** Dyr, der holdes udendørs, skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Bemærkninger

Hvis det konstateres, at der i indhegninger med udegående dyr, opbevares markredskaber, traktorer, materiel af anden art osv., som dyrene potentielt kan komme til skade på, eller der konstateres et defekt hegn, indberettes dette under krav 3.5.

Krav 3.6

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.4 KRAV 3.7 OG 3.15 MEKANISK UDSTYR

Alt automatiseret og mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd. Eksempelvis skal dyr fodres manuelt, hvis foderautomatikken går i stykker. Det samme gælder, hvis vandforsyningen via nipler, vandkopper eller lignende svigter. Hvis vandrør eller gyllesystem svigter, og skaden ikke umiddelbart kan udbedres, således at dyrenes areal oversømmes eller staldklimaet kompromitteres, skal dyrene fjernes straks eller snarest afhængig af forholdene.

I besætninger, hvor dyrs sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem (f.eks. vinduer der åbnes), der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal afprøves regelmæssigt.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landbruger efterser alt automatiseret og mekanisk udstyr dagligt. Dette gøres ved at spørge ind til, hvilke procedurer landbruger har for dette. Der spørges ind til, hvilket automatiseret og mekanisk udstyr der anvendes i besætningen. F.eks. om fodringen foregår manuelt eller ved hjælp af et mekanisk foderanlæg. Der spørges ind til, hvordan og hvor ofte det sikres, at dette udstyr fungerer.

Nyere kvægstalde er i dag normalt uisolerede og med naturlig ventilation. Mekanisk ventilation anvendes primært i ældre isolerede stalde, eksempelvis i slagtekalvestalde, hvor tilvæksten og varmeproduktionen er stor, og i lavloftede stalde, hvor dyrene står bundet. Ved sådanne opstaldningsforhold spørges ind til, om der anvendes mekanisk ventilationssystem, og om der er et alarmsystem tilknyttet ventilationssystemet. Kontrollanten skal overvære en demonstration af alarmsystemet, som oftest er et opkald til en mobiltelefon.

Ved konstatering af overtrædelser indberettes disse under krav 3.15 for kalve og krav 3.7 for ungdyr samt voksent kvæg.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.7 *Alle landbrugsdyr, automatiseret eller mekanisk udstyr*

Delkrav:

- 1** Alt automatiseret eller mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses mindst én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd.
- 2** Hvis dyrenes sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem, der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal testes regelmæssigt.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at automatisk og mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, men der observeres ikke tegn på, at dyrene har lidt overlast.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at automatiseret eller mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, og dette har medført, at dyrene har lidt overlast. Eks. manglende foder og vand og manglende ventilation på meget varme dage, hvor dette har medført lidelse hos dyrene (dehydrering og overophedning).

Krav 3.7

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.15 Kalve, automatiseret eller mekanisk udstyr

Delkrav:

1	Alt automatiseret eller mekanisk udstyr, der kan indvirke på kalvenes sundhed og velfærd, skal kontrolleres mindst én gang daglig. Hvis der opdages defekter, skal disse straks udbedres, og hvis det ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at sikre kalvenes sundhed og velfærd, indtil defekten er udbedret.
---	--

2	Anvendes der et mekanisk ventilationssystem, skal der forefindes et egnet reservesystem, således at der kan ske tilstrækkelig luftfornyelse til at beskytte kalvenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være installeret et alarmsystem til at advare den ansvarlige for dyreholdet om svigtet. Alarmsystemet skal afprøves jævnligt.
----------	--

For udfyldelse af bedømmelsesskema samt retningslinje for bedømmelse af alvor henvises til krav 3.7.

Krav 3.15

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.5 FODER OG VAND

6.5.1 Krav 3.8 Foder og vand, alle landbrugsdyr

Alle dyr skal fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Derudover må intet dyr gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade hos dyrene. Endelig skal udstyr til fodring og vanding være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.

Der blev i december 2013 ved retten i Horsens afsagt en dom, hvor det blev vurderet, at KO-krav 3.8 kun giver hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser, der angår foder og vand. Der er således ikke hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser såsom overtatovering,

gødningsforurenede dyr, indretning mv., som er overtrædelser, der tidligere er blevet indberettet under krav 3.8. Krav 3.8 dækker udelukkende overtrædelser forbundet med foder og vand.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at alle dyrene fodres efter under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Dette gøres i praksis ved at kontrollere at alle dyr er i godt huld, og at ingen dyr er magre eller deciderede afmagrede. Det skal også kontrolleres, at hverken foder og vand er forurenede, f.eks. af gødning, og at der heller ikke er risiko for at dette kan ske.

Vandkarret ligger med bunden i vejret, så kalvene mangler adgang til vand. Kalvene kan tildeles vand, og deres adfærd ved tildelingen kan bidrage til vurderingen af om kalvene er tørstige, og dermed har manglet adgang til vand.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.8

Alle landbrugsdyr, vand, foder og andre stoffer samt omsorgsfuld behandling

Delkrav

- 1** Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologisk, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.
- 2** Intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade.

3	Udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.
4	Et dyr må ikke indgives andre stoffer end de stoffer, der gives med tilladte terapeutiske eller forebyggende formål eller i tilladt zooteknisk behandlingsøjemed, som defineret i artikel 1, stk. 2, litra c), i direktiv 96/22/EF, medmindre det er blevet påvist ved videnskabelige studier af dyrs velfærd eller på grundlag af de erfaringer, der er gjort, at det pågældende stof ikke er skadeligt for dyrets sundhed eller velfærd.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er flere magre dyr (dog ingen afmagrede dyr), som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov, og/eller det vurderes, at dyrenes muligheder for at få dækket deres behov for vand er utilstrækkelig (uden at der ses tegn på dyr med dehydrering).

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at tildelingen af foder og vand er meget mangelfuld med flere afmagrede eller generelt magre dyr i besætningen, eller flere dyr viser tegn på dehydrering.

Krav 3.8

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.5.2 Krav 3.22, 3.23, 3.25 og 3.26 Foder, fodring og tildeling af råmælk, kalve

For kalve er der en række specifikke bestemmelser omkring foder og fodring, der skal være opfyldt. For det første skal alle kalve have adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov, ligesom der er krav om et vist jern- og fiberindhold i foderet. For det andet skal alle kalve fodres minimum to gange dagligt, og hvis kalvene opdrættes i flok, skal det sikres, at hver kalv har adgang til foder på samme tid som de andre i flokken, hvis ikke der fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem. Derudover er der krav om, at udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet, placeret og vedligeholdt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af kalvenes foder og vand. Endelig gælder, at kalve ikke må forsynes med mundkurv, og at de skal have råmælk hurtigst muligt efter fødslen og i hvert fald inden for de første seks levetimer.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at alle kalvene fodres i overensstemmelse med deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov. Dette gøres i praksis ved at vurdere kalvenes ernæringstilstand og sikre sig, at ingen kalve er magre eller decideret udmagrede.

Det skal kontrolleres, at alle kalve fodres minimum to gange dagligt. Dette gøres ved at spørge ind til landbrugers procedurer for dette. Kalve under ca. 8 uger, hvis hovedfoder består af mælk og stråfoder, skal have tildelt mælk mindst to gange daglig, også selv om de har stråfoder til rådighed til enhver tid.

Derudover skal det kontrolleres, at udstyr til fodring og vanding er udformet, fremstillet, placeret og vedligeholdt således, at der er mindst mulig risiko for forurening af kalvenes foder og vand.

Endelig skal det kontrolleres, at ingen kalve har mundkurv på, og at kalvene tildeles råmælk senest 6 timer efter fødslen. Dette kontrolleres ved at besigtige kalvene og spørge ind til landbrugerens procedurer for brug af mundkurv samt tildeling af råmælk. Kalvene skal som tommelfingerregel tildeles en mængde råmælk, der svarer til 10 % af deres kropsvægt. Dvs. at en kalv på 40 kg skal tildeles 4 L råmælk.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.22 **Kalve, foder**

Delkrav:

1	Alle kalve skal have adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov af hensyn til deres velfærd og sundhed.
2	For at sikre kalvenes velfærd, sundhed og vækst, samt for at opfylde deres adfærdsmæssige behov, skal foderet have et tilstrækkeligt indhold af jern til at sikre en gennemsnitlig hæmoglobinkoncentration i blodet på mindst 4,5 mmol/l.
3	Der skal gives en minimumsration af fiberholdigt foderstof hver dag for alle kalve, der er over to uger gamle, idet mængden øges fra 50 g til 250 g om dagen for kalve, der er fra otte til 20 uger gamle.
4	Kalvene må ikke forsynes med mundkurv.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er flere magre kalve (dog ingen afmagrede kalve), som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov. Eller det konstateres, at foderet til kalvene ikke overholder kravene til indhold af fiber og jern.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at tildelingen af foder og/eller mælk er meget mangelfuld med flere afmagrede eller generelt magre kalve i besætningen. Eller det konstateres, at der er kalve med mundkurv i besætningen.

Krav 3.22

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.23 Kalve, fodring

Delkrav:

- 1 Alle kalve skal fodres mindst to gange dagligt. Hvis kalvene opdrættes flokvis og ikke fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem, skal hvert dyr have adgang til foder på samme tid som de andre i flokken.

Retningslinje for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Se krav 3.8.

Krav 3.23

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.25

Kalve, udstyr til fodring og vand

Delkrav

- 1 Udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet, placeret og vedligeholdt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af kalvenes foder og vand.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er risiko for/er sket forurening af kalvenes foder og/eller vand, f.eks. med gødning pga. dårligt udformet, fremstillet, placeret eller vedligeholdt fodrings/vandings udstyr.

Krav 3.25

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.26

Kalve, råmælk til kalve

Delkrav

- 1 Kalve skal have råmælk snarest muligt efter fødslen og i hvert fald inden for de første seks levetimer.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve tildeles ingen eller kun begrænset mængder råmælk indenfor de første 6 levetimer.

Krav 3.26

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		6-7 timer efter kælvning	7-8 timer efter kælvning	Over 8 timer efter kælvning

6.5.3 Krav 3.24 Vand, kalve

Alle kalve over 2 uger skal have adgang til frisk drikkevand i tilstrækkelig mængde. Alternativt skal kalvenes væskebehov opfyldes ved tildeling af andre drikke. I meget varmt vejr eller for syge kalve gælder det dog, at der altid skal være frisk drikkevand til rådighed.

Kontrolmetode

Kalve over to uger skal have permanent adgang til vand. Mangelfuld tildeling af vand til kalve over to uger er et udbredt problem, og forholdet er en af de hyppigst konstaterede overtrædelser. Tildeling af vand er således et væsentligt kontrolpunkt, der imidlertid ikke altid er helt let at kontrollere. Hvis der ved gennemgang i kalveafsnittet konstateres helt tørre vandskåle, tilbydes kalvene vand og deres drikkelyst observeres. Hvis kalvene drikker villigt, tolkes dette som et tegn på, at kalvene ikke har haft adgang til vand i tilstrækkelig mængde.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.24

Kalve, vand

Delkrav

-
1	Kalve på over to uger skal have adgang til frisk vand i tilstrækkelig mængde eller kunne stille deres væskebehov ved at drikke andre drikke. I meget varmt vejr eller for syge kalve skal der dog være frisk drikkevand til rådighed til enhver tid.
-

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene over 2 uger, der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at enkelte kalve over 2 uger ikke har adgang til vand ved kontrolbesøget, men der ses ikke tegn på dehydrering.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve ikke har fået vand, og der ses tydelige tegn på dehydrering (huden bliver stående lidt, hvis man løfter i den). Det er vurderingen, at forholdet skal anmeldes til politiet, hvis ikke landmanden kan dokumentere eller på anden måde sandsynliggøre, at dyrene er væskebehandlet (sonde, drop) i forbindelse med sygdom. Denne situation kan f.eks. forekomme i besætninger, hvor kalvene ikke tildeles vand og er syge med diarré eller lungebetændelse og feber.

Krav 3.24

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Bemærkninger

Det bemærkes, at der er forskel mellem dansk og EU-lovgivningen. Således skal der ifølge dansk lovgivning være permanent adgang til vand, hvorimod der ifølge EU-lovgivningen skal være adgang til vand i tilstrækkelig mængde.

6.6 KRAV 3.10 OPERATIVE INDGREB

Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang. Endvidere er det forbudt, at foretage operative og lignende indgreb, der har til formål at ændre et dyrs udseende.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav

1	Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang.
2	Operative og lignende indgreb, som har til formål at ændre et dyrs udseende, må ikke foretages.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af dyrene der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.10

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.6.1 Patteamputation

Det Veterinære Sundhedsråd har konstateret, at der er ved at udbrede sig en praksis, hvor landmænd i stigende grad selv foretager amputation af køernes patter, når de vurderer, at behandling af dyret ikke tjener et formål eller ikke er rentabelt. Efter sigende er det især de økologiske landmænd, der i stigende grad fortrækker at amputere patter på køer med yverbetændelse i stedet for at anvende en anden behandling som f.eks. antibiotikabehandling.

Amputationen foretages normalt med en emaskulator, tang eller alternativt en saks lige over den indvendige lukkemuskel, hvilket vil sige ca. midt på patten. Det er endvidere oplyst, at koen i forbindelse med patteamputation foretaget af en dyrlæge "bedøves" ved indgift af 1-3 ml Rompun/Narcoxyl intravenøst. Da besætningsejere ikke må bruge de pågældende lægemidler, anvendes ifølge det oplyste ingen former for smertelindring i forbindelse med lægmands patteamputation af malkekøer.

Det Veterinære Sundhedsråd har den 2. april 2007 udtalt sig om patteamputation af køer. Rådet udtaler bl.a., at "Rådet finder, at amputation af pattespidsen hos køer er et operativt indgreb, der udført uden sedation eller bedøvelse altid vil påføre køerne en høj grad af smerte, lidelse, angst og væsentlig ulempe. Rådet finder derfor, at en sådan operation altid skal foretages af en dyrlæge, der inden operationen skal sedere og smertebehandle koen, f. eks. ved indgift af xylazin (Rompun Vet.) alene eller i kombination med lokalanæstesi af patten, hvorved pattespidsen kan amputeres med emaskulator eller saks uden at påføre koen unødigt smerte, lidelse, angst og væsentlig ulempe."

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at en landmand selv foretager patteamputation af køer. Forholdet skal politianmeldes.

For halekupering, kastration, afhorning samt øremærkning af kvæg er der særlige bestemmelser, som gennemgås i det efterfølgende.

6.6.2 Halekupering

halekupering af kreaturer skal altid foretages af en dyrlæge, og dyret skal være bedøvet før indgrebet foretages. Halekupering må udelukkende foretages, hvis det konkret er påkrævet af veterinære hensyn.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav

3	Dyr må kun halekuperes, hvis det konkret er påkrævet af veterinære hensyn. Dyret skal bedøves, inden kuperingen foretages.
5	Halekupering af dyr skal altid foretages af en dyrlæge.

6.6.3 Kastration

Kalve kan kastreres med burdizzotang, hvis det sker indenfor dyrets første 4 leveuger, hvis dyrlægen inden kastrationen har lagt lokalbedøvelse på dyret, og dyret efterfølgende gives længerevarende smertebehandling. Kastration af kalve over 4 uger skal foretages kirurgisk. I praksis er der ét

smertestillende middel godkendt til kvæg, som kan bruges til længerevarende smertebehandling og er anvendeligt i praksis, nemlig injektionspræparatet Metacam®. Metacam® virker i 3 dage efter injektionen.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav

6	Dyr må kun kastreres, hvis dyret er bedøvet, inden kastrationen foretages.
8	Kalve kan kastreres ved anvendelse af en burdizzotang, hvis det sker inden for dyrets første 4 leveuger, hvis dyrlægen forinden kastrationen har lagt en lokalbedøvelse på dyret, og dyret gives længerevarende smertebehandling.
9	Foretages kastration efter kalvens første 4 leveuger, skal det ske kirurgisk, og dyret skal gives længerevarende smertebehandling.
10	Kastration af dyr skal altid foretages af en dyrlæge.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at landmanden selv foretager kastration af kalve. Det er kun tilladt en dyrlæge at foretage kastration af kalve. Forholdet skal anmeldes til politiet, og anmeldelsen skal både omfatte de relevante dyreværnsbestemmelser og bestemmelser om udøvelse af dyrlægegerning.

6.6.4 Afhorning

Afhorning af kreaturer må kun foretages af en dyrlæge, og dyret skal bedøves inden indgrebet. Dog kan kalve under 3 måneder afhornes af landmanden selv, hvis en dyrlæge umiddelbart inden har bedøvet kalven. Ved afhorning af kalve under 3 måneder skal det sikres, at der benyttes et el- eller gasopvarmet brændjern, som kan opvarmes til minimum 600° C, og som kan holde denne temperatur under hele afhorningsprocessen. Derudover skal hårene omkring hornanlægget klippes, ligesom hornanlæg længere end 1 cm nedskæres med kniv inden brændingen. Kalvens hoved skal fastholdes under afhorningen, og brændingen skal foretages på et hornanlæg ad gangen uden afbrydelser og skal være afsluttet indenfor 20 sekunder pr. hornanlæg. Mellem brænding af hvert hornanlæg skal brændjernet renses med en stålborste for at fjerne slagger. Bruges et elektrisk brændjern, skal den som betjener dette, være bekendt med bestemmelserne i ellovgivningen samt kravene til beskyttelse mod indirekte berøring.

Afhorning ved brug af ætsende stoffer, gummibånd, elastratorer og lignende er forbudt.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landmanden ikke foretager afhorning af kalve uden anvendelse af bedøvelse. Det skal også kontrolleres, at landmanden ikke selv foretager afhorning af kalve, som er ældre end 3 måneder, efter at dyrlægen har foretaget bedøvelse af kalven. Dette gøres ved at sammenholde oplysningerne om kalvenes fødselsdato i CHR registret med dyrlægens tilbageholdelsessedler for udført bedøvelse af kalvene. Sådanne situationer kan potentielt opstå, fordi landmanden ønsker at "samle så mange kalve sammen

som muligt", før dyrlægen tilkaldes. Det er dyrlægens ansvar, at kalve over 3 måneder ikke afhornes af landmanden efter dyrlægens anlæggelse af bedøvelse. Dyrlægen skal altså sikre sig alderen på de kalve, landmanden foretager afhorning på. Det er også dyrlægens ansvar at sikre, at den af ham anlagte bedøvelse er effektiv. Der er set eksempler på dyrlæger, der som bedøvelse forud for afhorning af kalve anvender midlet Rompun Vet. Det er opfattelsen, at anvendelse af Rompun Vet. alene som bedøvelse før afhorning af kalve ikke er tilstrækkeligt. Det fremgår af produktresuméet for Rompun Vet., at stoffet kan anvendes til mindre operative indgreb og skal kombineres med et lokalt eller universelt lokalbedøvende middel eller bedøvelsesmiddel. Dyreværnsrådet har i 1996 udtalt, at undersøgelser har vist, at for kalve op til 6 måneder er en lokalanalgesi (lokalbedøvelse) på nervus cornualis (nerven, der ligger ved hornanlæggene) tilstrækkelig til at gøre indgrebet smertefrit for dyret. Lidokain er navnet på et anvendt lokalbedøvelsesmiddel.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav

- 11** Afhorning af dyr må kun foretages af en dyrlæge under anvendelse af bedøvelse.
- 12** Afhorning af kalve, som er under 3 måneder gamle, kan foretages af producenten, såfremt bedøvelse af den enkelte kalv er foretaget af en dyrlæge umiddelbart forud for afhorningen.
- 13** Ved afhorning af kalve under 3 måneder skal følgende regler iagttages:
  - a. Der må ved indgrebet kun anvendes el- eller gasopvarmede brændjern. Brændjernene skal kunne opvarmes til mindst 600 grader C og skal kunne holde denne temperatur under hele afhorningsprocessen. El-opvarmede brændjern skal opfylde de sikkerhedskrav, der er fastsat i stærkstrømslovgivningen.
  - b. Hårene omkring hornanlægget afklippes før brændingen, og såfremt hornanlægget er længere end ca. 1 cm, afskæres dette med en kniv umiddelbart før brændingen.
  - c. Dyret skal fastholdes således, at hovedet ikke kan bevæges under brændingen.
  - d. Brændingen skal foretages på et hornanlæg ad gangen og skal gennemføres uden afbrydelser så hurtigt som muligt og være tilendebragt inden for ca. 20 sekunder pr. hornanlæg. Der må ikke brændes flere gange på hvert hornanlæg.
  - e. Mellem brænding af hvert hornanlæg renses brændjernet for slagger ved hjælp af en stålbørste.
  - f. Den, der betjener et elektrisk brændjern, skal være bekendt med bestemmelserne i ellowgivningen om anvendelse og kontrol af elektrisk håndværktøj og kravene til beskyttelse mod indirekte berøring fx ved anvendelse af fejlstrømsafbryder eller

lignende.

- 14** Afhorning af dyr ved anvendelse af ætsende stoffer, gummibånd, elastratorer og lignende er forbudt.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at landbruger selv afhorner kalve over 3 måneder efter at dyrlægen har bedøvet kalvene.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve, uanset alder, afhornes uden bedøvelse. Forholdet politianmeldes.

6.6.5 Øremærkning

Ved øremærkning af kvæg gælder, at både mærker og tænger til anbringelse af mærkerne skal være konstrueret således, at mærkningen kan ske uden unødigt smerte for dyret. Mærkerne må efter anbringelsen ikke trykke på eller beskadige dyrenes ører. Derudover er der en række krav til udformningen af øremærkerne.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at de anvendte øremærker opfylder kravene til udformningen. Derudover skal det kontrolleres, at øremærkerne ikke trykker på eller beskadiger dyrenes ører.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav

- 24** Ved påsætning af øremærker på dyr skal såvel mærker som tænger til anbringelse af mærkerne være af en sådan konstruktion, at mærkningen kan ske uden unødigt smerte for dyret, og mærkerne må efter anbringelsen ikke trykke eller beskadige dyrenes ører.
- 25** Øremærker til kvæg, svin og andre større pattedyr skal bestå enten af en plade, som er bøjet således, at mærket omslutter ørets kant og lukkes med et øret gennemborende forbindelsesstykke mellem pladens to dele, eller af to plader, som anbringes på hver sin side af øret og er forbundet med et forbindelsesstykke, der gennemborer øret.
- 26** Mærket skal være forsynet med passende stop- og lukkeindretning, der er fremstillet på en sådan måde, at forbindelsesstykket samtidig med mærkets påsætning ombøjes (vegnes) eller

dækkes således, at det ikke kan forvolde skade.

27

Mærket skal ved påsætningen fastgøres på forsvarlig måde, og dets kanter og hjørner skal være afrundede.

6.7 KRAV 3.2 TILSYN MED DYR OG PASSENDE BEHANDLING AF SYGE DYR

En af de hyppigste KO-overtrædelser er syge eller tilskadekomne dyr, der ikke har fået den fornødne pleje eller dyrlægebehandling. Området fremhæves i kontrolinstruksen for at sætte fokus på dette kontrolpunkt.

Kontrolmetode

Ved kontrollen skal alle dyr beses, både inde- og udegående dyr. Der spørges ind til, hvor ofte der føres tilsyn med dyrene, og hvilke procedurer der er for brug af sygesti. Dyr i sygesti og dyr i almindelige stier, der er opmærket, skal altid beses grundigt. Det er vigtigt, at alle syge og tilskadekomne dyr ses både stående og gående for at kunne vurdere deres tilstand ordentligt. Konstateres der syge eller tilskadekomne dyr, spørges ind til landbrugers behandling af dyret, og hvorvidt dyret/dyrene har været tilset af en dyrlæge. Kontrolfund beskrives altid udførligt, ligesom der altid tages fotodokumentation og eventuelt også videodokumentation. Dyrlæge tilkaldes eventuelt for veterinærfaglig vurdering.

6.7.1 Sygesti

I Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 4. marts 2004 om sygeafdeling til produktionsdyr står følgende om den løbende evaluering af syge eller tilskadekomne dyr ...” I forbindelse med indsættelse af dyr i sygeafdeling stilles en så nøjagtig diagnose som muligt, og der foretages behandling efter dyrlægens anvisning. Herved opnår man, at det syge dyr kan få en mere effektiv og skånsom behandling og sufficient efterbehandling, ligesom der kan foretages en omhyggelig inspektion. Hvis dyret ikke herved hurtigt udviser bedring, skal besætningsdyrlægen straks kontaktes, eller dyret skal aflives. Dyr med kronisk invaliderende lidelser skal straks aflives.”. Det veterinære Sundhedsråd har i samme udtalelse sagt følgende om isolering af syge dyr ”... Rådet finder det fornødent at udtage et dyr af flokken og anbringe det i sygeafdeling, når dyret på grund af sin tilstand er svækket i forhold til de andre dyr og således ikke kan klare sig i konkurrencen med disse. Vurderingen heraf er konkret for hvert enkelt dyr.”

Krydsoverensstemmelseskrav 3.2

Alle landbrugsdyr, tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr

Delkrav

1

Alle dyr, der holdes i produktionssystemer, hvor deres velfærd kræver, at de hyppigt bliver tilset af mennesker, tilses mindst én gang om dagen. Dyr, der opdrættes eller holdes i andre systemer, tilses så tilpas hyppigt, at de ikke lider nogen overlast

- 2** Der skal være passende fast eller mobil belysning af tilstrækkelig styrke til rådighed, så dyrene til enhver tid kan tilses nøje
- 3** Alle dyr, der synes at være syge eller tilskadekomne, skal omgående have en passende behandling. Hvis et dyr ikke kommer sig hurtigt af denne behandling, skal en dyrlæge konsulteres hurtigst muligt. Om fornødent skal syge eller tilskadekomne dyr isoleres i et passende rum med tør eller bekvem strøelse, når dette er hensigtsmæssigt

Krav 3.2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 2: Der er utilstrækkelig belysning til at inspicere dyrene ordentligt.</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene bliver ikke altid tilset dagligt</p> <p>Delkrav 2: Belysningen er meget mangelfuld</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være væsentlig ulempe, er ikke blevet behandlet korrekt eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses meget uregelmæssigt</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast og mobil lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være uforsvarlig behandling, er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses sjældent</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast, mobil og naturlig lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være groft uforsvarlige eller mishandling, er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	<p>Delkrav 2: Der er givet 1 i alvor, og det berører op til 2 % af alle dyr i besætningen</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Op til ca. 10 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 2: Karakter for alvor >1 og berører op til ca. 10 % af dyrene</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører op til 10 % af dyrene. Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 2 i alvor</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mellem 10 % og ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse; se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører op til 5 dyr</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mere end ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mere end ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører over 5 dyr</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 2: Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Kortere end ca. en måned</p> <p>Delkrav 3: Kortere end ca. 1 uge</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder</p> <p>Delkrav 3: Mellem 1-2 uger</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Længere end ca. 6 måneder</p> <p>Delkrav 3: Længere end 14 dage</p>

Krav 3.2, delkrav 3 Tabel over omfangskarakter efter dyreart – besætningskontrol. Anvendes kun ved alvorskarakteren 3 eller 4.

Besætningsstørrelse	2	3	4
Antal malkekvæg** < 50	1 sygt dyr	2 syge dyr	≥ 3 syge dyr
Antal kødkvæg** < 15	1 sygt dyr	2 syge dyr	≥ 3 syge dyr
Antal malkekvæg** 50 - 250	Op til 2 syge dyr	3 syge dyr	≥ 4 syge dyr
Antal kødkvæg** 15 - 150	Op til 2 syge dyr	3 syge dyr	≥ 4 syge dyr
Antal malkekvæg* > 150	Op til 3 syge dyr	4 syge dyr	≥ 5 syge dyr
Antal kødkvæg** > 250	Op til 3 syge dyr	4 syge dyr	≥ 5 syge dyr

*Hvis der ved et tilsyn findes et antal dyr, der skal aflives eller behandles, afstedkommer det ikke i

sig selv en sanktion, medmindre det fremgår, at dette allerede har været tilfældet ved sidste tilsyn. De

anførte antal angår altså kun syge dyr, hvor det klart fremgår, at dyrene burde have været aflivet eller behandlet allerede ved sidste tilsyn.

** Kategorierne for kvæg i tabellen refererer til besætningens brugsart i CHR.

Bemærkninger

Ved akut opstået sygdom hos dyr, hvor landmanden endnu ikke har kunnet nå at håndtere dyret eller tilkalde dyrlæge, er der ikke tale om en overtrædelse af reglerne, hvis dyret umiddelbart herefter håndteres på passende vis.

Eksempler på sygdomme/skader hyppigt observeret i kvægbesætninger

6.7.2 Forvoksede klove og horn

Forvoksede klove og horn er i sig selv ikke en overtrædelse af KO, men hvis disse forvolder skade på dyret, er forholdet en overtrædelse af KO-krav 3.2.

Undlades regelmæssig klovbeskæring, kan det medføre forvoksede klove, som ofte giver anledning til langvarigt gangbesvær og halthed dels på grund af unormale belastninger i dyrenes bevægeapparatet og dels på grund af følgesygdomme i form af trykninger, senelidelser, betændelsestilstande m.v.

Der ses også jævnligt kreaturer med for lange horn, som i nogle tilfælde er vokset så meget, at de gror igennem huden og helt ind til knoglen.

Alt for lange klove

Ko med forvokset horn. Forholdet vurderes som væsentlig ulempe – der er ingen skade på huden og ingen indvirkning på koens syn på højre øje.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Forhold, hvor hornet rører huden, men ikke er gået ind i hud eller øjenhule.

Uforsvarlig behandling: Forhold hvor forvoksede klove har medført ømbenede dyr som har vanskeligt ved at gå, eller dyr med flækkede klove eller klovsåler, som medfører smerte og lidelse for dyret, eller dyr som har følgesygdomme forårsaget af forvoksede klove.

Uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling: Forhold hvor et forvokset horn har penetreret huden og påført dyrene smerte og lidelse. Graden af uforsvarlighed afhænger af en konkret vurdering af det enkelte dyr. I grove tilfælde skal forholdet meldes til politiet

6.7.3 Halthed som følge af digital dermatitis, klovbrandbyld m.m.

Lidelser i klove og lemmer kan ses på såvel enkeltdyrniveau som på besætningsniveau. Klove- og lemmelidelser opstår bl.a. som følge af, at dyrene opholder sig på fugtige urin- og gødningsforurenede gulve og kan være meget smertefulde for dyrene. Dyrene vil udvise forskellige grader af halthed og på længere sigt manglende æde- og drikkelyst, og eventuelt andre følgelidelser f.eks. yverbetændelse. Dyrene skal flyttes til tørt underlag og skal eventuelt behandles, før tilstanden bedres.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling: Dyrene udviser moderat til svær halthed, og eventuelt magerhed eller afmagring.

6.7.4 Krav 3.17 Tilsyn, pasning og pleje, kalve

Krydsoverensstemmelseskrav 3.17 Kalve, tilsyn, herunder pasning og pleje

Delkrav

1	Opstaldede kalve skal tilses mindst to gange dagligt af den ansvarlige for dyreholdet og kalve, der holdes udendørs, mindst en gang dagligt.
2	Syge eller tilskadekomne kalve skal omgående behandles og skal om nødvendigt kunne isoleres i egnede rum med tør og bekvem strøelse.
3	En dyrlæge skal konsulteres hurtigst muligt, hvis kalven ikke viser tegn på bedring ved den i pkt. 2 nævnte pleje.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene, der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve, der holdes udendørs, ikke tilses dagligt.

Krav 3.17

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.8 KRAV 3.9 AVLSMETODER

Der må ikke bruges naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der kan påføre dyrene smerte, skade, lidelse, angst, varige mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning. Det er heller ikke tilladt, at holde dyr til landbrugsformål, hvis det med rimelighed kan forventes, at dyrets geno- eller fænotype vil medføre skade på dyrets sundhed eller velfærd.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at der i besætningen ikke anvendes avlsmetoder, der kan påføre dyrene skade.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.9

Alle landbrugsdyr, avlsmetoder

Delkrav

- 1 Der må ikke anvendes naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der påfører eller kan påføre de berørte dyr smerte, skade, lidelse, angst, varigt mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning.

2	Der må ikke holdes dyr til landbrugsformål, hvis der ikke ud fra dyrets genotype eller fænotype med rimelighed kan forventes, at det kan ske uden at skade dyrets sundhed eller velfærd.
----------	--

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.9

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.9 OPTEGNELSER

Enhver der holder dyr, skal føre optegnelser over medicinsk behandling, antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn, analyseresultater af betydning for menneskers sundhed, samt relevante kontrolrapporter. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år, mens optegnelser over døde dyr, analyseresultater og kontrolrapporter skal opbevares i mindst 3 år.

Mangelfulde optegnelser, manglende opbevaring i den krævede tidsperiode eller helt manglende optegnelser vil være en overtrædelse af bestemmelserne om optegnelser.

6.9.1 Krav 2.24 Medicinoptegnelser

Landbrugere skal føre optegnelser over medicinsk behandling. Optegnelserne skal være læselige, hvilket er ensbetydende med, at dyrlægen og myndighederne let og uden besvær kan orientere sig om hvilke behandlinger, der er foretaget.

Formålet med optegnelserne er for det første at dokumentere, at tilbageholdelsestiderne er overholdt og medvirke til, at der markedsføres dyr uden medicinrester. Dernæst er det afgørende, at den besætningsansvarlige til enhver tid er i stand til at redegøre for hvilke lægemidler, dyrene er behandlet med, og at det er sket i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger. Endelig er det vigtigt, at både den besætningsansvarlige og dyrlægen har et overblik over omfanget af sygdomme og behandlinger i besætningen for på den baggrund at kunne prioritere og målrette indsatsen for at forbedre sundhedstilstanden i besætningen og reducere medicinforbruget. Optegnelserne er den besætningsansvarliges dokumentation for de udførte behandlinger i besætningen, og optegnelserne kan ikke erstattes af dyrlægens anvisninger.

Kravet om optegnelser gælder også anvendelse af receptpligtige lægemidler til udvortes brug som f. eks salver og spray. Der stilles ikke krav til den besætningsansvarlige om at foretage optegnelser ved sera, vacciner og v-mærkede jern- og vitaminpræparater.

Der er krav om entydig identifikation hvis muligt. Dette betyder, at hvis dyrene er entydigt mærket, skal identifikationsnummeret anføres. Kravet om optegnelser er lempet betydeligt i forhold til tidligere regler, hvor der var krav om daglige optegnelser for hver behandling. Der skal nu kun føres optegnelser ved behandlingens indledning. Dato for behandlingens indledning og afslutning kan noteres ved behandlingens indledning.

Afbrydes indledt behandling af dyrlægen, for eksempel på baggrund af laboratoriesvar, skal dette også føres til optegnelserne med præcisering af, hvor længe den oprindeligt indledte behandling varede.

Det kan tilføjes, at fremvisning af tilbageholdelsessedler og/eller dyrlægens behandlingsanvisning ikke opfylder kravet om dyreejeres optegnelser over anvendt medicin. Der skal føres særskilte optegnelser, og der skal være entydighed mellem behandling, lægemiddel og det/de behandlede dyr.

Obs: Manglende optegnelser over medicinsk behandling for pelsdyr indberettes kun under krav 3.3. For øvrige dyrearter indberettes denne overtrædelse kun under krav 2.24.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over alle medicinske behandlinger foretaget i besætningen. Det skal kontrolleres, at optegnelserne indeholder oplysninger om dato for behandlingens indledning og afslutning, hvilke og hvor mange dyr der er behandlet, hvilket lægemiddel og i hvilken dosering der er behandlet med, og hvordan det er indgivet. Hvis der ved gennemgang i besætningen konstateres et eller flere dyr, der er i behandling, vil det være relevant at kontrollere, om landbruger har ført optegnelser over disse aktuelle behandlinger.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24

Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav:

- 1** Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal føre journaler (optegnelser) over veterinærlægemidler eller andre behandlinger, som dyrene har fået, behandlingsdatoer og tilbageholdelsesperioder. Journalerne skal indeholde optegnelser over medicinanvendelse og sikre, at der for hver enkelt behandling noteres følgende ved behandlingens indledning:
  - a. Dato for behandlingens indledning og afslutning.
  - b. Hvilke og hvor mange dyr, der er behandlet (entydig identifikation eller hvis dette ikke er muligt, antal, anslået vægt og stinumner eller staldafsnit eller tilsvarende opdeling).
  - c. Hvilket lægemiddel, der er anvendt, dosering og hvordan lægemidlet er indgivet

- 4** Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvorvidt landbruger har sundhedsrådgivningsaftale eller ej og hvor mangelfulde optegnelserne er.

Omfang Omfangskarakteren følger alvorsskarakteren.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Mindre alvorlige overtrædelser kan f.eks. være enkelte utilstrækkelige optegnelser, hvor f.eks. dato eller identifikation af det behandlede dyr ikke fremgår, eller hvor kravet om opbevaring af optegnelserne i 5 år ikke fuldt ud er opfyldt, men opbevaring dog har fundet sted over en periode, der nærmer sig det krævede.

Alvorlige overtrædelser kan f.eks. være manglende optegnelser, meget sporadiske optegnelser, eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi. Hvis opbevaringsperioden for optegnelserne ligger meget langt fra det krævede, vil dette også være alvorligt.

Krav 2.24

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1:</p> <p>Manglende / mangelfulde optegnelser/elektroniske indberetninger som er:</p> <p>- 2 år eller ældre, eller</p> <p>- yngre end 2 år og hvor helheden er tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/ dokumenter er lettere mangelfulde, men helheden er tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Lettere mangelfulde optegnelser / elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Lettere eller meget mangelfulde optegnelser/elektronisk indberetning, og helheden ikke tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/dokumenter er lettere mangelfulde, men helheden er ikke tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Meget mangelfulde optegnelser/elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle.</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Helt manglende optegnelser/elektroniske indberetninger</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/dokumenter er mangelfulde eller mangler, men kan sandsynligvis skaffes til veje.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Helt manglende optegnelser/elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle.</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Højst 3 i karakter.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser / dokumenter er mangelfulde eller mangler og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje.</p>

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelte dokumenter fra hele opbevaringsperioden eller alle de ældste dokumenter mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelte væsentlige dokumenter/optegnelser mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelt type dokument/optegnelse mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Flere eller alle typer dokumenter/optegnelser mangler.</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Dokumenter er kasseret i forhold til den tidligste del af opbevaringsperioden, dog er højst de tidligste 10 % af opbevaringsperioden (dvs. de ældste dokumenter) kasseret.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Manglende optegnelser/dokumenter er nyere end 1 måned, dog er manglende optegnelser/dokumenter vedr. veterinære lægemidler ældre end 1 år og nyere end 3 år, eller varigheden kan ikke fastslås.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Forholdet har stået på i højst ½ år.</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter.</p>

6.9.2 Krav 3.3 Optegnelser over døde dyr

Kravet indebærer, at den besætningsansvarlige skal føre optegnelser over antallet af døde dyr, som konstateres i forbindelse med det eller hvert af de daglige tilsyn. Det er hensigten at sikre, at den

besætningsansvarlige bliver opmærksom på stigning i dødeligheden, som kan tyde på problemer med dyrenes sundhedstilstand og dermed også deres velfærd.

Alle dyr, som konstateres døde, skal indgå i optegnelserne, herunder nyfødte kalve. Kravet opfyldes ikke ved fremvisning af DAKA-lister, idet det netop er hensigten at følge dødeligheden dagligt.

Obs: Manglende optegnelser over døde dyr indberettes under krav 3.3 for alle dyregrupper, men således at hvis der i besætningsregisteret jf. kravene 2.2 og 2.5 føres daglige optegnelser over døde dyr, kan dette opfylde krav 3.3.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landbruger fører løbende optegnelser over døde dyr i besætningen. Hvis der ingen døde dyr er, skal der ikke føres optegnelser. Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år regnet tilbage fra kontroldatoen. Hvis der foretages kontrol den 1. maj 2012, er starten på optegnelsesperioden således 1. maj 2009.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.3 Alle landbrugsdyr, optegnelser

Delkrav:

- 1 Enhver, der holder dyr, skal føre optegnelser over al medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn. Hvis disse oplysninger kræves optegnet i anden forbindelse, er en sådan optegnelse også tilstrækkelig til at opfylde kravet.
- 2 Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år og stilles til rådighed i forbindelse med en inspektion eller efter anmodning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, om landbruger fører optegnelser (optegnelser = de samlede registreringer) eller ej. Føres der optegnelser, men er disse mangelfulde, vurderes alvoren ud fra, hvor store mangler der er i registreringerne (registrering = det enkelte daglige notat over antal døde dyr, eller behandlinger for pelsdyr).

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange registreringer der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Hvis det under kontrolbesøget f.eks. konstateres, at der de sidste 23 måneder har været ført systematiske, fyldestgørende optegnelser, kan forholdet betragtes som en mindre betydelig overtrædelse. Hvis optegnelserne derimod er mindre tilfredsstillende, vil forholdet skulle vurderes til karakteren 2. Et eksempel på mindre tilfredsstillende optegnelser kunne f.eks. være en kort periode på nogle få dage, hvor der på grund af ferie eller travlhed med andet arbejde, har været undladt registrering, men hvor der i øvrigt har været ført systematiske og helt fyldestgørende optegnelser.

Optegnelser kan betragtes som en smule eller lettere mangelfulde, hvis der f.eks. er enkelte utilstrækkelige registreringer, eller der mangler få detaljer, hvor f.eks. dato eller identifikation af dyret ikke fremgår. Mangelfulde eller meget mangelfulde optegnelser kan være manglende registreringer, meget sporadiske registreringer eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi.

Hvis der mangler optegnelser, men disse kan "skaffes til veje", anses forholdet for at være en mindre betydelig overtrædelse, hvis oplysningerne i øvrigt er tilfredsstillende. At optegnelserne "kan skaffes til veje" betyder ikke, at de skal kunne rekonstrueres, men derimod, at de midlertidigt ligger hos f.eks. revisoren, og at de kan rekvireres derfra.

Krav 3.3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Registreringer mangler få detaljer, f.eks. dato, antal dyr, identifikation eller en enkelt registrering, men optegnelser er ført 2 år tilbage eller mindre end 2 år, og optegnelserne som helhed er tilfredsstillende.	Registreringer for få eller enkelte dage mangler, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende.	Registreringer føres kun sporadisk eller størstedelen mangler detaljer f.eks. dato, identifikation, antal dyr, og optegnelserne har ingen informationsværdi.	Optegnelser er meget mangelfulde eller mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG	Få detaljer	Nogle registreringer	Adskillige registreringer	Næsten alle registreringer eller alle optegnelser.
VARIGHED	Under 1 år i starten af optegnelsesperioden på 3 år eller længere tilbage, men i de seneste 1½-2 år er optegnelserne ført tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde optegnelser op til 1½ år tilbage, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde registreringer op til 2 år tilbage, og optegnelserne som helhed er ikke tilfredsstillende.	Manglende eller meget mangelfulde optegnelser mere end 2 år tilbage og helheden helt utilfredsstillende. Forholdet er tilsyneladende af permanent karakter.

6.9.3 Krav 2.24 og krav 2.32 Optegnelser over analyseresultater

Kravet indebærer, at landbruger skal føre optegnelser over relevante analyseresultater af prøver fra dyr eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed. Det vil sige, at det kun er hændelser af betydning for menneskers sundhed, der skal føres optegnelser over, og altså ikke "rene husdyrsygdomme". Relevante emner kan f.eks. være salmonellakontrol, campylobacter, andre zoonoser, forgiftninger etc.

Der er intet formkrav til optegnelserne, blot skal det samlede indhold opfylde kravene. Optegnelserne kan føres på papir eller i elektronisk form, eller det kan bestå af en dækkende samling af analyseresultater. En opbevaringsperiode på 3 år anses for værende passende.

Kontrolmetode

Der spørges ind til, om der er udtaget prøver fra besætningen, og om der har været udtaget prøver på f.eks. slagteri. Der spørges ind til, hvad prøveresultaterne viste, og om der var behov for en reaktion. Det skal ligeledes kontrolleres, om landbruger kan fremvise optegnelser over prøveresultaterne.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24 Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav:

- 2** Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journaler over resultaterne af analyser af prøver fra dyrene eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed. Journalen skal omfatte analyseresultater fra fx salmonellakontrol.
- 4** Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvor mangelfulde optegnelserne er.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange optegnelser der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.32

Journaler over analyseresultater og reaktion til myndigheder

Delkrav:

- 1** Landbrugeren skal føre register (journal) over alle relevante analyser fra planter eller andre prøver (f.eks. af mælk eller kød), der er af betydning for menneskers sundhed.
- 2** Landbrugeren skal reagere ved at kontakte Fødevestyrelsen, når analyseresultater viser, at der er risiko forbundet med foder.

Retningslinje for bedømmelse - delkrav 1 vedr. analyser

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres, hvis landbruger ikke har ført optegnelser over analyseresultater.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, hvor lang tid det er siden, at landbruger har modtaget sit analyseresultat.

Krav 2.32, delkrav 1 vedr. analyser

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er udtaget prøver, og landbrugeren har ikke ført register over analyseresultaterne.	
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere.	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder.	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder.	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre.
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 24 timer, men under 3 døgn siden.	Analyseresultatet er modtaget for mindst 3 døgn, men mindre en uge siden .	Analyseresultatet er modtaget for mindst en uge, men ikke over en måned.	Analyseresultatet er modtaget for mindst en måned siden .

Retningslinje for bedømmelse - delkrav 2 vedr. at reagere til myndighederne

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden, og landbruger ikke har reageret, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres hvis landbruger ikke har reageret, når analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.

Varighed	Vurderes ud fra, i hvor lang en periode, landbrugeren har undladt at reagere, når der var grund til det.
-----------------	--

Krav 2.32, delkrav 2 vedr. at reagere til myndighederne

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Landbruger har ikke reageret selvom analyseresultat viser, at der er risiko ved foder	
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 12 timer, men under 24 timersiden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 24 timer, men mindre 48 timer siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 48 timer, men under 7 døgn siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 7 døgn siden

6.9.4 Krav 2.24 Optegnelser over kontrolrapporter

Kravet indebærer, at landbrugere skal føre optegnelser over relevante kontrolrapporter. Dette skal blandt andet omfatte Fødevarestyrelsens og NaturErhvervstyrelsens kontrolrapporter. Optegnelserne skal som udgangspunkt opbevares i 3 år.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over relevante kontrolrapporter.

6.9.4.1 Krydsoverensstemmelseskrav 2.24 – Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav:

- 1 Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journaler over alle relevante rapporter om kontrol af dyr eller animalske produkter. Journalen skal omfatte kontrolrapporter fra kontrolbesøg, foretaget af Fødevarestyrelsen og NaturErhvervstyrelsen.
- 2 Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

For retningslinje for bedømmelse samt bedømmelseskema se side 54-55.

6.10 MÆRKNING OG REGISTRERING

6.10.1 Krav 2.3 Registrering i CHR

Alle kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at husdyrbruget er registreret korrekt i CHR. Et husdyrbrug er en besætning eller anden samling af dyr. Blot ét dyr er en besætning.

Kontrolmetode:

Det skal kontrolleres, at CHR-oplysningerne hentet fra forberedelsen af sagen stemmer overens med forholdene på stedet. Der skal tages udgangspunkt i oplysninger og dokumentation fra ejeren. Afviger de fra forholdene på stedet, foretages en beskrivelse og samlet bedømmelse af etableringstidspunktet.

Af kontrolgrundlaget eller den kontrolforberedende rapport (marker og dyr) fremgår besætningsoplysninger på de husdyrbesætninger, som ansøgeren råder over, og som er registreret i CHR.

På stedet udføres kontrollen ved at:

1. Spørge landbrugeren, om han har dyr på bedriften (kvæg, svin, får eller geder)
2. Besigtige stalde og marker for evt. dyrehold
3. Registrere evt. tegn på dyrehold (f.eks. mødding, foder, andet)

Disse oplysninger sammenholdes med oplysningerne hentet i CHR-registeret.

Hvis der på bedriften konstateres besætninger, der ikke er registreret i CHR, skal kontrolløren:

1. Fastslå dyreart
2. Tælle/estimere antal dyr
3. Notere producentens oplysning om etableringstidspunkt for besætningen
4. Notere producentens oplysninger om dyrene evt. er flyttet til bedriften
5. Umiddelbart efter kontrolbesøget sendes en orientering om kontrolfundet til Fødevarestyrelsens lokale afdeling samt Center for Kontrol, Koordinering.

Besigtigelsen omfatter de samme ejendomme, som i øvrigt indgår i kontrollen.

En umiddelbart ukendt varighed altid skal forsøges afklaret ved, at der foretages en konkret vurdering af relevante faktorer, herunder ejers oplysninger, eventuel skriftlig dokumentation og forholdene på stedet, således at varigheden efterfølgende kan indplaceres i forhold til de tidsmæssige grænser for de respektive varighedskarakterer.

Der er tale om en uregistreret besætning når:

- Der går dyr på en ejendom og ejeren (CVR/Cpr-nr.) ikke har registreret en besætning med denne dyretype på ejendommen.
- Dyr er registreret i ét CHR-nr. men fysisk går på en anden ejendom eller et areal med adgang til staldbygninger på en ejendom, hvor der ikke er registreret en besætning med denne dyretype .

Krydsoverensstemmelseskrav 2.3

Registrering af besætninger i det centrale husdyrbrugsregister CHR

Delkrav

1	Kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at besætningen er registreret korrekt i CHR. Blot ét dyr er en besætning.

Retningslinje for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra besætningens størrelse, samt ud fra hvorvidt besætningen er kommerciel.

Omfang Vurderes efter, hvor mange besætninger overtrædelsen har omfattet.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe besætningen har eksisteret.

Krav 2.3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lille, tydeligt ikke-kommerciel besætning.	Besætninger, som ikke entydigt er ikke-kommercielle, uanset deres størrelse.	Kommercielle besætninger uanset deres størrelse.
OMFANG		Overtrædelsen omfatter en besætning.	Overtrædelsen omfatter 2 besætninger.	Overtrædelsen omfatter mere end 2 besætninger.
VARIGHED		Indberetning til CHR op til 20 dage efter etableringen af besætningen.	Indberetning til CHR mere end 20 dage efter etablering af den ældste af besætningerne.	Producenten vil ikke lade besætningen registrere.

Bemærkninger Manglende afmelding af en besætning, der er registreret i CHR, er ikke omfattet af reglerne om krydsoverensstemmelse.

6.10.2 Krav 2.1 Øremærkning

Krav 2.1 om øremærkning af kreaturer med godkendte øremærker beskrives i Kontrolinstruks Dyr, 2015.

6.10.3 Krav 2.2 Registrering samt førelse af besætningsregister

Krav 2.2 om indberetning af kvæg og deres flytninger samt førelse af besætningsregister beskrives i Kontrolinstruks Dyr, 2015.

6.10.4 Krav 2.23 Sporbarhed

Sporbarheden skal sikres i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevarereproduktion. Landbrugere skal kunne identificere, hvorfra og hvortil et dyr eller en fødevarer er leveret, og der skal etableres systemer og procedurer, hvorved disse oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landbruger kan identificere og dokumentere, hvorfra dyr i hans besætning kommer, og hvortil de er leveret. For kvæg anses dette for at være opfyldt, hvis besætningsejeren overholder de for arterne relevante krydsoverensstemmelseskrav, som er følgende: 2.1: Øremærkning af kreaturer med godkendte øremærker, 2.2: Indberetning af kvæg og deres flytning samt førelse af besætningsregister samt 2.3: Registrering af husdyrbrug med kvæg, svin, får og geder i CHR. Kontrollen med disse krav og indberetning af overtrædelser sker under disse krav.

Hvis landbruger får leveret eller selv leverer (til andre virksomheder) fødevarer eller andre stoffer, der er bestemt til fødevarer, skal det kontrolleres, at landbruger har sikret sporbarheden, ved at kunne identificere hvorfra og hvortil produkterne leveres. Også her skal det kontrolleres, at landbruger har et system til disse oplysninger, eventuelt i form af købs- og salgsfakturaer eller en oversigt.

For direkte salg til den endelige forbruger af animalske og vegetabiliske produkter til fødevarer er der ikke krav om, at landbruger skal kunne identificere aftagere.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.23 Sporbarhed af dyr og fødevarer

Delkrav:

- 1** Sporbarhed skal i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled sikres for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevarereproduktionen, samt for ethvert andet stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevarer.
- 2** Landbrugere skal være i stand til at identificere, hvorfra de har fået leveret en fødevarer eller et dyr, der anvendes i fødevarereproduktionen, og ethvert stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevarer. Til det formål skal der etableres systemer og procedurer, hvorved sådanne oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.
- 3** Landbrugere skal kunne identificere og etablere systemer og procedurer til identifikation af de virksomheder, hvortil deres produkter bliver leveret. Disse oplysninger skal stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning og forklares nedenfor.
- 5** For animalske produkter til fødevarerbrug gælder:
  - a. Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til produkter, som stammer fra husdyr, fx mælk og æg, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra besætningen samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentationen

skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor omfattende manglerne ved sporbarheden er. Det vurderes, om optegnelserne er lettere mangelfulde, men helheden tilfredsstillende, eller om manglerne ved optegnelserne er mere omfattende. Hvis optegnelserne mangler helt, vurderes det, hvorvidt de kan skaffes til veje. At optegnelser/dokumenter kan "skaffes til veje betyder ikke, at oplysningerne/ optegnelserne skal kunne rekonstrueres, men at de midlertidigt ligger hos fx revisoren eller på en anden ejendom, og at de kan rekvireres derfra.

Omfang Vurderes ud fra, om det er enkelte eller flere typer optegnelser/dokumenter der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe den manglende sporbarhed har varet.

Krav 2.23

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	Optegnelse/dokument lettere mangelfuld. Helheden er tilfredsstillende	Optegnelser/doku- menter er mangelfulde eller mangler men kan sandsynligvis skaffes til veje	Optegnelser / dokumenter mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	En enkelt optegnelse/dokument	Enkelt type optegnelse/dokument	Flere eller alle typer optegnelser/dokument er.
VARIGHED	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	Højst en måned eller varighed kan ikke fastslås	Højst ½ år	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

6.11 ANVENDELSE OG BORTSKAFFELSE AF VETERINÆRE LÆGEMIDLER

6.11.1 Krav 2.14 Anvendelse af veterinære lægemidler

Veterinære lægemidler skal være erhvervet gennem dyrlæge, apotek eller anden virksomhed, der er godkendt af Lægemiddelstyrelsen til distribution af lægemidler. Receptpligtige lægemidler skal anvendes i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger, og de må ikke anvendes efter ordineringsperiodens udløb, medmindre de er genordnet inden for ordineringsperioden.

Dyr må ikke leveres, hvis de er indgivet ikke-tilladte stoffer, har fået ulovlig behandling, eller hvis ikke den fastsatte tilbageholdelsestid er overholdt. Dyr må heller ikke leveres til slagting eller til marked for slagtedyr, hvis de indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel, som overstiger den fastsatte maksimalgrænse. Ligeledes må produkter fra dyr ikke markedsføres, sælges, overdrages, forarbejdes eller anvendes til konsum, hvis de indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel over den fastsatte maksimalgrænseværdi, eller indeholder rester af stoffer, der stammer fra ulovlig behandling. Ved ulovlig behandling forstås anvendelse af ikke-tilladte stoffer eller produkter samt anvendelse af øvrige lægemidler til andre formål eller på anden måde end fastsat i gældende regler.

Kontrolmetode

Dette krav kontrolleres såvel fysisk i besætningen som administrativt. Den fysiske kontrol består af dokumentkontrol (landbrugers medicinoptegnelser) og gennemgang af medicinbeholdningen i besætningen (delkrav 1).

Den administrative kontrol består af gennemgang af eventuelle prøveresultater for restkoncentrationer over grænseværdier og ikke-tilladte stoffer udtaget i besætningen og/eller på slagteri. Fødevarestyrelsen har implementeret et overvågningsprogram for restkoncentrationer og ikke-tilladte stoffer i dyr og fødevarer, og dette program er baseret på prøveudtagning (blod, urin, mælk, kød, æg etc.) i besætninger og på slagteri, mejeri etc. Disse prøveresultater samt faglig vurdering (udført af Fødevarestyrelsens dyrlæger) benyttes i vores kontrol af krydsoverensstemmelseskrav 2.14. Prøveresultater samt faglig vurdering rekvireres fra Fødevarestyrelsen og på baggrund af disse oplysninger vurderes det, om der er sket en overtrædelse af et eller flere af delkravene (delkrav 2-6). Rollefordelingen mellem FVST og NAER er ikke fuldt afklaret i skrivende stund.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.14 Veterinære lægemidler

Delkrav:

- 1** Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at bruge veterinære lægemidler korrekt i henhold til den relevante lovgivning:
  - a. Der må kun anvendes lægemidler, som dyreejeren har erhvervet gennem dyrlæge, apotek eller anden virksomhed, der er godkendt af Lægemiddelstyrelsen til distribution af lægemidler.
  - b. Receptpligtige lægemidler til dyr skal anvendes i overensstemmelse med dyrlægens anvisning.
  - c. Lægemidler til dyr må ikke anvendes efter ordineringsperiodens udløb, medmindre de er genordineret inden for ordineringsperioden.

- 2** Enhver, der markedsfører fødevarerproducerende dyr er forpligtet til kun at levere dyr eller produkter fra dyr, som
  - a. Ikke har fået indgivet ikke-tilladte stoffer,
  - b. ikke har været underkastet ulovlig behandling³³, og
  - c. For hvilke den fastsatte tilbageholdelsestid er overholdt

- 3** Fødevarerproducerende dyr, der indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel, som overstiger den fastsatte maksimalgrænseværdi, må ikke leveres til slagtning eller til marked for slagtedyr.

- 4** Fødevarerproducerende dyr, der er indgivet forbudte eller ikke-tilladte stoffer, herunder dyr, som har gennemgået terapeutisk eller zooteknisk behandling, og hvor behandlingen er sket i strid med betingelserne herfor, må ikke have ophold i en besætning, medmindre dyrene er under offentlig kontrol, og dyrene må ikke markedsføres.

- 5** Produkter, som stammer fra fødevarerproducerende dyr, herunder kød, mælk, æg og honning, må ikke markedsføres, sælges, overdrages, forarbejdes eller anvendes til konsum, hvis de
  - a. indeholder restkoncentrationer af et tilladt veterinært lægemiddel over den fastsatte maksimalgrænseværdi, eller
  - b. indeholder rester af stoffer, der stammer fra ulovlig behandling.

- 6** Produkter, som stammer fra fødevarerproducerende dyr, der har været behandlet i strid med punkt 2, må ikke markedsføres, sælges, overdrages eller forarbejdes med henblik på konsum.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Anvendelse: Vurderes ud fra, om det anvendte lægemiddel er lovligt, men anvendt forkert (andet tidsrum eller dosis eller til andre dyregrupper end angivet), eller om lægemidlet er

³³ Ulovlig behandling er anvendelse af ikke-tilladte stoffer eller produkter samt anvendelse af øvrige lægemidler til andre formål eller på anden måde end fastsat i gældende regler.

ulovligt erhvervet eller forbudt.

Levering: Vurderes ud fra, om resterne er fra et lovligt, ulovligt erhvervet eller et forbudt lægemiddel. Derudover lægges der vægt på, om den ansvarlige har foretaget tilbagetrækning.

Omfang Anvendelse: Vurderes ud fra antallet af lægemidler, der er omfattet af overtrædelsen.

Levering: Karakteren følger alvorsskarakteren.

Varighed Anvendelse: Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelse har fundet sted.

Levering: Karakteren følger alvorsskarakteren.

Krav 2.14

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lovligt lægemiddel efter dyrlægens tidligere forskrifter, uanset at dyrlægen ved ny anvisning har ændret til andet lægemiddel.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige straks har foretaget tilbagetrækning.</p> <p>Andre formildende omstændigheder</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):Anvendelse af lovligt erhvervet lægemiddel i et andet tidsrum eller anvendelse af anden dosis end anvist men til samme dyregruppe.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige ikke straks har foretaget tilbagetrækning.</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lovligt erhvervet lægemiddel til andre dyregrupper end anvisningen foreskriver.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rest af et ulovligt erhvervet men ellers lovligt lægemiddel (ikke gennem apotek eller dyrlæge, men fx fra udland eller 3. mand)</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af ulovligt erhvervet eller et forbudt lægemiddel.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med forbudte lægemiddelrester, eller overtrædelser vedr. flere lægemidler, uafhængigt af lægemidlets art/mængde</p>

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>1-2 lægemidler og hvor der er givet 1 i alvor</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>1-2 lægemidler, hvor der ikke er givet 1 i alvor</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>3-5 lægemidler</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>5 eller flere lægemidler</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Inden for seneste uge</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Inden for seneste 2-4 uger</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Inden for seneste 1-6 mdr.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Ud over seneste 6 mdr.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed</p>

6.11.2 Krav 2.20 Håndtering af affald fra medicinanvendelse

Landbrugere skal sørge for at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås. Efter ordineringsperiodens udløb er receptpligtige lægemidler til dyr affald, der skal bortskaffes. Bortskaffelse kan ske til apoteket. Indtil bortskaffelsen skal medicinresterne opbevares således, at kontaminering undgås.

Kontrolmetode

Det kontrolleres, at landbrugeren har procedurer for bortskaffelse af medicinaffaldet og at det opbevares på en måde så kontaminering undgås.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.20 Håndtering af affald fra medicinanvendelse

Delkrav

- 1** Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra, hvorvidt lægemidlet er lovligt, ulovligt erhvervet eller forbudt, samt ud fra hvor stor risikoen er for fødevarer sikkerheden.
- Omfang** Hvis der er givet karakteren 1 eller 4 i alvor følger omfangskarakteren disse, dog kan der være formildende omstændigheder. Hvis der er givet karakteren 2 eller 3 i alvor, vurderes omfangskarakteren ud fra, hvor stor mængde affald/farlige stoffer der er tale om.
- Varighed** Hvis der er givet karakteren 1 eller 4 i alvor følger omfangskarakteren disse, dog kan der være formildende omstændigheder. Hvis der er givet karakteren 2 eller 3 i alvor vurderes varighedskarakteren ud fra, hvor længe lægemidlet er opbevaret ud over ordineringsperioden.

Krav 2.20

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Lægemidler med udløbet ordinationsperiode, som ikke har været i risiko for at blive anvendt Ingen risiko for fødevarer sikkerhed	Lægemidler med udløbet ordinationsperiode Ingen eller lille risiko for fødevarer sikkerhed	Ulovligt erhvervede lægemidler (ikke gennem apotek eller dyrlæge men fx fra udland eller 3. mand) eller forbudte lægemidler Risiko for fødevarer sikkerhed	Stor risiko for fødevarer sikkerhed. Hvis formildende omstændigheder, karakter 3.
OMFANG	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang	Ikke stor mængde	Stor mængde	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang Hvis formildende omstændigheder, karakter 3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Lægemiddel er tydeligvis glemt. Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed	Lægemidlet opbevaret 1-5 dage ud over ordinationsperioden og det er tydeligt at medicinen skal destrueres. Opbevares adskilt fra øvrig medicin. Hvis ikke opbevares adskilt: karakter 3	Lægemiddel opbevaret ud over 5 dage. Hvis lægemiddel tydeligvis glemt, gives karakteren 1 (ingen risiko for fødevarer sikkerheden)	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed. Hvis formildende omstændigheder, karakter 3

6.12 FODER OG FODERTILSÆTNINGSSTOFFER

For krydsoverensstemmelseskontrol af foder og fodertilsætningsstoffer henvises til "Kontrolinstruks for foder- og hygiejnekontrol ved primærproduktion af foder og fødevarer" fra januar 2014".

6.13 KRAV 2.21 TILBAGETRÆKNING AF SUNDHEDSSKADELIGE FØDEVARER

Hvis en landbruger får mistanke om eller bliver bekendt med, at fødevarer sikkerheden ikke lever op til kravene for en fødevarer, som landbrugers virksomhed har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, skal han sørge for straks at trække produktet tilbage fra markedet. Landbrugeren skal ligeledes underrette Fødevarerstyrelsen. Hvis en landbruger underrettes om problemer, konstateret ved den offentlige kontrol, med betydning for fødevarer sikkerheden, skal han træffe passende afhjælpende foranstaltninger. Dette gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten, og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan f.eks. være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landbruger er bekendt med hvilke procedurer der skal iværksættes, hvis der er mistanke om, at fødevarer sikkerheden er truet for et eller flere produkter fra hans virksomhed. Hvis der hos landbruger er eller har været reelle tilfælde, hvor landbruger burde have trukket en fødevarer tilbage, kontrolleres det, at landbruger har iværksat tilbagetrækning og underrettet Fødevarerstyrelsen. Hvis ikke der har været reelle tilfælde, spørges ind til om landbruger kan redegøre for procedurerne for tilbagetrækning.

Hvis der ved offentlig kontrol, f.eks. i besætningen eller på slagteri, er konstateret problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, skal det kontrolleres, at landbruger har foretaget afhjælpende

foranstaltninger. Konstaterede problemer der kan have betydning for fødevarer sikkerheden er f.eks. salmonella, campylobacter, BSE, listeriose, tuberkulose, brucellose og aviær influenza.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.21

Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer samt afhjælpning af problemer ved offentlig kontrol.

Delkrav:

1	Hvis en landbruger antager eller har grund til at antage, at en fødevare, som virksomheden har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke overholder kravene til fødevarer sikkerhed, og fødevarer ikke umiddelbart kontrolleres af denne fødevarer virksomhed, træffer han straks forholdsregler med henblik på at trække den pågældende fødevare tilbage fra markedet og informerer de kompetente myndigheder (den lokale kontrolenhed) herom.
2	Lederen underretter de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes, for at afværge, at den endelige forbruger udsættes for risiko, og må ikke forhindre nogen i eller afskrække nogen fra i overensstemmelse med national ret og retspraksis at samarbejde med de nationale myndigheder, hvis dette kan forebygge, reducere eller eliminere risiko ved en fødevare.
3	Landbrugeren skal straks underrette de kompetente myndigheder, hvis han antager eller har grund til at antage, at en fødevare, virksomheden markedsfører, kan have sundhedsskadelig virkning på mennesker. Landbrugeren samarbejder med de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes med henblik på at undgå eller mindske risiciene ved de fødevarer, virksomheden leverer eller har leveret.
4	Landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol. a. Forpligtelsen til at træffe passende afhjælpende foranstaltninger gælder både problemer, konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten, og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan fx være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra om landbruger kan redegøre for tilbagetrækningsprocedurer og om landbruger har iværksat tilbagetrækning og underretning af Fødevarer styrelsen ved mistanke eller konstatering af at fødevarer sikkerheden er truet. Ved problemer konstateret ved offentlig kontrol vurderes alvorligheden ud fra, om landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger.

Omfang	Vurderes ud fra, hvor mange besætninger ud over den kontrollerede, der er omfattet af overtrædelsen.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe besætningen har eksisteret og ud fra om landbruger vil samarbejde med Fødevarestyrelsen eller ej.

Krav 2.21

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Har ikke haft mistanker men kan ikke på tilfredsstillende vis gøre rede for proceduren for tilbagetrækning	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods relevante tegn på, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke foretaget afhjælpende foranstaltninger i forhold til konstaterede problemer ved tidligere offentlig kontrol	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods viden om, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke efterkommet påbud om afhjælpende foranstaltninger
OMFANG		Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet produkt/dyr fra den kontrollerede besætning.	Gives hvis overtrædelsen har omfattet produkt/dyr fra en anden besætning ud over den kontrollerede	Gives hvis overtrædelsen omfatter produkter/dyr fra flere end to besætninger
VARIGHED		Nyetableret besætningsejer (etableret for højst en måned siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen, eller varighed kan ikke fastslås	Nyetableret besætningsejer (etableret for højst ½ år siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen	Landbruger vil generelt ikke samarbejde med Fødevarestyrelsen

Vedrørende delkrav 4 tolker Fødevarestyrelsen det således, at delkravet kan være relevant i sammenhæng med alle regler i hygiejneforordningerne (EF) nr. 852/2004 og 853/2004, uanset om disse regler er KO-belagt. Det vil sige, at landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol. Hvis det efterfølgende konstateres, at landbrugeren ikke har truffet de afhjælpende foranstaltninger, vil dette være en overtrædelse af kravet, uanset om bestemmelsen, der ikke var overholdt i første omgang, er

omfattet af krydsoverensstemmelse. Manglende stibundsprøver til kortlægning af salmonella i svinebesætninger betragtes ikke som en KO-overtrædelse.

6.14 KRAV 2.22 FOREBYGGELSE AF SMITSOMME SYGDOMME

En besætningskontakt til andre besætninger og det omkringliggende miljø udgør en risiko for indslæbning og udbredelse af smitsomme sygdomme. Specielt zoonoser, som er sygdomme, som kan angribe både dyr og mennesker, truer fødevarerens sikkerhed. Kontakten med omgivelserne skal, hvor det er muligt, indskrænkes, men ved nødvendig og uundgåelig kontakt skal risikoen for overførsel af smitte reduceres. Landbrugere skal træffe passende foranstaltninger til at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer. Dette skal gøres ved blandt andet at indføre procedurer for hygiejne ved besøg i besætningen, ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr i besætningen og ved at indberette formodede udbrud af smitsomme sygdomme til myndighederne.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at der ved ind- og udgang fra besætningsområdet er mulighed for at vaske hænder og rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningen. Det skal ligeledes kontrolleres, at landbrugeren ved indkøb af dyr til besætningen, har undersøgt leverandørbesætnings sygdomsstatus, og hvis denne er ukendt eller lavere end besætnings egen status, skal det sikres, at landbruger har truffet foranstaltninger, der forhindrer en eventuel smitte til den øvrige besætning. Dette kan for eksempel være ved at sætte de nyindkøbte dyr i karantæne. Det skal ligeledes kontrolleres, at der er mulighed for isolation af syge dyr, ligesom affald, der har været i kontakt med syge dyr håndteres således, at der ikke er risiko for smitte. Endelig skal det kontrolleres, at der i besætningen foretages skadedyrsbekæmpelse.

Vurderingen af, om KO-kravet er opfyldt omfatter mange delelementer og den endelige bedømmelse, vil altid være en samlet vurdering af disse.

I tilfælde af, at der er tale om forhold, som ikke umiddelbart kan konstateres, vil det oftest være tilstrækkeligt, at ejer mundtligt kan komme med en tilfredsstillende redegørelse, f.eks. for smittebeskyttelsesprocedurer.

Vedr. punkt 'h' understreges det, at smittefarligt affald, herunder døde dyr, indtil afhentning skal forblive på ejendommen og placeres under hensyntagen til at undgå smitte og anden forurening af staldområder.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.22

Forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer.

Delkrav:

- 1 Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer, bl.a. ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr og indberette formodede udbrud af sådanne sygdomme til myndighederne. Ved vurdering af, om kravet er overholdt, vil der typisk blive taget udgangspunkt i følgende elementer:
  - a. Ved ind- og udgang fra besætningsområdet skal der være umiddelbar mulighed for at vaske hænder.
  - b. Ved ind- og udgang fra besætningsområdet skal der være umiddelbar mulighed for at rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningsområdet.
  - c. Personer, herunder specielt staldpersonale, med zoonotiske lidelser må ikke have kontakt med besætningens dyr.
  - d. Besøgende, som skal ind i besætningsområdet, bør oplyses om besætningens sygdomsstatus.
  - e. Hvis der indkøbes dyr til besætningen, skal leverandørbesætningens sygdomsstatus søges oplyst.
  - f. Hvis der indkøbes dyr med ukendt, tvivlsom eller lavere sygdomsstatus end besætningens, skal disse anbringes uden kontakt til besætningens øvrige dyr, eller der skal træffes andre foranstaltninger, der forhindrer en eventuel smitteudbredelse til besætningens øvrige dyr.
  - g. Transporter til og fra ejendommen skal kunne foregå uden, at besætningen udsættes for unødigt smitterisiko³⁴.
  - h. Affald, der har været i kontakt med syge dyr, fx strøelse eller foderrester skal håndteres, så det ikke udgør en smitterisiko. Døde dyr og affald, der skal afhentes af biler fra et forarbejdningsanlæg, skal placeres på god afstand af besætningsområdet eller ved anden indretning placeres, så smitte undgås.³⁵
  - i. Hvis der i en besætning optræder symptomer, som er forenelige med en anmeldeligt sygdom, som kan overføres til mennesker gennem fødevarer, er den besætningsansvarlige forpligtet til at kontakte en dyrlægepraksis eller Fødevestyrelsen og oplyse om symptomerne.
  - j. Sygdomsramte dyr skal kunne isoleres fra besætningens øvrige dyr.
  - k. Der skal gennemføres skadedyrsbekæmpelse.

³⁴ For yderligere information om relevante sygdomme, henvises til [Lov om hold af dyr nr. 432 af 9. juni 2004](#) og [Bekendtgørelse nr. 954 af 13. oktober 2005 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr](#).

³⁵ Afstanden beror på en konkret vurdering af forhold omkring ejendommen.

Retningslinje for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra omfanget af manglerne for god besøgshygiejne (delkrav 1a-1b). Vurderes ud fra manglerne ved forholdsregler ved sygdom hos personale (delkrav 1c). Vurderes ud fra, om enkelte, flere eller alle elementer af smittebeskyttelsen mangler (delkrav 1d-1k).

Omfang Vurderes ud fra antallet af mangler. Der lægges vægt på, om manglerne er få og tilfældige, eller om de er omfattende eller konsekvente.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe manglerne har stået på.

Krav 2.22

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>a-b: vanskelig besøgshygiejne</p> <p>c: ingen forholdsregler ved akut sygdom hos personale</p> <p>d-g: enkelte dele af ekstern smittebeskyttelse ikke på plads</p> <p>h-k: enkelte dele af intern smittebeskyttelse ikke på plads</p>	<p>a-b: installationer til besøgshygiejne ude af drift</p> <p>c: sene forholdsregler ved sygdom hos personale</p> <p>d-g: flere dele af ekstern smittebeskyttelse ikke på plads</p> <p>h-k: flere dele af intern smittebeskyttelse ikke på plads</p>	<p>a-b: installationer til besøgshygiejne ikke etableret</p> <p>c: ingen forholdsregler ved kroniske tarm, lunge- og hudlidelser hos personale</p> <p>d-g: konsekvent mangel på ekstern smittebeskyttelse</p> <p>h-k: konsekvent mangel på intern smittebeskyttelse</p>
OMFANG		Mangler er få og tilfældige	Mangler er omfattende	Mangler er konsekvente
VARIGHED		Mangler er opstået indenfor de sidste 12 uger eller varighed kan ikke fastslås	Mangler er opstået for mere end 12 uger siden og for højst ½ år siden	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

6.15 MISTANKE OM BSE

BSE (Bovine Spongiform Encephalopathy) er en dødelig kvægsygdom, som kan smitte til mennesker via inficeret kød. Hos mennesker resulterer dette i udviklingen af variant Creutzfeldt-Jakob sygdom (vCJD), som er en fatal hjernelidelse.

Ved mistanke om BSE i en kvægbesætning skal landbrugeren straks tilkalde en dyrlæge eller kontakte Fødevarestyrelsen. Mistanke om BSE bør ske, når et levende, selvdødt eller aflivet kreatur fremviser eller har fremvist et fremadskridende sygdomsbillede med neurologiske og adfærdsmæssige symptomer eller en gradvis forringelse af den generelle tilstand som følge af forstyrrelser i centralnervesystemet, og hvor det ikke har været muligt at stille en anden sikker diagnose på grundlag af kliniske eller andre undersøgelser, reaktion på behandling eller laboratorieanalyser.

Ved mistanke eller fund af BSE i en besætning sættes besætningen under offentligt tilsyn, hvilket medfører, at drøvtyggere i besætningen kun må flyttes fra ejendommen efter godkendelse fra Fødevarestyrelsen. Drøvtyggerne må kun føres direkte til slagtning eller til et kategori 1 forarbejdningsanlæg.

Kontrolmetode

Både krav 2.6 og 2.8 kontrolleres administrativt, og Fødevarestyrelsen varetager denne kontrol.

6.15.1 Krav 2.6 Anmeldelse

Krydsoverensstemmelseskrav 2.6 Anmeldelse af mistanke om BSE hos et kreatur

Delkrav

- 1 Brugeren af en besætning skal ved mistanke om, at der hos et kreatur optræder BSE, straks tilkalde en dyrlæge. KO-kravet er også overholdt, hvis anmeldelsen sker til Fødevarestyrelsen. Et levende, selvdødt eller aflivet kreatur kan mistænkes for at lide af BSE, når det fremviser eller har fremvist et fremadskridende sygdomsbillede med neurologiske og adfærdsmæssige symptomer eller en gradvis forringelse af den generelle tilstand som følge af forstyrrelser i centralnervesystemet, og hvor det ikke har været muligt at stille en anden sikker diagnose på grundlag af kliniske eller andre undersøgelser, reaktion på behandling eller laboratorieanalyser.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvilket omfang producenten kan redegøre for og har reageret på specifikke sygdomstegn.

Omfang Omfanget af en overtrædelse vurderes i forhold til hvor mange dyr, der har været involveret i overtrædelsen.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe det har stået på.

Hvis der gives karakteren 1 for alvor, gives også karakteren 1 for omfang og varighed.

Krav 2.6

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Producenten kan ikke på tilfredsstillende måde gøre rede for, hvem der skal kontaktes, hvis et dyr udviser sygdomstegn	Producenten kan ikke gøre rede for, hvornår der skal tilkaldes dyrlæge i forbindelse med BSE	Har ikke tilkaldt dyrlæge trods relevante sygdomstegn hos et eller flere dyr i besætningen	Har ikke tilkaldt dyrlæge trods specifikke sygdomstegn hos et eller flere dyr i besætningen
OMFANG	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang	Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet én besætning	Gives hvis overtrædelsen omfatter en besætning ud over den udpegede	Gives hvis overtrædelsen omfatter flere end to besætninger
VARIGHED	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed	Nyetableret besætningsejer (etableret for højst en måned siden) eller varighed kan ikke fastslås	Nyetableret besætningsejer (etableret for højst ½ år siden)	Landbruger vil ikke tilkalde dyrlæge

6.15.2 Krav 2.8 Regler for besætninger under offentligt tilsyn

Krydsoverensstemmelseskrav 2.8

Regler for kvægbesætninger under offentligt tilsyn på grund af mistanke om BSE eller fund af BSE³⁶

Delkrav

- 1 Drøvtyggere, som er sat under offentligt tilsyn, må kun flyttes fra ejendommen med Fødevarestyrelsens godkendelse, og kun hvis de føres direkte til slagtning eller til et kategori 1-forarbejdningsanlæg.

Krav 2.8

³⁶ Se Fødevarestyrelsens hjemmeside, Vejledning om **BSE overvågning og bekæmpelse**. Kravet kontrolleres administrativt, da Danmark følger overvågningsprogram på TSE/BSE området. Kravet kontrolleres kun ved udbrud af sygdommen.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Drøvtyggere flyttet til ejers anden og nærtliggende ejendom i dennes eget køretøj	Drøvtyggere flyttet til anden ejers ejendom til opstaldning og/eller flyttet i anden ejers køretøj	Drøvtyggere leveret til slagtning eller levebrug
OMFANG		Enkelte drøvtyggere til eget forbrug transporteret ad én gang	Få drøvtyggere transporteret ad flere gange uanset mængde	Mere end halvdelen af besætningen
VARIGHED		Et enkeltstående velbegrundet tilfælde (fx af dyreværnshensyn)	Enhver flytning uden begrundelse indenfor seneste uge	Gentagne tilfælde siden starten af det offentlige tilsyn

6.16 KRAV 2.25 SUNDHEDSKRAV FOR PRODUKTION AF MÆLK OG COLOSTRUM

Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der er sunde og raske, og som ikke har sår på yveret, der kan skade mælk og colostrum. Endvidere er det forbudt at markedsføre mælk og colostrum, der stammer fra dyr, der er i behandling og/eller har synlige tegn på sygdomme, der påvirker mælken og colostrummets sensoriske og sundhedsmæssige kvalitet. Derudover skal dyr isoleres, hvis de er smittede eller mistænkes for at være smittede med infektiøse sygdomme, som:

- kan overføres til mennesker gennem mælk og colostrum,
- er smittede eller mistænkes for at være smittede med sygdomme, der kan kontaminere mælk og colostrum eller
- har sår på yveret, der kan skade mælk og colostrum.

I besætninger, hvor en fysisk adskillelse mellem raske dyr og dyr med for eksempel yverbetændelse ikke er mulig, skal bedriften have procedurer, der giver sikkerhed for, at mælk og colostrum fra syge dyr og dyr i behandling tilbageholdes f.eks. ved et effektivt mærkningssystem af dyrene.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.25 Sundhedskrav for produktion af mælk og colostrum³⁷

Delkrav:

³⁷ For mere information, se "Veiledning nr. 9048 af 23. december 2005 om mælkekontrol".

- 1** Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der har en god almen sundhedstilstand, ikke udviser nogen tegn på sygdom, som kan kontaminere mælk og colostrum, og navnlig ikke lider af sygdomme i kønsorganerne med flåd, enteritis med diarré og feber eller synlig yverbetændelse.
- 2** Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der ikke har sår på yveret, som kan skade mælk og colostrum.
- 3** Mælk og colostrum fra dyr i behandling og dyr med synlige tegn på sygdomme, der påvirker mælkens og colostrummets sensoriske og sundhedsmæssige kvalitet, bl.a. yverbetændelse, må ikke markedsføres.
- 4** Dyr, som er smittet eller mistænkes for at være smittet med en af nedennævnte sygdomme, skal isoleres effektivt for at undgå, at de får uønskede virkninger på andre dyrs mælk og colostrum:
  - a. Infektiose sygdomme, som kan overføres til mennesker gennem mælk og colostrum,
  - b. Sygdomme, som kan kontaminere mælk og colostrum og navnlig sygdomme i kønsorganerne med flåd, enteritis med diarré og feber eller synlig yverbetændelse,
  - c. Sår på yveret, som kan skade mælk og colostrum.
- 5** I besætninger, hvor en fysisk adskillelse mellem raske dyr og dyr med for eksempel yverbetændelse ikke er mulig, skal bedriften have procedurer, der giver sikkerhed for, at mælk og colostrum fra syge dyr og dyr i behandling tilbageholdes fx ved et effektivt mærkningssystem af dyrene.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, om der er tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr, samt om der produceres mælk og/eller colostrum fra syge dyr.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange dyr der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

Krav 2.25

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Ikke tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr	Ikke tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr	Sår på yver, der kan skade mælken, let feber, ingen adskillelse af syge og raske dyr	Yverbetændelse, sygdom med flåd eller diarré, synlig skadet mælk, ingen adskillelse af syges og raskes dyrs mælk
OMFANG	Et enkelt dyr	Højst 1 % af dyrene dog mere end 1 dyr	Mere end 1 % af dyrene og under 5 % af dyrene	Mere end 5 % af dyrene
VARIGHED	Højst 1 dag, da dyrene skal tilses hver dag	Mere end én dag og højst en uge eller varighed kan ikke fastslås	Mere end én uge og højst en måned	Forhold har stået på i mere end en måned

6.17 KRAV 2.26 BRUCELLOSE OG TUBERKULOSE I MÆLKELEVERENDE BESÆTNINGER

Krydsoverensstemmelseskrav 2.26 Brucellose og tuberkulose i mælkeleverende besætninger

Delkrav:

1	Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra køer eller bøfler, der tilhører en besætning, som er fri for eller officielt fri for brucellose.
2	Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra får eller geder, der tilhører en bedrift, som er fri for eller officielt fri for brucellose (se noten i delkrav 1).
3	Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra hundyr af andre arter, der, hvis de er modtagelige for brucellose, tilhører besætninger, som regelmæssigt kontrolleres for denne sygdom efter en kontrolplan, der er godkendt af den kompetente myndighed.
4	Med hensyn til tuberkulose skal rå mælk og colostrum komme fra køer eller bøfler, der tilhører en besætning, som er officielt fri for tuberkulose (se noten i delkrav 1).
5	Med hensyn til tuberkulose skal rå mælk og colostrum komme fra hundyr af andre arter, der, hvis de er modtagelige for tuberkulose, tilhører besætninger, som regelmæssigt kontrolleres for denne sygdom efter en kontrolplan, der er godkendt af den kompetente myndighed.

- 6 Hvis der holdes geder sammen med køer, skal gederne undersøges og testes for tuberkulose.
- 7 Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om køer eller bøfler, som ikke har reageret positivt på en tuberkulin- eller brucelloseprøve eller har nogen symptomer på disse sygdomme, efter at mælken er varmebehandlet, så den giver en negativ alkalisk fosfataseprøve.
- 8 Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om får eller geder, som ikke har reageret positivt på en brucelloseprøve eller er blevet vaccineret mod brucellose i forbindelse med et godkendt udryddelsesprogram, og som ikke udviser nogen symptomer på denne sygdom, enten:
- 9 Til fremstilling af ost med modningstid på mindst to måneder,
- 10 Efter at mælken er blevet varmebehandlet, så den giver et negativt resultat på en alkalisk fosfataseprøve.
- 11 Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om hundyr af andre arter, som ikke har reageret positivt på en tuberkulin- eller brucelloseprøve, og som ikke har symptomer på disse sygdomme, men som tilhører en besætning, hvor der er konstateret tuberkulose eller brucellose efter den kontrol, der er omhandlet i punkt 3 eller punkt 5, hvis mælken behandles, så den er sikker.
- 12 Rå mælk og colostrum fra dyr, som ikke opfylder kravene i krav 2.14, punkt 1, 2 og 4 og krav 2.25, samt ovenstående punkter 1-9, især dyr, der enkeltvis har reageret positivt på en profylaktisk prøve for tuberkulose eller brucellose³⁸ – må ikke bruges til konsum.
- 13 Dyr, som er smittet eller mistænkes for at være smittet med brucellose eller tuberkulose, skal isoleres effektivt for at undgå, at de får uønskede virkninger på andre dyrs mælk og colostrum.

Retningslinjer for bedømmelse:

Alvor Vurderes ud fra, om landbrugerens håndtering af mælk fra smittede kvæg og deres isolation.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

³⁸Som omhandlet i direktiv 64/432/EØF og direktiv 91/68/EØF.

Krav 2.26

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Besætning officielt fri for brucellose / tuberkulose og rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, anvendes uden Fødevarestyrelsens tilladelse.	Besætning smittet med brucellose / tuberkulose, og mælken anvendes uden Fødevarestyrelsens tilladelse men behandles, så den er sikker. Smittede eller mistænkt smittede dyr utilstrækkeligt isolerede fra raske dyr	Dyr i besætning har reageret positivt på profylaktisk prøve for brucellose / tuberkulose og mælk anvendes uden varmebehandling. Smittede eller mistænkt smittede dyr ikke isolerede fra raske dyr
OMFANG		Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet én besætning	Gives hvis overtrædelsen omfatter to besætninger	Gives hvis overtrædelsen omfatter flere end to besætninger
VARIGHED		Højst en uge eller varighed kan ikke fastslås	Højst en måned	Forhold har stået på i mere end en måned

6.18 KRAV 2.27 LOKALER OG Udstyr TIL MÆLKEPRODUKTION

Krydsoverensstemmelseskrav 2.27 Lokaler og udstyr til mælkeproduktion

Delkrav:

1	<p>Malkeanlæg og lokaler, hvor der opbevares, håndteres eller køles mælk og colostrum, skal være placeret og indrettet på en sådan måde, at risikoen for kontaminering af mælk og colostrum begrænses. Der skal være:</p> <ol style="list-style-type: none"> Passende adskillelse fra mulige forureningskilder såsom mødding, toiletter, stald m.v. Mulighed for hygiejnisk malkning. Mulighed for effektiv rengøring.
---	---

d. Tilstrækkelig ventilation.

- 2** Der skal være et lokale til håndtering, køling og opbevaring af mælk og colostrum (herefter mælkeopbevaringsrum). Mælkeopbevaringsrummet skal være beskyttet mod skadedyr, have en passende adskillelse fra de rum, hvor dyrene er opstaldet, og være forsynet med et passende køle- eller frostanlæg. Ved passende adskillelse forstås adskillelse med faste vægge og lofter samt tætsluttende døre.
- 3** Overflader af udstyr, som kommer i kontakt med mælk og colostrum (redskaber, beholdere, tanke mv. til malkning, indsamling eller transport af mælken / colostrummet) skal være lette at rengøre og om nødvendigt desinficere og skal holdes i god stand. Det kræver anvendelse af glatte, afvaskelige og ikke-toksiske materialer.
- 4** Efter brugen skal sådanne overflader rengøres og om nødvendigt desinficeres. Efter hver transport eller række af transporter, hvis der kun forløber meget kort tid mellem tømningen og den næste påfyldning, men under alle omstændigheder mindst én gang om dagen, skal beholdere og tanke, der er blevet anvendt til transport af mælk, og colostrum rengøres og desinficeres på en passende måde, inden de anvendes på ny.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra graden af landbrugerens manglende vedligehold og rengøring.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

Krav 2.27

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lokaler utilstrækkeligt ventileret og/eller med lettere svigt i rengøringen	Overflader defekte eller på anden måde ikke rengøringsvenlige Utilstrækkelig adskillelse fra stald og andre forureningskilder Mangelfuld skadedyrsbekæmpelse	Manglende rengøring af malkeanlæg og andet udstyr, der kommer i berøring med mælken Manglende kølemulighed
OMFANG		Enkelte områder, mindre skader	Tydelige skader, risiko for men ikke tydelige tegn på forurening	Udbredte skader i lokaler og på udstyr Synlige tegn på forurening Synlige tegn på skadedyr
VARIGHED		Højst en måned eller varighed kan ikke fastslås	Højst ½ år	Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

6.19 KRAV 2.28 HYGIEJNE UNDER MALKNING OG INDSAMLING

Krydsoverensstemmelseskrav 2.28 Hygiejne under malkning og indsamling

Delkrav:

1	<p>Malkningen skal foregå på en hygiejnisk måde, idet navnlig følgende sikres:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Inden malkningen påbegyndes skal patter, yver og de tilgrænsende dele være rene. Ved anvendelse af våd aftørring med bomuldsklude skal kluden desinficeres mellem aftørring af hvert enkelt dyr. b. Dyr, der er i medicinsk behandling, så der er sandsynlighed for, at medicinrester overføres til mælk og colostrum, identificeres, og mælk og colostrum taget fra sådanne dyr før udløbet af den foreskrevne tilbageholdelsesperiode, må ikke anvendes til konsum.
2	<p>Umiddelbart efter malkningen skal mælk og colostrum anbringes på et rent sted, der er indrettet og udstyret, så kontaminering undgås. Ved et rent sted forstås fx en mælketank eller lignende beholder, som er placeret i et dertil indrettet lokale til håndtering, køling og</p>

opbevaring af mælk og colostrum (et mælkeopbevaringsrum jf. afsnittet om krav til lokaler og udstyr ovenfor), eller som er placeret udendørs. Placering af mælketank og samtlige betjeninger, herunder mandehul, udluftningsventil og haner m.v., skal sikre mælk og colostrum mod forurening, temperatursvingninger eller andre kvalitetsforringelser.

- 3** Mælken skal øjeblikkelig nedkøles til højst 8 °C, hvis den afhentes dagligt, eller til højst 6 °C, hvis der ikke finder daglig afhentning sted.
- 4** Colostrummet skal opbevares separat og øjeblikkeligt nedkøles til 8 °C, hvis den afhentes dagligt, eller til højst 6 °C, hvis der ikke finde daglig afhentning sted, eller nedfryses.
- 5** Landbrugere behøver ikke at opfylde ovenstående temperaturkrav, hvis mælken opfylder kriterierne for celle- og kimal i rå mælk og hvis:
- Mælken forarbejdes senest to timer efter malkningen, eller
  - En højere temperatur er nødvendig af teknologiske årsager i forbindelse med fremstilling af bestemte mejeriprodukter, og den kompetente myndighed giver tilladelse hertil.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra omfanget af mangelfuld hygiejne og kølekapacitet samt manglende nedkøling.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange dyr, der er omfattet, og hvor omfanget af manglende nedkøling.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

Krav 2.28

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Utilfredsstillende rengøring af yvere og/eller desinfektion af klude	Ingen rengøring af yvere eller desinfektion af klude Mælken køles utilstrækkeligt Utilfredsstillende placering af mælketank	Behandlede dyrs mælk tilbageholdes ikke. Mælketank har utilstrækkelig kapacitet og/eller muliggør forurening. Mælken køles ikke
OMFANG		Vedrører enkelte dyr eller klude	Vedrører flere dyr. Nedkølingsfejl få grader	Udtrykker generel dårlig produktionsstandard

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED		Indenfor seneste måned eller varighed kan ikke fastslås	Har stået på i højst ½ år	Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

FAGINSTRUKS 13, SVIN 2015

Kontrolordning 5050KO_15 (Centralstøvsuger)

INDHOLD

faginstruks 13, svin 2015	176
1 Indledning	180
2 Formål.....	180
3 Overtrædelser af dyrevelfærdskravene	181
4 Begrebsdefinitioner	181
5 Kontrolbesøget	182
5.1 Forberedelse til kontrolbesøget	182
5.2 Besøgsregler	182
5.3 Kontrolbesøgets indledning i svinebesætninger	183
5.4 Kontrolbesøgets gennemførelse i svinebesætninger	183
5.5 Efter kontrolbesøget.....	183
6 Kontrolpunkter	183
6.1 Krav 3.1 Personale	183
6.2 Opstaldning.....	185
6.2.1 Krav 3.5 Rum og bygninger	185
6.2.2 Krav 3.28 Opbinding	187
6.2.3 Krav 3.36 og 3.38 Indretning af stalden.....	189
6.2.4 Krav 3.36 Mulighed for at se andre svin.....	194
6.2.5 Krav 3.5, 3.35 og 3.34 Lys og støj	195
6.2.6 Krav 3.27, 3.42 og 3.44 Arealkrav	200
6.2.7 Krav 3.4 Bevægelsesfrihed	207
6.3 Krav 3.29, 3.33 og 3.43 Søer og gylte	208
6.4 KRAV 3.4 G 3.6 UDEGÅENDE DYR.....	215
6.5 Krav 3.7 Mekanisk udstyr	218
6.6 Vand og foder	220
6.6.1 Krav 3.39, 3.32, 3.31 og 3.8 Foder	220
6.6.2 Krav 3.40 Vand.....	226
6.7 Krav 3.30 og 3.37 Beskæftigelsesmaterialer	228
6.8 Krav 3.41 Operative indgreb.....	234

6.8.1	Halekupering.....	236
6.8.2	Formindskelse af pattegrises hjørnetænder	237
6.8.3	Formindskelse af orners hjørnetænder.....	238
6.8.4	Kastration	239
6.9	Krav 3.43 og 3.45 SammenBlanding og aggression.....	240
6.10	Krav 3.2 Tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr	244
6.10.1	Sygesti.....	245
6.10.2	Skuldresår hos søer.....	250
6.10.3	Brok.....	251
6.10.4	Øresår og flankesår.....	252
6.10.5	Udskudt endetarm/rektalprolaps.....	253
6.10.6	Halebid.....	253
6.10.7	Andre lidelser.....	254
6.11	Krav 3.9 Avlsmetoder	257
6.12	Optegnelser	259
6.12.1	Krav 2.24 Medicinoptegnelser.....	259
6.12.2	Krav 3.3 Optegnelser over døde dyr.....	263
6.12.3	Krav 2.24 og 2.32 Optegnelser over analyseresultater	266
6.12.4	Krav 2.24 Optegnelser over kontrolrapporter.....	269
6.13	Mærkning og registrering.....	270
6.13.1	Krav 2.3 Registrering i CHR	270
6.13.2	Krav 2.5B Mærkning samt førelse af besætningsregister	272
6.13.3	Krav 2.23 Sporbarhed	277
6.14	Anvendelse og bortskaffelse af veterinære lægemidler	280
6.14.1	Krav 2.14 Anvendelse af veterinære lægemidler	280
6.14.2	Krav 2.20 Håndtering af affald fra medicinanvendelse	284
6.15	Foder og fodertilsætningsstoffer.....	285
6.16	Krav 2.21 Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer samt afhjælpning af problemer ved offentlig kontrol.....	285
6.17	Krav 2.22 Forebyggelse af smitsomme sygdomme	288

KONTAKTPERSONER & INFO

Emilie Sloth Jordbrugskontrol
3395 1406 emslot@naturerhverv.dk

Anne-Lise Jensen Kontrolafdeling Odense
6188 7944 anlije@naturerhverv.dk

Tine Flarup Kontrolafdeling Randers
6188 7945 tinfla@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-593-0

©2015

KONTAKTPERSONER & INFO

Emilie Sloth Jordbrugskontrol
3395 1406 emslot@naturerhverv.dk

Anne-Lise Jensen Kontrolafdeling Odense
6188 7944 anlije@naturerhverv.dk

Tine Flarup Kontrolafdeling Randers
6188 7945 tinfla@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-593-0

©2015

1 INDLEDNING

Denne instruks er skrevet til de kontrollører fra NaturErhvervstyrelsen, der skal udføre kontrol med krydsoverensstemmelse i svinebesætninger. Der vil ske en løbende revision af instruksen, som meddeles kontrollørerne.

2 FORMÅL

Formålet med krydsoverensstemmelseskontrollen i svinebesætninger er, at kontrollere at landbrugere, der modtager direkte støtte eller tilskud efter visse ordninger under landdistriksprogrammet, opfylder de betingelser indenfor sundheds- og dyrevelfærdsområdet der kræves, for at kunne modtage den fulde støtte.

Formålet med sundhedskravene er, at sikre sporbarhed ved f.eks. sygdomsudbrud, og at sikre folke-, dyre- og plantesundhed.

Formålet med dyrevelfærdskravene er at sikre, at alle landbrugsdyr huses, fordres, vandes, plejes etc. på en måde, der tilgodeser deres behov og velfærd, og som sikrer, at dyrene ikke lider nød.

Der findes mange nationale bestemmelser indenfor både sundheds- og dyrevelfærdsområdet, som ikke er omfattet af krydsoverensstemmelse, men i denne instruks fokuseres der udelukkende på de bestemmelser der er omfattet af krydsoverensstemmelse.

Reglerne om krydsoverensstemmelse erstatter ikke det almindelige strafferetlige system.

Derfor vil der for forhold som er en overtrædelse af krydsoverensstemmelse både ske støttetræk samt eventuelt også bødestraf og politianmeldelse, hvis reglerne om krydsoverensstemmelse er knyttet til en straffebestemmelse, der foreskriver, at landbrugeren kan straffes med bøde eller politianmeldelse. Derfor er det vigtigt, at du orienterer FVST, når du finder overtrædelser af KO inden for sundhed og dyrevelfærd.

Sundheds- og dyrevelfærdsområdet omfatter henholdsvis 8 og 29 krav der er relevante i forhold til krydsoverensstemmelseskontrol i svinebesætninger. Nogle af disse krav er generelle krav, der er gældende for alle landbrugsdyr, og nogle er specifikke for svin. Denne instruks er emneopdelt, hvorfor kravene ikke gennemgås i kronologisk rækkefølge.

3 OVERTRÆDELSER AF DYREVELFÆRDSKRAVENE

I vurderingen af alvoren for overtrædelser af dyrevelfærdskravene sondres der imellem ”**væsentlig ulempe**”, ”**uforsvarlig behandling**”, ”**groft uforsvarlig behandling**” eller ”**mishandling**”. Ved sondringen mellem ovenstående fire grupper kan følgende vurderinger som hovedregel lægges til grund:

Væsentlig ulempe er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd. F.eks. stilles der i loven krav om, at udstyr til fodring og vanding skal være udført og anbragt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand. I situationer, hvor denne bestemmelse ikke er opfyldt, f.eks. fordi fodertruget er anbragt sådan, at der kan ske forurening med jord eller gødning, vil der normalt være tale om, at forholdet vurderes som væsentlig ulempe.

Uforsvarlig behandling af dyr er forhold, hvor der normalt ikke er baggrund for at anmelde forholdet til politiet, hvis det rettes straks.

Grovere uforsvarlig behandling af dyr og visse typer af uforsvarlig behandling af dyr skal anmeldes til politiet. Et eksempel kan være et dyr med en smertefuld kronisk lidelse, der ikke er i sygesti, behandlet, tilset af en dyrlæge eller aflivet i tide.

Mishandling er endnu alvorligere end grovere uforsvarlig behandling og skal altid anmeldes til politiet. Det kan f.eks. være tilfælde af vanrøgt, hvor dyr er døde eller stærkt påvirkede af sult og tørst pga. manglende pasning.

Til hjælp til en ensartet bedømmelse af overtrædelser af dyrevelfærdskravene er der, hvor det er relevant, beskrevet retningslinjer for bedømmelse af alvoren.

4 BEGREBSDEFINITIONER

Begreb	Definition
Svin	Ved svin forstås et svin i enhver alder, uanset om det opdrættes til avl eller opfødning
Pattegris	En gris fra fødsel til fravænning
Fravænnet gris	En gris fra fravænning og indtil den er 10 uger gammel
Smågris	En gris fra fravænning, og indtil den er 10 uger gammel
Avls- og	En gris fra den er 10 uger gammel og indtil avlsbrug, indsættelse i løbeafdeling eller

slagtesvin	indtil slagtning
So	Hundyr efter første faring
Gylt	Hundyr efter kønsmodning og inden faring. Kønsmodenhed hos hundyr indtræder, når dyret er fra 5½ til 7(8) måneder gammelt afhængigt af alder, race og miljøpåvirkninger (f.eks. tilstedeværelse af orne)
Diegivende so	Et hundyr fra tidspunktet for faring og til fravæning af pattegrisene
Goldso og drægtig so	En so mellem fravæning og faring
Orne	Et handyr efter kønsmodning som indgår i avl / er bestemt til avl. Kønsmodenhed hos handyr indtræder i 6-7 måneders alderen med en vis individuel variation. Her spiller miljøpåvirkninger også ind (f.eks. sinker opvækst sammen med sopolte puberteten, mens opvækst med andre orner inducerer puberteten)
Sopolt	I perioden fra en hungris (sogris) udtages til avl og indtil løbning betegnes den som en sopolt i daglig tale. Betegnelsen sopolt nævnes ikke i lovgivningen.
Gylt	I daglig tale er en gylt en hungris efter den er løbet første gang og indtil faring
Galt	En kastreret hangris

5 KONTROLBESØGET

5.1 FORBEREDELSE TIL KONTROLBESØGET

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser. Der foretages opslag i følgende:

- CHR-registret for information om antal dyr, dyrearter, flytninger samt eventuelle leveringserklæringer tilknyttet besætningen.
- Vetstat for information om besætningens medicinforbrug.
- Oracle for information om tidligere besøg og/eller sanktioner fra besøg.
- SPF SuS for information om besætningens sundhedsstatus.

Opmærksomheden henledes ligeså på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået en ny ejer siden udpegningen. Div. telefonnumre medtages. Der kan ofte være en del mobiltelefonnumre tilknyttet en besætning.

5.2 BESØGSREGLER

Specifikt for svinebesætninger skal der tages højde for de enkelte besætningers besøgsregler. Det er vigtigt, at kontrolløren efterkommer de krav, der stilles vedrørende beklædning og besøgsregler. I enkelte besætninger kan kontrolløren blive anmodet om at tage et bad inden kontrollen påbegyndes. Dette krav bør efterkommes, medmindre der tilbydes urimelige forhold til dette. For svinebesætninger med speciel status henvises til www.spf-sus.dk. Det tilrådes, at der kun besøges én svinebesætning om dagen, samt at højstatus besætninger besøges således, at der er gået mindst 48 timer siden sidste kontakt med svin, f.eks. svinebesætning eller syning af svin ved samlesteder.

5.3 KONTROLBESØGETS INDLEDNING I SVINEBESÆTNINGER

Kontrolbesøgene skal foretages uanmeldt. Oftest vil der være personale tilstede, når der er tale om sobesætninger eller store slagtesvinebesætninger, så kontrolløren skal lægge et vist pres på besætningsejeren for at gennemføre kontrolbesøget, også selv om ejeren ikke er til stede. Principielle spørgsmål til produktionen kan så gennemføres senere. Det vigtige er, at besætningen bliver gennemgået på besøgsdagen, når en myndig person træffes på stedet.

5.4 KONTROLBESØGETS GENNEMFØRELSE I SVINEBESÆTNINGER

Mange svinebesætninger er store og specielt i sobesætninger kan det være vanskeligt at holde styr på de forskellige staldafsnit. Derfor er det en god ide, at anmode besætningsejer eller dennes repræsentant om at udfærdige en skitse over staldafsnittene samt angive, hvornår staldafsnittene er taget i brug. Alle dyr i besætningen skal tilses, så alle staldafsnit skal gennemgås. Det er ikke nødvendigt at få alle dyr til at rejse sig op, men hvis dyr er opmærket (spray eller kridt) f.eks. i forbindelse med en behandling, skal disse dyr tilses nøjere f.eks. ved, at kontrollanten går ind i stien og ser dyret i bevægelse. Dette gælder også, hvis et svin ”putter” sig i et hjørne eller på anden måde adskiller sig fra de øvrige. Speciel opmærksomhed skal tillægges dyr i sygestier, hvor alle dyr skal ses i bevægelse. Ejer eller dennes repræsentant kan anmodes om at gå ind i stier og få svin til at rejse sig op.

Den naturlige gennemgang af en sobesætning: Farestalde - klimastalde – løbeafdeling - drægtighedsstald – smågrisestald – slagtesvinestald. Den naturlige gennemgang af en slagtesvinebesætning: Mindste dyr først og afslutte med de ældste. Det er dog besætningsejeren/ den besætningsansvarlige der afgør rækkefølgen.

Undervejs ved besætningsgennemgangen benyttes tjeklisten som et hjælperedskab samtidig med, at kontrollanten er i dialog med besætningsejer eller dennes repræsentant. Det er hensigtsmæssigt, at danne sig et overblik over forholdene i besætningen inden evt. fejl og mangler påpeges, idet den gode dialog derved opretholdes. Det er endvidere formålstjenligt med ekstra skrivepapir, hvis det viser sig, at mange kontrolpunkter er overtrådt.

Optegnelser over døde dyr og medicinsk behandling kan kontrolleres enten ved besøgets start eller mere naturligt ved staldgennemgangens afslutning. Det er vigtigt, at det af bemærkninger nøje fremgår, hvad der er observeret og gennemgået under besøget.

5.5 EFTER KONTROLBESØGET

Der henvises til den generelle kontrolinstruks kapitel 9.

6 KONTROLPUNKTER

6.1 KRAV 3.1 PERSONALE

Der er krav om, at der skal være et tilstrækkeligt antal personer, med relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, til at varetage pasningen med dyrene. Dette skal sikre, at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt. Det ikke er nok, at svineproducenten alene har kendskab til gældende

lovgivning på dyreværnsområdet, alle personer der varetager pasningen skal have de relevante færdigheder. Det er landmandens ansvar at sikre sig, at de personer der varetager pasningen af dyrene har modtaget instruktion og vejledning om lovgivningen om beskyttelse af svin.

KONTROLMETODE

Der spørges ind til antallet af personer der varetager pasningen af dyrene og disse personers uddannelse. Det vurderes ved besigtigelse af dyrene i besætningen, om dyrene fremstår velpassede. Derudover spørges der ind til rutiner vedrørende pasningen, og det er en god idé både at snakke med landbrugeren og dennes medhjælpere.

På denne måde kan det bedre vurderes, om alle der har med dyrenes pasning at gøre, har forståelse og kendskab til svins pasning, pleje og velfærd.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.1

Alle landbrugsdyr, personale

Delkrav

- 1 Dyrene skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, således at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra hvorvidt dyrene fremstår velpassede eller om dyrenes velfærd har lidt overlast pga. utilstrækkeligt antal personale eller utilstrækkeligt uddannet personale.
- Omfang** Vurderes efter hvor stor en del af personalet der ikke har de nødvendige kvalifikationer.
- Varighed** Vurderes efter hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt. Bedriften bærer præg af manglende overblik og forståelse for dyrenes velfærd/pasning, og personalet har ikke modtaget vejledning eller kun mangelfuld vejledning om lovgivningen vedrørende dyreværn.

Krav 3.1

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Situationer, hvor der i besætningen er et utilstrækkeligt antal personale, eller hvor personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt, men hvor dyrene er velpassede	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Bedriften og dyrene fremstår som velpasset	En mindre del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	En større del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	Alt personale mangler de nødvendige kvalifikationer
VARIGHED	Besætningsejeren skal straks bringe forholdet i orden	Kortere end ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2 OPSTALDNING

6.2.1 Krav 3.5 Rum og bygninger

De rum og bygninger hvor dyr holdes samt bokse og udstyr dyrene kommer i kontakt med, skal være opført af materialer, som er uskadelige for dyrene, og de skal kunne rengøres og desinficeres effektivt. Desuden skal rum og udstyr til fastgørelse af dyr være konstrueret og vedligeholdt på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade. Endelig skal luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, at rum, bokse, gulve etc. er velvedligeholdte, og at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, som dyrene kan komme til skade på. Det vurderes også, hvordan staldens indeklime er. Det bemærkes, om øjne og/eller luftveje irriteres på grund af høj støvmængde eller højt niveau af f.eks. ammoniak. Også staldens temperatur vurderes.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5

Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav

- 1** De materialer, der anvendes til opførsel af rum, hvor dyr holdes, navnlig til konstruktion af bokse og udstyr som dyrene kan komme i kontakt med, må ikke være skadelige for dyrene og skal kunne rengøres og desinficeres effektivt.
- 2** Rum og udstyr til fastgørelse af dyr skal konstrueres og vedligeholdes på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade.
- 3** Luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter skal holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

Et klassisk eksempel på overtrædelse af ovenstående er defekt spaltegulv, gennemtæret jerninventar eller defekte/utilpassede farebøjler. Ved bedømmelsen lægges vægt på, hvorvidt der er sket skade på dyrene som følge af defekterne. Det kunne f.eks. være dyr, der har fået trykskader på nakke eller lemmer, eller dyr, der har fået mindre sår ved at gå på glatte gulve, ujævne gulve eller på spaltegulve med u hensigtsmæssig spaltebredde i forhold til dyrets størrelse. Der kunne også være tale om dyr, der har fået skader som følge af ødelagt inventar, der bør repareres. Et eksempel kunne være spaltegulve, hvor en eller flere spalter er gået i stykker.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra hvor stor risikoen er, for at dyrene kan komme til skade samt hvorvidt der er sket skade på dyrene.
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af u hensigtsmæssig staldindretning, men der ses ingen skader på dyrene.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade, på grund af uhensigtsmæssig staldindretning, og der ses skader som følge af dette på dyrene. Omfanget og arten af skader kan dog være så alvorligt, at forholdet må karakteriseres som groft uforsvarlig.

Krav 3.5

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 2:</p> <p>Få dyr oplever risiko for skader. Ingen dyr har skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p> <p>Delkrav 1, 3 og 4: Ikke muligt</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som vedr. max. 2 % af alle dyr i besætningen	Op til ca. 10 % af alle dyr i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af alle dyr i besætningen	Mere end ca. 50 % af alle dyr i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som straks rettes	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.2 Krav 3.28 Opbinding

Det har siden 1. januar 2006 været forbudt at opbinde svin.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, at der ikke forefindes opbundne svin.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.28

Svin, opbinding

Delkrav

1 Opbinding af svin er forbudt

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket, samt om opbindingen har forårsaget skade på dyrene.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Konstateres det at svin holdes opbundne i besætningen, skal forholdet politianmeldes.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at svin holdes opbundne i en besætning, men der kan ikke konstateres skader på dyrene.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at svin holdes opbundne i en besætning, og der kan konstateres skader på dyrene som følge af opbindingen.

Krav 3.28

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.3 Krav 3.36 og 3.38 Indretning af stalden

Alle svin skal kunne lægge sig samt hvile og rejse sig uden besvær, og de skal have adgang til et tørt, rent og behageligt leje. Det skal være muligt for alle dyr at ligge ned samtidig.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, om alle svin har plads til at rejse sig og lægge sig. Dette er især relevant i farestald, i løbeafdeling og hvor gylte og søer holdes i bokse i de første fire uger efter løbning. Søer er gennem årene blevet større (ca. 10 % længere og bredere og næsten 30 % tungere). Dette har medført pladsproblemer især i nogle af de ældre stalde med enkeltbokssystemer. Søerne "tager boksen på", de klemmes af inventaret, og må ofte ligge med hovedet oppe i krybben. De for små bokse kan medføre trykninger på ryg, ved skeden og på lemmerne. Svinene skal kæmpe for at komme op og stå, eller når de vil lægge sig. Deres normale lægge-rejse sig mønster kan ikke finde sted. Hvis dette problem observeres, at det meget vigtigt at undersøge dyrene for eventuelle skader som følge af dette.

Det skal også kontrolleres, om alle svin har adgang til et fysisk og temperaturmæssigt behageligt lejeareal, der er tilstrækkeligt drænet og rent, og som gør det muligt for alle dyr at ligge ned samtidig. Det kontrolleres, om svinene fremstår rene eller om de er tilsølede. Hvis der observeres tilsølede dyr er dette et tegn på, at noget er galt med klimaet og/eller pasningen. Hvis temperaturen i stien er for høj, kan svin finde på at søle sig i gylle eller ved træk i stien "vende denne om" således, at de gøder på det faste gulv med deraf følgende svineri. Hvis gyllen står for højt i gyllesystemet, kan denne flyde over og ud på gulvet. Ved observation af tilsølede dyr skal prøves årsagen til dette at fastslås.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.36

Svin, indretning af stalde

Delkrav

- 1** Svinestaldene skal være indrettet således, at hvert svin kan lægge sig samt hvile og rejse sig uden besvær.
- 2** Svin skal have adgang til et fysisk og temperaturmæssigt behageligt lejeareal, der er tilstrækkeligt drænet og rent, og som gør det muligt for alle dyr at ligge ned samtidig.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra i hvor høj grad svinenes bevægelsesfrihed er påvirket (delkrav 1) eller muligheden for at finde tørt leje (delkrav 2).
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra hvor længe overtrædelsen har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling:

Delkrav 1: Få dyr er for store i forhold til boksen. Der er ingen synlige skader på dyrene, men inventaraftryk kan ses, når søerne rejser sig. Søerne har noget besvær med at rejse og lægge sig.

Delkrav 2: Det konstateres, at der er enkelte stier, hvor dyrene er tvunget til at ligge i gylle uden mulighed for at finde tørt leje.

Groft uforsvarlig behandling:

Delkrav 1: Flere søer er klemte inde i for små bokse evt. med skader. Søerne er tvunget til at ligge med hovederne i krybben, og endepartiet er presset op ad inventaret. Dyrene har udpræget besvær med at rejse og lægge sig. Der foretages politianmeldelse.

Delkrav 2: Hvis dyrene i mange stier er tvunget til at ligge i gylle, og der ingen andre muligheder er for dem for at finde tørt leje, er der som hovedregel tale om uforsvarlig behandling grænsende til grovere uforsvarlig behandling. Ved grove tilfælde foretages politianmeldelse.

Krav 3.36

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Dyr oplever meget lav grad af nedsat bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p> <p>Delkrav 2: Enkelte stier med delvist tilsvinet leje.</p> <p>Delkrav 3: Dyr kan i begrænset omfang se andre svin.</p> <p>Delkrav 4: Søer og gylte har pga. biologisk variation omkring det forventede faringstidspunkt været visuelt isoleret mere end 7 dage før faring.</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	<p>Delkrav 1-3: Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som berører op til 2 % af dyregruppen.</p> <p>Delkrav 4: Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som berører op til 10 % af søer og gylte i farestalden.</p>	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelser i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Gulve

Gulvene i svinestalden skal være udformet, konstrueret og vedligeholdt således, at svin der står eller ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse.

Ujævne gulve (uhensigtsmæssige niveauforskelle, sprækker og ujævnheder) kan påføre skader på svinene, typisk ved at klove eller biklove hænger fast i gulvet. Glatte gulve kan forårsage udskridninger og fald hos dyrene, som kan medføre alvorlige skader såsom benbrud og hoftelidsskred.

Nogle typer af farestalde er forsynet med et antal "huller" bag soen for at lette fjernelse af gødning og dermed tilgodese hygijnen i stien. Det er vurderingen, at den pågældende konstruktion som udgangspunkt ikke kan siges at være i strid med gældende lovgivning. Det er dog en forudsætning, at der ikke konstateres skader på pattegrisene, der kan henføres til "hullerne". Det er endvidere en forudsætning, at "hullerne" er dækket under og umiddelbart efter faring, enten ved propper eller ved, at baglågen er skubbet ind over.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen skal det kontrolleres, at gulvene i samtlige stier fremstår jævne og uden huller, sprækker eller uhensigtsmæssige niveauforskelle. Det skal kontrolleres, at svinene ikke har skader der kan henføres til ujævne eller glatte gulve, såsom afrevne biklove, benbrud, hoftedsskred samt sår og trykninger på lemmerne.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.38

Svin, gulvflader

Delkrav

- 1 Gulvene må hverken være glatte eller ujævne, så der er risiko for, at svinene kommer til skade, og de skal være udformet, konstrueret og vedligeholdt således, at svin, der står eller ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse. De skal være tilpasset svinenes størrelse og vægt og danne en hård, jævn og stabil overflade.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor stor risikoen er for, at gulvene kan forårsage skade på dyrene, samt hvorvidt der er sket skade på dyrene.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at mange pattegrise i farestalden har forknæsår pga. ujævnt og slidt gulv. Det konstateres at der er glatte og/eller ujævne gulve, men der ses ikke skader på dyrene, som følge af dette.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er glatte og/eller ujævne gulve, og der konstateres skader på dyrene som følge af dette.

Krav 3.38

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Få dyr oplever risiko for skader. Ingen dyr har skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der er givet 1 i alvor og som berører op til højst 2 % af alle besætningens dyr.	Der er givet 1 i alvor og 2-10 % af dyregruppen er berørt, eller der er givet mere end 1 i alvor og op til 10 % af dyregruppen er berørt	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen er berørt.	Mere end ca. 50 % af dyregruppen er berørt.
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage.	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.4 Krav 3.36 Mulighed for at se andre svin

Svin er meget sociale dyr, og der er krav om, at ethvert svin skal kunne se andre svin med undtagelse af svin, der holdes isoleret på grund af sygdom eller tilskadekomst. En anden undtagelse er søer og gylte i ugen før forventet faring.

KONTROLMETODE

Det kontrolleres, at alle svin har mulighed for at se andre svin. Kun svin isoleret på grund af sygdom eller tilskadekomst eller søer og gylte i ugen før forventet faring kan undtages dette krav.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.36

Svin, indretning af stalde

Delkrav

- 1 Ethvert svin skal kunne se andre svin med undtagelse af svin, der holdes isoleret på grund af sygdom eller tilskadekomst
- 2 I ugen før forventet faretidspunkt og under faring kan drægtige søer og gylte uanset pkt. 3 holdes uden for synsvidde af artsfæller

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen (delkrav 3), eller dyregruppen (drægtige søer og gylte) (delkrav 4) der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

For bedømmelsesskemaet henvises til side 11.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Når der er tendens til, at dyr systematisk og jævnligt isoleres uden grund.

6.2.5 Krav 3.5, 3.35 og 3.34 Lys og støj

Svin må hverken holdes i permanent lys eller permanent mørke. Det er krav om, at svin skal holdes i en belysning, der følger en 24-timers rytme og har sammenhængende perioder på mindst 8 timer pr. dag med henholdsvis lys og mørke. Lyset skal endvidere have en lysintensitet på mindst 40 lux. Derudover skal høj og vedvarende, konstant eller pludselig støj undgås.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang i besætningen kontrolleres det, at svinene ikke holdes i hverken permanent lys eller mørke. Hvis der er lys i stalden vurderes det, om dette er tilstrækkeligt til at opfylde kravet om mindst 40 lux. 40 lux svarer i praksis til, at en sort skrift på hvidt papir netop kan læses. I tvivlstilfælde kan det være nødvendigt at måle lysintensiteten. Det skal bemærkes, at lysintensiteten skal måles i svinenes niveau i stierne. I nogle besætninger med elektronisk sofodring, vil der være dyr, der æder i aften og nattetimerne. Der vil derfor også i mørkeperioderne være behov for lys, så dyrene kan finde frem til foderstationerne. I sådanne tilfælde er det vurderingen, at der som udgangspunkt max må være 25 lux i de områder, hvor dyrene færdes og 5 lux i liggeområdet. Det må dog altid være op til en konkret vurdering, om der er mørke nok i hvileområderne til at udgøre det for en mørkeperiode på 8 timer.

Staldafsnit kan også være indrettet med så få vinduer, at dette især i vinterperioden medfører, at dyr holdes i konstant mørke, medmindre der er kunstig belysning. Tilslutning af en timer kan afhjælpe problemet.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5

Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav

- 4 Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent mørke eller være udsat for kunstigt lys uden passende afbrydelser. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at svinene holdes i konstant kunstig belysning uden passende afbrydelser (under ca. 6 timer om dagen).

For bedømmelseskema henvises til side 8.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.35

Svin, belysning

Delkrav

- 1 Svin skal holdes i lys med en lysintensitet på mindst 40 lux i en periode på mindst 8 timer pr. dag

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i stalden er under 8 timers belysning med en lysintensitet på mindst 40 lux.

Bemærkninger

Det er tilladt at have en lavere lysintensitet end de 40 lux under overdækkede områder til smågrise og slagtesvin samt i pattegrisehuler.

Krav 3.35

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Afvigelse inden for 2 % af lysintensitet og/eller lysperiodens længde. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 10 % af dyrene	Hvor der er givet andet end 1 i alvor: Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.34

Svin, støjniveau

Delkrav

- 1 I den del af bygningen, hvor der holdes svin, skal følgende undgås:
  - a. Vedvarende støjniveauer så høje som 85 decibel
  - b. Konstant eller pludselig støj

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor mange staldafsnit der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

For alle tre krav er der som hovedregel tale om væsentlig ulempe.

Krav 3.34

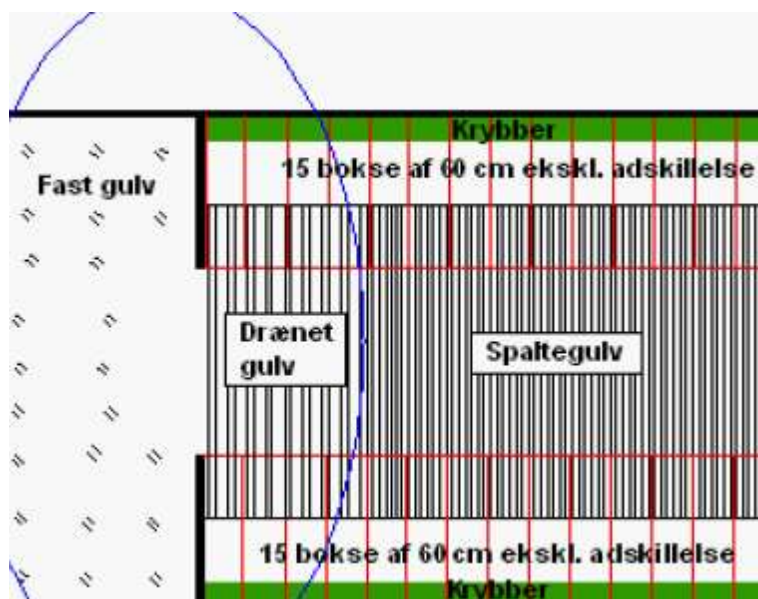
KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Støjniveauet overstiger grænseværdien med op til 2 decibel. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og berører 1 staldafsnit	Hvor der er givet andet end 1 i alvor: 1-2 staldafsnit er berørt, eller der er givet 1 i alvor og 2 staldafsnit er berørt	3 staldafsnit er berørt.	Mere end 3 staldafsnit er berørt.
VARIGHED	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.6 Krav 3.27, 3.42 og 3.44 Arealkrav

Der er krav om, at hvert enkelt svin skal have et frit minimums gulvareal til rådighed. Størrelsen af dette areal afhænger for fravænnede grise samt avls- og slagtesvin af svinenes gennemsnitsvægt. For drægtige gylte og søer samt for orner er dette areal fastsat til henholdsvis minimum 1,64 m², 2,25 m² og 6 m² pr dyr. For gylte, søer og orner afhænger det samlede frie gulvareal dog tillige af antallet af dyr i flokken.

For orner er der krav om øget frit gulvareal, hvis stien anvendes til naturlig bedækning.

For drægtige søer og gylte gælder endvidere, at en del af gulvarealet skal være et sammenhængende areal med fast gulv, med højst 15 % åbninger til dræning. Formålet med kravet om et fast eller drænet gulv er, at give dyrene et liggeareal, der er mere behageligt end et spaltegulv. Det faste/drænede gulv skal derfor have en udformning og størrelse så dyrene kan ligge på det. I nedenstående figur er angivet den del af det faste/drænede gulv, der efter styrelsens vurdering kan regnes som sammenhængende angivet med en cirkel.

Hvis der i ædeboksene er fast eller drænet gulv i hele boksens længde sådan, at det kan udgøre et liggeareal for dyrene, kan det regnes med i det sammenhængende areal, men det indebærer samtidig, at der skal strøs i boksene. Kravet om sammenhængende fast / drænet gulv udelukker ikke, at der i systemer til større flokke af drægtige søer og gylte er et areal med spalter mellem to sammenhængende arealer med fast / drænet gulv.

For pattegrise er der krav om, at alle pattegrise skal kunne hvile samtidig på fast gulv, en måtte eller et strøet leje. Der er endvidere krav om, at pattegrisene skal have tilstrækkelig plads til at die uden

vanskelighed ved anvendelse af fareboks. Endelig er der krav om, at pattegrise ikke må vænnes fra soen, før de er mindst 28 dage gamle, medmindre det ellers ville gå ud over moderdyrets eller pattegrisenes velfærd eller sundhed. Dog kan pattegrisene fravænnedes indtil 7 dage tidligere, hvis de flyttes til specialiserede stalde, der tømmes og renses og desinficeres grundigt inden anbringelsen af en ny gruppe, og som er adskilte fra stalde, hvor der holdes søer, for at minimere overførelsen af sygdomme til pattegrisene.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at arealkravene for de forskellige grupper af svin er opfyldt. Ved angivelse af arealkrav, refereres der til frit tilgængeligt areal. Dette betyder, at når stiers areal opmåles, skal inventaret i stien derfor ikke medindregnes i det samlede areal. F.eks. skal krybber, fodertrug, inventar og lignende, herunder arealet under en ophængt krybbe fratrækkes dyrenes rådighedsareal.

Ved gennemgang af besætningen foretages en vurdering af, om arealkravene umiddelbart er opfyldt. Der foretages ikke opmålinger af samtlige stier, men ved tvivl eller hvis det vurderes, at arealkravet i en eller flere stier ikke er opfyldt, opmåles stien og antal dyr samt estimeret vægtgruppe (for fravænnede grise samt avls- og slagtesvin) noteres. Der foretages beregning for at undersøge hvorvidt arealkravet er opfyldt.

Derudover skal det kontrolleres, at spalteåbningen og bjælkebredde overholder de angivne krav ved anvendelse af fuldspaltegulv. Der kigges også efter, om der er skader på dyrene, især lemme- og klovskafer, som følge af en uhensigtsmæssig spalteåbning. Ved tvivl foretages opmåling.

Hvis besætningen har én eller flere orner, kontrolleres det, at arealkravet for den enkelte orne er opfyldt. Det kontrolleres endvidere, at ornestien er placeret og konstrueret således, at ornen kan vende sig, høre, lugte og se andre svin.

Ved gennemgang af farestalden kontrolleres det, at alle pattegrise har mulighed for at hvile samtidig på enten fast gulv, en måtte, et strøet leje eller lignende. Hvis der anvendes fareboks kontrolleres det, at alle pattegrisene har tilstrækkelig plads til at die uden vanskelighed. Der spørges ind til ved hvilken alder pattegrisene normalt fravænnedes. Hvis fravænningsalderen er mellem 21 og 28 dage spørges der ind til hvilke producerer der følges (om alt-ind-alt-ud princippet anvendes), og det vurderes, om de anvendte procedurer er tilstrækkelige til at respektere alt-ind-alt-ud princippet. Det er vurderingen, at princippet er respekteret, når indsættelse sker over en periode af op til to uger.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.27

Svin, arealkrav

Delkrav

- 1 Der skal være frit gulvareal til hver fravænnet gris eller hvert avls- og slagtesvin, der opdrættes i flok, på mindst:
  - a. 0,15 m² til svin med en gennemsnitsvægt på 10 kg eller derunder
  - b. 0,20 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 10 kg og 20 kg
  - c. 0,30 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 20 kg og 30 kg
  - d. 0,40 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 30 kg og 50 kg
  - e. 0,55 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 50 kg og 85 kg
  - f. 0,65 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 85 kg og 110 kg
  - g. 1,00 m² til svin med en gennemsnitsvægt på over 110 kg
- 2 Det samlede frie gulvareal, som er til rådighed for hver gylt efter løbning og hver so, når gylte og/eller søer holdes i flok, skal henholdsvis være på mindst 1,64 m² og 2,25 m². Når disse dyr holdes i flokke på færre end seks dyr, bør det frie gulvareal øges med 10 %. Når disse dyr holdes i flokke på 40 eller flere dyr, kan det frie gulvareal nedsættes med 10 %.
- 3 For gylte efter løbning og drægtige søer gælder endvidere følgende om gulvareal: En del af det areal, der kræves efter pkt. 2 og som skal svare til mindst 0,95 m² pr. gylt og mindst 1,3 m² pr. s, skal være et sammenhængende areal med fast gulv, hvoraf højst 15 % består af åbninger til dræning.
- 4 Når der anvendes fuldspaltegulve af beton til svin i flok, må bredden af spalteåbningen ikke være over:
  - a. 11 mm for pattegrise
  - b. 14 mm for fravænnede grise
  - c. 18 mm for avls- og slagtesvin
  - d. 20 mm for gylte efter løbning og søer
- 5 Når der anvendes fuldspaltegulv af beton til svin i flok, skal bjælkebredden mindst være:
  - a. 50 mm for pattegrise og fravænnede grise
  - b. 80 mm for avls- og slagtesvin, gylte efter løbning og søer
  - c.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

To procent samlet overbelægning er dækket af mindre betydelige overtrædelser. Der må dog samtidig maksimalt være 10 % overbelægning i den enkelte sti. Hvis der er mere end 10 % overbelægning på stiniveau, vurderes dette altid som henholdsvis 2, 3 eller 4 i omfang afhængig af graden af overbelægning, uanset at der for hele dyregruppen kun er tale om 2 % overbelægning.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Høj overbelægning.

Groft uforsvarlig behandling og politianmeldelse: Så høj overbelægning, at det må anses for umuligt for det enkelte dyr at bevæge sig uhindret omkring, samt lægge sig og hvile uhindret.

Krav 3.27

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Arealkravet er kun meget begrænset overtrådt. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Maksimalt 2 % samlet overbelægning og maksimalt 10 % på stiniveau	Ca. 2-10 % af dyregruppen eller 3 eller flere stier med over 10 % overbelægning	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Orner

Arealkravet for en voksen orne er et frit gulvareal på mindst 6 m². Hvis stien anvendes til naturlig bedækning, skal det frie gulvareal være på mindst 10 m².

I gældende lovgivning er der ikke specifikt taget højde for en situation, hvor flere orner holdes i samme sti.

Arealkrav til søer som huses sammen udgøres af et minimumsareal for de første 4 søer, hvorefter der skal tillægges et minimumsareal per efterfølgende sø.

Det har ikke været muligt, at indhente relevante oplysninger i forbindelse med udregning af et tilsvarende tillægsareal per efterfølgende orne, hvis flere orner huses sammen. På den baggrund er det vurderingen, at arealkravet på 6 m² gælder per orne. Således gælder det, at hvis 2 orner holdes i samme sti, skal stiens frie gulvareal være minimum 6 m² + 6 m² = 12 m² for at opfylde ornernes pladsbehov.

I nogle besætninger anvendes en ornestimuleringsvogn eller – sti, der indebærer, at en orne holdes på et begrænset område i forbindelse med brunstkontrol eller for stimulering af søer i forbindelse med inseminering. Det er vurderingen, at ovennævnte arealkrav ikke finder anvendelse i disse situationer, forudsat ornens ophold i vognen/stien er så kort, at det ikke får karakter af opstaldning.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.42

Svin, særlige bestemmelser for orner

Delkrav

- 1 Ornestier skal være placeret og konstrueret således, at ornen kan vende sig, høre, lugte og se andre svin.
- 2 Stien til en voksen orne skal have et frit gulvareal på mindst 6 m². Hvis stien også anvendes til naturlig bedækning, skal det frie gulvareal for en voksen orne være på mindst 10 m².

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad det har påvirket ornens/ornernes velfærd.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en procentdel af ornerne der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Forholdet vil under normale forhold som hovedregel være til væsentlig ulempe for ornen/ornerne.

Krav 3.42

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Afvigelse indenfor 10 % af den enkelte sti. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling.
OMFANG	1 ornesti er for lille	Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Pattegrise

Alle pattegrise skal kunne hvile samtidig på fast gulv, på en måtte eller på et strøet leje. Arealet skal være adskilt fra soen. Kravet giver i nogle staldsystemer problemer, idet pattegrisekuldene efterhånden har en betragtelig størrelse samtidig med, at fravænningsvægten ofte kan ligge på 7 – 9 kg pr. gris. Pattegrise må ikke vænnes fra soen, før de er mindst 28 dage gamle, medmindre det ellers ville gå ud over moderdyrets eller pattegrisenes velfærd eller sundhed. Pattegrisene kan dog fravænnedes indtil 7 dage tidligere, hvis de flyttes til specialiserede stalde, der tømmedes og renses og desinficeres grundigt og er adskilt fra stalde, hvor der holdes søer. Dvs. efter "alt-ind-alt-ud" princippet, hvor modtagerstald/-afsnit er tom og ren, når de fravænnede grise sættes ind. Det er vurderingen, at princippet er respekteret også, når indsættelse sker over en periode af op til to uger.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.44

Svin, særlige bestemmelser for pattegrise

Delkrav

- 1 En så stor del af det samlede gulvareal, at alle pattegrisene kan hvile på det samtidig, skal være fast gulv eller dækket med en måtte eller strøet med halm eller andet passende materiale.

- 2 Pattegrise må ikke vænnes fra soen, før de er mindst 28 dage gamle, medmindre det ellers ville gå ud over moderdyrets eller pattegrisenes velfærd eller sundhed.
- 3 Luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter skal holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.
- 4 Pattegrisene kan dog fravænnenes indtil 7 dage tidligere, hvis de flyttes til specialiserede stalde, der tømnes og renses og desinficeres grundigt inden anbringelsen af en ny gruppe, og som er adskilte fra stalde, hvor der holdes søer, for at minimere overførelsen af sygdomme til pattegrisene.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad det har påvirket pattegrisenes velfærd.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en procentdel af pattegrisene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Der er som hovedregel tale om væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling afhængig af, om der kan ses tegn på, at pattegrisene har lidt overlast.

Krav 3.44

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.2.7 Krav 3.4 Bevægelsesfrihed

Rum og arealer, hvor dyr holdes, skal være indrettet således, at dyrets behov tilgodeses. Her tænkes især på, at dyrene skal have den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og drikke samt hvile.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle svin har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og vand. Det skal også kontrolleres, at alle svin har mulighed for at rejse eller lægge sig uden besvær.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.4

Alle landbrugsdyr, bevægelsesfrihed

Delkrav

- 1 Rum eller arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses. Det skal herunder sikres, at dyret har den fornødne bevægelsesfrihed også under optagelse af foder og drikke og ved hvile. Dette finder tilsvarende anvendelse på bindsel, tøjler og lignende indretninger.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor i hvor høj grad svinenes bevægelsesfrihed er indskrænket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Overbelægning i en enkelt eller enkelte bokse.

Groft uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for svinene i besætningen på grund af overbelægning i stierne, dog ikke i en grad der medfører, at ikke alle svin kan finde hvile eller rejse eller lægge sig uden stort besvær

Situationer, hvor der generelt i besætningen eller i enkelte stier ses så voldsom overbelægning, at svinene ikke har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder eller drikke, samt at det ikke er alle svin, der kan finde plads til hvile må som hovedregel betegnes som groft uforsvarlig behandling af dyr af en sådan alvor, at forholdet skal anmeldes til politiet.

Krav 3.4

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter. Delkrav 2: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som vedr. max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til ca. 10 % af dyrene i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene i besætningen	Mere end ca. 50 % af dyrene i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.3 KRAV 3.29, 3.33 OG 3.43 SØER OG GYLTE

Der er krav om, at drægtige søer og gylte senest 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring skal være løsgående i løsdriftssystemer i større eller mindre grupper. Kravet om flokopstaldning kan midlertidigt fraviges for særlig aggressive svin, svin der er blevet angrebet af andre svin, eller for syge eller tilskadekomne svin. Således er det tilladt at opstalde disse svin midlertidigt i individuelle stier. Det er dog et krav, at de individuelle stier er så store, at svinene let kan vende sig, hvis ikke dette er i modstrid med

specifik veterinærrådgivning. Det vil sige, at en dyrlæge ud fra en klar og konkret veterinærfaglig begrundelse for det enkelte dyrs vedkommende skal have rådgivet om, at dyret ikke skal kunne vende sig.

Derudover er der krav til sidernes længde i den sti hvor de drægtige søer og gylte holdes. Hvis flokken består af færre end 6 dyr, skal siderne i stien være over 2,4 m, og hvis flokken består af flere end 6 dyr, skal siderne være over 2,8 m. Der er også krav om, at søer og gylte skal gøres rene ved indsættelse i farestien, og hvis nødvendigt skal de behandles mod parasitter. Derudover skal søer og gylte i ugen før forventet faretidspunkt have passende redebygningsmateriale i tilstrækkelig mængde, medmindre dette teknisk ikke kan lade sig gøre med det gyllesystem, der anvendes på bedriften. Der er også krav om, at der skal være et frit areal bag ved soen eller gylten for at lette naturlig faring eller faring, hvortil der kræves hjælp. Endelig er der krav om, at farestier, hvor søer holdes løse, skal være forsynet med en beskyttelsesanordning til pattegrisene, som fx friholderbøjler.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at drægtige søer og gylte er løsgående senest 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring. Oplysninger om dato for løbning samt forventet terminsdato fremgår af sokortet for de enkelte dyr. Konstateres der isolerede svin, skal det undersøges om dette skyldes at svinet er særligt aggressivt, er blevet angrebet af andre svin, eller er sygt eller tilskadekommet. Det skal også kontrolleres, at individuelle stier er store nok til, at svinene let kan vende sig.

Derudover skal det kontrolleres, at den sti flokken holdes i overholder kravet om en minimumsbredde på 2,4 eller 2,8 m.

Det skal også kontrolleres, at søer og gylte i ugen før forventet faringstidspunkt har passende redebygningsmateriale i tilstrækkelig mængde. Opmærksomheden skal dog henledes på, at landbrugeren kan undlade at tildele redebygningsmateriale i ugen før forventet faring, hvis det teknisk set ikke kan lade sig gøre med det gyllesystem, der anvendes på bedriften. Der skal altså tungtvejende overvejelser til før der sanktioneres for denne bestemmelse. Grunden er, at det kan være meget vanskeligt at bevise, at gyllesystemet på den pågældende bedrift kan håndtere redebygningsmaterialet. Dog skal det gøres klart, at ud fra dyreværns-mæssige hensyn anbefales det, at give redebygningsmateriale i ugen før forventet faring for at tilgodese de drægtige søer og gyltes stærke motivation for at udføre redebygning.

I farestalden kontrolleres det, at der er et frit areal til rådighed bag ved gylten/soen i forbindelse med faringen. Det kontrolleres også, at der er en anordning til beskyttelse af pattegrisene til stede, f.eks. friholderbøjler.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.29

Svin, drægtige søer og gylte i flok

Delkrav

- 1 Søer og gylte skal senest 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring være løsgående i løsdriftssystemer i større eller mindre grupper.
- 2 Den sti, hvor flokken holdes, skal have sider, hvis længde er over 2,8 m. Når disse dyr holdes i flokke på færre end seks dyr, skal den sti, hvor flokke holdes have sider, hvis længde er over 2,4 m.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra hvor mange dage dyret har været fikseret ud over det tilladte (delkrav 1) eller hvor stor afvigelse der er på stiens sider i forhold til det anførte, samt hvorvidt der er tegn på aggression hos dyrene (delkrav 2).
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en procentdel af søer og gyltene der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe: Det konstateres at søer/gylte ikke holdes i løsdriftssystem. På baggrund af den lange overgangsperiode der har været og set i lyset af, at løsdrift anses for en væsentlig forbedring af dyrenes velfærd, idet løsdrift i højere grad tilgodeser dyrenes adfærdsmæssige behov, ser NaturErhvervstyrelsen på dette med stort alvor. Sagen anmeldes som udgangspunkt til politiet.

Krav 3.29

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1:</p> <p>Søer og gylte har fra den seneste løbning været fikseret op til 3 dage ud over de tilladte 4 uger.</p> <p>Delkrav 2:</p> <p>Sidelængder/-bredder i stierne er marginalt for korte. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Søer og gylte har fra den seneste løbning været fikseret i mere end 3 dage og op til 7 dage ud over de tilladte 4 uger.</p> <p>Delkrav 2:</p> <p>Sidernes bredde eller længde er < 10 % for korte, men der er ingen tegn på aggression.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Søer og gylte har fra den seneste løbning været fikseret i mere end 7 dage ud over de tilladte 4 uger.</p> <p>Delkrav 2:</p> <p>Sidernes bredde eller længde er < 10 % for korte, og dyrene udviser aggression, eller sidernes bredde eller længde er mellem 10 og 30 % for korte, men der er ingen tegn på aggression.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Der kan ikke gives karakteren 4 for delkrav 1.</p> <p>Delkrav 2:</p> <p>Sidernes bredde eller længde er > 30 % for korte eller sidernes bredde eller længde er 10-30 % for kort og dyrene udviser aggression heraf.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1:</p> <p>Op til ca. 5 % af dyregruppen</p> <p>Delkrav 2:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 i omfang.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Mellem ca. 5 % og ca. 10 % af dyregruppen, hvis der er givet andet end 1 i alvor.</p> <p>Delkrav 2:</p> <p>Op til 10 % af dyregruppen, hvis der er givet andet end 1 i alvor.</p>	<p>Delkrav 1+2:</p> <p>Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen</p>	<p>Delkrav 1+2:</p> <p>Mere end ca. 50 % af dyregruppen</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1+2:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Delkrav 1+2:</p> <p>< 3 måneder</p>	<p>Delkrav 1+2:</p> <p>3-6 måneder</p>	<p>Delkrav 1+2:</p> <p>> 6 måneder</p>

Bemærkninger

Bemærk at Kommissionen har tolket direktivets krav om, at stien skal være mindst 2,8 (2,4 hvis der er færre end 6 dyr) således, at det er stiens bredde fra væg til væg, der skal være mindst 2,8 m. Det er denne tolkning, der ligger til grund i forbindelse med krydsoverensstemmelse.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.33

Svin, isolation af svin

Delkrav

1 Svin, som skal holdes i flok, og som er særlig aggressive, er blevet angrebet af andre svin eller er syge eller skadede, kan dog opstaldes midlertidigt i individuelle stier.

2 I så fald skal de pågældende stier være så store, at dyrene let kan vende sig, hvis dette ikke er i modstrid med specifik veterinærrådgivning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.33

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.43

Svin, særlige bestemmelser for søer og gylte

Delkrav

2 Drægtige søer og gylte skal om nødvendigt behandles mod eksterne og interne parasitter. Drægtige søer og gylte skal gøre rene, når de anbringes i farestien.

3 I ugen før det forventede faretidspunkt skal søer og gylte have passende redebygningsmateriale i tilstrækkelig mængde, medmindre dette teknisk ikke kan lade sig gøre med det gyllesystem, der anvendes på bedriften.

4 Der skal være et frit areal bag ved soen eller gylten for at lette naturlig faring eller faring, hvortil der kræves hjælp.

5 Farestier, hvor søer holdes løse, skal være forsynet med en beskyttelsesanordning til pattegrisene, som fx friholderbøjler.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en procentdel af søerne og gyltene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der ikke anvendes friholderbøjler eller lignende til løse farende søer.

Krav 3.43

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1:</p> <p>Der er ikke flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at minimere aggression i flokken. Få dyr har mindre skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter</p> <p>Delkrav 3:</p> <p>Mangelfuldt materiale til redebygning, enten mængdemæssigt eller tidsmæssigt</p> <p>Delkrav 2, 4 og 5:</p> <p>Ikke muligt</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Op til 2 % af dyregruppen er berørt af overtrædelsen Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt	Delkrav 1 og 3: Ca. 2-10 % af dyregruppen Delkrav 2, 4 og 5: Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.4 KRAV 3.4 G 3.6 UDEGÅENDE DYR

For udegående dyr gælder de samme krav som for dyr holdt inde i staldbygninger. I tillæg gælder, at alle udegående dyr skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici og sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov. At dyrene skal være sikret mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov, betyder i praksis, at udgående dyr i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr skal have adgang til et tørt leje i læskur eller bygning, ligesom de skal være forberedt på at gå ude i vinterperioden og være ved godt huld.

Det er styrelsens opfattelse, at månederne december, januar og februar altid skal betragtes som vinterperiode, og at der overordentligt hyppigt er vinterlignende vejr i november måned, ligesom der i marts måned meget ofte konstateres vinterlignende vejr.

Om sommeren skal dyrene ligeledes have adgang til læskur eller bygning for at sikre mulighed for skygge i solrigt vejr.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at alle udegående dyr er beskyttet mod rovdyr og smitterisici, og at de i vinterperioden, og i perioder med vinterlignende vejr, har adgang til tørt leje i læskur eller bygning. Arealet

af læskuret/bygningen skal være så stort, at alle dyr kan være derinde på en gang. Om sommeren skal det ligeledes kontrolleres, at alle dyr på samme tid har mulighed for at søge skygge ved meget varmt vejr.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.4

Delkrav

- 1 Dyr skal endvidere sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres at et enkelt eller enkelte dyr, i en enkelt eller nogle få dage i en periode med vinterlignende vejr har været udegående uden adgang til læskur, og dyret eller dyrene i øvrigt er i god stand og ved godt huld.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene ikke har adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyrene kan finde tørt leje, eller at arealet af læskur/bygning ikke er tilstrækkeligt til at huse alle dyrene. Forholdet anmeldes til politiet.

Eller det konstateres, at dyr om sommeren, der ikke har adgang til skygge eller bygning under hedebløge eller i perioder med meget varmt vejr, udviser tegn på at være påvirket af varmen.

Krav 3.4

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som vedr. max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til ca. 10 % af dyrene i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene i besætningen	Mere end ca. 50 % af dyrene i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.6

Alle landbrugsdyr, der holdes udendørs

Delkrav

- 1 Dyr, der holdes udendørs, skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Bemærkninger

Konstateres der et defekt hegn eller materialer i indhegning, der kan skade dyrene skal dette indberettes under krav 3.5.

Krav 3.6

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.5 KRAV 3.7 MEKANISK UDSTYR

Alt automatiseret og mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal ubedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd. Eksempelvis skal dyr fodres manuelt, hvis foderautomatikken går i stykker. Det samme gælder, hvis vandforsyningen via nipler, vandkopper eller lignende svigter. Hvis vandrør eller gyllesystem svigter, og skaden ikke umiddelbart kan ubedres, således at dyrenes areal oversømmes eller staldklimaet kompromitteres, skal dyrene fjernes straks eller snarest afhængig af forholdene.

I besætninger, hvor dyrs sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem (f.eks. vinduer der åbnes), der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal afprøves regelmæssigt.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger efterser alt automatiseret og mekanisk udstyr dagligt. Dette gøres ved at spørge ind til hvilke procedurer landbruger har for dette. Der spørges ind til, hvilket automatiseret og mekanisk udstyr der anvendes i besætningen. F.eks. om fodringen foregår manuelt eller ved hjælp af et mekanisk foderanlæg. Der spørges ind til hvordan og hvor ofte det sikres, at dette udstyr fungerer. Der spørges ligeledes ind til, om der anvendes mekanisk ventilationssystem og om der er et alarmsystem tilknyttet ventilationssystemet. Kontrollanten skal overvære en demonstration af alarmsystemet, som oftest er et opkald til en mobiltelefon.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.7

Alle landbrugsdyr, automatiseret eller mekanisk udstyr

Delkrav

- 1 Alt automatiseret eller mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses mindst én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd.
- 2 Hvis dyrenes sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem, der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigtet. Alarmsystemet skal testes regelmæssigt.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at automatisk og mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, men der observeres ikke tegn på, at dyrene har lidt overlast.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at automatiseret eller mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, og dette har medført at dyrene har lidt overlast. Eks.

Manglende foder og vand og manglende ventilation på meget varme dage, hvor dette har medført lidelse hos dyrene (dehydrering og overophedning).

Krav 3.7

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.6 VAND OG FODER

6.6.1 Krav 3.39, 3.32, 3.31 og 3.8 Foder

Alle svin skal fodres mindst én gang dagligt. Hvis svinene opdrættes flokvis og ikke fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem, der fodrer dyrene individuelt, skal hvert dyr have adgang til foder på samme tid som de andre i flokken. Når der er meget konkurrence omkring fodringen, hindrer de dominerende svin de svagere svins adgang til foderet. Det skal sikres, at alle dyr, også de lavest rangerende, får tilstrækkeligt med foder.

Alle svin skal have adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov af hensyn til deres velfærd og sundhed. Det er vurderingen, at industrifoder til svin opfylder lovens krav, da dette som hovedregel passer til dyrenes vægt, alder og fysiologi.

Kravet om et adfærdsmæssigt korrekt foder er specificeret for søer og gylte. Ifølge bestemmelserne skal søer og gylte have adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedsfølelse og opfylde deres behov for at tygge. Under produktionsforhold fodres drægtige søer og gylte oftest kun én til to gange dagligt med strukturfattigt og begrænset fyldende foder, hvilket gør, at søerne og gyltene kun opnår en kortvarig mæthedsfølelse. Dette medfører, at dyrene det meste af tiden har en udpræget sultfølelse og dermed øget aggressionsniveau, hvilket kan være et problem, der især bliver synligt for dyr i løsdriftssystemer.

Intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade hos dyrene. Endelig skal udstyr til fodring og vanding være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle svinene bliver fodret mindst én gang dagligt. Der spørges ind til procedureerne for fodringen. Hvordan foregår fodringen, anvendes der et fodringssystem hvor svinene fodres individuelt eller fodres alle svinene i én sti samtidig. Hvor ofte fodres der etc.. Det bemærkes også, om der er magre dyr, som indikation på, at de lavest rangerende dyr ikke får tilstrækkeligt foder, idet de bortjages af de dominerende svin. Det bemærkes også, om der er tegn på et højt aggressionsniveau hos dyrene. Dette ses ofte som bidskader i skeden og rifter/sår på andre dele af kroppen hos søer og gylte, eller ørebid, halebid, sår og rifter hos fravænnede svin og slagtesvin. Det skal også kontrolleres, at søer og gylte har adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedfølelse og opfylde deres behov for at tygge. Hvis ikke det er tydeligt, at kravet er opfyldt ved tildeling af halm, hø eller lignede, skal det afklares hvordan kravet så opfyldes. Der spørges ind til hvordan landbruger sikrer, at dette krav er overholdt. Igen bemærkes det, om der hos søerne og gyltene er tegn på et højt aggressionsniveau (bidskader og rifter). Endelig skal det kontrolleres, at der ikke er risiko for at foder og vand forurennes, f.eks. af gødning.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.39

Svin, fodring

Delkrav

- 1 Alle svin skal fodres mindst én gang dagligt. Hvis svinene opdrættes flokvis og ikke fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem, der fodrer dyrene individuelt, skal hvert dyr have adgang til foder på samme tid som de andre i flokken.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra hvor i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene ikke fodres dagligt, eller det vurderes, at de ikke fodres efter alder, vægt, fysiologiske og adfærdsmæssige behov.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene ikke har været fodret over et stykke tid, og dyrene fremstår som sygeligt afmagrede med tydelig ryggrad og kan evt. virke apatiske. Der foretages politianmeldelse.

Krav 3.39

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.32

Søer og gylte, foder

Delkrav

- 1 Søer og gylte skal have adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedfølelse og opfylde deres behov for at tygge.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af alle søerne og gyltene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at søer og gylte ikke har adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedfølelse og opfylde deres behov for at tygge.

Krav 3.32

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.31

Svin, fodersystem til søer og gylte i flok

Delkrav

- 1 Søer og gylte, der holdes i flokke, skal fodres ved hjælp af et system, der sikrer, at hvert dyr kan få tilstrækkeligt foder, også når der er konkurrenter til foderet til stede.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af alle søerne og gyltene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at lavere rangerende gylte eller søer fremstår magre.

Krav 3.31

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.8

Alle landbrugsdyr, vand, foder og andre stoffer samt omsorgsfuld behandling

Delkrav

- 1 Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologisk, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

- 2** Intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade.
- 3** Udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.
- 4** Et dyr må ikke indgives andre stoffer end de stoffer, der gives med tilladte terapeutiske eller forebyggende formål eller i tilladt zooteknisk behandlingsøjemed, som defineret i artikel 1, stk. 2, litra c), i direktiv 96/22/EF, medmindre det er blevet påvist ved videnskabelige studier af dyrs velfærd eller på grundlag af de erfaringer, der er gjort, at det pågældende stof ikke er skadeligt for dyrets sundhed eller velfærd.

Der blev i december 2013 ved retten i Horsens afsagt en dom, hvor det blev vurderet, at KO-krav 3.8 kun giver hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser, der angår foder og vand. Der er således ikke hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser såsom overtatovering, gødningsforurenede dyr, indretning mv., som er overtrædelser, der tidligere er blevet indberettet under krav 3.8. Krav 3.8 dækker udelukkende overtrædelser forbundet med foder og vand.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er flere magre dyr (dog ingen afmagrede dyr), som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov og/eller det vurderes, at dyrenes muligheder for at få dækket deres behov for vand er utilstrækkelig (uden at der ses tegn på dyr med dehydrering).

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at tildelingen af foder og vand er meget mangelfuld med flere afmagrede eller generelt magre dyr i besætningen, eller flere dyr viser tegn på dehydrering.

Krav 3.8

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.6.2 Krav 3.40 Vand

Svin over to uger gamle skal have permanent adgang til vand i tilstrækkelig mængde.

KONTROLMETODE

Oftest benyttes automatiske drikkesystemer i form af nipler eller ventiler, men i enkelte ældre stalde benyttes manuel vanding. Hvis der ikke er vand i krybben på kontroltidspunktet, anmodes besætningsejer eller dennes repræsentant om at tildele dyrene vand. Dyrene iagttages under denne tildeling, og hvis dyr drikker, kan dette tolkes som tegn på tørst, hvorfor kravet om permanent vand ikke er opfyldt. Opmærksomheden henledes også på udegående dyr i vinterperioden, hvor kravet om permanent vand ikke er opfyldt, hvis det konstateres, at vandet er frossent.

Tegn på væskemangel kan være nedsat foderoptag, nedsat mælkeydelse hos søerne samt ændret adfærd såsom halebid og urin-drikning. Ved længerevarende væskemangel bliver svinene sløve, får indsunkne øjne og i værste fald dør de. Til hjælp til vurderingen af om svin er dehydrerede tildeles dyrene vand og deres drikkelyst observeres.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.40

Svin, vand

Delkrav

- 1** Svin på over 2 uger skal have permanent adgang til vand i tilstrækkelig mængde.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Vand har manglet gennem en kortere periode, og der er ikke tegn på dehydrering.

Groft uforsvarlig behandling: Vand har manglet gennem en længere periode, og der er tydelige tegn på dehydrering. Ved grove tilfælde foretages politianmeldelse.

Krav 3.40

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Bemærkninger

Når tilsætningsstoffer gives i vandet, defineres det som vådfoder med højt vandindhold. I hvert enkelt tilfælde vil det bero på en konkret vurdering, om drikkevandsbestemmelserne i dyreværnslovgivningen er overtrådt.

Det er muligt af få godkendt tilsætningsstoffer til brug i dyrenes drikkevand. Det betyder ikke, at det er tilladt at tilsætte alle tilsætningsstoffer til drikkevandet. Det er ikke tilladt at tilsætte tilsætningsstoffer i drikkevand, før de enkelte tilsætningsstoffer er blevet godkendt til det i EU. Der er godkendt enkelte tilsætningsstoffer til brug i drikkevand, for eksempel vitaminer. Myresyre er pt. ikke godkendt.

Justitsministeriet, der indtil 2012 administrerede dyreværnslovgivningen, har udtalt, at det forhold, at vandet efter foderlovgivningen defineres som vådfoder, ikke automatisk indebærer, at dyreværnslovgivningens regler om, at dyr skal vandes eller have adgang til (rent) drikkevand, ikke er opfyldt. I hvert enkelt tilfælde vil bero på en konkret vurdering, om drikkevandsbestemmelserne i dyreværnslovgivningen er overtrådt, og den endelig stillingtagen hører under domstolene.

6.7 KRAV 3.30 OG 3.37 BESKÆFTIGELSESMATERIALER

Der er krav om, at alle svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelsesmateriale.

Beskæftigelsesmaterialer er materialer, der tilgodeser svinenes behov for at beskæftige sig, dvs. undersøge deres omgivelser (både vertikalt og horisontalt). Svin undersøger deres omgivelser ved at udføre rode-, snuse-, bide- og tyggebevægelser. For at opnå værdi som beskæftigelsesmateriale skal materialet være manipulerbart og deformbart, men materialet skal ikke nødvendigvis tildeles på gulvet.

Følgende materialer anses ikke for værende egnet som beskæftigelsesmateriale uanset hvordan og i hvilken mængde de tildeles:

- Metalkæder, plastbolde, plastredskaber, kunstige gummigrisehaler, bildæk og lignende
- Materiale, der er så tilsølet, at det er uinteressant for svinene
- Materialer der størrelsesmæssigt ikke passer til svinene, f.eks. store trækævlere til smågrise, da dyrene ikke på tilstrækkelig vis er i stand til at bide/tygge i det
- Materialer som kan bringe dyrenes sundhed i fare eller være til fare for fødevarerens sikkerhed. Dette medfører, at f.eks. aviser og imprægneret eller på anden måde behandlet træ ikke kan anvendes som beskæftigelsesmateriale
- Tørfoder i automat

Materialer som ifølge Fødevarestyrelsen kan betragtes som beskæftigelsesmaterialer:

- Halm
- Hø
- Træ
- Savsmuld

- Svampekompost
- Tørv
- En blanding af ovenstående
- Reb (sisal og hamp)
- Naturmaterialer som f.eks. muld, kompost og pektinaffald

Vurderingen af om kravet er opfyldt beror altid på et konkret fagligt skøn, og den endelige afgørelse af, om kravet konkret er opfyldt, henhører under domstolene. Det er imidlertid vurderingen, at kravet som udgangspunkt må anses som opfyldt i nedenstående situationer.

Dybstrøelse

Dybstrøelse vil som udgangspunkt altid opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale. Strøelsen må dog ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for at rode i det.

Halmhæk

Ved en halmhæk forstås i denne vejledning en indretning til tildeling af halm, hvor svinene kan trække halm ud, og hvor den del af halmen, som svinene ikke umiddelbart æder, falder direkte på gulvet eller ned i foderkrybben i gulvniveau.

Der skal altid være halm i hækken. Halmhækken er konstrueret/indstillet, så der kan trækkes så meget halm ud, at en passende andel af svinene kan være beskæftiget med det samtidig.

Halmautomat

Ved en halmautomat forstås i denne vejledning en indretning til tildeling af halm, hvor svinene kan trække halmen ud, og hvor den del af halmen som svinene ikke umiddelbart æder, falder ned i bunden af automaten. For at en passende andel af svinen har adgang til halmautomaten, bør automaten som udgangspunkt være mindst 60 cm bred. Der skal altid være halm i halmautomaten, og den skal være indstillet, så svinene kan trække halmen ud. Hvis automaten er placeret i et hjørne eller i nærheden af andet inventar, som kan forhindre adgang til automaten fra 3 sider, bør den som udgangspunkt være mindst 80 cm bred.

Dispenser til snittet halm, halm-, træpiller e.l.

Ved en dispenser forstås i denne vejledning en indretning til tildeling af snittet halm, halmpiller, træpiller e.l.. Dispenseren er udstyret med en lille "udløser" som, når den bliver manipuleret, doserer tilstrækkelige portioner af materiale ud.

Tildeling på gulvet af løst materiale i form af f.eks. halm, spåner, spagnum, savsmuld, muld, kompost, træflis eller pektinaffald

Materialet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke er interesserede i at rode i det.

Halm, spagnum, savsmuld eller lignende i sammenpressede blokke, fritliggende træ eller grene, herunder fx "Spanske ryttere" eller lignende tildelt på gulvet

Materialet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for at rode med det. Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse og hvis der anvendes træ, skal det være blødt træ (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Træsarter som f.eks. eg, bøg, ask og eksotiske træarter anses ikke som værende bløde.

Træklods eller gren i kæde eller i vippeanordning mellem to stier samt træklodser fastgjort på inventar

Klodserne skal være af blødt træ (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Træet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for det. Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse. Klodser, som er fastgjort på inventaret, har mindre bevægelighed ift. løstliggende klodser. Derfor, bør klodserne have en bevægelighed, udformning og en størrelse, så svinene kan få fat på klodsen og deformere den ved at tygge i den.

Lodret holder med tildeling af halm, spagnum eller andet i sammenpressede blokke eller trælægter/trærafter

Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse, og hvis der anvendes træ, skal det være blødt (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Holderens underside bør som udgangspunkt være placeret mindst 25 cm over gulvniveau uanset om der benyttes spiraler, rør, jernholdere eller andet. Afstanden mellem to lodrette holdere bør være således, at to grupper dyr kan beskæftiges samtidig, uden at der opstår konflikter om adgang til ressourcerne. Dette indebærer efter Fødevarestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt mindst bør være 40 cm mellem to holdere. Der skal altid være blokke eller rimelige rester (vurderet ud fra tildelingstidspunktet) heraf i holderen. Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse.

Reb

Reb kan være ophængt eller ligge på gulvet. Rebene må dog ikke være så tilsølede, at svinene ikke har interesse for at rode med dem. Rebets levetid kan evt. forlænges ved at binde knuder på det.

Foder på gulv

Fødearestyrelsen vurderer, at alene ved pattegrise, og som udgangspunkt kun frem til fravæning, kan foder på gulvet anses som beskæftigelsesmateriale. Dette skyldes, at svinene på dette stadie endnu ikke har fuldt udviklet fødesøgnings- og undersøgelsesadfærd. Undersøgelser har vist, at pattegrise allerede fra første leveuge er motiverede for at udføre rodeadfærd, og at denne motivation stiger over de følgende leveuger. Dermed stiger også kravet til beskæftigelses- og rodematerialets kompleksitet, idet svinene ikke alene undersøger omgivelserne for at finde føde, men også for at indhente oplysninger om deres omgivende miljø og lære dette at kende.

Mængde

Der skal være så meget beskæftigelsesmateriale, at en passende andel af svinene kan rode i det og beskæftige sig med det samtidigt. Dette skyldes, at de svin, der befinder sig i umiddelbar nærhed af et svin, der eksempelvis roder på grund af social facilitering, vil blive motiveret til, at udføre den samme adfærd. Der er efter Fødearestyrelsens vurdering ikke krav om, at der til enhver tid skal være tilstrækkeligt materiale til, at samtlige svin i stier med flere dyr kan rode m.v. på én gang. Dyr som opstaldes enkeltvis skal ligeledes tildeles materiale, således at det enkelte dyr permanent har adgang til det. Nedenfor er angivet hvilken mængde beskæftigelsesmateriale der bør gives for at leve op til lovens krav:

- I en typisk sti med 18 dyr anses eksempelvis to stykker træ, to grene, to blokke af sammenpresset materiale (f.eks. halm, savsmuld eller spagnum), to lodrette holdere, to reb eller to Spanske ryttere tildelt på gulvet for at være tilstrækkeligt beskæftigelsesmateriale.
- I en sti med færre end 18 dyr kan der efter Fødearestyrelsens vurdering, under hensynstagen til stiidformningen og ved en vurdering af adfærd, herunder aggression og halebidning i stien, i mindre grad fraviges fra angivne mængder, således at der som udgangspunkt kan anvendes eksempelvis et stykke træ, én gren, ét reb eller én Spansk rytter til 9 svin.
- Ved flere end 18 svin i stien tilpasses mængden af materiale i stien under hensynstagen til stiidformningen og ved en vurdering af adfærd, herunder aggression og halebidning i stien.
- Afstanden mellem materialerne (eksempelvis to træklodser eller lodrette holdere til træ) bør være således, at to grupper dyr kan beskæftiges samtidig, uden at der opstår konflikter om adgang til ressourcerne. Dette indebærer efter Fødearestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt mindst bør være 40 cm mellem to stykker materiale.

Der er to krydsoverensstemmelseskrav der vedrører beskæftigelsesmaterialer til svin, krav 3.30 og 3.37. Krav 3.30 er gældende for alle søer, gylte og pattegrise i besætningen, mens krav 3.37 er gældende for alle smågrise, avls- og slagtesvin i besætningen.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.30

Svin, beskæftigelsesmateriale til søer, gylte og pattegrise

Delkrav

- 1 Drægtige søer og gylte skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelsesmateriale
- 2 For ikke-drægtige søer og gylte finder bestemmelserne om beskæftigelsesmateriale i lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte tilsvarende anvendelse.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra hvorvidt der er tildelt egnet beskæftigelsesmateriale eller ej samt om der er tegn på aggression hos svinene.
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en del af dyregruppen (alle søer, gylte og pattegrise) der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Der vil som hovedregel være tale om væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling afhængig af dyrenes almenbefindende og tegn på mangel på beskæftigelse, f.eks. halebid.

Krav 3.30

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let begrænset adgang til beskæftigelsesmateriale i henhold til "Vejledning om beskæftigelses- og rodemateriale", fx som følge af u hensigtsmæssig placering af materiale eller let tilsølning	Mangelfuldt eller tilsølet beskæftigelsesmateriale og / eller der anvendes træ, der er for hårdt, som beskæftigelsesmateriale, eller der suppleres ikke i tilstrækkelig grad	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke, men der er ingen umiddelbare tegn på aggression hos dyrene	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke, og der er tegn på aggression
OMFANG	Der er givet 1 i alvor og op til 2 % af dyregruppen er berørt	Der er givet 1 eller mere i alvor og mellem ca. 2 % og ca. 10 % af dyregruppen er berørt	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen er berørt	Mere end ca. 50 % af dyregruppen er berørt
VARIGHED	Der er givet 1 i alvor, og det har stået på op til ca. en uge	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.37

Svin, beskæftigelsesmaterialer

Delkrav

- 1 Svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde materiale, som de på rette vis kan undersøge og rode i, såsom halm, hø, træ, savsmuld, svampekompost, tørv eller en blanding heraf, som ikke bringer dyrenes sundhed i fare.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvorvidt der er tildelt egnet beskæftigelsesmateriale eller ej samt om der er tegn på aggression hos svinene.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af dyregruppen (alle smågrise, avls- og slagtesvin) der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforvarlig behandling: Der vil som hovedregel være tale om væsentlig ulempe til uforvarlig behandling afhængig af dyrenes almenbefindende og tegn på mangel på beskæftigelse, f.eks. halebid.

Krav 3.37

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let begrænset adgang til beskæftigelsesmateriale i henhold til "Vejledning om beskæftigelses- og rodemateriale", fx som følge af u hensigtsmæssig placering af materiale eller let tilsølning	Mangelfuldt eller tilsølet beskæftigelsesmateriale og / eller der er anvendt træ, der er for hårdt som beskæftigelsesmateriale, eller der suppleres ikke i tilstrækkelig grad	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke, men der er ingen umiddelbare tegn på aggression hos dyrene	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke og der er tegn på aggression
OMFANG	Der er givet 1 i alvor, og op til 2 % af dyregruppen er berørt	Der er givet 1 eller mere i alvor og mellem ca. 2 % og ca. 10 % af dyregruppen er berørt, eller der er givet mere end 1 i alvor og op til ca. 10 % af dyregruppen er berørt	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen er berørt	Mere end ca. 50 % af dyregruppen er berørt
VARIGHED	Der er givet 1 i alvor, og det har stået på i op til ca. en uge	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Bemærkninger

Manglende beskæftigelsesmateriale forekommer, når der ikke er beskæftigelsesmateriale tilstede, mens mangelfuldt anvendes, når der er behov for at supplere med beskæftigelsesmateriale.

Opmærksomheden henledes på, at kravet kun omhandler beskæftigelsesmateriale. De bestemmelser, der er fastsat i EU omhandler kun beskæftigelsesmateriale, idet der ikke er fastsat EU-bestemmelser om rodemateriale.

6.8 KRAV 3.41 OPERATIVE INDGREB

Alle procedurer, der har til formål at foretage indgreb med andre end terapeutiske eller diagnostiske formål eller til identificering af svin og som resulterer i beskadigelse eller tab af en følsom del af kroppen eller ændring af knoglestrukturen, er forbudt. Dog er formindskelse af hjørnetænder hos pattegrise og orner, halekupering, kastration af hangrise samt næseringning af udegående svin undtagelser herfra.

Formindskelse af pattegrises hjørnetænder, halekupering samt kastration af hangrise skal foregå senest på syvendedagen efter fødslen, og skal udføres af en dyrlæge eller en person, der er uddannet i disse procedurer, og som har erfaring i udførelsen af de anvendte teknikker med passende midler og under hygiejniske forhold. Kastration og halekupering senere end på syvendedagen efter fødslen skal altid foretages af en dyrlæge og grisen skal være under bedøvelse og modtage længerevarende smertebehandling. Hverken halekupering eller formindskelse af hjørnetænder må foretages rutinemæssigt, men kun hvis der er vidnesbyrd om, at der er forårsaget skader på sopatter eller andre grises ører eller haler. Inden udførelsen af disse procedurer skal der træffes andre foranstaltninger til at forhindre halebidning og andre uvaner under hensyntagen til miljøet og belægningsgraden.

Krav 3.41

Svin, operative indgreb

Delkrav

- 1** Alle procedurer, der har til formål at foretage indgreb med andre end terapeutiske eller diagnostiske formål eller til identificering af svin og som resulterer i beskadigelse eller tab af en følsom del af kroppen eller ændring af knoglestrukturen, forbydes med følgende undtagelser:
  - a. En ensartet formindskelse af pattegrises hjørnetænder ved slibning eller klipning senest på syvendedagen efter fødslen således, at der bliver en intakt, glat flade tilbage. Orners hjørnetænder kan om nødvendigt formindskes i længden for at undgå beskadigelse af andre dyr eller af sikkerhedsgrunde.
  - b. Afklipping af en del af halen.
  - c. Kastrering af hansvin ved andre metoder end overrivning af væv.
  - d. Næseringning, dog kun når dyrene holdes i udendørs opdrætssystemer og i overensstemmelse med den nationale lovgivning.
- 2** Hverken haleklipping eller formindskelse af hjørnetænder må foretages rutinemæssigt, men kun hvis der er vidnesbyrd om, at der er forårsaget skader på sopatter eller andre svins ører eller haler. Inden udførelsen af disse procedurer skal der træffes andre foranstaltninger til at forhindre halebidning og andre uvaner under hensyntagen til miljøet og belægningsgraden. Utilstrækkelige miljøforhold eller driftsledelsessystemer skal derfor ændres.
- 3** Ovennævnte procedurer må kun udføres af en dyrlæge eller en person, der er uddannet heri, og som har erfaring i udførelsen af de anvendte teknikker med passende midler og under hygiejniske forhold.

- 4 Hvis der foretages kastration eller haleklipning senere end på syvendagedagen efter fødslen, skal den altid foretages af en dyrlæge og under bedøvelse og yderligere længerevarende analgesi.

6.8.1 Halekupering

Halekupering foretages for at forebygge halebidning, der er en unormal adfærd hos svin som tegn på, at "noget er galt" i produktionen (plads, klima, træk, fodring, manglende/mangelfuldt rode- og beskæftigelsesmateriale). Når et stykke af halen klippes af, er en teori at der opstår hypersensitivitet i stumpen, så grisen hurtigere flytter sig, hvis en anden gris forsøger at bide i stumpen. Derudover er det sværere at få fat og bide i halen efter kuperingen. Ifølge bekendtgørelse nr. 324, § 4, må pattegrise ikke halekuperes rutinemæssigt. Hvis der er dokumentation for, at kupering er nødvendig, herunder, at der er forsøgt foranstaltninger, for at forhindre halebidning under hensyntagen til miljøet og belægningsgraden, kan halekupering dog foretages indenfor dyrets 7. levedøgn (Ifølge dansk lovgivning skal halekupering foretages inden for dyrets 2. – 4. levedøgn). Halen skal kuperes mindst muligt, og der må højst kuperes op til halvdelen af den. Dette vil i praksis sige, at halen skal kunne danne en næsten fuld cirkel.

Hovedparten af danske grise halekuperes (økologiske grise må ikke halekuperes). Dog kan der i enkelte tilfælde dispenseres fra dette i NaturErhvervstyrelsen. Det vurderes, at det er tilstrækkeligt at den besætningsansvarlige giver en fyldestgørende mundtlig dokumentation af behovet for halekupering.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen bemærkes det om svinene er halekuperede. Hvis dette er tilfældet spørges ind til landbrugers procedurer for dette. Der spørges ind til hvem der foretager halekuperingerne og hvornår dette gøres. Deres spørges ind til hvorfor landbruger halekuperer pattegrisene og i hvilket omfang dette sker. Sker det f.eks. rutinemæssigt. Er der forsøgt andre foranstaltninger til at forhindre halebid, f.eks. tildeling af nyt beskæftigelsesmateriale, nedsættelse af belægningsgrad etc.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor mange dage ældre end 7 dage grisen/grisene er ved halekupering.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Hvis grisene halekuperes efter 7. levedøgn men indenfor de første 10 levedøgn.

Groft uforsvarlig behandling: Hvis halekupering foretages af landmanden selv væsentligt senere end grisenes 7. levedøgn. Et eksempel kunne være en landmand, der selv halekuperer en flok grise efter udbrud af halebid. Ved grove tilfælde foretages politianmeldelse.

Krav 3.41

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.8.2 Formindskelse af pattegrises hjørnetænder

Hjørnetænder formindskes (slibes eller klippes) på pattegrise for at undgå, at grisene sårer soens yver eller hinanden under kampen for mælk. Når tænderne slibes, undgås det, at tanden flækker med deraf følgende risiko for infektion og smerte (dette er der risiko for ved tandklipping).

Formindskelse af pattegrises hjørnetænder må ikke foretages rutinemæssigt. Hvis det er nødvendigt med formindskelse af hjørnetænderne kan dette foretages indenfor dyrets første 7. levedøgn (Indenfor dyrets første 4. levedøgn ifølge dansk lovgivning). Ifølge dansk lovgivning må hjørnetænderne kun slibes, ikke klippes, men ifølge EU-lovgivningen, er det dog ikke forbudt at klippe hjørnetænderne. Antallet af grise, der får slebet tænder, er faldende. Det vurderes, at det er tilstrækkeligt at den besætningsansvarlige giver en fyldestgørende mundtlig dokumentation for behovet for tandslibning.

Formindskelsen af hjørnetænderne må kun foretages af en dyrlæge eller en person, der er uddannet dertil, og som har erfaring med dette. Der er ikke specifikt taget stilling til hvilken uddannelse, der kræves. Indtil dette evt. specificeres er det vurderingen, at en grundig instruktion fra en dyrlæge kan accepteres, dog forudsat formindskelsen er udført korrekt.

KONTROLMETODE

Der spørges ind til, om der foretages formindskelse af pattegrises hjørnetænder i besætningen. Hvis dette er tilfældet spørges ind til landbrugers procedurer for dette, og der spørges ind til om tænderne slibes eller

klippes. Der spørges ind til hvem der foretager procedureerne og hvor gamle pattegrisene er når formindskelsen foretages. Der spørges også ind til uddannelsen af den/de personer der forestår procedureerne, og hvordan det sikres, at disse personer foretager procedureerne korrekt. Endelig spørges der ind til hvorfor landbruger formindsker pattegrisenes hjørnetænder, og i hvilket omfang dette sker. Sker det rutinemæssigt. Er der problemer hos grisene som følge af slibningen/klipningen f.eks. infektioner, som tegn på, at procedureerne ikke er foretaget korrekt. Der kan foretages inspektion af tænderne på pattegrise der for nyligt har fået foretaget slibning/klipning for at vurdere, om procedureerne er foretaget korrekt.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor mange dage ældre end 7 dage grisen/grisene er ved formindskelsen af hjørnetænderne, samt hvorvidt indgrebet har forårsaget skade på dyret.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Hvis tænder formindskes efter 7. levedøgn, men dog tæt på det 7. levedøgn.

Groft uforsvarlig behandling: Hvis tænder er formindsket betydeligt efter 7. levedøgn og/eller med tydelige tegn på, at dyret har været udsat for smerte, lidelse, mén og væsentlig ulempe, f.eks. hvis der er åben pulpahule, tegn på infektion eller lign.

6.8.3 Formindskelse af orners hjørnetænder

Orners hjørnetænder kan om nødvendigt formindskes i længden for at undgå beskadigelse af andre dyr eller af sikkerhedsgrunde.

Ifølge dansk lovgivning må orners hjørnetænder ikke klippes, men kan om nødvendigt slibes. I følge EU-lovgivningen, er det dog ikke forbudt at klippe hjørnetænderne.

Formindskelsen af hjørnetænderne må kun foretages af en dyrlæge eller en person, der er uddannet dertil, og som har erfaring med dette. Der er ikke specifikt taget stilling til hvilken uddannelse, der kræves. Indtil dette evt. specificeres er det vurdering at en grundig instruktion fra en dyrlæge kan accepteres, dog forudsat formindskelsen er udført korrekt.

KONTROLMETODE

Hvis landbruger har en eller flere orner i besætningen, spørges der ind til, om der foretages formindskelse af denne/disses hjørnetænder. Hvis dette er tilfældet spørges ind til landbrugers procedurer for dette, og der spørges ind til om tænderne slibes eller klippes. Der spørges ind til hvem der foretager procedurene og hvilken uddannelsen den/de personer har. Der spørges ind til hvordan det sikres, at disse personer foretager procedurene korrekt. Endelig spørges der ind til hvorfor landbruger formindsker ornens/ornernes hjørnetænder, og i hvilket omfang dette sker. Er der problemer hos ornen/ornerne som følge af slibningen/klipningen f.eks. infektioner som tegn på, at procedurene ikke er foretaget korrekt.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad indgrebet har forårsaget skade på dyret.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af ornerne der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Groft uforsvarlig behandling: Hvis ornens tænder er klippet med tydelige tegn på, at dyret har været udsat for smerte, lidelse, mén og væsentlig ulempe, f.eks. hvis der er åben pulpahule, tegn på infektion eller lign.

6.8.4 Kastration

Pattegrise kan kastreres uden forudgående bedøvelse, hvis det sker indenfor dyrets 7. levedøgn. Ifølge dansk lovgivning, men ikke EU-lovgivning, skal pattegrisen gives smertebehandling. Kastration ved overrivning af væv (sædstrengen) må ikke foretages, da dette er meget smertefuldt.

Kastration må kun foretages af en dyrlæge eller en person, der er uddannet dertil, og som har erfaring med dette. Der er ikke specifikt taget stilling til hvilken uddannelse, der kræves. Indtil dette evt. specificeres er det vurderingen, at en grundig instruktion fra en dyrlæge kan accepteres, dog forudsat kastrationen er udført korrekt.

Hvis kastration foretages efter grisens 7. levedøgn, skal indgrebet foretages af en dyrlæge, og dyret skal bedøves samt gives længerevarende smertebehandling.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen spørges der ind til, om landbruger kastrerer sine pattegrise. Hvis dette er tilfældet spørges ind til landbrugers procedurer for dette, der spørges også ind til hvem der foretager kastrationerne og hvilken uddannelsen den/de personer har. Der spørges ind til hvordan det sikres, at disse

personer foretager procedurerne korrekt. Der spørges ind til hvor gamle pattegrisene er når de kastreres og det kontrolleres, at der i besætningen ikke er ukastrerede hangrise ældre end 7 dage. Hvis der er tilfældet kan det tyde på, at landbruger kastrerer pattegrisene senere end det tilladte. Der spørges ind til, om der er problemer med infektioner som følge af kastrationerne i besætningen.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor mange dage ældre end det tilladte grisen/grisene er ved kastration.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af hangrisene der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Ved kastration af grisene mellem 7. og 10. levedøgn

Groft uforsvarlig behandling: Ved kastration af grise foretaget af lægmand uden bedøvelse væsentligt senere end 7. levedøgn. Et eksempel kan være en landbruger, der kastrerer smågrise ved fravæning eller "glemte" hangrise. Ved grove tilfælde foretages politianmeldelse.

6.9 KRAV 3.43 OG 3.45 SAMMENBLANDING OG AGGRESSION

Fravænnede grise, avls- og slagtesvin skal holdes i stabile flokke og blandes så lidt som muligt. Hvis de skal blandes, skal det ske i en så ung alder som muligt, fortrinsvis inden eller indtil en uge efter fravæning. Det kan dog i produktionen ofte være nødvendigt at sammenblande svinene senere og evt. flere gange.

Når svin blandes kan der opstå aggression i forbindelse med etablering af rangordenen og deraf risiko for skader. Derfor fremgår det af bekendtgørelse 323, § 34, stk. 2, at når fravænnede grise, avls- og slagtesvin blandes, skal de have tilstrækkelige muligheder for at flygte fra og skjule sig for andre svin. I stk. 3 fremgår det tillige, at når der vises tegn på alvorlige kampe, skal årsagerne hertil straks undersøges, og der skal træffes passende foranstaltninger. Ifølge bekendtgørelse nr. 323, § 10, stk. 1 kræves det, at der for alle flokopstaldede svin skal træffes foranstaltninger til at forhindre slagsmål, der går ud over normal adfærd hos flokopstaldede dyr. I bekendtgørelse nr. 323, § 23, der omhandler søer og gylte kræves det tillige, at der træffes foranstaltninger til at minimere aggression hos flokopstaldede dyr. Foranstaltninger til at hindre slagsmål kan f.eks. være halmballer eller mobile skillevægge sat op strategiske steder i stien, permanente skjul, adgang til to stier, plads nok til at svage dyr kan flytte sig fra stærke dyr, gulvfodring ved sammenblanding og ekstra tildeling af halm eller andet rodemateriale. Svin, der udviser vedholdende aggressivitet over for andre dyr, eller som er ofre for denne aggressivitet, skal midlertidigt isoleres eller holdes på afstand af flokken.

Sammenblanding af svin bør ske under opsyn. Dette både af hensyn til at kunne minimere/forhindre slagsmål og af hensyn til at isolere patologisk aggressive dyr eller dyr, der er kommet til skade fra andre dyr.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.43

Svin, særlige bestemmelser for søer og gylte

Delkrav

- 1 Der skal træffes foranstaltninger til at minimere aggression i flokke.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, om der er etableret flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at minimere aggression i flokken, samt om der er skader på dyrene pga. aggression.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der ikke er lavet foranstaltninger mod aggressivitet i løsdrift. Der ses søer og gylte i løsdrift med tydelige tegn på permanent højt aggressionsniveau, f.eks. bid i skeden og rifter/sår på andre dele af kroppen samt mange bortjagninger.

Krav 3.43

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Der er ikke flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at minimere aggression i flokken. Få dyr har mindre skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter Delkrav 3: Mangelfuldt materiale til redebygning, enten mængdemæssigt eller tidsmæssigt Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Op til 2 % af dyregruppen er berørt af overtrædelsen Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt	Delkrav 1 og 3: Ca. 2-10 % af dyregruppen Delkrav 2, 4 og 5: Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.45

Svin, særlige bestemmelser for fravænnede grise og avls-/fedesvin

Delkrav

1 Hvis svinene er opstaldet flokvis, skal der træffes foranstaltninger til at forhindre slagsmål, der går ud over normal adfærd.

2 Svinene skal holdes i stabile flokke og blandes så lidt som muligt.

- 3** Hvis svin, der ikke kender hinanden, skal blandes, skal det ske i så ung en alder som muligt, fortrinsvis inden eller indtil en uge efter fravæning. Når svin blandes, skal de have tilstrækkelige muligheder for at flygte fra og skjule sig for andre svin.
- 4** Når der viser sig tegn på alvorlige kampe, skal årsagerne hertil straks undersøges, og der skal træffes passende foranstaltninger, fx ved om muligt at give dyrene rigeligt med halm eller andet rodemateriale.
- 5** Svin, der udviser vedholdende aggressivitet over for andre dyr, eller som er ofre for denne aggressivitet, skal midlertidigt isoleres eller holdes på afstand af flokken.
- 6** Anvendelse af beroligende medikamenter for at lette blandingen må kun ske i helt særlige situationer og kun efter konsultation af en dyrlæge.

Retningslinje for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra om der er etableret flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at minimere aggression i flokken, samt om der er skader på dyrene pga. aggression.
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en del af dyregruppen (fravænnede smågrise, avls- og slagtesvin) der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der foretages unødigt sammenblanding af svin, men dyrene har ikke lidt synlig overlast.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der ikke er lavet foranstaltninger mod aggressivitet i flokken, og aggressive eller forfulgte dyr ikke isoleres. F.eks. kan nævnes fravænnede svin og slagtesvin med tydelige tegn på permanent højt aggressionsniveau, f.eks. ørebid, halebid, sår og rifter.

Krav 3.45

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1-4: Der er ved sammenblanding af grise efter fravæning ikke flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at undgå aggression. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p> <p>Delkrav 5-6: Ikke muligt</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	<p>Delkrav 1-4: Overtrædelse som berører op til 2 % af dyregruppen</p> <p>Delkrav 5-6: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1-4: Ca. 2-10 % af dyregruppen</p> <p>Delkrav 5-6: Op til ca. 10 % af dyregruppen</p>	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED	<p>Delkrav 1-4: Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage</p> <p>Delkrav 5-6: Ikke muligt</p>	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.10 KRAV 3.2 TILSYN MED DYR OG PASSENDE BEHANDLING AF SYGE DYR

En af de hyppigste KO-overtrædelser er syge eller tilskadekomne dyr, der ikke har fået den fornødne pleje eller dyrlægebehandling eller er blevet rettidigt aflivet. Området fremhæves i kontrolinstruksen for at sætte fokus på dette kontrolpunkt.

KONTROLMETODE

Ved kontrollen skal alle dyr beses, både inde- og udegående dyr. Der spørges ind til hvor ofte der føres tilsyn med dyrene, og hvilke procedurer der er for brug af sygesti. Dyr i sygesti og dyr i almindelige stier der er opmærket skal altid beses grundigt. Det er vigtigt, at alle syge og tilskadekomne dyr ses både stående og gående for at kunne vurdere deres tilstand korrekt. Konstateres der syge eller tilskadekomne dyr, spørges ind til landbrugers behandling af dyret og hvorvidt dyret/dyrene har været tilset af en dyrlæge. Hvis landbruger har behandlet dyret efterspørges landbrugers optegnelser over dette. Kontrolfund beskrives altid udførligt, ligesom der altid tages fotodokumentation og gerne også videodokumentation. Eventuelt tilkaldes dyrlæge.

6.10.1 Sygesti

I Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 4. marts 2004 om sygeafdeling til produktionsdyr står følgende om den løbende evaluering af syge eller tilskadekomne dyr: ” I forbindelse med indsættelse af dyr i sygeafdeling stilles en så nøjagtig diagnose som muligt, og der foretages behandling efter dyrlægens anvisning. Herved opnår man, at det syge dyr kan få en mere effektiv og skånsom behandling og sufficient efterbehandling, ligesom der kan foretages en omhyggelig inspektion. Hvis dyret ikke herved hurtigt udviser bedring, skal besætningsdyrlægen straks kontaktes, eller dyret skal aflives. Dyr med kronisk invaliderende lidelser skal straks aflives.”. Det veterinære Sundhedsråd har i samme udtalelse sagt følgende om isolering af syge dyr: ”Rådet finder det fornødent at udtage et dyr af flokken og anbringe det i sygeafdeling, når dyret på grund af sin tilstand er svækket i forhold til de andre dyr og således ikke kan klare sig i konkurrencen med disse. Vurderingen heraf er konkret for hvert enkelt dyr.”

Som tommelfingerregel skal belægningsgraden i sygestier være det halve af almindelige stier og der skal være blødt leje i mindst 2/3 del af minimumsgulvarealet (2/3 af det areal antallet af dyr i stien skal have). F.eks. kan der være 3 grise i en meget stor sti. Her skal kun 2/3 del af det faktiske minimumsareal de 3 dyr skal have, være med blødt leje, så dyrene ikke er i direkte kontakt med gulvet. Blødt leje kan etableres med tilstrækkelig strøelse eller en blød og eftergivelig gummimåtte. Der anvendes i mange besætninger hårde gummimåtter som underlag i dele af sygestien. Disse er ikke bløde og eftergivelige og mindsker derfor heller ikke den smertepåvirkning eller det ubehag, syge dyr udsættes for ved f.eks. smertevoldende halvheder og infektioner i lemmer og led. Måtternes hårdhed ændrer sig over tid pga. kemiske påvirkninger og kan derfor blive hårde og ueftergivelige.

For svin skal der endvidere være afkølingsfacilitet og varmekilde tilstede i sygestien således, at dyrenes kropstemperatur kan reguleres. Dette er for at gøre dyrets ubehag f.eks. i forbindelse med feber mindre og sørge for, at dyret ikke skal bruge energi på at holde varmen. Varmekilde kan etableres med gulvvarme eller varmelampe foruden overdækning, så træk undgås. Halm kan i sig selv fungere som varmekilde, hvis der er tilstrækkelige mængder af det. Som afkøling kan overbrusning eller mulighed for at lægge sig på betongulv efter Fødevarerstyrelsens vurdering accepteres. I nogle tilfælde kan manuel afkøling også accepteres.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.2

Alle landbrugsdyr, tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr

Delkrav

- 1 Alle dyr, der holdes i produktionssystemer, hvor deres velfærd kræver, at de hyppigt bliver tilset af mennesker, tilses mindst én gang om dagen. Dyr, der opdrættes eller holdes i andre systemer, tilses så tilpas hyppigt, at de ikke lider nogen overlast.
- 2 Der skal være passende fast eller mobil belysning af tilstrækkelig styrke til rådighed, så dyrene til enhver tid kan tilses nøje.
- 3 Alle dyr, der synes at være syge eller tilskadekomne, skal omgående have en passende behandling. Hvis et dyr ikke kommer sig hurtigt af denne behandling, skal en dyrlæge konsulteres hurtigst muligt. Om fornødent skal syge eller tilskadekomne dyr isoleres i et passende rum med tør eller bekvem strøelse, når dette er hensigtsmæssigt.

Krav 3.2

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 2: Der er utilstrækkelig belysning til at inspicere dyrene ordentligt.</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene bliver ikke altid tilset dagligt</p> <p>Delkrav 2: Belysningen er meget mangelfuld</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom som vurderes at være væsentlig ulempe er ikke blevet behandlet korrekt eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses meget uregelmæssigt</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast og mobil lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom som vurderes at være uforsvarlig behandling er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses sjældent</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast, mobil og naturlig lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom som vurderes at være groft uforsvarlige eller mishandling er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>
OMFANG	<p>Delkrav 2: Der er givet 1 i alvor, og det berører op til 2 % af alle dyr i besætningen</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Op til ca. 10 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 2: Karakter for alvor >1 og berører op til ca. 10 % af dyrene</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører op til 10 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 2 i alvor</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mellem 10 % og ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse; se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører op til 5 dyr</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mere end ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mere end ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører over 5 dyr</p>

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	<p>Delkrav 2:</p> <p>Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Kortere end ca. en måned</p> <p>Delkrav 3:</p> <p>Kortere end ca. 1 uge</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder</p> <p>Delkrav 3:</p> <p>Mellem 1-2 uger</p>	<p>Delkrav 1 og 2:</p> <p>Længere end ca. 6 måneder</p> <p>Delkrav 3:</p> <p>Længere end 14 dage</p>

Krav 3.2, delkrav 3

Tablet over omfangskarakter efter dyreart – besætningskontrol. Anvendes kun ved alvorskaracteren 3 eller 4.

BESÆTNINGSSTØRRELSE	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> Antal søer, gylte og orner < 100 Antal svin over 30 kg., undtagen søer, gylte og orner < 900 Antal smågrise mellem 7 og 30 kg. < 900	1 sygt dyr	2 syge dyr	≥ 3 syge dyr
<ul style="list-style-type: none"> Antal søer, gylte og orner 100 - 650 Antal svin over 30 kg., undtagen søer, gylte og orner 900 - 3000 Antal smågrise mellem 7 og 30 kg. 900 - 3000	Op til 2 syge dyr	3 syge dyr	≥ 4 syge dyr
<ul style="list-style-type: none"> Antal søer, gylte og orner > 650 Antal svin over 30 kg., undtagen søer, gylte og orner > 3000 Antal smågrise mellem 7 og 30 kg. > 3000	Op til 3 syge dyr	4 syge dyr	≥ 5 syge dyr

Bemærkninger

Ved akut opstået sygdom hos dyr, hvor landbruger endnu ikke har kunnet nå at håndtere dyret eller tilkalde dyrlæge, er der ikke tale om en overtrædelse af reglerne, hvis dyret umiddelbart herefter håndteres på passende vis.

Eksempler på sygdomme / skader hyppigt observeret i svinebesætninger

LIDELSE	KORREKT BEHANDLING
Skulderrår	Fravæning, blødt underlag, antibiotika, evt. aflivning
Brok > 15 cm	Sygesti med tykt lag strøelse, hvis sår eller alment påvirket skal dyret aflives
Øre- og flankesår	Sygesti og evt. antibiotika
Endetarmsprolaps	Sygesti og smertebehandling evt. aflivning
Halebid	Sygesti og evt. antibiotika
Ledbetændelse	Sygesti, antibiotika og smertebehandling
Brækkede knogler og lammelser	Aflivning
Hjernebetændelse	Sygesti og antibiotika, evt. aflivning
Mellemørebetændelse	Sygesti og antibiotika
Blødøre	Sygesti og smertebehandling
Indgroet øremærke	Fjernelse af øremærke, sygesti, antibiotika
Urinætsninger	Rent leje

6.10.2 Skuldarsår hos søer

Skuldarsår er at opfatte som liggesår og opstår som følge af længerevarende trykning mod et hårdt underlag resulterende i nedsat eller ophævet blodforsyning og efterfølgende vævsdød af hud og underliggende væv mellem huden og kammen på skulderbladet. Sårene, der kan være ensidige eller dobbeltsidige, kan udvikle sig så kraftigt, at huden bliver gennembrudt og tilstanden medinddrager underhuden alene eller dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der i svære tilfælde kan være blotlagt. I svære tilfælde vil der ses voldsom granulationsvævsdannelse eller knogledannelse som tegn på en længerevarende tilstand.

Hyppigheden af skuldarsår i en besætning er relateret til en række disponerende faktorer såsom opstaldningsform, huld, temperament, liggeadfærd, pasning, stadie i produktionen m.m. Sårene udvikles især i laktationsperioden hos søer i farestalde, hvor søer ligger i sideleje på hårdt underlag i længere tid for at give die til deres afkom. Sårene (i de tidlige faser) heler forholdsvis hurtigt med dannelse af ar til følge, når søerne tilbydes en anden opstaldningsform med et blødere underlag. Udviklingen af disse kroniske skuldarsår påfører søerne smerte og lidelse og er tegn på manglende omsorg for deres situation. Udvikling af kroniske skuldarsår hos søer, er en tilstand, der kan forebygges eller afhjælpes tidligt i forløbet ved tilstrækkelig opmærksomhed og rettidig indgriben fra staldpersonalets side. Skuldarsår kan herved undgås eller afheles ved, at søerne får et blødere underlag at ligge på, inden tilstanden udvikler sig til et forhold af dyreværns-mæssigt betænkelig karakter.

Klinisk skala til vurdering af skuldarsår

En skuldarsårsmåler skal anvendes for at vurdere sårene rigtig. Måleren har en cirkel på 2 cm og en cirkel på 5 cm i diameter og lægges hen over såret. Vurdering af skuldarsår foretages på en stående so ved måling af såret på den sværest angrebne skulder i et areal på 15 cm x 15 cm med skulderens højeste punkt (tuber spina scapulae) som centrum.

Skalaen har følgende trin:

ALVOR AF SKULDERSÅR	KLINISKE FUND
Ingen eller små skuldarsår	Ingen hudforandringer eller hudforandringer og sår, der på det bredeste sted måler mindre end 2 cm
Lette skuldarsår	Et tilnærmelsesvist rundt sår med veldefinerede kanter, der på det bredeste sted måler mindst 2 cm, men som ikke er et svært skuldarsår
Svære skuldarsår	Et tilnærmelsesvist rundt sår med veldefinerede kanter, der på det bredeste sted måler mindst 5 cm, og er omgivet af en fortykket rand

Uddybende vejledning til vurdering af skuldarsår

Det er vigtigt for en korrekt vurdering, at soen står op ved undersøgelsen. Skuldarsår findes inden for et område på 15 x15 centimeter med skulderens højeste punkt i midten (der hvor du tydeligst kan mærke knoglen gennem huden). Hvis soen har et sår i dette område, måles størrelsen ved at lægge skuldarsårsmåleren hen over såret.

Vurdering af såret:

- Den lille runde cirkel lægges hen over såret. Hvis såret er dækket, regnes det for ingen eller små skuldarsår.
- Hvis såret rager ud over den lille cirkel på 2 cm i diameter, og det **ikke** er et svært skuldarsår, er der tale om et let skuldarsår. Hvis der er mere end ét sår i området, skal du måle det største sår.
- Svære skuldarsår kendetegnes ved 2 ting:
  1. Såret kan **ikke** dækkes af den store cirkel på 5 cm i diameter, og
  2. såret har en fortykket rand. Den fortykkede sårrand er ikke nødvendigvis inflammatorisk og kan **kun** bestemmes ved palpation. Den mærkes ved at knibe fra toppen af det berørte område og ned over såret. Hvis sårranden er fortykket, mærkes den som en forhøjning i kanten omkring skuldarsåret.
- Hvis såret nærmer sig en størrelse, så den store ring bliver udfyldt, skal soen fravænnedes og i sygesti med blødt underlag. Producenten skal fravænne søerne, inden et sår er blevet til et svært skuldarsår.
- Derudover er det vigtigt at påpege, at skalaen kun beskriver typiske skuldarsår. Dybe sår er som regel også store, men der er undtagelser. Det er derfor vigtigt, at du altid forholder dig kritisk til hvert enkelt sår og laver en sideløbende vurdering af sårenes betydning for soens velbefindende.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Lette skuldarsår

Groft uforsvarlig behandling: Svære skuldarsår. Disse politianmeldes.

6.10.3 Brok

Forskellige former for brok kan ses hos grise. Mest almindeligt er navlebrok, men der kan også forekomme lyskebrok eller muskelbrok.

Brok er en tilstand, hvor det væv, som normalt holder de indre organer på plads ikke er tilstrækkeligt stærkt. Indholdet i en broksæk er tarmkrøns og ofte også tarme. Dyrene kan være helt upåvirkede af et brok, men der kan ske en vis indeklemning, så et stykke tarm ikke fungerer optimalt (mager, utrivelig gris som kan være smertepåvirket i større eller mindre grad) eller helt afsnøres for blodforsyning (grisen dør under store lidelser).

Hvis grise med brok opstaldes på hårdt underlag, kan der komme sår på broksækken. Såret kan udvikle sig og blive dybt med vævsdød med stor risiko for, at der går hul på brokket, så tarmene falder ud. Grisen dør i denne situation under store lidelser.

Som en retningslinje for håndtering af grise med brok kan angives, at den ansvarlige for dyrene skal sørge for, at grise med store brok (større end 15 cm i diameter) med sårdannelser og grise, hvor brokket har medført dårligt almenbefindende, væksthæmning eller tydelig bevægelsehindring aflives straks. Andre grise med store brok skal anbringes i en sygesti med et tykt lag strøelse, da det er stærkt udsat for stifællers bid, tråd, puf og stød, ligesom der er stor risiko for sårdannelse på broksækken.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at grise med store brok ikke er opstaldet i sygesti med blødt leje.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er grise med store brok med sår, hvor der er risiko for, at brokket springer. Der konstateres grise med sprængt brok, eller utrivelige, magre grise med store brok, hvor der er en vis indeklemning. Ved fund af grise med sprængt brok/stor risiko for sprængning eller grise med indeklemt brok foretages politianmeldelse.

6.10.4 Øresår og flankesår

Øresår ses oftest hos smågrise. Øresår er sår i randen af ørene, og de findes hyppigst på ørenes nederste rand (ved ørebasis) og på ørespidserne. Øresår kan være meget varierende fra små sår med rødme og skorpedannelse til mere alvorlige sår, hvor dele af øret falder af.

Øresår rammer hovedsageligt yngre grise. Sårene opstår oftest 2 til 3 uger efter fravæning, topper oftest 6 til 8 uger efter fravæning og heler op igen først i slagtesvineperioden. Årsagen til øresår kendes ikke med sikkerhed. Der findes flere forskellige teorier om mekanismen bag øresår, herunder, at de skyldes:

1. Bid/sutten fra andre grise (ligesom halebid)
2. En bakterie (den bakterie, der oftest nævnes som årsag til øresår, er den samme, som giver so-deksem, *Staphylococcus hyicus*)
3. Skrammer (f.eks. efter slagsmål), som der går betændelse i
4. Svampetoksiner (giftstoffer) i foderet

Flankesår

er sår i huden på grisens flanke. Sårene kan være blodige eller være dækket af en mørk sårskorpe. Flankesår ses oftest kun hos enkelte dyr i en besætning. Flankesår formodes generelt at skyldes puffen/bid/sutten fra andre grise, men det er muligt, at andre faktorer, som f.eks. infektion med bakterier, også kan spille en rolle.

Øresår og flankesår vil ofte tiltrække andre grise, som vil forsøge at bide i dem. Grise med øre- eller flankesår skal flyttes til aflastnings- eller sygesti hvis sårene er blodige pga. bid fra stifæller eller hvis grisen er alment påvirket. Hvis der er infektion i sårene behandles med antibiotika.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at grise med blodige øre- og flankesår ikke er opstaldet i aflastnings- eller sygesti.

Uforsvarlig behandling til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er grise med øre- og flankesår med infektion i sårene og dyrene er alment påvirkede og dyrene er ikke behandlet. Dette vil som hovedregel vurderes at være uforsvarlig behandling af dyr, men vurdering af graden af uforsvarlighed må afhænge af en konkret vurdering af de enkelte dyr.

6.10.5 Udskudt endetarm/rektalprolaps

Endetarmsprolaps er en lidelse, hvor en del af endetarmen er skudt ud gennem endetarmsåbningen. Årsagen til tilstanden er ukendt, men det antages, at flere faktorer spiller ind. Således menes dårligt foder og foderhygiejne, forstoppelse, genetik, diarré og hoste alle at kunne være medvirkende årsager til rektalprolaps.

Lidelsen, som kan opstå momentant eller over kortere eller længere tid, er meget smertefuld, og disse dyr skal omgående underkastes behandling i sygesti. Behandlingen vil afhænge af lidelsens grad, og der vil, bortset fra lette grader, være behov for iværksættelse af dyrelægeordineret behandling med mindre dyret aflives straks. Vurderes en rektalprolaps at være egnet til behandling skal dyret sættes i sygesti, det skal smertebehandles, det skal vurderes dagligt, og hvis det ikke kommer sig eller viser væsentlig bedring i løbet af den første uge aflives det.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at grise med rektalprolaps ikke er opstaldet i sygesti og behandlet med smertestillende. At undlade behandling af en anses som uforsvarlig behandling af dyr, men vurdering af graden af uforsvarlighed må afhænge af en konkret vurdering af det enkelte dyr.

6.10.6 Halebid

De omstændigheder, der bevirker, at det enkelte fravænnings- eller slagtesvin udvikler halebidningsadfærd, er relateret til dens aktuelle motivationelle tilstand, som igen er influeret af faktorer, der vedrører både det enkelte svin (såsom race, køn og alder), og faktorer der vedrører det omgivende miljø som f.eks. mangel på beskæftigelses- og rodemateriale, træk, temperatur, belægningsgrad m.m.

Er svinene opstaldet i et miljø der ikke er optimalt, eksempelvis fordi svinene mangler mulighed for at udføre undersøgende adfærd eller regulere deres kropstemperatur, kan det enkelte svin opleve frustration og som følge deraf udvikle halebidningsadfærd. Ofte vil der være mere end én enkelt årsag til et udbrud af halebid, men hvis belastningen af en enkeltstående faktor er stor nok, kan den formentlig alene udløse halebidning. Således peger flere undersøgelser på, at mangel på beskæftigelses- og rodemateriale er en af de udslagsgivende faktorer i forbindelse med udvikling af halebidning.

VED UDBRUD AF HALEBID SKAL ÅRSAGEN FORSØGES FASTLAGT OG PROBLEMET ELLER PROBLEMERNE SKAL SØGES LØST HURTIGST MULIGT. FØLGENDE BØR OVERVEJES AF BESÆTNINGSEJEREN I FORBINDELSE MED ET UDBRUD:
Er der træk i stien?
Er der fordringsfejl?
Belægningen i stien?
Har der været sygdom i stien?
Er der utilstrækkelig vandforsyning?
Mangler dyrene mulighed for temperaturregulering?
Mangler dyrene beskæftigelses- og rodemateriale?

Det skal endvidere overvejes af den besætningsansvarlige, om det beskæftigelsesmateriale, der er tildelt i stien er tilstrækkeligt, eller om yderligere (eller andet) beskæftigelses- og rodemateriale kan afhjælpe problemet. Tildeling af nye typer af beskæftigelses- og rodemateriale kan med sin nyhedsværdi være med til at dæmme op for et udbrud af halebid, da fokus flyttes fra halerne. Vigtigst er det dog at reagere med det samme, så er der en større chance for succes.

Endelig skal den besætningsansvarlige sørge for at skille halebider og halebidte svin ad, samt straks tage stilling til hvorvidt det halebidte svin skal i behandling og / eller eventuelt flyttes til sygesti.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at halebidte grise ikke er isoleret i sygesti og evt. behandlet med antibiotika.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at alment påvirkede grise med store halebid ikke er isoleret i sygesti og behandlet med antibiotika.

6.10.7 Andre lidelser

Benproblemer

(ledbetændelse, bylder, sår, klovproblemer, knuder (tumores), hofteledsudskridning, lammelser, brækkede knogler m.v.) ses hyppigt i svinebesætninger. Ledbetændelse skyldes næsten altid en infektion med bakterier og ét eller flere led kan være afficerede. Tilstanden er smertefuld og medfører nedsat trivsel hos

dyrene. Ledbetændelse skal behandles med antibiotika og smertestillende midler, og derudover skal dyret også opstaldes i aflastnings- eller sygesti.

Brækkede knogler, hofteledsudskridning og lammelser skyldes ofte enten, slåskampe mellem grisene eller udskridninger på glatte gulve i stierne. Ved disse tilstande er behandling udsigtsløs og sådanne dyr skal aflives straks diagnosen er stillet.

Forvoksede klove og hjørnetænder

er i sig selv ikke en overtrædelse af KO, men hvis disse tilstande forvolder skade på dyret, er forholdet en overtrædelse af KO-krav 3.2.

Klovproblemer ses hyppigst hos søer, og kan skyldes flere ting. Ammoniakforbindelserne fra gødningen påvirker klovsundheden negativt ligesom gulvtyperne i staldene er af stor betydning. For blødt underlag (plastriste og dybstrøelse) kan medføre for lange klove, idet den naturlige slitage af klovene ikke er tilstrækkelig. Modsat kan slidte og ru betongulve medføre ødelæggelser af den bageste del af klovene. Også bolte og møtrikker der stikker op over gulvniveauet og ødelagte spalter kan forårsage klovskader og afrivning af biklove. Den korrekte behandling afhænger af årsagen.

Undlades regelmæssig klovbeskæring kan det medføre forvoksede klove, som ofte giver anledning til langvarigt gangbesvær og halvhed dels på grund af unormale belastninger i dyrenes bevægeapparat og dels på grund af følgesygdomme i form af trykninger, senelidelser, betændelsestilstande m.v.

Der ses også jævnligt orner med for lange hjørnetænder, som i nogle tilfælde er vokset så meget, at de gror igennem huden og helt ind til knoglen.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Der konstateres, at hjørnetænderne rører huden, men disse er ikke vokset ind i hud eller øjenhule.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at forvoksede klove har medført ømbenede dyr som har vanskeligt ved at gå, eller dyr med flækkede klove eller klovsåler som medfører smerte og lidelse for dyret eller dyr som har følgesygdomme forårsaget af forvoksede klove.

Uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at en forvokset hjørnetand har penetreret huden og påført dyrene smerte og lidelse. Graden af uforsvarlighed afhænger af en konkret vurdering af det enkelte dyr. I grove tilfælde skal forholdet meldes til politiet

Sår og bylder

på krop og i hovedet er lidelser der hyppigt ses i svinebesætninger og skyldes ofte slåskampe svinene imellem. Behandlingen afhænger af størrelsen på såret/bylden og om hvorvidt svinet er alment påvirket.

Behandling med antibiotika og eventuel opstaldning i aflastnings- eller sygesti vil ofte være korrekt behandling.

Utrivelighed

(mager, afmagret, bleg, vommet) er et symptom på, at der er noget underliggende galt og behandlingen afhænger af årsagen.

Hjernebetændelse/hjernehindebetændelse

skyldes ofte en bakteriel infektion og som regel er det kun nogle få grise i en sti der angribes. Symptomerne er nedsat ædelyst, nervøse øjenbevægelser, usikker gang og kramper. Eventuelt ligger grisen på siden med bagoverbøjet hoved. Akut hjernebetændelse behandles med antibiotika og dyret skal opstaldes i sygesti. I fremskredne tilfælde er behandling udsigtsløs og sådanne dyr skal aflives.

Mellemørebetændelse

forekommer hos alle aldersgrupper af ungdyr. De typiske symptomer er skæv hovedholdning og/eller cirkelbevægelser, men langt fra alle grise med mellemørebetændelse viser tydelige kliniske symptomer, andet end varierende grader af utrivelighed. Den egentlige årsag til mellemørebetændelse er ikke kendt, men det er sandsynligvis en infektion med forskellige bakterier. Grise med mellemørebetændelse behandles med antibiotika og opstaldes i aflastnings- eller sygesti, hvis der er skæv hovedholdning og cirkelbevægelser. Ses der ikke helbredelse indenfor 5 dage, skal grisen aflives, da helbredelse herefter ikke anses for realistisk.

Blødører

ses især hos fravænnede grise, ung- og slagtesvin. Der ses en pludselig hævelse af øret, som bliver spændt og væskefyldt. Hævelsen skyldes blod fra en sprængt blodåre inde i øret. Blødningen opstår formentlig som følge af en fysisk påvirkning, fx bid, slag eller tråd fra andre grise, klemning mod inventar eller stærk hovedrysten på grund af irritation i øregangen. Grisen vil ofte være generet af det tunge øre og have skæv hovedholdning. I løbet af nogle uger heler øret op igen og der dannes arvæv, som giver øret et karakteristisk krøllet udseende (blomkålsøre). Grise med akut blodøre skal opstaldes i sygesti, idet tilstanden er meget smertefuld. Smertebehandling bør overvejes. Hvis grisen ikke flyttes til en sygesti, kan den få svært ved at klare sig i konkurrencen om foder og vand. Endvidere vil fred og ro medføre, at blødningen i øret hurtigere standser, og at risikoen for infektion med bakterier bliver mindre. Ved tegn på infektion (rødme og ømhed i øret, sløvhed, nedsat ædelyst), bør grisen behandles med antibiotika efter dyrlægens anvisninger. Ved påvirket almentilstand i mere end tre dage, skal grisen aflives.

Elefantiasis

skyldes en betændelsestilstand i lymfekarerne. Ørene kan blive meget store og tilstanden har en tendens til

at forværres over tid. Der ses en voldsom fortykkelse af øret, som har en dejagtig konsistens. Dyrets syn kan blive hæmmet ligesom der kan opstå sår på indersiden af øret og på kinden pga. friktion og varme.

Indgroet øremærke:

Et indgroet øremærke er betegnelse for et øremærke, som er "begravet" i øret. Dette skyldes en vævsreaktion, hvor vævet vokser hen over øremærket. Øremærket skal straks fjernes. Der er tale om sjuksk fra landbrugers side, idet det er yderst let at fjerne et øremærke, der medfører gene for dyret. Tilstanden er meget smertefuld, og der kan udvikles en tumor (knude) omkring øremærket. Hvis øremærket ikke kan fjernes uden store smerter for dyret pga. vævsvækst på begge sider af øret, må en dyrlæge bedøve øret før fjernelse af mærket. Dette skal påbydes, medmindre landbruger vælger at aflive dyret.

Urinætsning:

Ved mangelfuld rengøring af stalden, kan der ses dyr, der lider fysisk overlast i form af urinætsninger på lemmer og bug, samt udbredte lårkager. Gødningstilsølede dyr og udbredte lårkager kan i sig selv ikke afstedkomme en KO sanktion, men hvis disse tilstande har forårsaget en skade på dyret i form af rødme, irritation og ætsninger på huden eller dårlig klovsundhed, vil dette være en overtrædelse af KO krav 3.2.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling af dyr: Der konstateres dyr med mindre lidelser, hvor dyrene ikke er sat i sygesti og hvor der ikke er påvirket almentilstand.

Groft uforsvarlig behandling af dyr: Der konstateres dyr med svære haltheder, benbrud, store sår eller traumer, afmagrede dyr og dyr med hjernehindebetændelse, der går i almindelig sti samt dyr med længerevarende smertefulde lidelser eller smertefulde lidelser, hvor behandling er udsigtsløs. Dyrlæge tilkaldes eventuelt, for en veterinærfaglig vurdering af det/de syge dyr. I grove tilfælde skal forholdet meldes til politiet.

6.11 KRAV 3.9 AVLSMETODER

Der må ikke bruges naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der kan påføre dyrene smerte, skade, lidelse, angst, varige mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning. Det er heller ikke tilladt, at holde dyr til landbrugsformål, hvis det med rimelighed kan forventes, at dyrets geno- eller fænotype vil medføre skade på dyrets sundhed eller velfærd.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at der i besætningen ikke anvendes avlsmetoder, der kan påføre dyrene skade. Der spørges ind til hvilke avlsmetoder der anvendes og i løbeafdelingen kontrolleres det, at der ikke er tegn på at dyrene har lidt overlast i forbindelse med løbning.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.9

Alle landbrugsdyr, avlsmetoder

Delkrav

1 Der må ikke anvendes naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der påfører eller kan påføre de berørte dyr smerte, skade, lidelse, angst, varigt mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning.

2 Der må ikke holdes dyr til landbrugsformål, hvis der ikke ud fra dyrets genotype eller fænotype med rimelighed kan forventes, at det kan ske uden at skade dyrets sundhed eller velfærd.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.9

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

6.12 OPTEGNELSER

Enhver der holder dyr, skal føre optegnelser over medicinsk behandling, antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn, analyseresultater af betydning for menneskers sundhed, samt relevante kontrolrapporter. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år, men optegnelser over døde dyr, analyseresultater og kontrolrapporter skal opbevares i mindst 3 år.

Mangelfulde optegnelser, manglende opbevaring i den krævede tidsperiode eller helt manglende optegnelser vil være en overtrædelse af bestemmelserne om optegnelser.

6.12.1 Krav 2.24 Medicinoptegnelser

Landbrugere skal føre optegnelser over medicinsk behandling. Optegnelserne skal være læselige, hvilket er ensbetydende med, at dyrlægen og myndighederne let og uden besvær kan orientere sig om hvilke behandlinger, der er foretaget.

Formålet med optegnelserne er for det første at dokumentere, at tilbageholdelsestiderne er overholdt og medvirke til, at der markedsføres dyr uden medicinrester. Dernæst er det afgørende, at den besætningsansvarlige til enhver tid er i stand til at redegøre for hvilke lægemidler, dyrene er behandlet med, og at det er sket i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger. Endelig er det vigtigt, at både den besætningsansvarlige og dyrlægen har et overblik over omfanget af sygdomme og behandlinger i besætningen, for på den baggrund at kunne prioritere og målrette indsatsen for at forbedre sundhedstilstanden i besætningen og reducere medicinforbruget. Optegnelserne er den besætningsansvarliges dokumentation for de udførte behandlinger i besætningen, og optegnelserne kan ikke erstattes af dyrlægens anvisninger.

Kravet om optegnelser gælder også anvendelse af receptpligtige lægemidler til udvortes brug, som f. eks salver og spray. Der stilles ikke krav til den besætningsansvarlige om at foretage optegnelser ved sera, vacciner og v-mærkede jern- og vitaminpræparater.

Der er krav om entydig identifikation hvis muligt. Dette betyder, at hvis dyrene er entydigt mærket, skal identifikationsnummeret anføres. Dette omfatter også smågrise, der er bestemt til avl og som derfor er mærket. Kravet om optegnelser er lempet betydeligt i forhold til tidligere regler, hvor der var krav om daglige optegnelser for hver behandling. Der skal nu kun føres optegnelser ved behandlingens indledning. Dato for behandlingens indledning og afslutning kan noteres ved behandlingens indledning.

Afbrydes indledt behandling af dyrlægen, for eksempel på baggrund af laboratoriesvar, skal dette også føres til optegnelserne med præcisering af, hvor længe den oprindeligt indledte behandling varede.

Det kan tilføjes, at fremvisning af tilbageholdelsessedler og/eller dyrlægens behandlingsanvisning ikke opfylder kravet om dyreejeres optegnelser over anvendt medicin. Der skal føres særskilte optegnelser, og der skal være entydighed mellem behandling, lægemiddel og det/de behandlede dyr.

Obs: Manglende optegnelser over medicinsk behandling for pelsdyr indberettes kun under krav 3.3. For øvrige dyrearter indberettes denne overtrædelse kun under krav 2.24.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over alle medicinske behandlinger foretaget i besætningen. Det skal kontrolleres, at optegnelserne indeholder oplysninger om dato for behandlingens indledning og afslutning, hvilke og hvor mange dyr der er behandlet, hvilket lægemiddel og i hvilken dosering der er behandlet med, og hvordan det er indgivet. Hvis der ved gennemgang i besætningen konstateres et eller flere dyr, der er i behandling, vil det være relevant at kontrollere, at landbruger har ført optegnelser over disse aktuelle behandlinger.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24

Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav

- 1 Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal føre journaler (optegnelser) over veterinærlægemidler eller andre behandlinger, som dyrene har fået, behandlingsdatoer og tilbageholdelsesperioder. Journalerne skal indeholde optegnelser over medicinanvendelse og sikre, at der for hver enkelt behandling noteres følgende ved behandlingens indledning:
  - a. Dato for behandlingens indledning og afslutning
  - b. Hvilke og hvor mange dyr, der er behandlet (entydig identifikation eller hvis dette ikke er muligt, antal, anslået vægt og stinumner eller staldafsnit eller tilsvarende opdeling)
  - c. Hvilket lægemiddel, der er anvendt, dosering og hvordan lægemidlet er indgivet

- 4 Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvorvidt landbruger har sundhedsrådgivningsaftale eller ej og hvor mangelfulde optegnelserne er.

Omfang Omfangskarakteren følger alvorskaracteren.

Varighed Varighedskaracteren følger alvorskaracteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Mindre alvorlige overtrædelser kan f.eks. være enkelte utilstrækkelige optegnelser, hvor f.eks. dato eller identifikation af det behandlede dyr ikke fremgår, eller hvor kravet om opbevaring af optegnelserne i 5 år ikke fuldt ud er opfyldt, men opbevaring dog har fundet sted over en periode, der nærmer sig det krævede.

Alvorlige overtrædelser kan f.eks. være manglende optegnelser, meget sporadiske optegnelser, eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi. Hvis opbevaringsperioden for optegnelserne ligger meget langt fra det krævede, vil dette også være alvorligt.

Krav 2.24

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1:</p> <p>Manglende / mangelfulde optegnelser/elektroniske indberetninger som er:</p> <p>- 2 år eller ældre, eller</p> <p>- yngre end 2 år og hvor helheden er tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/ dokumenter er lettere mangelfulde, men helheden er tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Lettere mangelfulde optegnelser / elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Lettere eller meget mangelfulde optegnelser/elektronisk indberetning, og helheden ikke tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/dokument er lettere mangelfulde, men helheden er ikke tilfredsstillende</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Meget mangelfulde optegnelser/elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle.</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Helt manglende optegnelser/elektroniske indberetninger</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/dokumenter er mangelfulde eller mangler, men kan sandsynligvis skaffes til veje.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Helt manglende optegnelser/elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle.</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Højst 3 i karakter.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser / dokumenter er mangelfulde eller mangler og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelte dokumenter fra hele opbevaringsperioden eller alle de ældste dokumenter mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelte væsentlige dokumenter/ optegnelser mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelt type dokument/optegnelse mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Flere eller alle typer dokumenter/ optegnelser mangler.</p>

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Dokumenter er kasseret i forhold til den tidligste del af opbevaringsperioden, dog er højst de tidligste 10 % af opbevaringsperioden (dvs. de ældste dokumenter) kasseret.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Manglende optegnelser/dokumenter er nyere end 1 måned, dog er manglende optegnelser/dokumenter vedr. veterinære lægemidler ældre end 1 år og nyere end 3 år, eller varigheden kan ikke fastslås.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4</p> <p>Forholdet har stået på i højst ½ år.</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter.</p>

6.12.2 Krav 3.3 Optegnelser over døde dyr

Kravet indebærer, at den besætningsansvarlige skal føre optegnelser over antallet af døde dyr, som konstateres i forbindelse med det eller hvert af de daglige tilsyn. Det er hensigten at sikre, at den besætningsansvarlige bliver opmærksom på stigning i dødeligheden, som kan tyde på problemer med dyrenes sundhedstilstand og dermed også deres velfærd.

Alle dyr, som konstateres døde, skal indgå i optegnelserne, herunder nyfødte kalve. Kravet opfyldes ikke ved fremvisning af DAKA-lister, idet det netop er hensigten at følge dødeligheden dagligt.

OBS

Manglende optegnelser over døde dyr indberettes under krav 3.3 for alle dyregrupper, men således, at hvis der i besætningsregisteret jf. kravene 2.2 og 2.5 føres daglige optegnelser over døde dyr, kan dette opfylde krav 3.3.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger fører løbende optegnelser over døde dyr i besætningen. Hvis der ingen døde dyr er, skal der ikke føres optegnelser. Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år, regnet tilbage fra

kontroldatoen. Hvis der foretages kontrol den 1. maj 2012, er starten på optegnelsesperioden således 1. maj 2009.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.3

Alle landbrugsdyr, optegnelser

Delkrav

- 1 Enhver, der holder dyr, skal føre optegnelser over al medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn. Hvis disse oplysninger kræves optegnet i anden forbindelse, er en sådan optegnelse også tilstrækkelig til at opfylde kravet.
- 2 Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år og stilles til rådighed i forbindelse med en inspektion eller efter anmodning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra om landbruger fører optegnelser (optegnelser = de samlede registreringer) eller ej. Føres der optegnelser, men er disse mangelfulde, vurderes alvoren ud fra hvor store mangler der er i registreringerne (registrering = det enkelte daglige notat over antal døde dyr, eller behandlinger for pelsdyr).

Omfang Vurderes ud fra hvor mange registreringer der mangler.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Hvis det under kontrolbesøget f.eks. konstateres, at der de sidste 23 måneder har været ført systematiske, fyldestgørende optegnelser, kan forholdet betragtes som en mindre betydelig overtrædelse.

Hvis optegnelserne derimod er mindre tilfredsstillende, vil forholdet skulle vurderes til karakteren 2. Et eksempel på mindre tilfredsstillende optegnelser kunne f.eks. være en kort periode på nogle få dage, hvor der på grund af ferie eller travlhed med andet arbejde, har været undladt registrering, men hvor der i øvrigt har været ført systematiske og helt fyldestgørende optegnelser.

Optegnelser kan betragtes som en smule eller lettere mangelfulde, hvis der f.eks. er enkelte utilstrækkelige registreringer, eller der mangler få detaljer, hvor f.eks. dato eller identifikation af dyret ikke fremgår.

Mangelfulde eller meget mangelfulde optegnelser kan være manglende registreringer, meget sporadiske registreringer, eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi.

Hvis der mangler optegnelser, men disse kan "skaffes til veje", anses forholdet for at være en mindre betydelig overtrædelse, hvis oplysningerne i øvrigt er tilfredsstillende. At optegnelserne "kan skaffes til veje" betyder ikke, at de skal kunne rekonstrueres, men derimod, at de midlertidigt ligger hos f.eks. revisoren, og at de kan rekvireres derfra.

Krav 3.3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Registreringer mangler få detaljer, f.eks. dato, antal dyr, identifikation eller en enkelt registrering, men optegnelser er ført 2 år tilbage eller mindre end 2 år og optegnelserne som helhed er tilfredsstillende	Registreringer for få eller enkelte dage mangler, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende	Registreringer føres kun sporadisk eller størstedelen mangler detaljer f.eks. dato, identifikation, antal dyr og optegnelserne har ingen informationsværdi	Optegnelser er meget mangelfulde eller mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG	Få detaljer	Nogle registreringer	Adskillige registreringer	Næsten alle registreringer eller alle optegnelser

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Under 1 år i starten af optegnelsesperioden på 3 år eller længere tilbage, men i de seneste 1½-2 år er optegnelserne ført tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde optegnelser op til 1½ år tilbage, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde registreringer op til 2 år tilbage, og optegnelserne som helhed er ikke tilfredsstillende.	Manglende eller meget mangelfulde optegnelser mere end 2 år tilbage og helheden helt utilfredsstillende. Forholdet er tilsyneladende af permanent karakter.

6.12.3 Krav 2.24 og 2.32 Optegnelser over analyseresultater

Kravet indebærer, at landbruger skal føre optegnelser over relevante analyseresultater af prøver fra dyr eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed. Det vil sige, at det kun er hændelser af betydning for menneskers sundhed der skal føres optegnelser over, og altså ikke ”rene husdyrsygdomme”. Relevante emner kan f.eks. være salmonellakontrol, campylobacter, andre zoonoser, forgiftninger etc.

Der er intet formkrav til optegnelserne, blot skal det samlede indhold opfylde kravene. Optegnelserne kan føres på papir eller i elektronisk form, eller det kan bestå af en dækkende samling af analyseresultater. En opbevaringsperiode på 3 år anses for værende passende.

KONTROLMETODE

Der spørges ind til, om der er udtaget prøver fra besætningen, og om der har været udtaget prøver på f.eks. slagteri. Der spørges ind til hvad prøveresultaterne viste, og om der var behov for en reaktion. Det skal ligeledes kontrolleres, om landbruger kan fremvise optegnelser over prøveresultaterne.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24

Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav

- Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journaler over resultaterne af analyser af prøver fra dyrene eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed. Journalen skal omfatte analyseresultater fra fx salmonellakontrol.

- 4 Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra hvor mangelfulde optegnelserne er.
- Omfang** Vurderes ud fra hvor mange optegnelser der mangler.
- Varighed** Vurderes ud fra hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.32

Journaler over analyseresultater og reaktion til myndigheder

Delkrav

- 1 Landbrugeren skal føre register (journal) over alle relevante analyser fra planter eller andre prøver (f.eks. af mælk eller kød), der er af betydning for menneskers sundhed.
- 2 Landbrugeren skal reagere ved at kontakte Fødevarestyrelsen, når analyseresultater viser, at der er risiko forbundet med foder.

Krav 2.32, delkrav 1 vedr. analyser

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er udtaget prøver, og landbrugeren har ikke ført register over analyseresultaterne	
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 24 timer, men under 3 døgn siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 3 døgn, men mindre en uge siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst en uge, men ikke over en måned	Analyseresultatet er modtaget for mindst en måned siden

Retningslinje for bedømmelse - delkrav 1 vedr. analyser

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres hvis landbruger ikke har ført optegnelser over analyseresultater.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, hvor lang tid det er siden, at landbruger har modtaget sit analyseresultat.

Krav 2.32, delkrav 2 vedr. at reagere til myndighederne

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
----------	--	---	---	--

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Landbruger har ikke reageret selvom analyseresultat viser, at der er risiko ved foder	
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 12 timer, men under 24 timersiden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 24 timer, men mindre 48 timer siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 48 timer, men under 7 døgn siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 7 døgn siden

Retningslinje for bedømmelse - delkrav 2 vedr. at reagere til myndighederne

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden, og landbruger ikke har reageret, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres hvis landbruger ikke har reageret, når analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, i hvor lang en periode, landbrugeren har undladt at reagere, når der var grund til det.

6.12.4 Krav 2.24 Optegnelser over kontrolrapporter

Kravet indebærer, at landbrugere skal føre optegnelser over relevante kontrolrapporter. Dette skal blandt andet omfatte Fødevarestyrelsens og NaturErhvervstyrelsens kontrolrapporter. Optegnelserne skal som udgangspunkt opbevares i 3 år.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over relevant kontrolrapporter.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24

Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav

- 2 Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journaler over alle relevante rapporter om kontrol af dyr eller animalske produkter. Journalen skal omfatte kontrolrapporter fra kontrolbesøg, foretaget af Fødevarestyrelsen og NaturErhvervstyrelsen.
- 3 Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

For retningslinje for bedømmelse samt bedømmelseskema se side 81-82.

6.13 MÆRKNING OG REGISTRERING

6.13.1 Krav 2.3 Registrering i CHR

Alle kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at husdyrbruget er registreret korrekt i CHR. Et husdyrbrug er en besætning eller anden samling af dyr. Blot ét dyr er en besætning.

KONTROLMETODE:

Det skal kontrolleres, at CHR-oplysningerne hentet fra forberedelsen af sagen stemmer overens med forholdene på stedet. Der skal tage udgangspunkt i oplysninger og dokumentation fra ejeren. Afviger de fra forholdene på stedet, foretages en beskrivelse og samlet bedømmelse af etableringstidspunktet.

Af kontrolgrundlaget eller den kontrolforberedende rapport (marker og dyr) fremgår besætningsoplysninger på de husdyrbesætninger, som ansøgeren råder over, og som er registreret i CHR.

På stedet udføres kontrollen ved at:

1. Spørge landbrugeren, om han har dyr på bedriften (kvæg, svin, får eller geder)
2. Besigtige stalde og marker for evt. dyrehold
3. Registrere evt. tegn på dyrehold (f.eks. mødding, foder, andet)

Disse oplysninger sammenholdes med oplysningerne hentet i CHR(CHR står for Centrale Husdyrbrugs Register, så det er dobbelt at skrive "register").

Hvis der på bedriften konstateres besætninger, der ikke er registreret i CHR, skal kontrolløren:

1. Fastslå dyreart
2. Tælle/estimere antal dyr
3. Notere producentens oplysning om etableringstidspunkt for besætningen
4. Notere producentens oplysninger om dyrene evt. er flyttet til bedriften
5. Umiddelbart efter kontrolbesøget sendes en orientering om kontrolfundet til Fødevarestyrelsens lokale afdeling samt Center for Kontrol, Koordinering.
- 6.

Besigtigelsen omfatter de samme ejendomme, som i øvrigt indgår i kontrollen.

En umiddelbart ukendt varighed altid skal forsøges afklaret ved, at der foretages en konkret vurdering af relevante faktorer, herunder ejers oplysninger, eventuel skriftlig dokumentation og forholdene på stedet, således at varigheden efterfølgende kan indplaceres i forhold til de tidsmæssige grænser for de respektive varighedskarakterer.

Der er tale om en uregistreret besætning når:

- Der går dyr på en ejendom og ejeren (CVR/Cpr-nr.) ikke har registreret en besætning med denne dyretype på ejendommen. Dette gælder dog ikke hvis der er tale om dyr, der midlertidigt afgræsser arealer og ikke har adgang til staldanlæg på ejendommen.
- Dyr er registreret i ét CHR-nr. men fysisk går på en anden ejendom eller et areal med adgang til staldbygninger på en ejendom, hvor der ikke er registreret en besætning med denne dyretype .

Krydsoverensstemmelseskrav 2.3

Registrering af besætninger i det centrale husdyrbrugsregister CHR

Delkrav

- 1 Kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at besætningen er registreret korrekt i CHR. Blot ét dyr er en besætning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra besætningens størrelse, samt ud fra hvorvidt besætningen er kommerciel.

Omfang Vurderes efter hvor mange besætninger overtrædelsen har omfattet.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe besætningen har eksisteret.

Krav 2.3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lille, tydeligt ikke-kommerciel besætning	Besætninger, som ikke entydigt er ikke-kommercielle, uanset deres størrelse	Kommercielle besætninger uanset deres størrelse
OMFANG		Overtrædelsen omfatter en besætning	Overtrædelsen omfatter 2 besætninger	Overtrædelsen omfatter mere end 2 besætninger
VARIGHED		Indberetning til CHR op til 20 dage efter etableringen af besætningen	Indberetning til CHR mere end 20 dage efter etablering af den ældste af besætningerne	Producenten vil ikke lade besætningen registrere

Bemærkninger

Manglende afmelding af en besætning, der er registreret i CHR, er ikke omfattet af reglerne om krydsoverensstemmelse.

6.13.2 Krav 2.5B Mærkning samt førelse af besætningsregister

Hvis svin flyttes fra oprindelsesbesætningen skal de, før de forlader besætningen, forsynes med et øremærke. Dog er der undtagelser fra dette krav. Således skal svin ikke øremærkes hvis de flyttes mellem besætninger på samme CHR-nummer, mellem besætninger omfattet af en leveringserklæring eller direkte til et slagteri efter bestemmelserne om gruppevis levering af slagtesvin, eller hvis de dør eller aflives. For slagtesvin gælder, at hvis de flyttes direkte, eller via et samlested, til et slagteri i Danmark og ikke er øremærkede, kan de i stedet forsynes med en skinketatovering.

Isatte øremærker må ikke fjernes eller ændres og hvis de tabes eller ødelægges, skal der snarest isættes et nyt øremærke med samme nummer. Dog kan tabte eller ødelagte øremærker hos svin erstattes med et øremærke med CHR-nummeret for den besætning, hvori dyret befinder sig.

Landbrugeren skal føre et besætningsregister med ajourførte oplysninger. Besætningsregisteret anses for at være ajourført, hvis hændelserne noteres senest 3 dage efter de er forekommet. Besætningsregisteret skal indeholde oplysninger om antal svin, dato for flytning og besætningsnummer for den besætning svinene er flyttet til eller fra. Der skal også noteres dato for bestilling af erstatningsøremærker og nummeret på erstatningsøremærket på det tabte eller ødelagte øremærke, hvis disse er forskellige. Endelig skal der noteres identifikationskode og øvrige oplysninger på udenlandsk øremærke for svin indført til Danmark. Besætningsregisteret skal opbevares i mindst 3 år.

KONTROLMETODE

BESÆTNINGSKONTROL: Forud for besætningsbesøget vil det være relevant at undersøge, om besætningen indgår i leveringsaftaler med andre besætninger. For at skabe overblik over hvilke dyr, der skal være mærkede ved kontrollen, undersøges besætningsens øremærkebestilling i CHR samt registreringer af flytninger af dyr til besætningen.

Ved besætningsgennemgang skal det kontrolleres, at landbruger fører et besætningsregister, og at de pligtige oplysninger fremgår af dette register. Der spørges ind til hvorvidt landbruger modtager svin fra andre besætninger. Hvis dette er tilfælde kontrolleres det, at disse svin er øremærkede eller er fra en besætning med hvilken der forefindes en leveringserklæring eller fra en besætning på samme CHR-nummer. Oplysninger sammenholdes med oplysninger fra CHR-registeret hentet ved forberedelse af kontrolbesøget.

Ved vurdering af antallet af dyr, er det oftest tilstrækkeligt, at antallet af dyr sandsynliggøres.

Kun ved meget tydelige og store uoverensstemmelser mellem det oplyste og det konstaterede antal, vil det komme på tale at foretage en egentlig tælling. Udskrifter fra svineflyttedatabasen og/eller CHR er ikke tilstrækkelig dokumentation for antallet af dyr, men skal suppleres med besætningsregistreringer.

KONTROL AF FORSENDELSER: Ved kontrol af forsendelser af slagtesvin til et slagteri i Danmark vil det være relevant at undersøge, om besætningsejer er registreret i CHR som gruppevis leverandør. Registreringen som gruppevis leverandør vil fremgå af oplysningerne for besætningen på <https://chr.fvst.dk/> Derudover vil det fremgå af følgesedlen, der skal følge dyrene under transporten, at slagtesvinene leveres som en gruppevis leverance.

Svineflytninger

Kravet om indberetning af svineflytninger til svineflyttedatabasen er ikke KO belagt. Det er tilstrækkeligt for en besætningsejer at have egne optegnelser om flytninger i sit besætningsregister i en anden form end indberetningerne til svineflyttedatabasen. Men en besætningsejer kan godt vælge at anvende de registrerede flytninger i svineflyttedatabasen som en elektronisk optegnelse af flytninger i sit besætningsregister. Anvendes denne mulighed til at føre besætningsregister, og konstateres der

manglende registrering af flytninger eller mangelfuld registrering af flytninger, skal det bedømmes som fejl ved besætningsregistret.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.5B

Mærkning af svin og førelse af besætningsregister

Delkrav

- 1** Svin skal være forsynet med et øremærke til svin, før de forlader oprindelsesbesætningen. Dog skal svin ikke øremærkes, hvis:
  - a.** De flyttes mellem besætninger på samme CHR-nummer.
  - b.** De flyttes mellem besætninger, der er omfattet af en leveringserklæring.
  - c.** De flyttes direkte til et slagteri efter bestemmelserne om gruppevis levering af slagtesvin.
  - d.** De dør eller aflives.
  - e.** Det drejer sig om slagtesvin, der flyttes direkte, eller via et samlested, til et slagteri i Danmark fra oprindelsesbesætningen eller en besætning omfattet af en leveringserklæring. Disse svin kan i stedet for øremærkning forsynes med en skinketatovering.
- 2** Isatte øremærker må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Tabes eller ødelægges et øremærke, skal der snarest isættes et nyt øremærke med samme nummer. Dog kan tabte eller ødelagte øremærker hos svin erstattes med et øremærke med CHR-nummeret for den besætning, hvori dyret befinder sig. For indførte svin skal erstatningsøremærket dog altid være præget med identifikationskoden, som fremgår af det tabte eller ødelagte mærke. Erstatningsøremærker anvendt på samlesteder skal altid være præget med det CHR-nummer, som fremgår af det tabte eller ødelagte øremærke.
- 3** Ejeren eller brugeren af en svinebesætning, skal til stadighed føre løbende optegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Optegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 3 dage efter hændelsen. Følgende oplysninger skal fremgå af optegnelserne:
  - a.** Antal svin.
  - b.** Dato for tilflytning, antal modtagne svin og besætningsnummer for den besætning, hvorfra flytningen er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret.
  - c.** Dato for fraflytning, antal afsendte svin og besætningsnummer for den besætning, hvortil flytning er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret.
  - d.** Dato for bestilling af erstatningsøremærke samt nummeret på erstatningsøremærket og på det tabte eller ødelagte øremærke, hvis disse er forskellige.
  - e.** Identifikationskode og øvrige oplysninger anført på udenlandsk øremærke for svin indført til Danmark.
- 4** Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller NaturErhvervstyrelsen.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Ved besætningskontrol vurderes alvor ud fra typen af overtrædelse og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet.
Ved forsendelser af svin til samlesteder eller slagterier i Danmark, skal fejlprocenten beregnes ud fra det fysiske antal dyr i forsendelsen fra en besætningsejer.

Omfang Ved besætningskontrol vurderes omfanget efter i hvor høj grad, overtrædelsen har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis overtrædelsen kun har omfattet den kontrollerede besætning. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang ved besætningskontrol, da det alene er flytninger til levebrug i perioden, hvor overtrædelserne har fundet sted, der skal indgå i vurderingen. Samtlige flytninger til levebrug indgår i vurderingen, uanset om de flyttede dyr er fejlbehæftede eller ej.
Ved forsendelser af svin til samlesteder eller slagterier vil bedømmelsen af omfang altid medføre karakteren 3.

Varighed Ved besætningskontrol vurderes varighed ud fra perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

Ved forsendelser af svin til samlesteder eller slagterier vil bedømmelsen af varighed altid medføre karakteren 2.

Krav 2.5B

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Besætningsregisteret er ikke opdateret med antal dyr. 3-5 af dyrene mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke. Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Besætningsregisteret er ikke opdateret med antal dyr. 4-8 % af dyrene mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke. *</p> <p>Forsendelser med højest 30 dyr:</p> <p>3-5 af dyrene mangler et øremærke, et erstatningsøremærke eller en skinketatovering. Forsendelser med mindst 31 dyr:</p> <p>4-8 % af dyrene mangler et øremærke, et erstatningsøremærke eller en skinketatovering. *</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Besætningsregisteret er mangelfuldt - flere flytninger er ikke registreret. 6-10 af dyrene af dyrene mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke. Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Besætningsregisteret er mangelfuldt - flere flytninger er ikke registreret. 9-25 % af dyrene mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke. *</p> <p>Forsendelser med højst 30 dyr:</p> <p>6-10 dyr i forsendelsen mangler et øremærke, et erstatningsøremærke eller en skinketatovering Forsendelser med mindst 31 dyr:</p> <p>9-25 % af dyrene i forsendelsen mangler et øremærke, et erstatningsøremærke eller en skinketatovering.*</p>	<p>Besætninger med højst 30 dyr:</p> <p>Producenten vil ikke føre besætningsregister Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister Mere end 10 dyr mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke Besætninger med mindst 31 dyr:</p> <p>Producenten vil ikke føre besætningsregister Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister Mere end 25 % af dyrene mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke Forsendelser med højst 30 dyr:</p> <p>Mere end 10 af dyrene mangler et øremærke, et erstatningsøremærke eller en skinketatovering Forsendelser med mindst 31 dyr:</p> <p>Mere end 25 % af dyrene i forsendelsen mangler et øremærke, et erstatningsøremærke eller en skinketatovering</p>
OMFANG		Ingen dyr er flyttet fra den kontrollerede besætning	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger **	Der er flyttet dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED		Oplysninger noteret i besætningsregistret mellem 4. og 7. dagen efter hændelsen Overtrædelsen vedr. øremærker har fundet sted i op til 7 dage ***	Oplysninger noteret i besætningsregistret senere end 7 dage efter hændelsen. Overtrædelsen vedr. øremærker er ældre end 7 dage.	Producenten vil ikke føre besætningsregister Producenten kan ikke fremvise et besætningsregister Producenten vil ikke øremærke dyrene

Dog skal der være fejl ved mindst 4 dyr, før der skal ske en indberetning.

** Ved forsendelser af svin til samlesteder eller slagterier bedømmes omfang altid til karakteren 3

*** Ved forsendelser af svin til samlesteder eller slagterier fastsættes varighed altid til karakteren 2

Bemærkninger

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med samme dyreart registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

6.13.3 Krav 2.23 Sporbarhed

Sporbarheden skal sikres i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevarereproduktion. Landbrugere skal kunne identificere hvorfra og hvortil et dyr eller en fødevarer er leveret, og der skal etableres systemer og procedurer, hvorved disse oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger kan identificere og dokumentere, hvorfra dyr i hans besætning kommer og hvortil de er leveret. For kvæg, svin, får og geder anses dette for at være opfyldt, hvis besætningsejeren overholder de for arterne relevante krydsoverensstemmelseskrav, som er følgende: 2.1: Øremærkning af kreaturer med godkendte øremærker, 2.2: Indberetning af kvæg og deres flytning samt førelse af besætningsregister, 2.3: Registrering af husdyrbrug med kvæg, svin, får og geder i CHR, 2.4: Øremærkning af får og geder med godkendte øremærker, 2.5: Indberetning af får og geder og deres flytning samt førelse af besætningsregister og 2.5B. Mærkning af svin og førelse af besætningsregister. Kontrollen med disse krav og indberetning af overtrædelser sker under disse krav.

For andre fødevareproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder skal det kontrolleres at landbruger kan identificere hvorfra og hvortil dyrene er leveret. Landbruger skal kunne fremvise entydige oplysninger om besætningen hvorfra og hvortil dyrene er leveret, antallet af dyr der er modtaget eller leveret samt dato for levering og modtagelse. Disse oplysninger skal være overskuelige og tilgængelige og landbruger skal derfor have et system til at samle disse oplysninger. Systemet kan for eksempel bestå af købs- og salgsfakturaer eventuelt suppleret med en oversigt for at lette overskueligheden.

Hvis landbruger får leveret eller selv leverer (til andre virksomheder) fødevarer eller andre stoffer, der er bestemt til fødevarer, skal det kontrolleres, at landbruger har sikret sporbarheden, ved at kunne identificere hvorfra og hvortil produkterne leveres. Også her skal det kontrolleres, at landbruger har et system til disse oplysninger, eventuelt i form af købs- og salgsfakturaer eller en oversigt.

For direkte salg til den endelige forbruger af animalske og vegetabiliske produkter til fødevarerbrug er der ikke krav om, at landbruger skal kunne identificere aftagere.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.23

Sporbarhed af dyr og fødevarer

Delkrav

- 1** Sporbarhed skal i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled sikres for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevareproduktionen, samt for ethvert andet stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevare.
- 2** Landbrugere skal være i stand til at identificere, hvorfra de har fået leveret en fødevare eller et dyr, der anvendes i fødevareproduktionen, og ethvert stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevare. Til det formål skal der etableres systemer og procedurer, hvorved sådanne oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.
- 3** Landbrugere skal kunne identificere og etablere systemer og procedurer til identifikation af de virksomheder, hvortil deres produkter bliver leveret. Disse oplysninger skal stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning og forklares nedenfor.
- 4** Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til andre fødevareproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvorfra eller hvortil dyr er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om besætning eller anden samling af dyr, hvorfra eller hvortil dyr er leveret, samt oplysninger om antal dyr, der er leveret fra eller til besætningen samt dato herfor. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentationen skal være dækkende, umiddelbar tilgængelig og overskuelig.

- 5** For animalske produkter og vegetabiliske produkter til fødevarerbrug gælder:
- a.** Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til produkter, som stammer fra husdyr, fx mælk og æg, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra besætningen samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.
  - b.** Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til vegetabiliske produkter, som skal anvendes som fødevarer, skal primærproducenten have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra primærbedriften samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor omfattende manglerne ved sporbarheden er. Det vurderes om optegnelserne er lettere mangelfulde men helheden tilfredsstillende, eller om manglerne ved optegnelserne er mere omfattende. Hvis optegnelserne mangler helt vurderes det, hvorvidt de kan skaffes til veje. At optegnelser/dokumenter kan "skaffes til veje", betyder ikke, at oplysningerne/ optegnelserne skal kunne rekonstrueres, men at de midlertidigt ligger hos fx revisoren eller på en anden ejendom, og at de kan rekvireres derfra.

Omfang Vurderes ud fra om det er enkelte eller flere typer optegnelser/dokumenter der mangler.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe den manglende sporbarhed har varet.

Krav 2.23

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1, 2, 3, og 5:</p> <p>Ikke muligt</p> <p>Delkrav 4:</p> <p>For fjerkræ accepteres 50 % afvigelse med hensyn til antal fjerkræ i optegnelserne.</p> <p>Op til 50 % af fjerkræ mangler angivelse af race, afstamning eller særlige kendetegn</p>	<p>Optegnelse/dokument lettere mangelfuld. Helheden er tilfredsstillende</p>	<p>Optegnelser/dokumenter er mangelfulde eller mangler men kan sandsynligvis skaffes til veje</p>	<p>Optegnelser / dokumenter mangler og kan ikke skaffes til veje.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1, 2, 3, og 5:</p> <p>Ikke muligt</p> <p>Delkrav 4:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p>	<p>En enkelt optegnelse/dokument</p>	<p>Enkelt type optegnelse/dokument</p>	<p>Flere eller alle typer optegnelser/dokument er.</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1, 2, 3, og 5:</p> <p>Ikke muligt</p> <p>Delkrav 4:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Højst en måned eller varighed kan ikke fastslås</p>	<p>Højst ½ år</p>	<p>Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter</p>

6.14 ANVENDELSE OG BORTSKAFFELSE AF VETERINÆRE LÆGEMIDLER

6.14.1 Krav 2.14 Anvendelse af veterinære lægemidler

Veterinære lægemidler skal være erhvervet gennem dyrlæge, apotek eller anden virksomhed, der er godkendt af Lægemiddelstyrelsen til distribution af lægemidler. Receptpligtige lægemidler skal anvendes i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger, og de må ikke anvendes efter ordineringsperiodens udløb, medmindre de er genordnet inden for ordineringsperioden.

Dyr må ikke leveres hvis de er indgivet ikke-tilladte stoffer, har fået ulovlig behandling eller hvis ikke den fastsatte tilbageholdelsestid er overholdt. Dyr må heller ikke leveres til slagtning eller til marked for slagtedyr, hvis de indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel, som overstiger den fastsatte maksimalgrænse. Ligeledes må produkter fra dyr ikke markedsføres, sælges, overdrages, forarbejdes eller anvendes til konsum hvis de indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel over den fastsatte maksimalgrænseværdi, eller indeholder rester af stoffer, der stammer fra ulovlig behandling. Ved ulovlig behandling forstås anvendelse af ikke-tilladte stoffer eller produkter samt anvendelse af øvrige lægemidler til andre formål eller på anden måde end fastsat i gældende regler.

KONTROLMETODE

Dette krav kontrolleres såvel fysisk i besætningen som administrativt. Den fysiske kontrol består af dokumentkontrol (landbrugers medicinoptegnelser) og gennemgang af medicinbeholdningen i besætningen (delkrav 1).

Den administrative kontrol består af gennemgang af eventuelle prøveresultater for restkoncentrationer over grænseværdier og ikke-tilladte stoffer udtaget i besætningen og/eller på slagteri. Fødevarestyrelsen har implementeret et overvågningsprogram for restkoncentrationer og ikke-tilladte stoffer i dyr og fødevarer, og dette program er baseret på prøveudtagning (blod, urin, mælk, kød, æg etc.) i besætninger og på slagteri, mejeri etc. Disse prøveresultater samt faglig vurdering (udført af Fødevarestyrelsens dyrlæger) benyttes i vores kontrol af krydsoverensstemmelseskrav 2.14. Prøveresultater samt faglig vurdering rekvireres fra Fødevarestyrelsen og på baggrund af disse oplysninger vurderes det, om der er sket en overtrædelse af et eller flere af delkravene (delkrav 2-6).

Krydsoverensstemmelseskrav 2.14 Veterinære lægemidler

Delkrav

- 1** Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at bruge veterinære lægemidler korrekt i henhold til den relevante lovgivning:
  - a.** Der må kun anvendes lægemidler, som dyreejeren har erhvervet gennem dyrlæge, apotek eller anden virksomhed, der er godkendt af Lægemiddelstyrelsen til distribution af lægemidler.
  - b.** Receptpligtige lægemidler til dyr skal anvendes i overensstemmelse med dyrlægens anvisning.
  - c.** Lægemidler til dyr må ikke anvendes efter ordineringsperiodens udløb, medmindre de er genordineret inden for ordineringsperioden.
- 2** Enhver, der markedsfører fødevarerproducerende dyr er forpligtet til kun at levere dyr eller produkter fra dyr, som
  - a.** Ikke har fået indgivet ikke-tilladte stoffer,

- b. ikke har været underkastet ulovlig behandling³⁹, og
- c. For hvilke den fastsatte tilbageholdelsestid er overholdt

3 Fødevarerproducerende dyr, der indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel, som overstiger den fastsatte maksimalgrænseværdi, må ikke leveres til slagting eller til marked for slagtedyr.

4 Fødevarerproducerende dyr, der er indgivet forbudte eller ikke-tilladte stoffer, herunder dyr, som har gennemgået terapeutisk eller zooteknisk behandling, og hvor behandlingen er sket i strid med betingelserne herfor, må ikke have ophold i en besætning, medmindre dyrene er under offentlig kontrol, og dyrene må ikke markedsføres.

5 Produkter, som stammer fra fødevarerproducerende dyr, herunder kød, mælk, æg og honning, må ikke markedsføres, sælges, overdrages, forarbejdes eller anvendes til konsum, hvis de

- a. indeholder restkoncentrationer af et tilladt veterinært lægemiddel over den fastsatte maksimalgrænseværdi, eller
- b. indeholder rester af stoffer, der stammer fra ulovlig behandling.

6 Produkter, som stammer fra fødevarerproducerende dyr, der har været behandlet i strid med punkt 2 må ikke markedsføres, sælges, overdrages eller forarbejdes med henblik på konsum.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor **Anvendelse:** Vurderes ud fra om det anvendte lægemiddel er lovligt men anvendt forkert (andet tidsrum eller dosis eller til andre dyregrupper end angivet), eller om lægemidlet er ulovligt erhvervet eller forbudt.
Levering: Vurderes ud fra om resterne er fra et lovligt, ulovligt erhvervet eller et forbudt lægemiddel. Derudover lægges der vægt på, om den ansvarlige har foretaget tilbagetrækning.

Omfang **Anvendelse:** Vurderes ud fra antallet af lægemidler der er omfattet af overtrædelsen.
Levering: Karakteren følger alvorskarakteren.

Varighed **Anvendelse:** Vurderes ud fra hvor længe overtrædelse har fundet sted.
Levering: Karakteren følger alvorskarakteren.

Krav 2.14

³⁹ Ulovlig behandling er anvendelse af ikke-tilladte stoffer eller produkter samt anvendelse af øvrige lægemidler til andre formål eller på anden måde end fastsat i gældende regler.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lovligt lægemiddel efter dyrlægens tidligere forskrifter, uanset at dyrlægen ved ny anvisning har ændret til andet lægemiddel.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige straks har foretaget tilbagetrækning.</p> <p>Andre formildende omstændigheder</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):Anvendelse af lovligt erhvervet lægemiddel i et andet tidsrum eller anvendelse af anden dosis end anvist men til samme dyregruppe.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige ikke straks har foretaget tilbagetrækning.</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lovligt erhvervet lægemiddel til andre dyregrupper end anvisningen foreskriver.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rest af et ulovligt erhvervet men ellers lovligt lægemiddel (ikke gennem apotek eller dyrlæge, men fx fra udland eller 3. mand)</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af ulovligt erhvervet eller et forbudt lægemiddel.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med forbudte lægemiddelrester, eller overtrædelser vedr. flere lægemidler, uafhængigt af lægemidlets art/mængde</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1 (anvendelse): 1-2 lægemidler og hvor der er givet 1 i alvor</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): 1-2 lægemidler, hvor der ikke er givet 1 i alvor</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): 3-5 lægemidler</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): 5 eller flere lægemidler</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Inden for seneste uge</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Inden for seneste 2-4 uger</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Inden for seneste 1-6 mdr.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Ud over seneste 6 mdr.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed</p>

6.14.2 Krav 2.20 Håndtering af affald fra medicinanvendelse

Landbrugere skal sørge for at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås. Efter ordineringsperiodens udløb er receptpligtige lægemidler til dyr affald, der skal bortskaffes. Bortskaffelse kan ske til apoteket. Indtil bortskaffelsen skal medicinresterne opbevares således at kontaminering undgås.

KONTROLMETODE

Det kontrolleres, at landbrugeren har procedurer for bortskaffelse af medicinaffaldet og at det opbevares på en måde så kontaminering undgås.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.20

Håndtering af affald fra medicinanvendelse

Delkrav

- 1 Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvorvidt lægemidlet er lovligt, ulovligt erhvervet eller forbudt, samt ud fra hvor stor risikoen er for fødevarer sikkerheden.

Omfang Hvis der er givet karakteren 1 eller 4 i alvor følger omfangskarakteren disse, dog kan der være formildende omstændigheder. Hvis der er givet karakteren 2 eller 3 i alvor vurderes omfangskarakteren ud fra hvor stor mængde affald/farlige stoffer der er tale om.

Varighed Hvis der er givet karakteren 1 eller 4 i alvor følger omfangskarakteren disse, dog kan der være formildende omstændigheder. Hvis der er givet karakteren 2 eller 3 i alvor vurderes varighedskarakteren ud fra hvor længe lægemidlet er opbevaret ud over ordineringsperioden.

Krav 2.20

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Lægemidler med udløbet ordinationsperiode, som ikke har været i risiko for at blive anvendt Ingen risiko for fødevarer sikkerhed	Lægemidler med udløbet ordinationsperiode Ingen eller lille risiko for fødevarer sikkerhed	Ulovligt erhvervede lægemidler (ikke gennem apotek eller dyrlæge men fx fra udland eller 3. mand) eller forbudte lægemidler Risiko for fødevarer sikkerhed	Stor risiko for fødevarer sikkerhed. Hvis formildende omstændigheder, karakter 3.
OMFANG	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang	Ikke stor mængde	Stor mængde	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang Hvis formildende omstændigheder, karakter 3
VARIGHED	Lægemiddel er tydeligvis glemt. Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed	Lægemidlet opbevaret 1-5 dage ud over ordinationsperioden og det er tydeligt at medicinen skal destrueres. Opbevares adskilt fra øvrig medicin. Hvis ikke opbevares adskilt: karakter 3	Lægemiddel opbevaret ud over 5 dage. Hvis lægemiddel tydeligvis glemt gives karakteren 1 (ingen risiko for fødevarer sikkerheden)	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed. Hvis formildende omstændigheder, karakter 3

6.15 FODER OG FODERTILSÆTNINGSSTOFFER

For krydsoverensstemmelseskontrol af foder og fodertilsætningsstoffer henvises til "Kontrolinstruks for foder- og hygiejnekontrol ved primærproduktion af foder og fødevarer" fra januar 2014".

6.16 KRAV 2.21

TILBAGETRÆKNING AF SUNDHEDSSKADELIGE FØDEVARER SAMT AFHJÆLPNING AF PROBLEMER VED OFFENTLIG KONTROL

Hvis en landbruger får mistanke om eller bliver bekendt med, at fødevarer sikkerheden ikke lever op til kravene for en fødevarer, som landbrugers virksomhed har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, skal han sørge for straks at trække produktet tilbage fra markedet. Landbrugeren skal ligeledes underrette Fødevarerstyrelsen. Hvis en landbruger underrettes om problemer, konstateret ved den offentlige kontrol, med betydning for fødevarer sikkerheden, skal han træffe passende afhjælpende foranstaltninger. Dette gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten,

og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan f.eks. være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, a landbruger er bekendt med hvilke procedurer der skal iværksættes, hvis der er mistanke om, at fødevarer sikkerheden er truet for et eller flere produkter fra hans virksomhed. Hvis der hos landbruger er eller har været reelle tilfælde, hvor landbruger burde have trukket en fødevare tilbage, kontrolleres det, at landbruger har iværksat tilbagetrækning og underrettet Fødevarestyrelsen. Hvis ikke der har været reelle tilfælde, spørges ind til om landbruger kan redegøre for procedurerne for tilbagetrækning.

Hvis der ved offentlig kontrol, f.eks. i besætningen eller på slagteri, er konstateret problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, skal det kontrolleres, at landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger. Konstaterede problemer der kan have betydning for fødevarer sikkerheden er f.eks. salmonella, campylobacter, BSE, listeriose, tuberkulose, brucellose og aviær influenza.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.21 - Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer samt afhjælpning af problemer ved offentlig kontrol.

Delkrav

- 1** Hvis en landbruger antager eller har grund til at antage, at en fødevare, som virksomheden har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke overholder kravene til fødevarer sikkerhed, og fødevarer ikke umiddelbart kontrolleres af denne fødevarer virksomhed, træffer han straks forholdsregler med henblik på at trække den pågældende fødevare tilbage fra markedet og informerer de kompetente myndigheder (den lokale kontrolenhed) herom.
- 2** Landbrugeren skal straks underrette de kompetente myndigheder, hvis han antager eller har grund til at antage, at en fødevare, virksomheden markedsfører, kan have sundhedsskadelig virkning på mennesker. Lederen underretter de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes, for at afværge, at den endelige forbruger udsættes for risiko, og må ikke forhindre nogen i eller afskrække nogen fra i overensstemmelse med national ret og retspraksis at samarbejde med de nationale myndigheder, hvis dette kan forebygge, reducere eller eliminere risiko ved en fødevare.
- 3** Landbrugeren samarbejder med de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes med henblik på at undgå eller mindske risiciene ved de fødevarer, virksomheden leverer eller har leveret.

- 4 Landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol.
- a. Forpligtelsen til at træffe passende afhjælpende foranstaltninger gælder både problemer, konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten, og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan fx være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra om landbruger kan redegøre for tilbagetrækningsprocedurer og om landbruger har iværksat tilbagetrækning og underretning af Fødevarestyrelsen ved mistanke eller konstatering af at fødevarer sikkerheden er truet. Ved problemer konstateret ved offentlig kontrol vurderes alvoren ud fra om landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger.

Omfang Vurderes ud fra mange besætninger ud over den kontrollerede, der er omfattet af overtrædelsen.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe besætningen har eksisteret og ud fra om landbruger vil samarbejde med Fødevarestyrelsen eller ej.

Krav 2.21

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Har ikke haft mistanker men kan ikke på tilfredsstillende vis gøre rede for proceduren for tilbagetrækning	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods relevante tegn på, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke foretaget afhjælpende foranstaltninger i forhold til konstaterede problemer ved tidligere offentlig kontrol	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods viden om, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke efterkommet påbud om afhjælpende foranstaltninger

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG		Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet produkt/dyr fra den kontrollerede besætning.	Gives hvis overtrædelsen har omfattet produkt/dyr fra en anden besætning ud over den kontrollerede	Gives hvis overtrædelsen omfatter produkter/dyr fra flere end to besætninger
VARIGHED		Nyetablet besætningsejer (etableret for højst en måned siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen, eller varighed kan ikke fastslås	Nyetablet besætningsejer (etableret for højst ½ år siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen	Landbruger vil generelt ikke samarbejde med Fødevarestyrelsen

Bemærkninger

Kravet er ikke gældende for pelsdyr.

Vedrørende delkrav 4 tolker Fødevarestyrelsen det således, at delkravet kan være relevant i sammenhæng med alle regler i hygiejneforordningerne (EF) nr. 852/2004 og 853/2004, uanset om disse regler er KO-belagt. Det vil sige, at landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarerens sikkerhed, der konstateres ved den offentlige kontrol. Hvis det efterfølgende konstateres, at landbrugeren ikke har truffet de afhjælpende foranstaltninger, vil dette være en overtrædelse af kravet, uanset om bestemmelsen, der ikke var overholdt i første omgang, er omfattet af krydsoverensstemmelse. Manglende stibundsprøver til kortlægning af salmonella i svinebesætninger betragtes ikke som en KO-overtrædelse.

6.17 KRAV 2.22 FOREBYGGELSE AF SMITSOMME SYGDOMME

En besætningskontakt til andre besætninger og det omkringliggende miljø udgør en risiko for indslæbning og udbredelse af smitsomme sygdomme. Specielt zoonoser, som er sygdomme, som kan angribe både dyr og mennesker, truer fødevarerens sikkerhed. Kontakten med omgivelserne skal, hvor det er muligt, indskrænkes, men ved nødvendig og uundgåelig kontakt skal risikoen for overførsel af smitte reduceres. Landbrugere skal træffe passende foranstaltninger til at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer. Dette skal gøres ved blandt andet at indføre procedurer for hygiejne ved besøg i besætningen, ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr i besætningen og ved at indberette formodede udbrud af smitsomme sygdomme til myndighederne.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at der ved ind- og udgang fra besætningsområdet er mulighed for at vaske hænder og rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningen. Det skal ligeledes kontrolleres, at landbrugeren ved indkøb af dyr til besætningen, har undersøgt leverandørbesætningens sygdomsstatus, og hvis denne er ukendt eller lavere end besætningens egen status, skal det sikres, at landbruger har truffet foranstaltninger, der forhindrer en eventuel smitte til den øvrige besætning. Dette kan for eksempel være ved at sætte de nyindkøbte dyr i karantæne. Det skal ligeledes kontrolleres, at der er mulighed for isolation af syge dyr, ligesom affald, der har været i kontakt med syge dyr håndteres således, at der ikke er risiko for smitte. Endelig skal det kontrolleres, at der i besætningen foretages skadedyrsbekæmpelse.

Vurderingen af, om KO-kravet er opfyldt omfatter mange delelementer og den endelige bedømmelse, vil altid være en samlet vurdering af disse.

I tilfælde af, at der er tale om forhold, som ikke umiddelbart kan konstateres, vil det oftest være tilstrækkeligt, at ejer mundtligt kan komme med en tilfredsstillende redegørelse, f.eks. for smittebeskyttelsesprocedurer.

Vedr. **punkt h** understreges det, at smittefarligt affald, herunder døde dyr, indtil afhentning skal forblive på ejendommen og placeres under hensyntagen til at undgå smitte og anden forurening af staldområder.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.22 – Forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer.

Delkrav

- 1** Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer, bl.a. ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr og indberette formodede udbrud af sådanne sygdomme til myndighederne. Ved vurdering af, om kravet er overholdt, vil der typisk blive taget udgangspunkt i følgende elementer:
  - b.** Ved ind- og udgang fra besætningsområdet skal der være umiddelbar mulighed for at vaske hænder.
  - c.** Ved ind- og udgang fra besætningsområdet skal der være umiddelbar mulighed for at rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningsområdet.

- d. Personer, herunder specielt staldpersonale, med zoonotiske lidelser må ikke have kontakt med besætningens dyr.
- e. Besøgende som skal ind i besætningsområdet bør oplyses om besætningens sygdomsstatus.
- f. Hvis der indkøbes dyr til besætningen, skal leverandørbesætningens sygdomsstatus søges oplyst.
- g. Hvis der indkøbes dyr med ukendt, tvivlsom eller lavere sygdomsstatus end besætningens, skal disse anbringes uden kontakt til besætningens øvrige dyr, eller der skal træffes andre foranstaltninger, der forhindrer en eventuel smitteudbredelse til besætningens øvrige dyr.
- h. Transporter til og fra ejendommen skal kunne foregå uden, at besætningen udsættes for unødigt smitterisiko⁴⁰.
- i. Affald, der har været i kontakt med syge dyr, fx strøelse eller foderrester skal håndteres, så det ikke udgør en smitterisiko. Døde dyr og affald, der skal afhentes af biler fra et forarbejdningsanlæg, skal placeres på god afstand af besætningsområdet eller ved anden indretning placeres, så smitte undgås.⁴¹
- j. Hvis der i en besætning optræder symptomer, som er forenelige med en anmeldeligt sygdom, som kan overføres til mennesker gennem fødevarer, er den besætningsansvarlige forpligtet til at kontakte en dyrlægepraksis eller Fødevarestyrelsen og oplyse om symptomerne.
- k. Sygdomsramte dyr skal kunne isoleres fra besætningens øvrige dyr.
- l. Der skal gennemføres skadedyrsbekæmpelse.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra omfanget af manglerne for god besøgshygiejne (delkrav 1a-1b). Vurderes ud fra manglerne ved forholdsregler ved sygdom hos personale (delkrav 1c). Vurderes ud fra om enkelte, flere eller alle elementer af smittebeskyttelsen mangler (delkrav 1d-1k).

Omfang Vurderes ud fra antallet af mangler. Der lægges vægt på om manglerne er få og tilfældige eller om de er omfattende eller konsekvente.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe manglerne har stået på.

⁴⁰ For yderligere information om relevante sygdomme, henvises til [Lov om hold af dyr nr. 432 af 9. juni 2004](#) og [Bekendtgørelse nr. 954 af 13. oktober 2005 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr](#).

⁴¹ Afstanden beror på en konkret vurdering af forhold omkring ejendommen.

Krav 2.22

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>a-b: vanskelig besøgshygiejne</p> <p>c: ingen forholdsregler ved akut sygdom hos personale</p> <p>d-g: enkelte dele af ekstern smittebeskyttelse ikke på plads</p> <p>h-k: enkelte dele af intern smittebeskyttelse ikke på plads</p>	<p>a-b: installationer til besøgshygiejne ude af drift</p> <p>c: sene forholdsregler ved sygdom hos personale</p> <p>d-g: flere dele af ekstern smittebeskyttelse ikke på plads</p> <p>h-k: flere dele af intern smittebeskyttelse ikke på plads</p>	<p>a-b: installationer til besøgshygiejne ikke etableret</p> <p>c: ingen forholdsregler ved kroniske tarm, lunge- og hudlidelser hos personale</p> <p>d-g: konsekvent mangel på ekstern smittebeskyttelse</p> <p>h-k: konsekvent mangel på intern smittebeskyttelse</p>
OMFANG		Mangler er få og tilfældige	Mangler er omfattende	Mangler er konsekvente
VARIGHED		Mangler er opstået indenfor de sidste 12 uger eller varighed kan ikke fastslås	Mangler er opstået for mere end 12 uger siden og for højst ½ år siden	Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

FAGINSTRUKS NR. 14

Krav 3.1 – 3.10, 2.3 – 2.5, 2.7 – 2.10, 2.14, 2.20 – 2.28

Kontrolordning 5050_15 (Centralstøvsugerer)

Version juli, 2015

MED DYREVELFÆRD OG DYRESUNDHED
I FÅRE- OG GEDEBESÆTNINGER

FÅR og gede-instruks 2015	291
1 Indledning.....	295
2 Formål.....	295
3 Overtrædelser af dyrevelfærdsområdet	295
4 Kontrolbesøget	296
4.1 Forberedelse til kontrolbesøget	296
4.2 Kontrolbesøgets indledning	296
4.3 Kontrolbesøgets gennemførelse	296
4.4 Efter kontrolbesøget	297
5 Kontrolpunkter	297
5.1 Krav 3.1 Personale	297
5.2 Opstaldning	298
5.2.1 Krav 3.5 Rum og bygninger	299
5.2.2 Krav 3.4 Bevægelsesfrihed	300
5.2.3 Krav 3.5 Belysning - alle landbrugsdyr	303
5.3 Krav 3.4 og 3.6 Udegående dyr	304
5.4 Krav 3.7 Mekanisk udstyr	308
5.5 Krav 3.8 Foder og vand	310
5.6 Krav 3.10 Operative indgreb	312
5.6.1 Halekupering	313
5.6.2 Kastration	314
5.6.3 Afhorning	314
5.6.4 Øremærkning	315
5.7 Krav 3.2 Tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr	316
5.7.1 Sygesti	316
5.8 Krav 3.9 Avlsmetoder	320
5.9 Krav 2.24, 3.3 og 2.32 Optegnelser	321
5.9.1 Krav 2.24 Medicinoptegnelser	321
5.9.2 Krav 3.3 Optegnelser over døde dyr	325
5.9.3 Krav 2.24 og 2.32 Optegnelser over analyseresultater	327
5.9.4 Krav 2.24 Optegnelser over kontrolrapporter	331
5.10 Mærkning og registrering	331
5.10.1 Krav 2.3 Registrering i CHR	332

5.10.2	Krav 2.4 Øremærkning	333	
5.10.3	Krav 2.5 Registrering samt førelse af besætningsregister, herunder flytninger af dyr		334
5.10.4	Krav 2.23 Sporbarhed	334	
5.11	Anvendelse og bortskaffelse af veterinære lægemidler		336
5.11.1	Krav 2.14 Anvendelse af veterinære lægemidler		336
5.11.2	Krav 2.20 Håndtering af affald fra medicinanvendelse		339
5.12	Foder og fodertilsætningsstoffer	341	
5.13	Krav 2.21 Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer		341
5.14	Krav 2.22 Forebyggelse af smitsomme sygdomme		344
5.15	Krav 2.7 Mistanke om TSE hos et får eller en ged	346	
5.16	Krav 2.9 Offentligt tilsyn pga. mistanke om TSE	348	
5.17	Krav 2.10 Samhandel med får og geder	349	
5.18	Krav 2.25 Sundhedskrav for produktion af mælk og colostrum	350	
5.19	Krav 2.26 Brucellose og tuberkulose i mælkeleverende besætninger		352
5.20	Krav 2.27 Lokaler og udstyr til mælkeproduktion	354	
5.21	Krav 2.28 Hygiejne under malkning og indsamling		356

7

KONTAKTPERSONER & INFO

Emilie Sloth Jordbrugskontrol
3395 1406 emslot@naturerhverv.dk

Anne-Lise Jensen Kontrolafdeling Odense
6188 7944 anlije@naturerhverv.dk

Tine Flarup Kontrolafdeling Randers
6188 7945 tinfla@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-593-0

8 INDLEDNING

Denne instruks er skrevet til de kontrollører fra NaturErhvervstyrelsen, der skal udføre kontrol med krydsoverensstemmelse i besætninger med får og geder. Der vil ske en løbende revision af instruksen, som meddeles kontrollørerne.

9 FORMÅL

Formålet med krydsoverensstemmelseskontrollen i besætninger med får og geder er at kontrollere, at landbrugere, der modtager direkte støtte eller tilskud efter visse ordninger under landdistriksprogrammet, opfylder de betingelser indenfor sundheds- og dyrevelfærdsområdet der kræves, for at kunne modtage den fulde støtte.

Formålet med sundhedskravene er, at sikre sporbarhed ved f.eks. sygdomsudbrud, og at sikre folke-, dyre- og plantesundhed.

Formålet med dyrevelfærdskravene er at sikre, at alle landbrugsdyr huses, fordres, vandes, plejes etc. på en måde, der tilgodeser deres behov og velfærd, og som sikrer, at dyrene ikke lider nød.

Der findes mange nationale bestemmelser indenfor både sundheds- og dyrevelfærdsområdet, som ikke er omfattet af krydsoverensstemmelse. I denne instruks fokuseres der udelukkende på de bestemmelser der er omfattet af krydsoverensstemmelse.

Reglerne om krydsoverensstemmelse erstatter ikke det almindelige strafferetlige system.

Derfor vil der for forhold, som er en overtrædelse af krydsoverensstemmelse, både ske støttetæk samt eventuelt også bødestraf og politianmeldelse, hvis reglerne om krydsoverensstemmelse er knyttet til en straffebestemmelse, der foreskriver, at landbrugeren kan straffes med bøde eller politianmeldelse.

10 OVERTRÆDELSER AF DYREVELFÆRDSOMRÅDET

I vurderingen af alvoren for overtrædelser af dyrevelfærdskravene sondres der imellem "**væsentlig ulempe**", "**uforsvarlig behandling**", "**groft uforsvarlig behandling**" eller "**mishandling**". Ved sondringen mellem ovenstående fire grupper kan følgende vurderinger som hovedregel lægges til grund:

Væsentlig ulempe er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd. F.eks. stilles der i loven krav om, at udstyr til fodring og vanding skal være udført og anbragt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand. I situationer, hvor denne bestemmelse ikke er opfyldt, f.eks. fordi fodertruget er anbragt sådan, at der kan ske forurening med jord eller gødning, vil der normalt være tale om, at forholdet vurderes som væsentlig ulempe.

Uforsvarlig behandling af dyr er forhold, hvor der normalt ikke er baggrund for at anmelde forholdet til politiet, hvis det rettes straks.

Grovere uforsvarlig behandling af dyr og visse typer af uforsvarlig behandling af dyr skal anmeldes til politiet. Et eksempel kan være et dyr med en smertefuld kronisk lidelse, der ikke er i sygesti, behandlet, tilset af en dyrlæge eller aflivet i tide.

Mishandling er endnu alvorligere end grovere uforsvarlig behandling og skal altid anmeldes til politiet. Det kan f.eks. være tilfælde af vanrøgt, hvor dyr er døde eller stærkt påvirkede af sult og tørst pga. manglende pasning.

Til hjælp til en ensartet bedømmelse af overtrædelser af dyrevelfærdskravene er der, hvor det er relevant, beskrevet retningslinjer for bedømmelse af alvoren.

11 KONTROLBESØGET

11.1 FORBEREDELSE TIL KONTROLBESØGET

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser. Der foretages opslag i følgende:

- CHR-registret for information om antal dyr, dyrearter og flytninger registreret for besætningen.
- Vetstat for information om besætningens medicinforbrug.
- Oracle for information om tidligere besøg og/eller sanktioner fra besøg.

Opmærksomheden henledes ligeså på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået en ny ejer siden udpegningen. Div. telefonnumre medtages. Der kan ofte være en del mobiltelefonnumre tilknyttet en besætning.

Se også den generelle kontrolinstruks for forberedelse af kontrollen.

11.2 KONTROLBESØGETS INDLEDNING

Kontrolbesøg skal foretages uanmeldt. Mange fåre- og gedebesætninger er mindre hobbyhold, hvor ejeren muligvis ikke kan træffes hjemme i dagtimerne. Hvis der er tale om mere end to forgæves besøg, følges de retningslinjer, der også fremgår af den generelle instruks.

11.3 KONTROLBESØGETS GENNEMFØRELSE

Alle dyr i besætningen skal tilses, såvel dyr der går ude som dyr på stald. Det er ikke nødvendigt at se alle dyr stående eller i bevægelse, men hvis et dyr er mærket op eller isoleret grundet sygdom, skal disse dyr tilses nøjere, f.eks. ved at kontrollanten eller ejeren går ind til dyret og prøver at få det op at stå. Dette gælder også, hvis dyr ”putter sig” eller udviser afvigende adfærd. Det er vigtigt at have særlig fokus på unge og gamle dyr. Ligeledes er det vigtigt at have fokus på rivalisering.

Det er hensigtsmæssigt, at danne sig et overblik over forholdene i besætningen inden evt. fejl og mangler påpeges, idet den gode dialog derved opretholdes. Besætningen gennemgås med tjeklisten som grundlag. Det er vigtigt, at alle felter udfyldes, og at det af bemærkninger nøje fremgår, hvad der er observeret og gennemgået under besøget.

Optegnelser over døde dyr og medicinsk behandling kan kontrolleres enten ved besøgets start eller mere naturligt ved besætningsgennemgangens afslutning. Endvidere skal korrekt aflivning kontrolleres i forbindelse med afslutning af besøget om muligt ved at bese evt. aflivede dyr på pladsen for afhentning af døde dyr. Aflivningsprocedurer gennemgås med ejeren.

11.4 EFTER KONTROLBESØGET

Der henvises til den generelle kontrolinstruks kapitel 8.

12 KONTROLPUNKTER

12.1 KRAV 3.1 PERSONALE

Det skal kontrolleres, hvorvidt der er et tilstrækkeligt antal personer, med relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, til at varetage pasningen med dyrene. Dette skal sikre, at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt. Det er ikke nok, at landbrugeren alene har kendskab til gældende lovgivning på dyreværnsområdet. Alle personer, der varetager pasningen, skal have de relevante færdigheder. Det er landbrugeren ansvar at sikre sig, at de personer, der varetager pasningen af dyrene, har modtaget instruktion og vejledning om relevant lovgivning.

KONTROLMETODE

Der spørges ind til antallet af personer, der varetager pasningen af dyrene og disse personers uddannelse. Det vurderes ved besigtigelse af dyrene i besætningen, om dyrene fremstår velpassede. Derudover spørges der ind til rutiner vedrørende pasningen, og det er en god idé både at snakke med landbrugeren og dennes medhjælpere.

På denne måde kan det bedre vurderes, om alle, der har med dyrenes pasning at gøre, har forståelse og kendskab til dyrenes pasning, pleje og velfærd.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.1 – Alle landbrugsdyr, personale

Delkrav

- 1** Dyrene skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, således at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvorvidt dyrene fremstår velpassede, eller om dyrenes velfærd har lidt overlast pga. utilstrækkeligt antal personale eller utilstrækkeligt uddannet personale.

Omfang Vurderes efter, hvor stor en del af personalet, der ikke har de nødvendige kvalifikationer.

Varighed Vurderes efter, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt. Bedriften bærer præg af manglende overblik og forståelse for dyrenes velfærd/pasning, og personalet har ikke modtaget vejledning eller kun mangelfuld vejledning om lovgivningen vedrørende dyreværn.

Krav 3.1

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Situationer, hvor der i besætningen er et utilstrækkeligt antal personale, eller hvor personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt, men hvor dyrene er velpassede	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling af dyr	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr
OMFANG	Bedriften og dyrene fremstår som velpasset	En mindre del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	En større del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	Alt personale mangler de nødvendige kvalifikationer
VARIGHED	Besætningsejeren bringer straks forholdet i orden	Kortere end ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.2 OPSTALDNING

12.2.1 Krav 3.5 Rum og bygninger

De rum og bygninger, hvor dyr holdes, samt bokse og udstyr, dyrene kommer i kontakt med, skal være opført af materialer, som er uskadelige for dyrene, og de skal kunne rengøres og desinficeres effektivt. Desuden skal rum og udstyr til fastgørelse af dyr være konstrueret og vedligeholdt på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade. Endelig skal luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, at rum, stalde, bokse, gulve etc. er velvedligeholdte, og at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, som dyrene kan komme til skade på. Det er ikke ualmindeligt, at der i indhegninger til får og geder ligger gammelt byggeaffald eller redskaber, der p.t. ikke er i brug. Det skal vurderes, om dyrene har lidt skade, eller kan er risiko for, at dyrene kan komme til skade ved at opholde sig i indhegningen. Hvis der konstateres skader på dyrene, er der som hovedregel tale om uforsvarlig behandling af dyr, og der skal tilkaldes en dyrlæge med henblik på en veterinærfaglig vurdering.

Det vurderes også, hvordan staldens indeklime er. Det bemærkes, om øjne og/eller luftveje irriteres på grund af høj støvmængde eller højt niveau af f.eks. ammoniak. Også staldens temperatur vurderes. Ved tvivl foretages der målinger.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5

Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav

- 1 De materialer, der anvendes til opførsel af rum, hvor dyr holdes, navnlig til konstruktion af bokse og udstyr, som dyrene kan komme i kontakt med, må ikke være skadelige for dyrene og skal kunne rengøres og desinficeres effektivt.
- 2 Rum og udstyr til fastgørelse af dyr skal konstrueres og vedligeholdes på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade.
- 3 Luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter skal holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra risikoen for, at dyrene kan komme til skade, samt hvorvidt der er sket skade på dyrene.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig staldindretning, men der ses ingen skader på dyrene.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig staldindretning, og der ses skader som følge af dette på dyrene. Omfanget og arten af skader kan dog være så alvorligt, at forholdet må karakteriseres som groft uforsvarlig.

Krav 3.5

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Få dyr oplever risiko for skader. Ingen dyr har skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene Delkrav 1, 3 og 4: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 2 % af alle dyr i besætningen	Op til ca. 10 % af alle dyr i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af alle dyr i besætningen	Mere end ca. 50 % af alle dyr i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som straks rettes	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.2.2 Krav 3.4 Bevægelsesfrihed

Rum og arealer, hvor dyr holdes, skal være indrettet således, at dyrets behov tilgodeses. Her tænkes især på, at dyrene skal have den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og drikke samt hvile.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle dyr - både ungdyr samt voksne dyr - har den fornødne bevægelsesfrihed til at

optage foder og vand. Det skal også kontrolleres, at alle dyr har mulighed for at rejse eller lægge sig uden besvær.

Adoptionsbokse:

Fiksering af får, der skal adoptere lam, sker typisk i bokse ved, at fårets hoved fastholdes i en åbning i boksen, der spærres delvis, så hovedet ikke kan føres tilbage. Boksens side kan være af tremmer eller beklædt med plader. Opbinding af får med reb i en boks kan også ses. Fikseringen medfører at fårene ikke kan vende sig og eventuelt ikke kan klø sig i hovedet eller på bagkroppen.

Fødevarestyrelsen har bedt Det Veterinære Sundhedsråd om en udtalelse vedrørende anvendelse af adoptionsbokse eller tilsvarende fikseringsmåder med det formål, at overkomme et moderfårs modvilje mod at lade sig die af egne eller fremmede lam.

Sundhedsrådet finder: "at under forudsætning af, at en fiksering af amme får er så kortvarig som muligt (maksimalt 3-5 dage) og med en samtidig tilsikring af, at fåret frit kan lægge sig, indtage foder og vand, samt med en sufficient overvågning af både amme får og lam, vil de i udtalelsen beskrive metoder, uanset den derved påførte begrænsede grad af ulempe, være forsvarlige og omsorgsfulde overfor moder får og lam og være i overensstemmelse med anerkendte praktiske erfaringer i Danmark og i udlandet."

To typer adoptionsbokse til får, der umiddelbart lever op til Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse, idet fårene kan rejse og lægge sig, samt har adgang til foder og vand.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.4

Alle landbrugsdyr, bevægelsesfrihed

Delkrav:

- 1 Rum eller arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses. Det skal herunder sikres, at dyret har den fornødne bevægelsesfrihed også under optagelse af foder og drikke og ved hvile. Dette finder tilsvarende anvendelse på bindsel, tøj og lignende indretninger.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes bevægelsesfrihed er indskrænket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Overbelægning i en enkelt eller enkelte bokse.

Groft uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for dyrene i besætningen på grund af overbelægning i boksene eller på grund af uhensigtsmæssig udformning af bindsler, tøj og lignende, dog ikke i en grad, der medfører, at ikke alle dyr kan finde hvile eller rejse eller lægge sig uden stort besvær.

Situationer, hvor der generelt i besætningen eller i enkelte bokse ses så voldsom overbelægning, at dyrene ikke har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder eller drikke, samt at det ikke er alle dyr, der kan finde plads til hvile, må som hovedregel betegnes som groft uforsvarlig behandling af dyr af en sådan alvor, at forholdet skal anmeldes til politiet.

Krav 3.4

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p> <p>Delkrav 2: Ikke muligt</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som vedr. max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til ca. 10 % af dyrene i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene i besætningen	Mere end ca. 50 % af dyrene i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.2.3 Krav 3.5 Belysning - alle landbrugsdyr

Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent lys eller permanent mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

KONTROLMETODE

Ved gennemgang i besætningen kontrolleres det, at dyrene ikke holdes i hverken permanent lys eller mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt med vinduer til at opfylde kravet ved hjælp af naturligt lys, skal der være en passende kunstig belysning. Hvis kunstig belysning benyttes, spørges ind til, hvornår dette lys tændes og slukkes, og om dette gøres manuelt eller ved hjælp af en timer.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5

Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav

- 1 Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent mørke eller være udsat for kunstigt lys uden passende afbrydelser. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene holdes i konstant kunstig belysning uden passende afbrydelser (under ca. 6 timer om dagen).

12.3 KRAV 3.4 OG 3.6 UDEGÅENDE DYR

For udegående dyr gælder de samme krav som for dyr holdt inde i staldbygninger. I tillæg gælder, at alle udegående dyr skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici samt sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov. At dyrene skal være sikret mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov betyder i praksis, at udgående dyr i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr skal have adgang til et tørt leje i læskur eller bygning, ligesom de skal være forberedt på at gå ude i vinterperioden. I praksis betyder dette, at dyrene skal have udviklet et kraftigt og tæt hårlag, og de skal være ved godt huld. Dyrene skal i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr tilføres supplerende foder, så det gode huld opretholdes. De arealer, som udegående dyr opholder sig på i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, skal i størrelsen være afpasset efter antallet af dyr samt være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som dyrene ikke har trådt op. Det bør sikres, at foderpladser og vandingssteder er placeret i en sådan afstand fra dyrenes hvileområde, at arealet mellem disse kan holdes græsdækket.

Med hensyn til krav om adgang til læskur eller bygning, skal det pointeres, at arealet skal være så stort, at alle dyr samtidigt kan hvile på et tørt leje. Kravet om læskur eller bygning kan dog fraviges under forudsætning af, at dyrene holdes på store arealer, hvorpå der er en beplantning, som yder en høj grad af både læ og beskyttelse mod nedbør og har en særligt veldrænet bund (f.eks. et tykt lag grannåle). Kravet om læskur eller bygning kan alene under disse forudsætninger fraviges for kvægracerne Skotsk Højlandskvæg, Angus, Galloway og Hereford. Det gælder, at der skal være tale om dyr af rene racer med stambog, eller dyr som dokumenterbart er mindst 7/8-rene racedyr.

Det er styrelsens opfattelse, at månederne december, januar og februar altid skal betragtes som vinterperiode, og at der overordentligt hyppigt er vinterlignende vejr i november måned, ligesom der i marts måned meget ofte konstateres vinterlignende vejr.

Om sommeren skal dyrene ligeledes sikres mod vejr og vind, hvilket i praksis betyder, at de skal have adgang til læskur eller bygning for at sikre mulighed for skygge i solrigt vejr.

Særligt om udegående får:

Der har fra branchens side været stillet spørgsmål omkring om Det Veterinære Sundhedsråds og Dyreværnsrådets fælles udtalelse om udegående dyr i vinterperioden også gælder for får. Nærmere bestemt om det også er et krav, at får skal have et læskur eller en bygning til rådighed i vinterperioden og i vinterlignende vejr. Ifølge Det Veterinære Sundhedsråd er får ikke undtaget kravet om adgang til læskur eller bygning om vinteren (december, januar og februar) eller i perioder med vinterlignende vejr (november og marts).

Det konstateres hvert år i forbindelse med velfærdskontrollen i fårebesætninger, at dyrene ikke har den fornødne adgang til læskur eller bygning, hvor dyrene kan søge tørt leje.

Forhold vedrørende udgående får i vinterperioden vægtes under hensyntagen til:

- Dyrene (lang uld, godt huld, højdragtige, nyfødte)
- Stedlige forhold (indhegning, adgang til foder og vand, muligheder for læ og tørt leje mm.)
- Vejrliget (torden, storm, kraftig regn, oversvømmede arealer, snefygning mm.)
- Samt andre forhold af relevans

En anden problemstilling vedrørende udendørs hold af får i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, er adgangen til drikkevand. Det er en udbredt opfattelse, at får ikke behøver adgang til drikkevand, og i perioder med sne kan dække deres behov for vand ved at spise sne.

Det følger af dyreværnslovens § 3, stk. 1, at rum og arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrenes behov tilgodeses. Får, der går ude i vinterperioden, skal have fri adgang til drikkevand. Udegående får, hvis eneste mulighed for at få vand er at spise sne, er ikke behandlet forsvarligt i overensstemmelse med deres behov.

Af Dyreværnsrådets og Det Veterinære Sundhedsråds fælles udtalelse om udendørs hold af dyr i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr fremgår det, at en af de betingelser, der skal være opfyldt for alle udegående husdyr i vinterperioder og i perioder med vinterlignende vejr, er, at "der skal være permanent adgang til frisk drikkevand". Betingelserne for udendørs hold af får, der i vinterperioden ikke har adgang til vand eller kun har adgang til at spise sne for at dække deres vandbehov, er således ikke opfyldt. Og de arealer fårene holdes på, kan ikke anses for at være indrettet på en sådan måde, at dyrenes behov tilgodeses.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle udegående dyr er beskyttet mod rovdyr og smitterisici, og at de i vinterperioden, og i perioder med vinterlignende vejr, har adgang til tørt leje i læskur eller bygning. Arealet af læskuret/bygningen skal være så stort, at alle dyr kan være derinde på en gang. Det skal også vurderes, om dyrene er ved godt huld og har udviklet kraftigt og tæt hårlag, således at de er forberedt på at gå ude om vinteren. Der bør være opmærksomhed på besætninger med udegående kvier, og hvorvidt de udbindes for tidligt på året eller indbindes for sent på året, hvor næringsindholdet i græsset er begrænset, og dyrene taber huld, hvis de ikke tildeles supplerende foder. Opmærksomheden henledes også på, at dyrene til enhver tid skal have adgang til frisk drikkevand, hvilket kan volde problemer idet vandet fryser til is. Konstateres manglende adgang til frisk drikkevand, indberettes dette under krav 3.8.

Om sommeren skal det ligeledes kontrolleres, at alle dyr på samme tid har mulighed for at søge skygge ved meget varmt vejr.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.4

Alle udegående landbrugsdyr, beskyttelse mod vejr og vind

Delkrav

- 1 Dyr skal sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at et enkelt eller enkelte dyr i en enkelt eller nogle få dage i en periode med vinterlignende vejr har været udegående uden adgang til læskur, og dyret eller dyrene i øvrigt er i god stand og ved godt huld.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene ikke har adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyrene kan finde tørt leje, eller at arealet af læskur/bygning ikke er tilstrækkeligt til at huse alle dyrene. Forholdet anmeldes til politiet. Eller det konstateres, at dyr om sommeren, der ikke har adgang til skygge eller bygning under hedebølge eller i perioder med meget varmt vejr, udviser tegn på at være påvirket af varmen.

Krav 3.4

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene. Delkrav 2: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til ca. 10 % af dyrene i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene i besætningen	Mere end ca. 50 % af dyrene i besætningen

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

Krydsoverensstemmelseskrav 3.6

Alle udegående landbrugsdyr, beskyttelse mod rovdyr og smitterisici

Delkrav

- 1 Dyr, der holdes udendørs, skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
- Varighed** Varighed: Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Bemærkninger

Hvis det konstateres, at der i indhegninger med udegående dyr, opbevares markredskaber, traktorer, materiel af anden art osv., som dyrene potentielt kan komme til skade på, eller der konstateres et defekt hegn, indberettes dette under krav 3.5.

Krav 3.6

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.4 KRAV 3.7 MEKANISK Udstyr

Alt automatiseret og mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd. Eksempelvis skal dyr fodres manuelt, hvis foderautomatikken går i stykker. Det samme gælder, hvis vandforsyningen via nipler, vandkopper eller lignende svigter. Hvis vandrør eller gyllesystem svigter, og skaden ikke umiddelbart kan udbedres, således at dyrenes areal oversømmes eller staldklimaet kompromitteres, skal dyrene fjernes straks eller snarest afhængig af forholdene.

I besætninger, hvor dyrs sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem (f.eks. vinduer der åbnes), der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal afprøves regelmæssigt.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger efterser alt automatiseret og mekanisk udstyr dagligt. Dette gøres ved at spørge ind til, hvilke procedurer landbruger har for dette. Der spørges ind til, hvilket automatiseret og mekanisk udstyr der anvendes i besætningen. F.eks. om fodringen foregår manuelt eller ved hjælp af et mekanisk foderanlæg. Der spørges ind til, hvordan og hvor ofte det sikres, at dette udstyr fungerer.

Nyere kvægstalde er i dag normalt uisolerede og med naturlig ventilation. Mekanisk ventilation anvendes primært i ældre isolerede stalde, eksempelvis i slagtekalvestalde, hvor tilvæksten og varmeproduktionen er stor, og i lavloftede stalde, hvor dyrene står bundet. Ved sådanne opstaldningsforhold spørges ind til, om der anvendes mekanisk ventilationssystem, og om der er et alarmsystem tilknyttet ventilationssystemet. Kontrollanten skal overvære en demonstration af alarmsystemet, som oftest er et opkald til en mobiltelefon.

Ved konstatering af overtrædelser indberettes disse under krav 3.15 for kalve og krav 3.7 for ungdyr samt voksent kvæg.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.7

Alle landbrugsdyr, automatiseret eller mekanisk udstyr

Delkrav

- 1 Alt automatiseret eller mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses mindst én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd.
- 2 Hvis dyrenes sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem, der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal testes regelmæssigt.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at automatisk og mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, men der observeres ikke tegn på, at dyrene har lidt overlast.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at automatiseret eller mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, og dette har medført, at dyrene har lidt overlast. Eks. manglende foder og vand og manglende ventilation på meget varme dage, hvor dette har medført lidelse hos dyrene (dehydrering og overophedning).

Krav 3.7

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.5 KRAV 3.8 FODER OG VAND

Alle dyr skal fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Derudover må intet dyr gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade hos dyrene. Endelig skal udstyr til fodring og vanding være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.

Der blev i december 2013 ved retten i Horsens afsagt en dom, hvor det blev vurderet, at KO-krav 3.8 kun giver hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser, der angår foder og vand. Der er således ikke hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser såsom overtatovering, gødningsforurenede dyr, indretning mv., som er overtrædelser, der tidligere er blevet indberettet under krav 3.8. Krav 3.8 dækker udelukkende overtrædelser forbundet med foder og vand.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle dyrene fodres efter under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Dette gøres i praksis ved at kontrollere at alle dyr er i godt huld, og at ingen dyr er magre eller deciderede afmagrede. Det skal også kontrolleres, at hverken foder og vand er forurenede, f.eks. af gødning, og at der heller ikke er risiko for at dette kan ske.

Der konstateres jævnligt problemer med, at udstyr til fodring og vanding er udformet eller installeret sådan, at der er risiko for forurening af foder og vand eller risiko for indbyrdes rivalisering, hvilket ikke er i overensstemmelse med velfærdsreglerne for får og geder. Der vil i reglen være tale om væsentlig ulempe.

Konstateres det imidlertid ved besøget, at nogle dyr grundet rivalisering, som følge af uhensigtsmæssigt installation af udstyr til foder og vand, ikke har haft tilstrækkelig adgang til foder og vand, eller at dyrene har skader, kan der være tale om uforsvarlig behandling af dyr. Ved skader på dyrene kontaktes én af NAER's dyrlæger til vurdering af alvor og varighed.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.8

Alle landbrugsdyr, vand, foder og andre stoffer samt omsorgsfuld behandling

Delkrav

- 1 Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologisk, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.
- 2 Intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade.
- 3 Udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.
- 4 Et dyr må ikke indgives andre stoffer end de stoffer, der gives med tilladte terapeutiske eller forebyggende formål eller i tilladt zooteknisk behandlingsøjemed, som defineret i artikel 1, stk. 2, litra c), i direktiv 96/22/EF, medmindre det er blevet påvist ved videnskabelige studier af dyrs velfærd eller på grundlag af de erfaringer, der er gjort, at det pågældende stof ikke er skadeligt for dyrets sundhed eller velfærd.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen der er berørte.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er flere magre dyr (dog ingen afmagrede dyr), som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov, og/eller det vurderes, at dyrenes muligheder for at få dækket deres behov for vand er utilstrækkelig (uden at der ses tegn på dyr med dehydrering).

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at tildelingen af foder og vand er meget mangelfuld med flere afmagrede eller generelt magre dyr i besætningen, eller flere dyr viser tegn på dehydrering.

Krav 3.8

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.6 KRAV 3.10 OPERATIVE INDGREB

Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang. Endvidere er det forbudt, at foretage operative og lignende indgreb, der har til formål at ændre et dyrs udseende.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav

1 Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang.

2 Operative og lignende indgreb, som har til formål at ændre et dyrs udseende, må ikke foretages.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af dyrene der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.10

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.6.1 Halekupering

Dyr må kun halekuperes, hvis det konkret er påkrævet af veterinære hensyn. Dyret skal som udgangspunkt bedøves inden halekupering foretages. Producenten må dog foretage halekupering af lam ved anvendelse af elastrator indenfor lammets 2. – 7. levedøgn, uden at lammet er bedøvet. Den tilbageværende halestump skal kunne dække anus og vulva.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav:

3 Dyr må kun halekuperes, hvis det konkret er påkrævet af veterinære hensyn. Dyret skal bedøves, inden kuperingen foretages.

4 Lam må - på trods af pkt. 3 - halekuperes ved anvendelse af elastrator, hvis det sker inden for dyrets 2.-7. levedøgn. Den tilbageværende halestump skal kunne dække anus og vulva. Halekuperingen kan foretages af producenten uden forudgående bedøvelse af lammet.

5 Halekupering af dyr skal altid foretages af en dyrlæge.

12.6.2 Kastration

Dyr må kun kastreres, hvis dyret er bedøvet inden kastrationen foretages, i henhold til bekendtgørelsen om halekupering og kastration af dyr. Lam og kid kan kastreres af producenten under anvendelse af klemning og elastrator i kombination, hvis det sker indenfor dyrets første 4 leveuger, og dyrlægen inden kastrationen har lagt lokalbedøvelse på dyret.

Kastration af lam, der ikke forinden er lokalbedøvet af dyrlægen, er som hovedregel groft uforsvarlig behandling af dyr og skal anmeldes til politiet.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav:

6 Dyr må kun kastreres, hvis dyret er bedøvet, inden kastrationen foretages.

7 Kastration af lam og gedekid kan foretages af producenten ved anvendelse af klemning og elastrator i kombination, hvis det sker inden for dyrets første 4 leveuger, og en dyrlæge forinden kastrationen har lagt en lokalbedøvelse på dyret.

10 Kastration af dyr skal altid foretages af en dyrlæge.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at landmanden selv foretager kastration af kalve. Det er kun tilladt en dyrlæge at foretage kastration af kalve. Forholdet skal anmeldes til politiet, og anmeldelsen skal både omfatte de relevante dyreværnsbestemmelser og bestemmelser om udøvelse af dyrlægegerning.

12.6.3 Afhorning

Afhorning af dyr må som udgangspunkt kun foretages af en dyrlæge under anvendelse af bedøvelse. Afhorning af dyr ved brug af ætsende stoffer, gummibånd, elastratorer og lignende er forbudt.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav:

11 Afhorning af dyr må kun foretages af en dyrlæge under anvendelse af bedøvelse.

14 Afhorning af dyr ved anvendelse af ætsende stoffer, gummibånd, elastratorer og lignende er forbudt.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at landbruger selv afhorner kalve over 3 måneder efter at dyrlægen har bedøvet kalvene.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve, uanset alder, afhornes uden bedøvelse. Forholdet politianmeldes.

12.6.4 Øremærkning

Ved øremærkning af får og geder gælder, at både mærker og tænger til anbringelse af mærkerne skal være konstrueret således, at mærkningen kan ske uden unødigt smerte for dyret. Mærkerne må efter anbringelsen ikke trykke på eller beskadige dyrenes ører. Derudover er der en række krav til udformningen af øremærkerne.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at de anvendte øremærker opfylder kravene til udformningen. Derudover skal det kontrolleres, at øremærkerne ikke trykker på eller beskadiger dyrenes ører.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav:

24 Ved påsætning af øremærker på dyr skal såvel mærker som tænger til anbringelse af mærkerne være af en sådan konstruktion, at mærkningen kan ske uden unødigt smerte for dyret, og mærkerne må efter anbringelsen ikke trykke eller beskadige dyrenes ører.

25 Øremærker til kvæg, svin og andre større pattedyr skal bestå enten af en plade, som er bøjet således, at mærket omslutter ørets kant og lukkes med et øret gennemborende forbindelsesstykke mellem pladens to dele, eller af to plader, som anbringes på hver sin side af øret og er forbundet med et forbindelsesstykke, der gennemborer øret.

26 Mærket skal være forsynet med passende stop- og lukkeindretning, der er fremstillet på en sådan måde, at forbindelsesstykket samtidig med mærkets påsætning ombøjes (vegnes) eller dækkes således, at det ikke kan forvolde skade.

27 Mærket skal ved påsætningen fastgøres på forsvarlig måde, og dets kanter og hjørner skal være afrundede.

12.7 KRAV 3.2 TILSYN MED DYR OG PASSENDE BEHANDLING AF SYGE DYR

En af de hyppigste KO-overtrædelser er syge eller tilskadekomne dyr, der ikke har fået den fornødne pleje eller dyrlægebehandling. Området fremhæves i kontrolinstruksen for at sætte fokus på dette kontrolpunkt.

KONTROLMETODE

Ved kontrollen skal alle dyr beses, både inde- og udegående dyr. Det er ikke nødvendigt at se alle dyr stående eller i bevægelse. Der spørges ind til, hvor ofte der føres tilsyn med dyrene, og hvilke procedurer der er for brug af sygesti. Dyr i sygesti og dyr i almindelige stier, der er opmærket, skal altid beses grundigt. Det er vigtigt, at alle syge og tilskadekomne dyr ses både stående og gående for at kunne vurdere deres tilstand ordentligt. Konstateres der syge eller tilskadekomne dyr, spørges ind til landbrugers behandling af dyret, og hvorvidt dyret/dyrene har været tilset af en dyrlæge. Kontrolfund beskrives altid udførligt, ligesom der altid tages fotodokumentation og eventuelt også videodokumentation. Dyrlæge tilkaldes eventuelt for veterinærfaglig vurdering.

12.7.1 Sygesti

I Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 4. marts 2004 om sygeafdeling til produktionsdyr står følgende om den løbende evaluering af syge eller tilskadekomne dyr ...” I forbindelse med indsættelse af dyr i sygeafdeling stilles en så nøjagtig diagnose som muligt, og der foretages behandling efter dyrlægens anvisning. Herved opnår man, at det syge dyr kan få en mere effektiv og skånsom behandling og sufficient efterbehandling, ligesom der kan foretages en omhyggelig inspektion. Hvis dyret ikke herved hurtigt udviser bedring, skal besætningsdyrlægen straks kontaktes, eller dyret skal aflives. Dyr med kronisk invaliderende lidelser skal straks aflives.”. Det veterinære Sundhedsråd har i samme udtalelse sagt følgende om isolering af syge dyr ”... Rådet finder det fornødent at udtage et dyr af flokken og anbringe det i sygeafdeling, når dyret på grund af sin tilstand er svækket i forhold til de andre dyr og således ikke kan klare sig i konkurrencen med disse. Vurderingen heraf er konkret for hvert enkelt dyr.”

Krydsoverensstemmelseskrav 3.2

Alle landbrugsdyr, tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr

Delkrav:

1 Alle dyr, der holdes i produktionssystemer, hvor deres velfærd kræver, at de hyppigt bliver tilset af mennesker, tilses mindst én gang om dagen. Dyr, der opdrættes eller holdes i andre

systemer, tilses så tilpas hyppigt, at de ikke lider nogen overlast.

2 Der skal være passende fast eller mobil belysning af tilstrækkelig styrke til rådighed, så dyrene til enhver tid kan tilses nøje.

3 Alle dyr, der synes at være syge eller tilskadedkomne, skal omgående have en passende behandling. Hvis et dyr ikke kommer sig hurtigt af denne behandling, skal en dyrlæge konsulteres hurtigst muligt. Om fornødent skal syge eller tilskadedkomne dyr isoleres i et passende rum med tør eller bekvem strøelse, når dette er hensigtsmæssigt .

Krav 3.2

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 2: Der er utilstrækkelig belysning til at inspicere dyrene ordentligt.</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene bliver ikke altid tilset dagligt</p> <p>Delkrav 2: Belysningen er meget mangelfuld</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være væsentlig ulempe, er ikke blevet behandlet korrekt eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses meget uregelmæssigt</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast og mobil lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være uforsvarlig behandling, er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses sjældent</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast, mobil og naturlig lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være groft uforsvarlige eller mishandling, er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>
OMFANG	<p>Delkrav 2: Der er givet 1 i alvor, og det berører op til 2 % af alle dyr i besætningen</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Op til ca. 10 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 2: Karakter for alvor >1 og berører op til ca. 10 % af dyrene</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører op til 10 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 2 i alvor</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mellem 10 % og ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse; se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører op til 5 dyr</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mere end ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mere end ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører over 5 dyr</p>

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Delkrav 2: Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Delkrav 1 og 2: Kortere end ca. en måned Delkrav 3: Kortere end ca. 1 uge	Delkrav 1 og 2: Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder Delkrav 3: Mellem 1-2 uger	Delkrav 1 og 2: Længere end ca. 6 måneder Delkrav 3: Længere end 14 dage

Krav 3.2, delkrav 3

Tabel over omfangskarakter efter dyreart – besætningskontrol.

Anvendes kun ved alvorskarakteren 3 eller 4.

BESÆTNINGSSTØRRELSE	2	3	4
Antal får < 10	1 sygt dyr	2 syge dyr	≥ 3 syge dyr
Antal geder < 10	1 sygt dyr	2 syge dyr	≥ 3 syge dyr
Antal får 10 – 100	Op til 2 syge dyr	3 syge dyr	≥ 4 syge dyr
Antal geder 10 - 50	Op til 2 syge dyr	3 syge dyr	≥ 4 syge dyr
Antal får > 100	Op til 3 syge dyr	4 syge dyr	≥ 5 syge dyr
Antal geder > 50	Op til 3 syge dyr	4 syge dyr	≥ 5 syge dyr

Bemærkninger

Ved akut opstået sygdom hos dyr, hvor landmanden endnu ikke har kunnet nå at håndtere dyret eller tilkalde dyrlæge, er der ikke tale om en overtrædelse af reglerne, hvis dyret umiddelbart herefter håndteres på passende vis.

12.8 KRAV 3.9 AVLSMETODER

Der må ikke bruges naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der kan påføre dyrene smerte, skade, lidelse, angst, varige mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning. Det er heller ikke tilladt, at holde dyr til landbrugsformål, hvis det med rimelighed kan forventes, at dyrets geno- eller fænotype vil medføre skade på dyrets sundhed eller velfærd.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at der i besætningen ikke anvendes avlsmetoder, der kan påføre dyrene skade.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.9

Alle landbrugsdyr, avlsmetoder

Delkrav

1 Der må ikke anvendes naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der påfører eller kan påføre de berørte dyr smerte, skade, lidelse, angst, varigt mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning.

2 Der må ikke holdes dyr til landbrugsformål, hvis der ikke ud fra dyrets genotype eller fænotype med rimelighed kan forventes, at det kan ske uden at skade dyrets sundhed eller velfærd.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.9

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

12.9 KRAV 2.24, 3.3 OG 2.32 OPTEGNELSER

Enhver der holder dyr, skal føre optegnelser over medicinsk behandling, antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn, analyseresultater af betydning for menneskers sundhed, samt relevante kontrolrapporter. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år, mens optegnelser over døde dyr, analyseresultater og kontrolrapporter skal opbevares i mindst 3 år.

Mangelfulde optegnelser, manglende opbevaring i den krævede tidsperiode eller helt manglende optegnelser vil være en overtrædelse af bestemmelserne om optegnelser.

12.9.1 Krav 2.24 Medicinoptegnelser

Landbrugere skal føre optegnelser over medicinsk behandling. Optegnelserne skal være læselige, hvilket er ensbetydende med, at dyrlægen og myndighederne let og uden besvær kan orientere sig om hvilke behandlinger, der er foretaget.

Formålet med optegnelserne er for det første at dokumentere, at tilbageholdelsestiderne er overholdt og medvirke til, at der markedsføres dyr uden medicinrester. Dernæst er det afgørende, at den besætningsansvarlige til enhver tid er i stand til at redegøre for hvilke lægemidler, dyrene er behandlet med, og at det er sket i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger. Endelig er det vigtigt, at både den besætningsansvarlige og dyrlægen har et overblik over omfanget af sygdomme og behandlinger i besætningen for på den baggrund at kunne prioritere og målrette indsatsen for at forbedre sundhedstilstanden i besætningen og reducere medicinforbruget. Optegnelserne er den besætningsansvarliges dokumentation for de udførte behandlinger i besætningen, og optegnelserne kan ikke erstattes af dyrlægens anvisninger.

Kravet om optegnelser gælder også anvendelse af receptpligtige lægemidler til udvortes brug som f. eks salver og spray. Der stilles ikke krav til den besætningsansvarlige om at foretage optegnelser ved sera, vacciner og v-mærkede jern- og vitaminpræparater.

Der er krav om entydig identifikation hvis muligt. Dette betyder, at hvis dyrene er entydigt mærket, skal identifikationsnummeret anføres. Kravet om optegnelser er lempet betydeligt i forhold til tidligere regler, hvor der var krav om daglige optegnelser for hver behandling. Der skal nu kun føres optegnelser ved behandlingens indledning. Dato for behandlingens indledning og afslutning kan noteres ved behandlingens indledning.

Afbrydes indledt behandling af dyrlægen, for eksempel på baggrund af laboratoriesvar, skal dette også føres til optegnelserne med præcisering af, hvor længe den oprindeligt indledte behandling varede.

Det kan tilføjes, at fremvisning af tilbageholdelsessedler og/eller dyrlægens behandlingsanvisning ikke opfylder kravet om dyreejeres optegnelser over anvendt medicin. Der skal føres særskilte optegnelser, og der skal være entydighed mellem behandling, lægemiddel og det/de behandlede dyr.

OBS. Manglende optegnelser over medicinsk behandling for pelsdyr indberettes kun under krav 3.3. For øvrige dyrearter indberettes denne overtrædelse kun under krav 2.24.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over alle medicinske behandlinger foretaget i besætningen. Det skal kontrolleres, at optegnelserne indeholder oplysninger om dato for behandlingens indledning og afslutning, hvilke og hvor mange dyr der er behandlet, hvilket lægemiddel og i hvilken dosering der er behandlet med, og hvordan det er indgivet. Hvis der ved gennemgang i besætningen konstateres et eller flere dyr, der er i behandling, vil det være relevant at kontrollere, om landbruger har ført optegnelser over disse aktuelle behandlinger.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24

Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav:

- 1** Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal føre journaler (optegnelser) over veterinærlægemidler eller andre behandlinger, som dyrene har fået, behandlingsdatoer og tilbageholdelsesperioder. Journalerne skal indeholde optegnelser over medicinanvendelse og sikre, at der for hver enkelt behandling noteres følgende ved behandlingens indledning:
  - a. Dato for behandlingens indledning og afslutning
  - b. Hvilke og hvor mange dyr, der er behandlet (entydig identifikation eller hvis dette ikke er muligt, antal, anslået vægt og stinummer eller staldafsnit eller tilsvarende opdeling)
  - c. Hvilket lægemiddel, der er anvendt, dosering og hvordan lægemidlet er indgivet.

- 4 Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvorvidt landbruger har sundhedsrådgivningsaftale eller ej og hvor mangelfulde optegnelserne er.

Omfang Omfangskarakteren følger alvorsskarakteren.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Mindre alvorlige overtrædelser kan f.eks. være enkelte utilstrækkelige optegnelser, hvor f.eks. dato, eller identifikation af det behandlede dyr ikke fremgår, eller hvor kravet om opbevaring af optegnelserne i 5 år ikke fuldt ud er opfyldt, men opbevaring dog har fundet sted over en periode, der nærmer sig det krævede. Alvorlige overtrædelser kan f.eks. være manglende optegnelser, meget sporadiske optegnelser, eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi. Hvis opbevaringsperioden for optegnelserne ligger meget langt fra det krævede, vil dette også være alvorligt.

Krav 2.24

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1:</p> <p>Manglende / mangelfulde optegnelser/elektroniske indberetninger som er:</p> <p>- 2 år eller ældre,</p> <p>eller</p> <p>- yngre end 2 år og hvor helheden er tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/ dokumenter er lettere mangelfulde, men helheden er tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Lettere mangelfulde optegnelser / elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Lettere eller meget mangelfulde optegnelser/elektronisk indberetning, og helheden ikke tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/dokument er lettere mangelfulde, men helheden er ikke tilfredsstillende</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Meget mangelfulde optegnelser/elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle.</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Helt manglende optegnelser/elektroniske indberetninger</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser/dokumenter er mangelfulde eller mangler, men kan sandsynligvis skaffes til veje.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p><u>Med SRA med tilvalgsmodul*</u></p> <p>Helt manglende optegnelser/elektroniske indberetninger, og under 2 år gamle.</p> <p><u>Uden SRA eller SRA med basismodul*</u></p> <p>Højest 3 i karakter.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Optegnelser / dokumenter er mangelfulde eller mangler og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelte dokumenter fra hele opbevaringsperioden eller alle de ældste dokumenter mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelte væsentlige dokumenter/ optegnelser mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Enkelt type dokument/optegnelse mangler.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Fleere eller alle typer dokumenter/ optegnelser mangler.</p>

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Dokumenter er kasseret i forhold til den tidligste del af opbevaringsperioden, dog er højst de tidligste 10 % af opbevaringsperioden (dvs. de ældste dokumenter) kasseret.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Manglende optegnelser/dokumenter er nyere end 1 måned, dog er manglende optegnelser/dokumenter vedr. veterinære lægemidler ældre end 1 år og nyere end 3 år, eller varigheden kan ikke fastslås.</p>	<p>Delkrav 1:</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4</p> <p>Forholdet har stået på i højst ½ år.</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-4:</p> <p>Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter.</p>

12.9.2 Krav 3.3 Optegnelser over døde dyr

Kravet indebærer, at den besætningsansvarlige skal føre optegnelser over antallet af døde dyr, som konstateres i forbindelse med det eller hvert af de daglige tilsyn. Det er hensigten at sikre, at den besætningsansvarlige bliver opmærksom på stigning i dødeligheden, som kan tyde på problemer med dyrenes sundhedstilstand og dermed også deres velfærd.

Alle dyr, som konstateres døde, skal indgå i optegnelserne, herunder nyfødte kalve. Kravet opfyldes ikke ved fremvisning af DAKA-liste, idet det netop er hensigten at følge dødeligheden dagligt.

OBS. Manglende optegnelser over døde dyr indberettes under krav 3.3 for alle dyregrupper, men således at hvis der i besætningsregisteret jf. kravene 2.2 og 2.5 føres daglige optegnelser over døde dyr, kan dette opfylde krav 3.3.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger fører løbende optegnelser over døde dyr i besætningen. Hvis der ingen døde dyr er, skal der ikke føres optegnelser. Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år regnet tilbage fra kontroldatoen. Hvis der foretages kontrol den 1. maj 2015, er starten på optegnelserperioden således 1. maj 2012.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.3 Alle landbrugsdyr, optegnelser

Delkrav:

- 1 Enhver, der holder dyr, skal føre optegnelser over al medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn. Hvis disse oplysninger kræves optegnet i anden forbindelse, er en sådan optegnelse også tilstrækkelig til at opfylde kravet.
- 2 Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år og stilles til rådighed i forbindelse med en inspektion eller efter anmodning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, om landbruger fører optegnelser (optegnelser = de samlede registreringer) eller ej. Føres der optegnelser, men er disse mangelfulde, vurderes alvoren ud fra, hvor store mangler der er i registreringerne (registrering = det enkelte daglige notat over antal døde dyr, eller behandlinger for pelsdyr).

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange registreringer der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Hvis det under kontrolbesøget f.eks. konstateres, at der de sidste 23 måneder har været ført systematiske, fyldestgørende optegnelser, kan forholdet betragtes som en mindre betydelig overtrædelse. Hvis optegnelserne derimod er mindre tilfredsstillende, vil forholdet skulle vurderes til karakteren 2. Et eksempel på mindre tilfredsstillende optegnelser kunne f.eks. være en kort periode på nogle få dage, hvor der på grund af ferie eller travlhed med andet arbejde, har været undladt registrering, men hvor der i øvrigt har været ført systematiske og helt fyldestgørende optegnelser.

Optegnelser kan betragtes som en smule eller lettere mangelfulde, hvis der f.eks. er enkelte utilstrækkelige registreringer, eller der mangler få detaljer, hvor f.eks. dato eller identifikation af dyret ikke fremgår. Mangelfulde eller meget mangelfulde optegnelser kan være manglende registreringer, meget sporadiske registreringer eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi.

Hvis der mangler optegnelser, men disse kan "skaffes til veje", anses forholdet for at være en mindre betydelig overtrædelse, hvis oplysningerne i øvrigt er tilfredsstillende. At optegnelserne "kan skaffes til veje" betyder ikke, at de skal kunne rekonstrueres, men derimod, at de midlertidigt ligger hos f.eks. revisoren, og at de kan rekvireres derfra.

Krav 3.3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Registreringer mangler få detaljer, f.eks. dato, antal dyr, identifikation eller en enkelt registrering, men optegnelser er ført 2 år tilbage eller mindre end 2 år, og optegnelserne som helhed er tilfredsstillende	Registreringer for få eller enkelte dage mangler, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende	Registreringer føres kun sporadisk eller størstedelen mangler detaljer f.eks. dato, identifikation, antal dyr, og optegnelserne har ingen informationsværdi	Optegnelser er meget mangelfulde eller mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG	Få detaljer	Nogle registreringer	Adskillige registreringer	Næsten alle registreringer eller alle optegnelser
VARIGHED	Under 1 år i starten af optegnelsesperioden på 3 år eller længere tilbage, men i de seneste 1½-2 år er optegnelserne ført tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde optegnelser op til 1½ år tilbage, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde registreringer op til 2 år tilbage, og optegnelserne som helhed er ikke tilfredsstillende.	Manglende eller meget mangelfulde optegnelser mere end 2 år tilbage og helheden helt utilfredsstillende. Forholdet er tilsyneladende af permanent karakter.

12.9.3 Krav 2.24 og 2.32 Optegnelser over analyseresultater

Kravet indebærer, at landbruger skal føre optegnelser over relevante analyseresultater af prøver fra dyr eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed. Det vil sige, at det kun er hændelser af betydning for menneskers sundhed, der skal føres optegnelser over, og altså ikke "rene husdyrsygdomme". Relevante emner kan f.eks. være salmonellakontrol, campylobacter, andre zoonoser, forgiftninger etc.

Der er intet formkrav til optegnelserne, blot skal det samlede indhold opfylde kravene. Optegnelserne kan føres på papir eller i elektronisk form, eller det kan bestå af en dækkende samling af analyseresultater. En opbevaringsperiode på 3 år anses for værende passende.

KONTROLMETODE

Der spørges ind til, om der er udtaget prøver fra besætningen, og om der har været udtaget prøver på f.eks. slagteri. Der spørges ind til, hvad prøveresultaterne viste, og om der var behov for en reaktion. Det skal ligeledes kontrolleres, om landbruger kan fremvise optegnelser over prøveresultaterne.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24

Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav

- 2 Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journaler over resultaterne af analyser af prøver fra dyrene eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed. Journalen skal omfatte analyseresultater fra fx salmonellakontrol.
- 4 Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra, hvor mangelfulde optegnelserne er.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor mange optegnelser der mangler.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.32

Journaler over analyseresultater og reaktion til myndigheder

Delkrav:

- 1 Landbrugeren skal føre register (journal) over alle relevante analyser fra planter eller andre prøver (f.eks. af mælk eller kød), der er af betydning for menneskers sundhed.
- 2 Landbrugeren skal reagere ved at kontakte Fødevarestyrelsen, når analyseresultater viser, at der er risiko forbundet med foder.

Retningslinjer for bedømmelse - delkrav 1 vedr. analyser

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres, hvis landbruger ikke har ført optegnelser over analyseresultater.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, hvor lang tid det er siden, at landbruger har modtaget sit analyseresultat.

Krav 2.32, delkrav 1 vedr. analyser

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er udtaget prøver, og landbrugeren har ikke ført register over analyseresultaterne	

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 24 timer, men under 3 døgn siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 3 døgn, men mindre en uge siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst en uge, men ikke over en måned	Analyseresultatet er modtaget for mindst en måned siden

Retningslinje for bedømmelse - delkrav 2 vedr. at reagere til myndighederne

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden, og landbruger ikke har reageret, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor	Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres hvis landbruger ikke har reageret, når analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder.
Omfang	Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt (planter, mælk, kød m.m.) indgår i fødekæden.
Varighed	Vurderes ud fra, i hvor lang en periode, landbrugeren har undladt at reagere, når der var grund til det.

Krav 2.32, delkrav 2 vedr. at reagere til myndighederne

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Landbruger har ikke reageret selvom analyseresultat viser, at der er risiko ved foder	
OMFANG	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Analyseresultatet er modtaget for mere end 12 timer, men under 24 timersiden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 24 timer, men mindre 48 timer siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 48 timer, men under 7 døgn siden	Analyseresultatet er modtaget for mindst 7 døgn siden

12.9.4 Krav 2.24 Optegnelser over kontrolrapporter

Kravet indebærer, at landbrugere skal føre optegnelser over relevante kontrolrapporter. Dette skal blandt andet omfatte Fødevarestyrelsens og NaturErhvervstyrelsens kontrolrapporter. Optegnelserne skal som udgangspunkt opbevares i 3 år.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over relevante kontrolrapporter.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.24

Journaler til dyr og fødevarer

Delkrav:

- 2 Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journaler over alle relevante rapporter om kontrol af dyr eller animalske produkter. Journalen skal omfatte kontrolrapporter fra kontrolbesøg, foretaget af Fødevarestyrelsen og Natur-Erhvervstyrelsen.
- 3 Optegnelserne skal opbevares samlet, overskueligt og i datoorden og på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden. Optegnelser over medicinsk behandling skal opbevares i mindst 5 år. Med undtagelse af kravet om opbevaring af optegnelser over medicinsk behandling i mindst 5 år, er der ikke fastsat krav om, hvor længe journaler skal opbevares, men en opbevaringsperiode på 3 år anses for passende. Hvis primærproducenten selv har fastsat en anden periode, skal relevansen heraf vurderes. Journalerne bør opbevares mindst så længe, at de producerede fødevarer må anses for at være fortæret eller destrueret.

For retningslinje for bedømmelse samt bedømmelseskema se side 28.

12.10 MÆRKNING OG REGISTRERING

12.10.1 Krav 2.3 Registrering i CHR

Alle fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at husdyrbruget er registreret korrekt i CHR. Et husdyrbrug er en besætning eller anden samling af dyr. Blot ét dyr er en besætning.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at CHR-oplysningerne hentet fra forberedelsen af sagen stemmer overens med forholdene på stedet. Der skal tages udgangspunkt i oplysninger og dokumentation fra ejeren. Afviger de fra forholdene på stedet, foretages en beskrivelse og samlet bedømmelse af etableringstidspunktet.

Af kontrolgrundlaget eller den kontrolforberedende rapport (marker og dyr) fremgår besætningsoplysninger på de husdyrbesætninger, som ansøgeren råder over, og som er registreret i CHR.

1. På stedet udføres kontrollen ved at:
  - Spørge landbrugeren, om han har dyr på bedriften
2. Besigtige stalde og marker for evt. dyrehold
3. Registrere evt. tegn på dyrehold (f.eks. mødding, foder, andet)

Disse oplysninger sammenholdes med oplysningerne hentet i CHR-registeret.

Hvis der på bedriften konstateres besætninger, der ikke er registreret i CHR, skal kontrolløren:

1. Fastslå dyreart
2. Tælle/estimere antal dyr
3. Notere producentens oplysning om etableringstidspunkt for besætningen
4. Notere producentens oplysninger om dyrene evt. er flyttet til bedriften
5. Umiddelbart efter kontrolbesøget sendes en orientering om kontrolfundet til Fødevarestyrelsens lokale afdeling samt Center for Kontrol, Koordinering.

Besigtigelsen omfatter de samme ejendomme, som i øvrigt indgår i kontrollen.

En umiddelbart ukendt varighed altid skal forsøges afklaret ved, at der foretages en konkret vurdering af relevante faktorer, herunder ejers oplysninger, eventuel skriftlig dokumentation og forholdene på stedet, således at varigheden efterfølgende kan indplaceres i forhold til de tidsmæssige grænser for de respektive varighedskarakterer.

Der er tale om en uregistreret besætning når:

- Der går dyr på en ejendom og ejeren (CVR/Cpr-nr.) ikke har registreret en besætning med denne dyretype på ejendommen.
- Dyr er registreret i ét CHR-nr. men fysisk går på en anden ejendom eller et areal med adgang til staldbygninger på en ejendom, hvor der ikke er registreret en besætning med denne dyretype .

Krydsoverensstemmelseskrav 2.3

Registrering af besætninger i det centrale husdyrbrugsregister CHR

Delkrav

- 1 Kvæg-, svine-, fåre- og gedebesætninger skal være registreret i CHR. Det er ejerens ansvar, at besætningen er registreret korrekt i CHR. Blot ét dyr er en besætning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra besætningens størrelse, samt ud fra hvorvidt besætningen er kommerciel.

Omfang Vurderes efter, hvor mange besætninger overtrædelsen har omfattet.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe besætningen har eksisteret.

Krav 2.3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lille, tydeligt ikke-kommerciel besætning	Besætninger, som ikke entydigt er ikke-kommercielle, uanset deres størrelse	Kommercielle besætninger uanset deres størrelse
OMFANG		Overtrædelsen omfatter en besætning	Overtrædelsen omfatter 2 besætninger	Overtrædelsen omfatter mere end 2 besætninger
VARIGHED		Indberetning til CHR op til 20 dage efter etableringen af besætningen	Indberetning til CHR mere end 20 dage efter etablering af den ældste af besætningerne	Producenten vil ikke lade besætningen registrere

Bemærkninger Manglende afmelding af en besætning, der er registreret i CHR, er ikke omfattet af reglerne om krydsoverensstemmelse.

12.10.2 Krav 2.4 Øremærkning

Krav 2.3 om øremærkning af får og geder med godkendte øremærker beskrives i Kontrolinstruks Dyr, 2015.

12.10.3 Krav 2.5 Registrering samt førelse af besætningsregister, herunder flytninger af dyr

Krav 2.5 om indberetning af får og geder og deres flytninger samt førelse af besætningsregister beskrives i Kontrolinstruks Dyr, 2015.

12.10.4 Krav 2.23 Sporbarhed

Sporbarheden skal sikres i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevareproduktion. Landbrugere skal kunne identificere, hvorfra og hvortil et dyr eller en fødevarer er leveret, og der skal etableres systemer og procedurer, hvorved disse oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger kan identificere og dokumentere, hvorfra dyr i hans besætning kommer, og hvortil de er leveret. For får og geder anses dette for at være opfyldt, hvis besætningsejeren overholder de for arterne relevante krydsoverensstemmelseskrav, som er følgende: 2.3: Registrering af husdyrbrug med kvæg, svin, får og geder i CHR, 2.4: Øremærkning af får og geder med godkendte øremærker samt 2.5: Indberetning af får og geder og deres flytning samt førelse af besætningsregister. Kontrollen med disse krav og indberetning af overtrædelser sker under disse krav.

Hvis landbruger får leveret eller selv leverer (til andre virksomheder) fødevarer eller andre stoffer, der er bestemt til fødevarer, skal det kontrolleres, at landbruger har sikret sporbarheden, ved at kunne identificere hvorfra og hvortil produkterne leveres. Også her skal det kontrolleres, at landbruger har et system til disse oplysninger, eventuelt i form af købs- og salgsfakturaer eller en oversigt.

For direkte salg til den endelige forbruger af animalske og vegetabiliske produkter til fødevarerbrug er der ikke krav om, at landbruger skal kunne identificere aftagere.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.23

Sporbarhed af dyr og fødevarer

Delkrav:

- 1 Sporbarhed skal i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled sikres for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevareproduktionen, samt for ethvert andet stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevarer.
- 2 Landbrugere skal være i stand til at identificere, hvorfra de har fået leveret en fødevarer eller et dyr, der anvendes i fødevareproduktionen, og ethvert stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevarer. Til det formål skal der etableres systemer og procedurer, hvorved sådanne oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.
- 3 Landbrugere skal kunne identificere og etablere systemer og procedurer til identifikation af de virksomheder, hvortil deres produkter bliver leveret. Disse oplysninger skal stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning og forklares nedenfor.

- 5** For animalske produkter til fødevarerbrug gælder:
- Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til produkter, som stammer fra husdyr, fx mælk og æg, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra besætningen samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentationen skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra hvor omfattende manglerne ved sporbarheden er. Det vurderes, om optegnelserne er lettere mangelfulde, men helheden tilfredsstillende, eller om manglerne ved optegnelserne er mere omfattende. Hvis optegnelserne mangler helt, vurderes det, hvorvidt de kan skaffes til veje. At optegnelser/dokumenter kan "skaffes til veje betyder ikke, at oplysningerne/ optegnelserne skal kunne rekonstrueres, men at de midlertidigt ligger hos fx revisoren eller på en anden ejendom, og at de kan rekvireres derfra.

Omfang Vurderes ud fra, om det er enkelte eller flere typer optegnelser/dokumenter der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe den manglende sporbarhed har varet.

Krav 2.23

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	Optegnelse/dokument lettere mangelfuld. Helheden er tilfredsstillende	Optegnelser/doku- menter er mangelfulde eller mangler men kan sandsynligvis skaffes til veje	Optegnelser / dokumenter mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	En enkelt optegnelse/dokument	Enkelt type optegnelse/dokument	Flere eller alle typer optegnelser/dokument er.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Delkrav 1, 2, 3, og 5: Ikke muligt	Højst en måned eller varighed kan ikke fastslås	Højst ½ år	Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

12.11 ANVENDELSE OG BORTSKAFFELSE AF VETERINÆRE LÆGEMIDLER

12.11.1 Krav 2.14 Anvendelse af veterinære lægemidler

Veterinære lægemidler skal være erhvervet gennem dyrlæge, apotek eller anden virksomhed, der er godkendt af Lægemiddelstyrelsen til distribution af lægemidler. Receptpligtige lægemidler skal anvendes i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger, og de må ikke anvendes efter ordineringsperiodens udløb, medmindre de er genordineret inden for ordineringsperioden.

Dyr må ikke leveres, hvis de er indgivet ikke-tilladte stoffer, har fået ulovlig behandling, eller hvis ikke den fastsatte tilbageholdelsestid er overholdt. Dyr må heller ikke leveres til slagtning eller til marked for slagtedyr, hvis de indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel, som overstiger den fastsatte maksimalgrænse. Ligeledes må produkter fra dyr ikke markedsføres, sælges, overdrages, forarbejdes eller anvendes til konsum, hvis de indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel over den fastsatte maksimalgrænseværdi, eller indeholder rester af stoffer, der stammer fra ulovlig behandling. Ved ulovlig behandling forstås anvendelse af ikke-tilladte stoffer eller produkter samt anvendelse af øvrige lægemidler til andre formål eller på anden måde end fastsat i gældende regler.

KONTROLMETODE

Dette krav kontrolleres såvel fysisk i besætningen som administrativt. Den fysiske kontrol består af dokumentkontrol (landbrugers medicinoptegnelser) og gennemgang af medicinbeholdningen i besætningen (delkrav 1).

Den administrative kontrol består af gennemgang af eventuelle prøveresultater for restkoncentrationer over grænseværdier og ikke-tilladte stoffer udtaget i besætningen og/eller på slagteri. Fødevarestyrelsen har implementeret et overvågningsprogram for restkoncentrationer og ikke-tilladte stoffer i dyr og fødevarer, og dette program er baseret på prøveudtagning (blod, urin, mælk, kød, æg etc.) i besætninger og på slagteri, mejeri etc. Disse prøveresultater samt faglig vurdering (udført af Fødevarestyrelsens dyrlæger) benyttes i vores kontrol af krydsoverensstemmelseskrav 2.14. Prøveresultater samt faglig vurdering rekvireres fra Fødevarestyrelsen og på baggrund af disse oplysninger vurderes det, om der er sket en overtrædelse af et eller flere af delkravene (delkrav 2-6). Rollefordelingen mellem Fødevarestyrelsen og NaturErhvervstyrelsen er i skrivende stund uafklaret.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.14

Veterinære lægemidler

Delkrav

- 1** Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at bruge veterinære lægemidler korrekt i henhold til den relevante lovgivning:
  - a. Der må kun anvendes lægemidler, som dyreejeren har erhvervet gennem dyrlæge, apotek eller anden virksomhed, der er godkendt af Lægemiddelstyrelsen til distribution af lægemidler.
  - b. Receptpligtige lægemidler til dyr skal anvendes i overensstemmelse med dyrlægens anvisning.
  - c. Lægemidler til dyr må ikke anvendes efter ordineringsperiodens udløb, medmindre de er genordineret inden for ordineringsperioden.
- 2** Enhver, der markedsfører fødevarerproducerende dyr er forpligtet til kun at levere dyr eller produkter fra dyr, som
  - a. Ikke har fået indgivet ikke-tilladte stoffer,
  - b. ikke har været underkastet ulovlig behandling⁴², og
  - c. For hvilke den fastsatte tilbageholdelsestid er overholdt
- 3** Fødevarerproducerende dyr, der indeholder restkoncentrationer af et tilladt lægemiddel, som overstiger den fastsatte maksimalgrænseværdi, må ikke leveres til slagtning eller til marked for slagtedyr.
- 4** Fødevarerproducerende dyr, der er indgivet forbudte eller ikke-tilladte stoffer, herunder dyr, som har gennemgået terapeutisk eller zoteknisk behandling, og hvor behandlingen er sket i strid med betingelserne herfor, må ikke have ophold i en besætning, medmindre dyrene er under offentlig kontrol, og dyrene må ikke markedsføres.
- 5** Produkter, som stammer fra fødevarerproducerende dyr, herunder kød, mælk, æg og honning, må ikke markedsføres, sælges, overdrages, forarbejdes eller anvendes til konsum, hvis de
  - a. indeholder restkoncentrationer af et tilladt veterinært lægemiddel over den fastsatte maksimalgrænseværdi, eller
  - b. indeholder rester af stoffer, der stammer fra ulovlig behandling.

⁴² Ulovlig behandling er anvendelse af ikke-tilladte stoffer eller produkter samt anvendelse af øvrige lægemidler til andre formål eller på anden måde end fastsat i gældende regler.

- 6** Produkter, som stammer fra fødevarereproducerende dyr, der har været behandlet i strid med punkt 2, må ikke markedsføres, sælges, overdrages eller forarbejdes med henblik på konsum.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor **Anvendelse:** Vurderes ud fra, om det anvendte lægemiddel er lovligt, men anvendt forkert (andet tidsrum eller dosis eller til andre dyregrupper end angivet), eller om lægemidlet er ulovligt erhvervet eller forbudt.

Levering: Vurderes ud fra, om resterne er fra et lovligt, ulovligt erhvervet eller et forbudt lægemiddel. Derudover lægges der vægt på, om den ansvarlige har foretaget tilbagetrækning.

Omfang **Anvendelse:** Vurderes ud fra antallet af lægemidler, der er omfattet af overtrædelsen.

Levering: Karakteren følger alvorskarakteren.

Varighed **Anvendelse:** Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelse har fundet sted.

Levering: Karakteren følger alvorskarakteren.

Krav 2.14

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lovligt lægemiddel efter dyrlægens tidligere forskrifter, uanset at dyrlægen ved ny anvisning har ændret til andet lægemiddel.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige straks har foretaget tilbagetrækning.</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):Anvendelse af lovligt erhvervet lægemiddel i et andet tidsrum eller anvendelse af anden dosis end anvist men til samme dyregruppe.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige ikke straks har foretaget tilbagetrækning.</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lovligt erhvervet lægemiddel til andre dyregrupper end anvisningen foreskriver.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med rest af et ulovligt erhvervet men ellers lovligt lægemiddel (ikke gennem apotek eller dyrlæge, men fx fra udland eller 3. mand)</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af ulovligt erhvervet eller et forbudt lægemiddel.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.): Levering med forbudte lægemiddelrester, eller overtrædelser vedr. flere lægemidler, uafhængigt af lægemidlets art/mængde</p>

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>1-2 lægemidler og hvor der er givet 1 i alvor</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>1-2 lægemidler, hvor der ikke er givet 1 i alvor</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>3-5 lægemidler</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>5 eller flere lægemidler</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Inden for seneste uge</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Inden for seneste 2-4 uger</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Inden for seneste 1-6 mdr.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse):</p> <p>Ud over seneste 6 mdr.</p> <p>Delkrav 2-6 (levering m.v.):</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed</p>

12.11.2 Krav 2.20 Håndtering af affald fra medicinanvendelse

Landbrugere skal sørge for at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås. Efter ordineringsperiodens udløb er receptpligtige lægemidler til dyr affald, der skal bortskaffes. Bortskaffelse kan ske til apoteket. Indtil bortskaffelsen skal medicinresterne opbevares således, at kontaminering undgås.

KONTROLMETODE

Det kontrolleres, at landbrugeren har procedurer for bortskaffelse af medicinaffaldet og at det opbevares på en måde så kontaminering undgås.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.20

Håndtering af affald fra medicinanvendelse

Delkrav:

- 1 Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvorvidt lægemidlet er lovligt, ulovligt erhvervet eller forbudt, samt ud fra hvor stor risikoen er for fødevarerisikoen.

Omfang Hvis der er givet karakteren 1 eller 4 i alvor følger omfangskarakteren disse, dog kan der være formildende omstændigheder. Hvis der er givet karakteren 2 eller 3 i alvor, vurderes omfangskarakteren ud fra, hvor stor mængde affald/farlige stoffer der er tale om.

Varighed Hvis der er givet karakteren 1 eller 4 i alvor følger omfangskarakteren disse, dog kan der være formildende omstændigheder. Hvis der er givet karakteren 2 eller 3 i alvor vurderes varighedskarakteren ud fra, hvor længe lægemidlet er opbevaret ud over ordineringsperioden.

Krav 2.20

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Lægemidler med udløbet ordinationsperiode, som ikke har været i risiko for at blive anvendt Ingen risiko for fødevarerisikoen	Lægemidler med udløbet ordinationsperiode Ingen eller lille risiko for fødevarerisikoen	Ulovligt erhvervede lægemidler (ikke gennem apotek eller dyrlæge men fx fra udland eller 3. mand) eller forbudte lægemidler Risiko for fødevarerisikoen	Stor risiko for fødevarerisikoen. Hvis formildende omstændigheder, karakter 3.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang	Ikke stor mængde	Stor mængde	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang Hvis formildende omstændigheder, karakter 3
VARIGHED	Lægemiddel er tydeligvis glemt. Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed	Lægemidlet opbevaret 1-5 dage ud over ordinationsperioden og det er tydeligt at medicinen skal destrueres. Opbevares adskilt fra øvrig medicin. Hvis ikke opbevares adskilt: karakter 3	Lægemiddel opbevaret ud over 5 dage. Hvis lægemiddel tydeligvis glemt, gives karakteren 1 (ingen risiko for fødevarer sikkerheden)	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed. Hvis formildende omstændigheder, karakter 3

12.12 FODER OG FODERTILSÆTNINGSSTOFFER

For krydsoverensstemmelseskontrol af foder og fodertilsætningsstoffer henvises til "Kontrolinstruks for foder- og hygiejnekontrol ved primærproduktion af foder og fødevarer" fra januar 2014".

12.13 KRAV 2.21 TILBAGETRÆKNING AF SUNDHEDSSKADELIGE FØDEVARER

Hvis en landbruger får mistanke om eller bliver bekendt med, at fødevarer sikkerheden ikke lever op til kravene for en fødevarer, som landbrugers virksomhed har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, skal han sørge for straks at trække produktet tilbage fra markedet. Landbrugeren skal ligeledes underrette Fødevarerstyrelsen. Hvis en landbruger underrettes om problemer, konstateret ved den offentlige kontrol, med betydning for fødevarer sikkerheden, skal han træffe passende afhjælpende foranstaltninger. Dette gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten, og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan f.eks. være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, a landbruger er bekendt med hvilke procedurer der skal iværksættes, hvis der er mistanke om, at fødevarer sikkerheden er truet for et eller flere produkter fra hans virksomhed. Hvis der hos landbruger er eller har været reelle tilfælde, hvor landbruger burde have trukket en fødevarer tilbage, kontrolleres det, at landbruger har iværksat tilbagetrækning og underrettet Fødevarerstyrelsen. Hvis ikke der har været reelle tilfælde, spørges ind til om landbruger kan redegøre for procedurerne for tilbagetrækning.

Hvis der ved offentlig kontrol, f.eks. i besætningen eller på slagteri, er konstateret problemer, der kan have betydning for fødevarerens sikkerhed, skal det kontrolleres, at landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger. Konstaterede problemer der kan have betydning for fødevarerens sikkerhed er f.eks. salmonella, campylobacter, BSE, listeriose, tuberkulose, brucellose og aviær influenza.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.21

Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer samt afhjælpning af problemer ved offentlig kontrol.

Delkrav:

- 1** Hvis en landbruger antager eller har grund til at antage, at en fødevarer, som virksomheden har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke overholder kravene til fødevarerens sikkerhed, og fødevareren ikke umiddelbart kontrolleres af denne fødevarerens virksomhed, træffer han straks forholdsregler med henblik på at trække den pågældende fødevarer tilbage fra markedet og informerer de kompetente myndigheder (den lokale kontrolenhed) herom.
- 2** Landbrugeren skal straks underrette de kompetente myndigheder, hvis han antager eller har grund til at antage, at en fødevarer, virksomheden markedsfører, kan have sundhedsskadelig virkning på mennesker. Lederen underretter de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes, for at afværge, at den endelige forbruger udsættes for risiko, og må ikke forhindre nogen i eller afskrække nogen fra i overensstemmelse med national ret og retspraksis at samarbejde med de nationale myndigheder, hvis dette kan forebygge, reducere eller eliminere risiko ved en fødevarer.
- 3** Landbrugeren samarbejder med de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes med henblik på at undgå eller mindske risiciene ved de fødevarer, virksomheden leverer eller har leveret.
- 4** Landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarerens sikkerhed, der konstateres ved den offentlige kontrol.
  - a. Forpligtelsen til at træffe passende afhjælpende foranstaltninger gælder både problemer, konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten, og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan fx være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra om landbruger kan redegøre for tilbagetrækningsprocedurer og om landbruger har iværksat tilbagetrækning og underretning af Fødevarestyrelsen ved mistanke eller konstatering af at fødevarerens sikkerhed er truet. Ved problemer konstateret ved offentlig

kontrol vurderes alvoren ud fra, om landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger ud over den kontrollerede, der er omfattet af overtrædelsen.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe besætningen har eksisteret og ud fra om landbruger vil samarbejde med Fødevarestyrelsen eller ej.

Krav 2.21

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Har ikke haft mistanker men kan ikke på tilfredsstillende vis gøre rede for proceduren for tilbagetrækning	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods relevante tegn på, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke foretaget afhjælpende foranstaltninger i forhold til konstaterede problemer ved tidligere offentlig kontrol	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods viden om, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke efterkommet påbud om afhjælpende foranstaltninger
OMFANG		Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet produkt/dyr fra den kontrollerede besætning.	Gives hvis overtrædelsen har omfattet produkt/dyr fra en anden besætning ud over den kontrollerede	Gives hvis overtrædelsen omfatter produkter/dyr fra flere end to besætninger
VARIGHED		Nyetableret besætningsejer (etableret for højst en måned siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen, eller varighed kan ikke fastslås	Nyetableret besætningsejer (etableret for højst ½ år siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen	Landbruger vil generelt ikke samarbejde med Fødevarestyrelsen

Bemærkninger

Vedrørende delkrav 4 tolker Fødevarestyrelsen det således, at delkravet kan være relevant i sammenhæng med alle regler i hygiejneforordningerne (EF) nr. 852/2004 og 853/2004, uanset om disse regler er KO-belagt. Det vil sige, at landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarerens sikkerhed, der konstateres ved den offentlige kontrol. Hvis det efterfølgende konstateres, at landbrugeren ikke har truffet de afhjælpende foranstaltninger, vil dette være en overtrædelse af kravet, uanset om bestemmelsen, der ikke var overholdt i første omgang, er omfattet af krydsoverensstemmelse.

12.14 KRAV 2.22 FOREBYGGELSE AF SMITSOMME SYGDOMME

En besætningskontakt til andre besætninger og det omkringliggende miljø udgør en risiko for indslæbning og udbredelse af smitsomme sygdomme. Specielt zoonoser, som er sygdomme, som kan angribe både dyr og mennesker, truer fødevarerens sikkerhed. Kontakten med omgivelserne skal, hvor det er muligt, indskrænkes, men ved nødvendig og uundgåelig kontakt skal risikoen for overførsel af smitte reduceres. Landbrugere skal træffe passende foranstaltninger til at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer. Dette skal gøres ved blandt andet at indføre procedurer for hygiejne ved besøg i besætningen, ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr i besætningen og ved at indberette formodede udbrud af smitsomme sygdomme til myndighederne.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at der ved ind- og udgang fra besætningsområdet er mulighed for at vaske hænder og rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningen. Det skal ligeledes kontrolleres, at landbrugeren ved indkøb af dyr til besætningen, har undersøgt leverandørbesætningens sygdomsstatus, og hvis denne er ukendt eller lavere end besætningens egen status, skal det sikres, at landbruger har truffet foranstaltninger, der forhindrer en eventuel smitte til den øvrige besætning. Dette kan for eksempel være ved at sætte de nyindkøbte dyr i karantæne. Det skal ligeledes kontrolleres, at der er mulighed for isolation af syge dyr, ligesom affald, der har været i kontakt med syge dyr håndteres således, at der ikke er risiko for smitte. Endelig skal det kontrolleres, at der i besætningen foretages skadedyrsbekæmpelse.

Vurderingen af, om KO-kravet er opfyldt omfatter mange delelementer og den endelige bedømmelse, vil altid være en samlet vurdering af disse.

I tilfælde af, at der er tale om forhold, som ikke umiddelbart kan konstateres, vil det oftest være tilstrækkeligt, at ejer mundtligt kan komme med en tilfredsstillende redegørelse, f.eks. for smittebeskyttelsesprocedurer.

Vedr. punkt 'h' understreges det, at smittefarligt affald, herunder døde dyr, indtil afhentning skal forblive på ejendommen og placeres under hensyntagen til at undgå smitte og anden forurening af staldområder.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.22

Forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker

gennem fødevarer.

Delkrav:

- 1 Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer, bl.a. ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr og indberette formodede udbrud af sådanne sygdomme til myndighederne. Ved vurdering af, om kravet er overholdt, vil der typisk blive taget udgangspunkt i følgende elementer:
  - a. Ved ind- og udgang fra besætningsområdet skal der være umiddelbar mulighed for at vaske hænder.
  - b. Ved ind- og udgang fra besætningsområdet skal der være umiddelbar mulighed for at rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningsområdet.
  - c. Personer, herunder specielt staldpersonale, med zoonotiske lidelser må ikke have kontakt med besætningens dyr.
  - d. Besøgende, som skal ind i besætningsområdet, bør oplyses om besætningens sygdomsstatus.
  - e. Hvis der indkøbes dyr til besætningen, skal leverandørbesætningens sygdomsstatus søges oplyst.
  - f. Hvis der indkøbes dyr med ukendt, tvivlsom eller lavere sygdomsstatus end besætningens, skal disse anbringes uden kontakt til besætningens øvrige dyr, eller der skal træffes andre foranstaltninger, der forhindrer en eventuel smitteudbredelse til besætningens øvrige dyr.
  - g. Transporter til og fra ejendommen skal kunne foregå uden, at besætningen udsættes for unødige smitterisiko⁴³.
  - h. Affald, der har været i kontakt med syge dyr, fx strøelse eller foderrester skal håndteres, så det ikke udgør en smitterisiko. Døde dyr og affald, der skal afhentes af biler fra et forarbejdningsanlæg, skal placeres på god afstand af besætningsområdet eller ved anden indretning placeres, så smitte undgås.⁴⁴
  - i. Hvis der i en besætning optræder symptomer, som er forenelige med en anmeldepligtig sygdom, som kan overføres til mennesker gennem fødevarer, er den besætningsansvarlige forpligtet til at kontakte en dyrlægepraksis eller Fødevestyrelsen og oplyse om symptomerne.
  - j. Sygdomsramte dyr skal kunne isoleres fra besætningens øvrige dyr.
  - k. Der skal gennemføres skadedyrsbekæmpelse.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra omfanget af manglerne for god besøgshygiejne (delkrav 1a-1b). Vurderes ud

⁴³ For yderligere information om relevante sygdomme, henvises til Lov om hold af dyr nr. 432 af 9. juni 2004 og Bekendtgørelse nr. 954 af 13. oktober 2005 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr.

⁴⁴ Afstanden beror på en konkret vurdering af forhold omkring ejendommen.

fra manglerne ved forholdsregler ved sygdom hos personale (delkrav 1c). Vurderes ud fra, om enkelte, flere eller alle elementer af smittebeskyttelsen mangler (delkrav 1d-1k).

Omfang Vurderes ud fra antallet af mangler. Der lægges vægt på, om manglerne er få og tilfældige, eller om de er omfattende eller konsekvente.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe manglerne har stået på.

Krav 2.22

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>a-b: vanskelig besøgshygiejne</p> <p>c: ingen forholdsregler ved akut sygdom hos personale</p> <p>d-g: enkelte dele af ekstern smittebeskyttelse ikke på plads</p> <p>h-k: enkelte dele af intern smittebeskyttelse ikke på plads</p>	<p>a-b: installationer til besøgshygiejne ude af drift</p> <p>c: sene forholdsregler ved sygdom hos personale</p> <p>d-g: flere dele af ekstern smittebeskyttelse ikke på plads</p> <p>h-k: flere dele af intern smittebeskyttelse ikke på plads</p>	<p>a-b: installationer til besøgshygiejne ikke etableret</p> <p>c: ingen forholdsregler ved kroniske tarm, lunge- og hudlidelser hos personale</p> <p>d-g: konsekvent mangel på ekstern smittebeskyttelse</p> <p>h-k: konsekvent mangel på intern smittebeskyttelse</p>
OMFANG		Mangler er få og tilfældige	Mangler er omfattende	Mangler er konsekvente
VARIGHED		Mangler er opstået indenfor de sidste 12 uger eller varighed kan ikke fastslås	Mangler er opstået for mere end 12 uger siden og for højst ½ år siden	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

12.15 KRAV 2.7 MISTANKE OM TSE HOS ET FÅR ELLER EN GED

KONTROLMETODE

Både krav 2.7 og 2.9 kontrolleres administrativt, og Fødevarestyrelsen varetager denne kontrol. Ved overtrædelser indberettes disse til NAER som anden-kontroller.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.7

Anmeldelse af mistanke om TSE hos et får eller en ged

Delkrav:

- 1 Den ansvarlige for en fåre- eller gedebesætning skal tilkalde en dyrlæge ved mistanke om, at TSE forekommer i besætningen. KO-kravet er også overholdt, hvis anmeldelsen sker til Fødevarestyrelsen. Et levende, selvdødt eller aflivet får eller en levende, selvdød eller aflivet ged skal mistænkes for at lide af TSE, når dyret fremviser eller har fremvist følgende symptomer, og hvor det ikke har været muligt at stille en anden sikker diagnose på grundlag af kliniske undersøgelser, reaktion på behandling eller laboratorieanalyser:
  - a. Et fremadskridende sygdomsbillede med neurologiske og adfærdsmæssige symptomer,
  - b. En gradvis forringelse af den generelle tilstand som følge af forstyrrelser i centralnervesystemet, eller
  - c. Intens kløe af ikke påviselig årsag

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvilket omfang producenten kan redegøre for og har reageret på specifikke sygdomstegn.

Omfang Omfanget af en overtrædelse vurderes i forhold til hvor mange dyr, der har været involveret i overtrædelsen.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe det har stået på.

Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang og varighed.

Krav 2.7

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Producenten kan ikke på tilfredsstillende måde gøre rede for, hvem der skal kontaktes, hvis et dyr udviser sygdomstegn	Producenten kan ikke gøre rede for, hvornår der skal tilkaldes dyrlæge i forbindelse med TSE	Har ikke tilkaldt dyrlæge trods relevante sygdomstegn hos et eller flere dyr i besætningen	Har ikke tilkaldt dyrlæge trods specifikke sygdomstegn hos et eller flere dyr i besætningen
OMFANG	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang	Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet én besætning	Gives hvis overtrædelsen omfatter en besætning ud over den udpegede	Gives hvis overtrædelsen omfatter flere end to besætninger

KARAKTER	1	2	3	4
KRITERIUM	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed	Nyetableret besætningsejer (etableret for højst en måned siden) eller varighed kan ikke fastslås	Nyetableret besætningsejer (etableret for højst ½ år siden)	landbruger vil ikke tilkalde dyrlæge

12.16 KRAV 2.9 OFFENTLIGT TILSYN PGA. MISTANKE OM TSE

Krydsoverensstemmelseskrav 2.9

Regler for besætninger under offentligt tilsyn pga. mistanke om TSE eller fund af TSE hos et får eller en ged.

Delkrav

- 1 Får og geder samt embryoner, æg, mælk og mejeriprodukter fra får og geder, som er sat under offentligt tilsyn, må kun flyttes fra ejendommen med Fødevarestyrelsens tilladelse og kun hvis de føres direkte til slagtning eller til et kategori-1-forarbejdningsanlæg.

Krav 2.9

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Får eller geder eller embryoner, æg, mælk eller mejeriprodukter fra får eller geder flyttet til ejers anden og nærtliggende ejendom i dennes eget køretøj	Får eller geder eller embryoner, æg, mælk eller mejeriprodukter fra får eller geder flyttet til anden ejers ejendom til opstaldning/ oplagring og/eller flyttet i anden ejers køretøj	Får eller geder leveret til slagtning eller levebrug, eller embryoner, æg, mælk eller mejeriprodukter fra får eller geder leveret til brug i anden ejers besætning
OMFANG		Enkelte får eller geder eller en lille mængde embryoner, æg mælk eller mejeriprodukter transporteret ad én gang	Få får eller geder eller embryoner, æg, mælk eller mejeriprodukter transporteret ad flere gange	Mere end halvdelen af besætningen eller embryonerne, æggene, mælken eller mejeriprodukterne

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED		Et enkeltstående velbegrundet tilfælde (fx af dyreværnshensyn)	Enhver flytning uden begrundelse indenfor seneste uge	Gentagne tilfælde siden starten af det offentlige tilsyn

12.17 KRAV 2.10 SAMHANDEL MED FÅR OG GEDER

Krydsoverensstemmelseskrav 2.10

Samhandel med får og geder

Delkrav

1 Kvæg, får og geder, herunder deres sæd, embryoner og æg (oocytter), samhandlet til Danmark, skal være ledsaget af de jf. EU-lovgivningen foreskrevne dokumenter (sundhedscertifikater). Forordning (EF) nr. 999/2001, art. 15 og opfylde de betingelser, der er fastsat i bilag VIII.

2 Forordning 546/2006 er ophævet, men reglerne gælder fortsat for de bedrifter, der har modtaget får og geder, herunder deres sæd, æg og embryoner, fra andre lande end de, der er opført i bilaget til Kommissionens forordning (EF) nr. 546/2006 før 1. juli 2013, og hvis der i afsendelseslandet har været bekræftet tilfælde af scrapie inden for 3 år før eller efter afsendelsen af de pågældende dyr/avlsmateriale, vil der blive iværksat flytterestriktioner⁴⁵ på modtagerbedriften/-virksomheden i 7 år fra seneste modtagelse af får eller geder eller deres sæd, embryoner og æg. Undtaget herfra er får, sæd, embryoner og æg fra donorer med prionproteingentypen ARR/ARR. Modtagelse af får og geder, herunder deres sæd, æg og embryoner fra 1. juli 2013 skal ske i overensstemmelse med TSE forordning 999/2001 artikel 15 og bilag VIII med senere ændringer.

Krav 2.10

⁴⁵ Flytterestriktionerne betyder, at modtagerbedriften ikke må omsætte får, geder eller dyr, der er fremkommet ved brug af den importerede sæd, embryoner og æg, medmindre de er bestemt til slagtning og kun efter Fødevarestyrelsens anvisning. Flytterestriktionerne på bedriften vil fortsat gælde selv om de omtalte dyr slagtes, aflives eller dør af naturlige årsager inden udløbet af den 7-årige periode.

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Får og geder samt sæd, æg og embryoner heraf indføres til Danmark med sundhedscertifikat, men lever ikke op til kravene i Bilag VIII	Får og geder fra bedrifter, der er sat under flyttere restriktioner, sendes til slagtning uden Fødevarestyrelsens tilladelse	Får og geder samt sæd, æg og embryoner heraf indføres til Danmark uden sundhedscertifikat Får og geder fra bedrifter, der er sat under flyttere restriktioner, omsættes trods forbud herimod
OMFANG		Overtrædelse af reglen er kun sket én gang	Overtrædelse af reglen er sket 2 gange	Overtrædelse af reglen er sket mere en 2 gange
VARIGHED		Hvis der for alvor er givet karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed	Hvis der for alvor er givet karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed	Hvis der for alvor er givet karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed

OBS! Skemaet omfatter også dyr, der er indført til Danmark som sæd, æg eller embryoner.

*Overtrædelsen for får og geder indført uden restriktioner, gælder alene sundhedsdokument.

12.18 KRAV 2.25 SUNDHEDSKRAV FOR PRODUKTION AF MÆLK OG COLOSTRUM

Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der er sunde og raske, og som ikke har sår på yveret, der kan skade mælk og colostrum. Endvidere er det forbudt at markedsføre mælk og colostrum, der stammer fra dyr, der er i behandling og/eller har synlige tegn på sygdomme, der påvirker mælken og colostrummets sensoriske og sundhedsmæssige kvalitet. Derudover skal dyr isoleres, hvis de er smittet eller mistænkes for at være smittet med infektiøse sygdomme, som:

- kan overføres til mennesker gennem mælk og colostrum,
- er smittet eller mistænkes for at være smittet med sygdomme, der kan kontaminere mælk og colostrum eller
- har sår på yveret, der kan skade mælk og colostrum.

I besætninger, hvor en fysisk adskillelse mellem raske dyr og dyr med for eksempel yverbetændelse ikke er mulig, skal bedriften have procedurer, der giver sikkerhed for, at mælk og colostrum fra syge dyr og dyr i behandling tilbageholdes f.eks. ved et effektivt mærkningssystem af dyrene.

Krydsoverensstemmelseskrav 2.25

Sundhedskrav for produktion af mælk og colostrum⁴⁶

Delkrav:

- 1 Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der har en god almen sundhedstilstand, ikke udviser nogen tegn på sygdom, som kan kontaminere mælk og colostrum, og navnlig ikke lider af sygdomme i kønsorganerne med flåd, enteritis med diarré og feber eller synlig yverbetændelse.
- 2 Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der ikke har sår på yveret, som kan skade mælk og colostrum.
- 3 Mælk og colostrum fra dyr i behandling og dyr med synlige tegn på sygdomme, der påvirker mælken og colostrummets sensoriske og sundhedsmæssige kvalitet, bl.a. yverbetændelse, må ikke markedsføres.
- 4 Dyr, som er smittet eller mistænkes for at være smittet med en af nedennævnte sygdomme, skal isoleres effektivt for at undgå, at de får uønskede virkninger på andre dyrs mælk og colostrum:
  - a. Infektiøse sygdomme, som kan overføres til mennesker gennem mælk og colostrum,
  - b. Sygdomme, som kan kontaminere mælk og colostrum og navnlig sygdomme i kønsorganerne med flåd, enteritis med diarré og feber eller synlig yverbetændelse,
  - c. Sår på yveret, som kan skade mælk og colostrum.
- 5 I besætninger, hvor en fysisk adskillelse mellem raske dyr og dyr med for eksempel yverbetændelse ikke er mulig, skal bedriften have procedurer, der giver sikkerhed for, at mælk og colostrum fra syge dyr og dyr i behandling tilbageholdes fx ved et effektivt mærkningssystem af dyrene.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, om der er tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr, samt om der produceres mælk og/eller colostrum fra syge dyr.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange dyr der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

⁴⁶ For mere information, se "[Vejledning nr. 9048 af 23. december 2005 om mælkekontrol](#)".

Krav 2.25

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Ikke tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr	Ikke tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr	Sår på yver, der kan skade mælken, let feber, ingen adskillelse af syge og raske dyr	Yverbetændelse, sygdom med flåd eller diarré, synlig skadet mælk, ingen adskillelse af syges og raskes dyrs mælk
OMFANG	Et enkelt dyr	Højst 1 % af dyrene dog mere end 1 dyr	Mere end 1 % af dyrene og under 5 % af dyrene	Mere end 5 % af dyrene
VARIGHED	Højst 1 dag, da dyrene skal tilses hver dag	Mere end én dag og højst en uge eller varighed kan ikke fastslås	Mere end én uge og højst en måned	Forhold har stået på i mere end en måned

12.19 KRAV 2.26 BRUCELLOSE OG TUBERKULOSE I MÆLKELEVERENDE BESÆTNINGER

Krydsoverensstemmelseskrav 2.26

Brucellose og tuberkulose i mælkeleverende besætninger

Delkrav

- 1 Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra køer eller bøfler, der tilhører en besætning, som er fri for eller officielt fri for brucellose.
- 2 Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra får eller geder, der tilhører en bedrift, som er fri for eller officielt fri for brucellose (se noten i delkrav 1).
- 3 Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra hundyr af andre arter, der, hvis de er modtagelige for brucellose, tilhører besætninger, som regelmæssigt kontrolleres for denne sygdom efter en kontrolplan, der er godkendt af den kompetente myndighed.
- 4 Med hensyn til tuberkulose skal rå mælk og colostrum komme fra køer eller bøfler, der tilhører en besætning, som er officielt fri for tuberkulose (se noten i delkrav 1).

- 5 Med hensyn til tuberkulose skal rå mælk og colostrum komme fra hundyr af andre arter, der, hvis de er modtagelige for tuberkulose, tilhører besætninger, som regelmæssigt kontrolleres for denne sygdom efter en kontrolplan, der er godkendt af den kompetente myndighed.
- 6 Hvis der holdes geder sammen med køer, skal gederne undersøges og testes for tuberkulose.
- 7 Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om køer eller bøfler, som ikke har reageret positivt på en tuberkulin- eller brucelloseprøve eller har nogen symptomer på disse sygdomme, efter at mælken er varmebehandlet, så den giver en negativ alkalisk fosfataseprøve.
- 8 Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om får eller geder, som ikke har reageret positivt på en brucelloseprøve eller er blevet vaccineret mod brucellose i forbindelse med et godkendt udryddelsesprogram, og som ikke udviser nogen symptomer på denne sygdom, enten:
- 9 Til fremstilling af ost med modningstid på mindst to måneder,
- 10 Efter at mælken er blevet varmebehandlet, så den giver et negativt resultat på en alkalisk fosfataseprøve.
- 11 Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om hundyr af andre arter, som ikke har reageret positivt på en tuberkulin- eller brucelloseprøve, og som ikke har symptomer på disse sygdomme, men som tilhører en besætning, hvor der er konstateret tuberkulose eller brucellose efter den kontrol, der er omhandlet i punkt 3 eller punkt 5, hvis mælken behandles, så den er sikker.
- 12 Rå mælk og colostrum fra dyr, som ikke opfylder kravene i krav 2.14, punkt 1, 2 og 4 og krav 2.25, samt ovenstående punkter 1-9, især dyr, der enkeltvis har reageret positivt på en profylaktisk prøve for tuberkulose eller brucellose⁴⁷ – må ikke bruges til konsum.
- 13 Dyr, som er smittet eller mistænkes for at være smittet med brucellose eller tuberkulose, skal isoleres effektivt for at undgå, at de får uønskede virkninger på andre dyrs mælk og colostrum.

Retningslinjer for bedømmelse

⁴⁷ Som omhandlet i direktiv 64/432/EØF og direktiv 91/68/EØF.

Alvor Vurderes ud fra, om landbrugerens håndtering af mælk fra smittede kvæg og deres isolation.

Omfang Omfang: Vurderes ud fra, hvor mange besætninger der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

Krav 2.26

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Besætning officielt fri for brucellose / tuberkulose og rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, anvendes uden Fødevarestyrelsens tilladelse.	Besætning smittet med brucellose / tuberkulose, og mælken anvendes uden Fødevarestyrelsens tilladelse men behandles, så den er sikker. Smittede eller mistænkt smittede dyr utilstrækkeligt isolerede fra raske dyr	Dyr i besætning har reageret positivt på profylaktisk prøve for brucellose / tuberkulose og mælk anvendes uden varmebehandling. Smittede eller mistænkt smittede dyr ikke isolerede fra raske dyr
OMFANG		Gives hvis overtrædelsen kun har omfattet én besætning	Gives hvis overtrædelsen omfatter to besætninger	Gives hvis overtrædelsen omfatter flere end to besætninger
VARIGHED		Højst en uge eller varighed kan ikke fastslås	Højst en måned	Forhold har stået på i mere end en måned

12.20 KRAV 2.27 LOKALER OG USTYR TIL MÆLKEPRODUKTION

Krydsoverensstemmelseskrav 2.27

Lokaler og udstyr til mælkeproduktion

Delkrav:

- 1 Malkeanlæg og lokaler, hvor der opbevares, håndteres eller køles mælk og colostrum, skal være placeret og indrettet på en sådan måde, at risikoen for kontaminering af mælk og colostrum begrænses. Der skal være:

- a. Passende adskillelse fra mulige forureningskilder såsom mødding, toiletter, stald m.v.
- b. Mulighed for hygiejnisk malkning.
- c. Mulighed for effektiv rengøring.
- d. Tilstrækkelig ventilation.

2 Der skal være et lokale til håndtering, køling og opbevaring af mælk og colostrum (herefter mælkeopbevaringsrum). Mælkeopbevaringsrummet skal være beskyttet mod skadedyr, have en passende adskillelse fra de rum, hvor dyrene er opstaldet, og være forsynet med et passende køle- eller frostanlæg. Ved passende adskillelse forstås adskillelse med faste vægge og lofter samt tætsluttende døre.

3 Overflader af udstyr, som kommer i kontakt med mælk og colostrum (redskaber, beholdere, tanke mv. til malkning, indsamling eller transport af mælken / colostrummet) skal være lette at rengøre og om nødvendigt desinficere og skal holdes i god stand. Det kræver anvendelse af glatte, afvaskelige og ikke-toksiske materialer.

4 Efter brugen skal sådanne overflader rengøres og om nødvendigt desinficeres. Efter hver transport eller række af transporter, hvis der kun forløber meget kort tid mellem tømningen og den næste påfyldning, men under alle omstændigheder mindst én gang om dagen, skal beholdere og tanke, der er blevet anvendt til transport af mælk, og colostrum rengøres og desinficeres på en passende måde, inden de anvendes på ny.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra graden af landbrugerens vedligehold og rengøring.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

Krav 2.27

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Lokaler utilstrækkeligt ventileret og/eller med lettere svigt i rengøringen	Overflader defekte eller på anden måde ikke rengøringsvenlige Utilstrækkelig adskillelse fra stald og andre forureningskilder Mangelfuld skadedyrsbekæmpelse	Manglende rengøring af malkeanlæg og andet udstyr, der kommer i berøring med mælken Manglende kølemulighed
OMFANG		Enkelte områder, mindre skader	Tydelige skader, risiko for men ikke tydelige tegn på forurening	Udbredte skader i lokaler og på udstyr Synlige tegn på forurening Synlige tegn på skadedyr
VARIGHED		Højst en måned eller varighed kan ikke fastslås	Højst ½ år	Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

12.21 KRAV 2.28 HYGIEJNE UNDER MALKNING OG INDSAMLING

Krydsoverensstemmelseskrav 2.28

Hygiejne under malkning og indsamling

Delkrav:

- 1 Malkningen skal foregå på en hygiejnisk måde, idet navnlig følgende sikres:
  - a. Inden malkningen påbegyndes skal patter, yver og de tilgrænsende dele være rene. Ved anvendelse af våd aftørring med bomuldsklude skal kluden desinficeres mellem aftørring af hvert enkelt dyr.
  - b. Dyr, der er i medicinsk behandling, så der er sandsynlighed for, at medicinrester overføres til mælk og colostrum, identificeres, og mælk og colostrum taget fra sådanne dyr før udløbet af den foreskrevne tilbageholdelsesperiode, må ikke anvendes til konsum.

- 2 Umiddelbart efter malkningen skal mælk og colostrum anbringes på et rent sted, der er indrettet og udstyret, så kontaminering undgås. Ved et rent sted forstås fx en mælketank eller lignende beholder, som er placeret i et dertil indrettet lokale til håndtering, køling og opbevaring af mælk og colostrum (et mælkeopbevaringsrum jf. afsnittet om krav til lokaler og udstyr ovenfor), eller som er placeret udendørs. Placering af mælketank og samtlige betjeninger, herunder mandehul, udluftningsventil og haner m.v., skal sikre mælk og colostrum mod forurening, temperatursvingninger eller andre kvalitetsforringelser.
- 3 Mælken skal øjeblikkelig nedkøles til højst 8 °C, hvis den afhentes dagligt, eller til højst 6 °C, hvis der ikke finder daglig afhentning sted.
- 4 Colostrummet skal opbevares separat og øjeblikkeligt nedkøles til 8 °C, hvis den afhentes dagligt, eller til højst 6 °C, hvis der ikke finde daglig afhentning sted, eller nedfryses.
- 5 Landbrugere behøver ikke at opfylde ovenstående temperaturkrav, hvis mælken opfylder kriterierne for celle- og kimalt i rå mælk og hvis:
  - a. Mælken forarbejdes senest to timer efter malkningen, eller
  - b. En højere temperatur er nødvendig af teknologiske årsager i forbindelse med fremstilling af bestemte mejeriprodukter, og den kompetente myndighed giver tilladelse hertil.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra omfanget af mangelfuld hygiejne og kølekapacitet samt manglende nedkøling.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange dyr, der er omfattet, og hvor omfanget af manglende nedkøling.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

Krav 2.28

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Utilfredsstillende rengøring af yvere og/eller desinfektion af klude	Ingen rengøring af yvere eller desinfektion af klude Mælken køles utilstrækkeligt Utilfredsstillende placering af mælketank	Behandlede dyrs mælk tilbageholdes ikke. Mælketank har utilstrækkelig kapacitet og/eller muliggør forurening. Mælken køles ikke
OMFANG		Vedrører enkelte dyr eller klude	Vedrører flere dyr.	Udtrykker generel dårlig
VARIGHED		Indenfor seneste måned eller varighed kan ikke fastslås	Har stået på i højst ½ år	Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

FAGINSTRUKS 15, PELTS DYR 2015

A close-up photograph of a white piglet resting its head on a piece of wood. The piglet's eyes are closed, and it appears to be sleeping or resting. The wood has some holes and a rope tied around it.

INSTRUKS TIL KO-KONTROL
MED DYREVELFÆRD OG DYRESUNDHED
I BESÆTNINGER MED PELTS DYR

INDHOLD

1	Indledning.....	361
2	Formål.....	361
3	Overtrædelse af dyrevelfærdsområdet.....	361
4	Kontrolbesøget.....	362
4.1	Forberedelse til kontrolbesøget.....	362
4.2	Kontrolbesøgets indledning.....	362
4.3	Kontrolbesøgets gennemførelse.....	363
4.4	Efter kontrolbesøget.....	363
5	Kontrolpunkter.....	363
5.1	Krav 3.1 Personale.....	364
5.2	Opstaldning.....	365
5.2.1	Krav 3.5 og 3.4 Rum og bygninger	365
5.2.2	Bevægelsesfrihed - alle landbrugsdyr	367
5.2.3	Krav 3.5 Belysning	369
5.3	Krav 3.7 Mekanisk udstyr.....	370
5.4	Krav 3.8 Foder og vand.....	372
5.5	Krav 3.10 Operative indgreb.....	374
5.6	Krav 3.2 Tilsyn med og passende behandling af syge dyr.....	376
5.6.1	Sygeafdeling	382
5.7	Krav 3.9 Avlsmetoder.....	384
5.8	Krav 3.3 Optegnelser.....	386

KONTAKTPERSONER & INFO

Emilie Sloth Jordbrugskontrol
3395 1406 emslot@naturerhverv.dk

Anne-Lise Jensen Kontrolafdeling Odense
6188 7944 anlije@naturerhverv.dk

Tine Flarup Kontrolafdeling Randers
6188 7945 tinfla@naturerhverv.dk

Captia-link : 14-571-000002
ISBN 978-87-7120-593-0

13 INDLEDNING

Denne instruks er skrevet til de kontrollører fra NaturErhvervstyrelsen, der skal udføre kontrol med krydsoverensstemmelse i besætninger med får og geder. Der vil ske en løbende revision af instruksen, som meddeles kontrollørerne.

14 FORMÅL

Formålet med krydsoverensstemmelseskontrollen i besætninger med får og geder er at kontrollere, at landbrugere, der modtager direkte støtte eller tilskud efter visse ordninger under landdistriksprogrammet, opfylder de betingelser indenfor sundheds- og dyrevelfærdsområdet der kræves, for at kunne modtage den fulde støtte.

Formålet med sundhedskravene er, at sikre sporbarhed ved f.eks. sygdomsudbrud, og at sikre folke-, dyre- og plantesundhed.

Formålet med dyrevelfærdskravene er at sikre, at alle landbrugsdyr huses, fordres, vandes, plejes etc. på en måde, der tilgodeser deres behov og velfærd, og som sikrer, at dyrene ikke lider nød.

Der findes mange nationale bestemmelser indenfor både sundheds- og dyrevelfærdsområdet, som ikke er omfattet af krydsoverensstemmelse. I denne instruks fokuseres der udelukkende på de bestemmelser der er omfattet af krydsoverensstemmelse.

Reglerne om krydsoverensstemmelse erstatter ikke det almindelige strafferetlige system.

Derfor vil der for forhold, som er en overtrædelse af krydsoverensstemmelse, både ske støttetæk samt eventuelt også bødestraf og politianmeldelse, hvis reglerne om krydsoverensstemmelse er knyttet til en straffebestemmelse, der foreskriver, at landbrugeren kan straffes med bøde eller politianmeldelse.

15 OVERTRÆDELSE AF DYREVELFÆRDSOMRÅDET

I vurderingen af alvoren for overtrædelser af dyrevelfærdskravene sondres der imellem "**væsentlig ulempe**", "**uforsvarlig behandling**", "**groft uforsvarlig behandling**" eller "**mishandling**". Ved sondringen mellem ovenstående fire grupper kan følgende vurderinger som hovedregel lægges til grund:

Væsentlig ulempe er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd. F.eks. stilles der i loven krav om, at udstyr til fodring og vanding skal være udført og anbragt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand. I situationer, hvor denne bestemmelse ikke er opfyldt, f.eks. fordi fodertruget er anbragt sådan, at der kan ske forurening med jord eller gødning, vil der normalt være tale om, at forholdet vurderes som væsentlig ulempe.

Uforsvarlig behandling af dyr er forhold, hvor der normalt ikke er baggrund for at anmelde forholdet til politiet, hvis det rettes straks.

Grovere uforsvarlig behandling af dyr og visse typer af uforsvarlig behandling af dyr skal anmeldes til politiet. Et eksempel kan være et dyr med en smertefuld kronisk lidelse, der ikke er i sygesti, behandlet, tilset af en dyrlæge eller aflivet i tide.

Mishandling er endnu alvorligere end grovere uforsvarlig behandling og skal altid anmeldes til politiet. Det kan f.eks. være tilfælde af vanrøgt, hvor dyr er døde eller stærkt påvirkede af sult og tørst pga. manglende pasning.

Til hjælp til en ensartet bedømmelse af overtrædelser af dyrevelfærdskravene er der, hvor det er relevant, beskrevet retningslinjer for bedømmelse af alvoren.

16 KONTROLBESØGET

16.1 FORBEREDELSE TIL KONTROLBESØGET

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser for information om tidligere besøg og/eller sanktioner fra tidligere besøg. Også fra VetStat er det relevant at trække informationer. Her kan man også se, om farmen har en sundhedsrådgivningsaftale, der giver besætningsejeren lov til selv at indlede behandling på dyrlægens anvisning.

Opmærksomheden henledes ligeså på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået en ny ejer siden udpegningen. Div. telefonnumre medtages. Der kan ofte være en del mobiltelefonnumre tilknyttet en besætning.

For at undgå at stressе dyrene i drægtighedsperioden (pga. fare for abort) samt lige efter, at hvalpene er født, kan det være uhensigtsmæssigt at aflægge kontrolbesøg i perioden mellem 15. marts og 15. april samt 1. maj og 10. maj.

I det tilfælde, at der besøges flere minkfarme på samme dag, skal rækkefølgen af besøgene planlægges således, at plasmacytosefri farme (A-farme) besøges før smittede farme eller farme, hvor der er mistanke om smitte. Dette gøres af hensyn til forebyggelse af smittespredning. Liste over plasmacytose-status for besætningerne kan fås hos København Fur.

16.2 KONTROLBESØGETS INDLEDNING

Besøget foretages uanmeldt. Ved ankomst kontaktes den ansvarlige for minkfarmen, og man iklæder sig overtrækstøj/støvleovertræk. Man går ikke ind på minkfarmen uden tilladelse fra ejeren eller hans personale (smittebeskyttelsesregler). Besøget indledes med, at kontrolløren identificerer sig og underretter minkavleren eller dennes repræsentant om retssikkerhedsprincipperne samt udlevere skrivelser herom. Formålet med besøget meddeles.

16.3 KONTROLBESØGETS GENNEMFØRELSE

Alle dyr i besætningen skal tilses, hvorfor alle staldafsnit skal gennemgås. Hvis der i forbindelse med inspektionen er dyr, der ikke er umiddelbart synlige, skal dyrene inspiceres i redekassen eller i andre gemmesteder.

Undervejs ved besætningsgennemgangen udfyldes tjekskemaet samtidig med, at kontrollanten er dialog med minkavleren eller dennes repræsentant. Af hensyn til så konstruktiv en dialog som mulig er det hensigtsmæssigt at danne sig et overblik over forholdene i minkfarmen, inden evt. fejl og mangler påpeges..

Ved ankomst tidligt på dagen vil der typisk ikke være fodret. Det giver en god mulighed for hurtigt at se, hvor der evt. kan sidde syge dyr uden ædelyst: Der vil ligge en enlig foderklat på disse bure, mens raske dyr har ædt alt foder.

Tilsyn om eftermiddagen vil ofte foregå efter, at der er fodret. Så ligger dyrene og halvsover i redekasserne, og det er svært at se, om de har skader. Lav gerne en højfrekvent pibelyd ("som en skrækslagen mus"). Det stimulerer dyrenes nysgerrighed, så de i nogle tilfælde kommer ud af kasserne for at se hvad der foregår. Kan du ikke lave lyden selv, så brug et pibedyr.

Alle minkfarme følger en fast årlig cyklus:

- I januar er de fleste bure tomme. Farmen huser kun avlsdyr. Der er ca. 7 - 10 gange så mange tæver som hanner.
- I begyndelsen af marts er der parringstid. Hanner og tæver sættes sammen under overvågning da der kan opstå slagsmål, hvis tæven ikke er parringsvillig. I mange farme pelses hannerne efter endt parring – altså medio marts.
- Alle minkhvalpe fødes indenfor få uger omkring slutningen af april og begyndelsen af maj. Der er i gennemsnit 5 levende hvalpe pr. avlstæve ved fravæning, og antallet er bl.a. afhængig af farvetypen. Avlstæver indhuses fra medio april og indtil fravæning af hvalpe i hvert andet bur jf. § 23 i pelsdyrbekendtgørelsen.
- Hvalpene fravænes i juli, hvorefter hvalpene typisk huses to og to. Der kan i mindre grad huses hvalpe ved gruppeindhusning. Fravæning må tidligst ske, når hvalpene er 8 uger, med mindre moderens eller hvalpenes velfærd er truet på grund af særlige omstændigheder.
- Medio november til primo december er det pelstid. Dyrene sorteres for at udvælge de avlsdyr, der skal bruges næste sæson. Alle andre dyr pelses.

16.4 EFTER KONTROLBESØGET

Der henvises til den generelle kontrolinstruks kapitel 8.

17 KONTROLPUNKTER

17.1 KRAV 3.1 PERSONALE

Det skal kontrolleres, hvorvidt der er et tilstrækkeligt antal personer, med relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, til at varetage pasningen med dyrene. Dette skal sikre, at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt. Det er ikke nok, at pelsdyravleren alene har kendskab til gældende lovgivning på dyreværnsområdet. Alle personer, der varetager pasningen, skal have de relevante færdigheder. Det er pelsdyravlerens ansvar at sikre sig, at de personer, der varetager pasningen af dyrene, har modtaget instruktion og vejledning om relevant lovgivning.

Kontrolmetode

Der spørges ind til antallet af personer, der varetager pasningen af dyrene og disse personers uddannelse. Det vurderes ved besigtigelse af dyrene i besætningen, om dyrene fremstår velpassede. Derudover spørges der ind til rutiner vedrørende pasningen, og det er en god idé både at snakke med pelsdyravlerens og dennes medhjælpere.

På denne måde kan det bedre vurderes, om alle, der har med dyrenes pasning at gøre, har forståelse og kendskab til dyrenes pasning, pleje og velfærd.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.1

Alle landbrugsdyr, personale

Delkrav

1	Dyrene skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden, således at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt

Retningslinje for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra, hvorvidt dyrene fremstår velpassede, eller om dyrenes velfærd har lidt overlast pga. utilstrækkeligt antal personale eller utilstrækkeligt uddannet personale.
Omfang	Vurderes efter, hvor stor en del af personalet, der ikke har de nødvendige kvalifikationer.
Varighed	Vurderes efter, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt. Bedriften bærer præg af manglende overblik og forståelse for dyrenes velfærd/pasning, og personalet har ikke modtaget vejledning eller kun mangelfuld vejledning om lovgivningen vedrørende dyreværn.

Krav 3.1

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Situationer, hvor der i besætningen er et utilstrækkeligt antal personale, eller hvor personalet ikke er uddannet tilstrækkeligt, men hvor dyrene er velpassede	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling af dyr	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr
OMFANG	Bedriften og dyrene fremstår som velpasset	En mindre del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	En større del af personalet har ikke de nødvendige kvalifikationer	Alt personale mangler de nødvendige kvalifikationer
VARIGHED	Besætningsejeren bringer straks forholdet i orden	Kortere end ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

17.2 OPSTALDNING

17.2.1 Krav 3.5 og 3.4 Rum og bygninger

De rum og bygninger, hvor dyr holdes, samt bokse og udstyr, dyrene kommer i kontakt med, skal være opført af materialer, som er uskadelige for dyrene, og de skal kunne rengøres og desinficeres effektivt. Desuden skal rum og udstyr til fastgørelse af dyr være konstrueret og vedligeholdt på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade. Endelig skal luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

Kontrolmetode

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, at rum, stalde, bure, gulve etc. er velvedligeholdte, og at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, som dyrene kan komme til skade på. Det skal vurderes, om dyrene har lidt skade, eller kan er risiko for, at dyrene kan komme til skade ved at opholde sig i burene. Hvis der konstateres skader på dyrene, er der som hovedregel tale om uforsvarlig behandling af dyr, og der skal tilkaldes en dyrlæge med henblik på en veterinærfaglig vurdering.

Det vurderes også, hvordan staldens indeklima er. Staldens temperatur vurderes. Ved tvivl foretages der temperaturmålinger.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5

Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav:

1	De materialer, der anvendes til opførelse af rum, hvor dyr holdes, navnlig til konstruktion af bokse og udstyr, som dyrene kan komme i kontakt med, må ikke være skadelige for dyrene og skal kunne rengøres og desinficeres effektivt.
2	Rum og udstyr til fastgørelse af dyr skal konstrueres og vedligeholdes på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade.
3	Luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter skal holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

Retningslinje for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra risikoen for, at dyrene kan komme til skade, samt hvorvidt der er sket skade på dyrene.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig staldindretning eller indretning af buerne, men der ses ingen skader på dyrene.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er risiko for, at et eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig indretning af burene eller stalden, og der ses skader som følge af dette på dyrene.

Omfanget og arten af skader kan dog være så alvorligt, at forholdet må karakteriseres som groft uforsvarlig.

Krav 3.5

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Få dyr oplever risiko for skader. Ingen dyr har skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene Delkrav 1, 3 og 4: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 2 % af alle dyr i besætningen	Op til ca. 10 % af alle dyr i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af alle dyr i besætningen	Mere end ca. 50 % af alle dyr i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1, og som straks rettes	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

17.2.2 Bevægelsesfrihed - alle landbrugsdyr

Rum og arealer, hvor dyr holdes, herunder også stalde og bure til pelsdyr, skal være indrettet således, at dyrets behov tilgodeses. Her tænkes især på, at dyrene skal have den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og drikke samt hvile. Kravet om beskyttelse mod vejr og vind kan også anvendes indendørs, hvis dyrene er udsat for sus og træk, evt. regn fra åbne eller defekte porte/vinduer eller defekt tag

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at alle dyr har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og vand. Det skal også kontrolleres, at alle dyr har mulighed for at rejse eller lægge sig uden besvær.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.4

Alle landbrugsdyr, bevægelsesfrihed

Delkrav:

1	Rum eller arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses. Det skal herunder sikres, at dyret har den fornødne bevægelsesfrihed også under optagelse af foder og drikke og ved hvile. Dette finder tilsvarende anvendelse på bindsel, tøj og lignende indretninger.
2	Dyr skal endvidere sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes bevægelsesfrihed er indskrænket.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Overbelægning i en enkelt eller enkelte bure.

Groft uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for dyrene i besætningen på grund af overbelægning i burene, dog ikke i en grad, der medfører, at ikke alle dyr kan finde hvile eller rejse eller lægge sig uden stort besvær. Situationer, hvor der generelt i besætningen eller i dele af besætningen ses så voldsom overbelægning, at dyrene ikke har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder eller drikke, samt at det ikke er alle dyr, der kan finde plads til hvile, må som hovedregel betegnes som groft uforsvarlig behandling af dyr af en sådan alvor, at forholdet skal anmeldes til politiet.

Krav 3.4:

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som vedr. max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til ca. 10 % af dyrene i besætningen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene i besætningen	Mere end ca. 50 % af dyrene i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

17.2.3 Krav 3.5 Belysning

Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent lys eller permanent mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

Kontrolmetode

Ved gennemgang i besætningen kontrolleres det, at dyrene ikke holdes i hverken permanent lys eller mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt med vinduer til at opfylde kravet ved hjælp af naturligt lys, skal der være en passende kunstig belysning. Hvis kunstig belysning benyttes, spørges ind til, hvornår dette lys tændes og slukkes, og om dette gøres manuelt eller ved hjælp af en timer.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.5

Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

Delkrav:

4	Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent mørke eller være udsat for kunstigt lys uden passende afbrydelser. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.
----------	---

Retningslinje for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket. Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene holdes i konstant kunstig belysning uden passende afbrydelser (under ca. 6 timer om dagen).

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Bedømmelseskema: Se side 7.

17.3 KRAV 3.7 MEKANISK UDSTYR

Alt automatiseret og mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd. Eksempelvis skal dyr fodres manuelt, hvis foderautomatikken går i stykker. Det samme gælder, hvis vandforsyningen via nipler eller lignende svigter. Hvis vandrør svigter ved f.eks. tilfrysning, og skaden ikke umiddelbart kan udbedres, således at dyrene ikke kan få drikkevand, skal dyrene fjernes straks eller snarest afhængig af forholdene.

I besætninger, hvor dyrs sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem (f.eks. vinduer der åbnes), der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal afprøves regelmæssigt.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at landbruger efterser alt automatiseret og mekanisk udstyr dagligt. Dette gøres ved at spørge ind til, hvilke procedurer landbruger har for dette. Der spørges ind til, hvilket automatiseret og mekanisk udstyr der anvendes i besætningen. F.eks. om fodringen foregår manuelt eller ved hjælp af et mekanisk foderanlæg. Der spørges ind til, hvordan og hvor ofte det sikres, at dette udstyr fungerer.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.7

Alle landbrugsdyr, automatiseret eller mekanisk udstyr

Delkrav:

1	Alt automatiseret eller mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses mindst én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd.
2	Hvis dyrenes sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem, der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal testes regelmæssigt.

Retningslinje for bedømmelse

Alvor	Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen, der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at automatisk og mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, men der observeres ikke tegn på, at dyrene har lidt overlast.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at automatiseret eller mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, og dette har medført, at dyrene har lidt overlast. Eks. manglende foder og vand og manglende ventilation på meget varme dage, hvor dette har medført lidelse hos dyrene (dehydrering og overophedning).

Krav 3.7

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

17.4 KRAV 3.8 FODER OG VAND

Alle dyr skal fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Derudover må intet dyr gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade hos dyrene. Endelig skal udstyr til fodring og vanding være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.

Der blev i december 2013 ved retten i Horsens afsagt en dom, hvor det blev vurderet, at KO-krav 3.8 kun giver hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser, der angår foder og vand. Der er således ikke hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser såsom overtatovering, gødningsforurenede dyr, indretning mv., som er overtrædelser, der tidligere er blevet indberettet under krav 3.8. Krav 3.8 dækker udelukkende overtrædelser forbundet med foder og vand.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at alle dyrene fodres efter under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Dette gøres i praksis ved at kontrollere at alle dyr er i godt huld, og at ingen dyr er magre eller deciderede afmagrede. Det skal også kontrolleres, at hverken foder og vand er forurenede, f.eks. af gødning, og at der heller ikke er risiko for at dette kan ske.

Der konstateres jævnligt problemer med, at udstyr til fodring og vanding er udformet eller installeret sådan, at der er risiko for forurening af foder og vand eller risiko for indbyrdes rivalisering, hvilket ikke er i overensstemmelse med velfærdsreglerne for får og geder. Der vil i reglen være tale om væsentlig ulempe.

Man kan kontrollere, om dyrene får vand ved at trykke på ventilen ("drikkeniplen") gennem burets masker. Der er ofte enkelte tomme bure rundt omkring, som kan vælges til kontrollen, da mink godt kan finde på at bide. Mink er ekstremt afhængig af frisk vand. Hvis vandforsyningen svigter, ses de første dødsfald efter 18-24 timer, så det er meget usædvanligt, at der mangler vand.

De fleste farme får daglig forsyning af fersk foder fra fodercentral. Fodercentralen sørger for, at foderet indeholder de næringsstoffer, det skal, men det er stadig ejerens ansvar, at hvert enkelt dyr fodres efter sit fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Det bør kontrolleres, at der ikke findes gamle, mugne foderrester.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.8

Alle landbrugsdyr, vand, foder og andre stoffer samt omsorgsfuld behandling.

Delkrav:

1	Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologisk, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.
2	Intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade.
3	Udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.
4	Et dyr må ikke indgives andre stoffer end de stoffer, der gives med tilladte terapeutiske eller forebyggende formål eller i tilladt zooteknisk behandlingsøjemed, som defineret i artikel 1, stk. 2, litra c), i direktiv 96/22/EF, medmindre det er blevet påvist ved videnskabelige studier af dyrs velfærd eller på grundlag af de erfaringer, der er gjort, at det pågældende stof ikke er skadeligt for dyrets sundhed eller velfærd.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er flere magre dyr (dog ingen afmagrede dyr), som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov, og/eller det vurderes, at dyrenes muligheder for at få dækket deres behov for vand er utilstrækkelig (uden at der ses tegn på dyr med dehydrering).

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at tildelingen af foder og vand er meget mangelfuld med flere afmagrede eller generelt magre dyr i besætningen, eller flere dyr viser tegn på dehydrering.

Krav 3.8

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

17.5 KRAV 3.10 OPERATIVE INDGREB

Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang. Endvidere er det forbudt, at foretage operative og lignende indgreb, der har til formål at ændre et dyrs udseende.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.10

Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

Delkrav:

1	Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang.
2	Operative og lignende indgreb, som har til formål at ændre et dyrs udseende, må ikke foretages.

Retningslinje for bedømmelse

<p>Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.</p> <p>Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af dyrene der er berørte.</p> <p>Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.</p>

Krav 3.10

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

17.6 KRAV 3.2 TILSYN MED OG PASSENDE BEHANDLING AF SYGE DYR

En af de hyppigste KO-overtrædelser er syge eller tilskadekomne dyr, der ikke har fået den fornødne pleje eller dyrlægebehandling. Området fremhæves i kontrolinstruksen for at sætte fokus på dette kontrolpunkt.

Alle dyr, der synes at være syge eller tilskadekomne, skal omgående have passende behandling. Om fornødent skal syge eller tilskadekomne dyr isoleres i et passende rum med tør og bekvem strøelse, når dette er hensigtsmæssigt. Hvis et dyr ikke kommer sig hurtigst muligt af denne behandling, skal dyret enten aflives straks, eller også skal en praktiserende dyrlæge konsulteres hurtigst muligt.

I vinter-, parrings- og drægtighedsperioden er der normalt få problemer med sundhed og velfærd i minkbesætninger. Perioden omkring fødselstidspunktet og de første uger efter fødslen er det tidspunkt, hvor de sundhedsmæssige problemer forventes at være størst.

I maj og juni (diegivningsperioden) er de typiske sundhedsproblemer yverbetændelse hos tæverne, og "fedtede hvalpe". Fedtede hvalpe har diarre, en klistret udsondring fra huden og meget høj dødelighed. Lidelsen regnes for forårsaget af et atrovirus.

Efter fravæning optræder de tabsvoldende sygdomme plasmacytose, hvalpesyge og virus enteritis. Der vaccineres ofte mod hvalpesyge og virus enteritis, mens der testes og saneres for plasmacytose, da der ikke findes en vaccine mod denne sygdom.

Kontrolmetode

Ved kontrollen skal alle dyr beses. Det er ikke nødvendigt at se alle dyr i bevægelse. Der spørges ind til, hvor ofte der føres tilsyn med dyrene, og hvilke procedurer isolation af syge og tilskadekomne dyr. Dyr i

særskilte sygeafsnit, skal altid beses grundigt. Det er vigtigt, at alle syge og tilskadekomne dyr ses, hvor de er i bevægelse, for at kunne vurdere deres tilstand ordentligt. Konstateres der syge eller tilskadekomne dyr, spørges ind til pelsdyravlerens behandling af dyret, og hvorvidt dyret/dyrene har været tilset af en dyrlæge. Kontrolfund beskrives altid udførligt, ligesom der altid tages fotodokumentation og eventuelt også videodokumentation. Dyrlæge tilkaldes eventuelt for veterinærfaglig vurdering.

De væsentligste dyrevelfærdsproblemer er bidskader efter slagsmål, der typisk opstår, når ungdyr går sammen. Da mink i naturen er solitære dyr, er det vanskeligt at undgå konflikter, når flere mink går sammen. I forbindelse med etablering af en hakkeorden og stadig forsvar af placering i hakkeordenen kan minkene ofte reagere ved at bide hinanden. Dette kan resultere i sår, der meget ofte bliver inficerede (betændte).

Hvis et eller flere pelsdyr i forbindelse med pelsdyravlerens daglige tilsyn viser tydelige tegn på sundheds- eller adfærdsmæssige afvigelser, skal den ansvarlige for dyrene, jf. § 6 i pelsdyrbekendtgørelsen, omgående tage skridt til at få fastslået årsagen og sørge for en passende afhjælpning af problemet. Hvis afhjælpningen ikke virker, skal en praktiserende dyrlæge konsulteres hurtigst muligt, eller pelsdyret skal aflives straks. Hvis aflivningen sker straks eller efter anbefaling fra den praktiserende dyrlæge, må produktionen først genoptages, når der er truffet passende foranstaltninger med henblik på afhjælpning af problemet.

Syge og skadede dyr skal behandles i overensstemmelse med anvisningerne fra den praktiserende dyrlæge.

Følgende kan som udgangspunkt anvendes som retningsgivende for, hvordan syge og tilskadekomne dyr bør håndteres:

1	Dyr med nedsat ædelyst eller forstyrret almenbefindende: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Om fornødent skal dyret isoleres i et passende rum med tør og bekvem strøelse, når dette er hensigtsmæssigt, f.eks. i et sygeafsnit. ▪ Er der ingen bedring på tredjedagen, bør det overvejes at aflive dyret.
2	Lamme mink og mink med blotlagte knogler bør aflives straks.
3	Sår er meget individuelle, hvorfor en vurdering af behandling skal tage hensyn til dyrenes almenbefindende samt øvrige forhold på farmen. Behandlingsprocedure aftales med dyrlægen under de løbende rådgivningsbesøg. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overfladiske små sår: Sårspray minimum én gang dagligt indtil afheling ▪ Større overfladiske sår (op til 5 krone stor): Sårspray, antibiotika-injektion og evt. smertestillende behandling dagligt indtil helbredelse.

- Store sår samt sår hvor øjet eller knogler er inddraget: Aflivning.
- Forurenede sår med pus soignereres (vaskes i sæbevand).

4 Dyr med kroniske lidelser samt dyr med blokering af fødselsveje eller urinveje bør aflives.

Det bemærkes, at den praktiserende dyrlæge konkret kan have anvist en anden behandling. Dette vil i givet fald kunne dokumenteres i form af en skriftlig anvisning fra dyrlægen. I tvivlstilfælde bør Fødevarestyrelsens dyrlæger konsulteres.

Når der i forbindelse med kontrollen konstateres syge eller tilskadekomne dyr, som kontrolløren umiddelbart vurderer ikke er behandlet forsvarligt, skal der tilkaldes en KO-dyrlæge med henblik på en klinisk, veterinærfaglig vurdering og beskrivelse af forholdene til brug for påbud eller politianmeldelse.

Der skal altid tilkaldes en af KO-dyrlægerne, hvis:

- Der findes dyr med skader, som ikke er under passende behandling, jf. ovenstående retningslinjer.
- Der findes dyr, som burde være aflivet, jf. ovenstående retningslinjer.

To eksempler på sår ved haleroden.
Dyrlægetilkald er altid nødvendigt.

Minkhvalp med stort bidsår. Bemærk, at dyrene ikke er isoleret. Dyrlægetilkald er nødvendigt.

Mink med inficeret sår i halen. Knoglen er inddraget, og halestumpen er ikke dækket af intakt hud.

Dyrlægetilkald er nødvendigt.

Mink med sår ved øjet – det kan ikke umiddelbart vurderes om øjet er inddraget.

Dyrlægetilkald er nødvendigt.

Stort sår på ryggen. Minken bør være isoleret og i behandling efter den praktiserende dyrlæges anvisninger.

Dyrlægetilkald nødvendigt.

Mink med inficeret bidsår. Minken skal isoleres og i behandling efter den praktiserende dyrlæges anvisninger. Hvis dette er tilfældet, er tilkald KO-dyrlæge ikke umiddelbart nødvendigt. I tvivlstilfælde bør en KO-dyrlæge dog konsulteres.

Afhelet sår. Dyret var i sygeafdeling og under behandling efter reglerne.

Dyrlægetilkald er ikke nødvendigt.

Mink med manglende forben. Benet er ikke ophelet. Dyrlæger skal tilkaldes.

Mink der mangler begge forben. Dyrlægetilkald nødvendigt

Samme mink efter aflivning

17.6.1 Sygeafdeling

I Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 4. marts 2004 om sygeafdeling til produktionsdyr står følgende om den løbende evaluering af syge eller tilskadekomne dyr ...” I forbindelse med indsættelse af dyr i sygeafdeling stilles en så nøjagtig diagnose som muligt, og der foretages behandling efter dyrlægens anvisning. Herved opnår man, at det syge dyr kan få en mere effektiv og skånsom behandling og sufficient efterbehandling, ligesom der kan foretages en omhyggelig inspektion. Hvis dyret ikke herved hurtigt udviser bedring, skal besætningsdyrlægen straks kontaktes, eller dyret skal aflives. Dyr med kronisk invaliderende lidelser skal straks aflives.”. Det veterinære Sundhedsråd har i samme udtalelse sagt følgende om isolering af syge dyr ”... Rådet finder det fornødent at udtage et dyr af flokken og anbringe det i sygeafdeling, når dyret på grund af sin tilstand er svækket i forhold til de andre dyr og således ikke kan klare sig i konkurrencen med disse. Vurderingen heraf er konkret for hvert enkelt dyr.”

Krydsoverensstemmelseskrav 3.2

Alle landbrugsdyr, tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr

Delkrav:

1	Alle dyr, der holdes i produktionssystemer, hvor deres velfærd kræver, at de hyppigt bliver tilset af mennesker, tilses mindst én gang om dagen. Dyr, der opdrættes eller holdes i andre systemer, tilses så tilpas hyppigt, at de ikke lider nogen overlast
2	Der skal være passende fast eller mobil belysning af tilstrækkelig styrke til rådighed, så dyrene til enhver tid kan tilses nøje
3	Alle dyr, der synes at være syge eller tilskadekomne, skal omgående have en passende behandling. Hvis et dyr ikke kommer sig hurtigt af denne behandling, skal en dyrlæge konsulteres hurtigst muligt. Om fornødent skal syge eller tilskadekomne dyr isoleres i et passende rum med tør eller bekvem strøelse, når dette er hensigtsmæssigt

Krav 3.2

KARAKTER	1	2	3	4
	MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 2: Der er utilstrækkelig belysning til at inspicere dyrene ordentligt.</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene bliver ikke altid tilset dagligt</p> <p>Delkrav 2: Belysningen er meget mangelfuld</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være væsentlig ulempe, er ikke blevet behandlet korrekt eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses meget uregelmæssigt</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast og mobil lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være uforsvarlig behandling, er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>	<p>Delkrav 1: Dyrene tilses sjældent</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast, mobil og naturlig lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Skader og sygdom, som vurderes at være groft uforsvarlige eller mishandling, er ikke blevet behandlet korrekt, eller er ikke blevet behandlet</p>
OMFANG	<p>Delkrav 2: Der er givet 1 i alvor, og det berører op til 2 % af alle dyr i besætningen</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Op til ca. 10 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 2: Karakter for alvor >1 og berører op til ca. 10 % af dyrene</p> <p>Delkrav 3:</p> <p>Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører op til 10 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 2 i alvor</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3: Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mellem 10 % og ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse; se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører op til 5 dyr</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mere end ca. 50 % af dyrene er berørt</p> <p>Delkrav 3:</p> <p>Besætning: Der er givet 2 i alvor, og det berører mere end ca. 25 % af dyrene.</p> <p>Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører X antal dyr i en besætning, som er en vis størrelse: se tabel.</p> <p>Slagteri og samlested: Der er givet 3 eller 4 i alvor, og det berører over 5 dyr</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 2: Overtrædelse hvor der i alvor er givet 1 og som har fundet sted i op til 3 dage</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Kortere end ca. en måned</p> <p>Delkrav 3: Kortere end ca. 1 uge</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder</p> <p>Delkrav 3: Mellem 1-2 uger</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Længere end ca. 6 måneder</p> <p>Delkrav 3: Længere end 14 dage</p>

Krav 3.2, delkrav 3 Tabel over omfangskarakter efter dyreart – besætningskontrol.

Anvendes kun ved alvorsskarakteren 3 eller 4.

Besætningsstørrelse	2	3	4
Antal mink, inkl. tæver, i hvalpe- og vækstsæsonen < 7500	1 sygt dyr	2 syge dyr	≥ 3 syge dyr
Antal minktæver uden for hvalpe- og vækstsæsonen < 1500	1 sygt dyr	2 syge dyr	≥ 3 syge dyr
Antal mink, inkl. tæver, i hvalpe- og vækstsæsonen 7500 – 15.000	Op til 2 syge dyr	3 syge dyr	≥ 4 syge dyr
Antal minktæver uden for hvalpe- og vækstsæsonen 1500 - 3000	Op til 2 syge dyr	3 syge dyr	≥ 4 syge dyr
Antal mink, inkl. tæver, i hvalpe- og vækstsæsonen > 15.000	Op til 3 syge dyr	4 syge dyr	≥ 5 syge dyr
Antal minktæver uden for hvalpe- og vækstsæsonen > 3000	Op til 3 syge dyr	4 syge dyr	≥ 5 syge dyr

Bemærkninger

Ved akut opstået sygdom hos dyr, hvor pelsdyravleren endnu ikke har kunnet nå at håndtere dyret eller tilkalde dyrlæge, er der ikke tale om en overtrædelse af reglerne, hvis dyret umiddelbart herefter håndteres på passende vis.

17.7 KRAV 3.9 AVLSMETODER

Der må ikke bruges naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der kan påføre dyrene smerte, skade, lidelse, angst, varige mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning. Det er heller ikke tilladt, at holde dyr til landbrugsformål, hvis det med rimelighed kan forventes, at dyrets geno- eller fænotype vil medføre skade på dyrets sundhed eller velfærd.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at der i besætningen ikke anvendes avlsmetoder, der kan påføre dyrene skade.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.9

Alle landbrugsdyr, avlsmetoder

Delkrav:

- 1** Der må ikke anvendes naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der påfører eller kan påføre de berørte dyr smerte, skade, lidelse, angst, varigt mén eller væsentlig ulempe. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning.
- 2** Der må ikke holdes dyr til landbrugsformål, hvis der ikke ud fra dyrets genotype eller fænotype med rimelighed kan forventes, at det kan ske uden at skade dyrets sundhed eller velfærd.

Retningslinjer for bedømmelse

- Alvor** Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Krav 3.9

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til ca. 10 % af dyregruppen	Mellem ca. 10 % og ca. 50 % af dyregruppen	Mere end ca. 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til ca. en måned	Mellem ca. en måned og ca. 6 måneder	Længere end ca. 6 måneder

17.8 KRAV 3.3 OPTEGNELSER

Enhver der holder dyr, skal føre optegnelser over medicinsk behandling, antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn, analyseresultater af betydning for menneskers sundhed, samt relevante kontrolrapporter. Særligt for pelsdyr gælder det, at kravet om, at medicinoptegnelser skal opbevares i mindst 5 år gælder nationalt, men ikke gælder i KO-sammenhæng, da EU-bestemmelserne på området kun gælder konsumdyr. Til vurdering af KO i forbindelse med pelsdyr lægges derfor til grund, at både optegnelser over døde dyr og over medicinanvendelse skal opbevares i mindst 3 år. Mangelfulde optegnelser, manglende opbevaring i den krævede tidsperiode eller helt manglende optegnelser vil være en overtrædelse af bestemmelserne om optegnelser.

Kravet indebærer også, at den besætningsansvarlige skal føre optegnelser over antallet af døde dyr, som konstateres i forbindelse med det eller hvert af de daglige tilsyn, herunder minkhvalpe fra den dag, de er født. Det er hensigten at sikre, at den besætningsansvarlige bliver opmærksom på stigning i dødeligheden, som kan tyde på problemer med dyrenes sundhedstilstand og dermed også deres velfærd.

Alle dyr, som konstateres døde, skal indgå i optegnelserne.

Obs: Manglende optegnelser over døde dyr indberettes under krav 3.3 for alle dyregrupper, men således at hvis der i besætningsregisteret jf. kravene 2.2 og 2.5 føres daglige optegnelser over døde dyr, kan dette opfylde krav 3.3.

Kontrolmetode

Det skal kontrolleres, at pelsdyravleren fører løbende optegnelser over døde dyr i besætningen. Hvis der ingen døde dyr er, skal der ikke føres optegnelser. Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år regnet tilbage fra kontroldatoen. Hvis der foretages kontrol den 1. maj 2015, er starten på optegnelserperioden således 1. maj 2012.

Krydsoverensstemmelseskrav 3.3 optegnelser

Delkrav:

- 1 Enhver, der holder dyr, skal føre optegnelser over al medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn. Hvis disse oplysninger kræves optegnet i anden forbindelse, er en sådan optegnelse også tilstrækkelig til at opfylde kravet.
- 2 Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år og stilles til rådighed i forbindelse med en inspektion eller efter anmodning.

Retningslinjer for bedømmelse

Alvor Vurderes ud fra, om pelsdyravleren fører optegnelser (optegnelser = de samlede registreringer) eller ej. Føres der optegnelser, men er disse mangelfulde, vurderes alvoren ud fra, hvor store mangler der er i registreringerne (registrering = det enkelte daglige notat over antal døde dyr, eller behandlinger for pelsdyr).

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange registreringer der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Hvis det under kontrolbesøget f.eks. konstateres, at der de sidste 23 måneder har været ført systematiske, fyldestgørende optegnelser, kan forholdet betragtes som en mindre betydelig overtrædelse. Hvis optegnelserne derimod er mindre tilfredsstillende, vil forholdet skulle vurderes til karakteren 2. Et eksempel på mindre tilfredsstillende optegnelser kunne f.eks. være en kort periode på nogle få dage, hvor der på grund af ferie eller travlhed med andet arbejde, har været undladt registrering, men hvor der i øvrigt har været ført systematiske og helt fyldestgørende optegnelser.

Optegnelser kan betragtes som en smule eller lettere mangelfulde, hvis der f.eks. er enkelte utilstrækkelige registreringer, eller der mangler få detaljer, hvor f.eks. dato eller identifikation af dyret ikke fremgår. Mangelfulde eller meget mangelfulde optegnelser kan være manglende registreringer, meget sporadiske registreringer eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi.

Hvis der mangler optegnelser, men disse kan "skaffes til veje", anses forholdet for at være en mindre betydelig overtrædelse, hvis oplysningerne i øvrigt er tilfredsstillende. At optegnelserne "kan skaffes til

veje” betyder ikke, at de skal kunne rekonstrueres, men derimod, at de midlertidigt ligger hos f.eks. revisoren, og at de kan rekvireres derfra.

Krav 3.3

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Registreringer mangler få detaljer, f.eks. dato, antal dyr, identifikation eller en enkelt registrering, men optegnelser er ført 2 år tilbage eller mindre end 2 år, og optegnelserne som helhed er tilfredsstillende	Registreringer for få eller enkelte dage mangler, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende	Registreringer føres kun sporadisk eller størstedelen mangler detaljer f.eks. dato, identifikation, antal dyr, og optegnelserne har ingen informationsværdi	Optegnelser er meget mangelfulde eller mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG	Få detaljer	Nogle registreringer	Adskillige registreringer	Næsten alle registreringer eller alle optegnelser
VARIGHED	Under 1 år i starten af optegnelsesperioden på 3 år eller længere tilbage, men i de seneste 1½-2 år er optegnelserne ført tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde optegnelser op til 1½ år tilbage, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende.	Manglende eller mangelfulde registreringer op til 2 år tilbage, og optegnelserne som helhed er ikke tilfredsstillende.	Manglende eller meget mangelfulde optegnelser mere end 2 år tilbage og helheden helt utilfredsstillende. Forholdet er tilsyneladende af permanent karakter.